Téma: Divadlo pro děti

Ostrá scéna amatérská

6 | 2008 ročník 54.
dvouměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu

Divadlo pod křídly Sokola a Orla | Popelka 2008
Oříšky pro Popelku | Krakonošův divadelní podzim
Přelet nad loutkářským hnízdem
Ústecko-australské divadelní sci-fi skutečností

Cesty amatérského divadla

Fórum

Co to je experimentující divadlo teď a tady
S Tomášem Žižkou připravila Lenka Novotná 3

Poznámky k experimentujícímu divadlu
Honza Číhal 3

Experiment: Území, kde zítra již znamená včera
Vladimír Hulec 4

Téma

Téma – Divadlo pro děti
Nejmenší Organon z nejmenších | Wilfrid Grote 5

Ze života souborů

Divadlo v Polici nad Metují | S Miroslavem Pichlem
připravila Pavlína Schejbalová 7

Povolávací rozkaz do Slaného po 27 letech
Milan Strotzer 8

Osobnosti amatérského divadla

Uměl jsem vést lidi k hledání
Rozhovor s Luďkem Richterem
připravil Josef Brůček 9

Slepárna...???! | Karel Vostárek 11

Vodnář nechce vládnout, Vodnář touží poučit!
Olga Strnadová 12

Luďku, zdravím Tě... | Milena Glogarová 12

Něco málo o Luďku Richterovi a ze života...
Jan Merta 12

Za práci na dráze by se mělo zavírat
Rozhovor s Vlastimilem Ondráčkem
připravila Petra Kohutová 13

Je to krásný, být celou dobu na jevišti! | Rozhovor
s Evou Čurdovou připravila Eliška Brtnická 15

Z občanských sdružení

Divadlo pod křídly Sokola | Jan Králík 16

Divadlo v Orlu | Ladislav Kotík 17

Divadelní přehlídky a dílny

Klíčové celostátní přehlídky

Popelka si letos v Rakovníku užívala
dobrého divadla | Milan Schejbal 18

Popelka 2008 | Mají to dneska parchanti fajn?
Bedřich Čermák 21

Oříšky pro Popelku – ohrožený druh?
Luděk Horký 25

Nápovědní budky v Holicích uděleny | Josef Tejkl 27

Krakonošův divadelní podzim
Vysoké nad Jizerou 2008, XXXIX. národní
přehlídka venkovských divadelních souborů
František Laurin 28

Seminární dílna KR SČDO na vysocké přehlídce
Dušan Zakopal 32

Přelet nad loutkářským hnízdem 2008
Luděk Richter 33

Z širší palety divadelních přehlídek a dílen

Ohlédnutí za Nahlížením | Ewan McLaren 37

Faustování nebo Fastfood? | T. Pavel 40

FEMAD aneb Odmítnutí či nevybraní?
Rudolf Felzmann 42

Meziměstské divadelní hry aneb Povídání s Janem
Kašparem | Připravila Marie Poesová 44

O Semilském Paroháči | Rozhovor se Zdeňkem
Lindnerem připravila Alena Matěchová 46

Kterak Budějcká Thálie na svět přišla
a kam za devět let došla | Silvie Vojíková 47

Kukátko do světa

Ústecko-australské divadelní sci-fi skutečností
Rozhovor s RNDr. Lenkou Janyšovou
připravil Milan Strotzer 48

Mezinárodní divadelní setkání v Lörrachu
Milan Strotzer 51

Druhá strana dveří v Lingenu
Jitka Semotamová 55

Postgraduální sloupky

Paměť divadla XI | Jan Císař 57

Servis a informace

Dramaturgický pozorník

Rady nerady pro divadelně nezasvěcené
(-náctileté) | Ottfried Preussler: Čarodějův učeň
Připravila Alena Zemančíková 58

Hry významných dramatiků
Friedrich Dürrenmatt: Meteor
Připravila Pavlína Schejbalová 59

Novinky světové dramatiky
Lars Norén: Chlad | Připravil Milan Strotzer 61

Zprávičky 63

Kalendář | leden – březen 2009 66

amatérskáscéna

AMATÉRSKÁ SCÉNA
Dvouměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu
Ročník 45. (Ochotnické divadlo 54.) | Číslo **6 / 2008**
Vydává Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
Blanická 4, 120 21 Praha 2
Vedoucí redaktor: PhDr. Milan Strotzer
Redakce: Mgr. Simona Bezoušková, Mgr. Marie Poesová, Mgr. Pavlína Schejbalová
Redakční rada: prof. PhDr. Jan Císař, CSc. (předseda), MgA. Kateřina Baranowska, Mgr. Radmila Hrdinová, Mgr. Milan Schejbal, David Slížek, MgA. Jan Šotkovský, PhDr. Vítězslava Šrámková, MgA. Zuzana Vojtíšková a Ing. Jaroslav Vondruška
Grafika časopisu: Luboš Tobola
Grafická úprava čísla**:** Milan Strotzer | **Sazba:** Simona Bezoušková
Adresa redakce: NIPOS-ARTAMA, P. O. BOX 12 / Blanická 4, 120 21 Praha 2
Tel.: 221 507 956–7, **fax:** 221 507 929, **e-mail:** mistr@nipos-mk.cz
Tiskne: Kulturní agentura IKARUS firmy Josef Havelka JH&C Mělník
Rozšiřuje: A.L.L. Production, s. r. o., P. O. BOX 732, 111 21 Praha 1
e-mail: amaterskascena@predplatne.cz
tel.: Callcentrum 234 092 851 / **fax:** 234 092 813
Objednávky přijímá redakce a distributor (http://www.predplatne.cz)
Cena ročního předplatného 240,- Kč
Nevyžádané rukopisy a obrazový materiál redakce nevrací
Redakční uzávěrka tohoto čísla byla **24. 11. 2008**
Příští číslo vyjde **v** březnu **2009**

© NIPOS PRAHA 2008
ISSN 0002 – 6786 / Registrační číslo: MK CR E 4608

Foto na titulní straně: Popelka v Rakovníku 2008 přinesla neobvyklou šíři prostředků divadelního jazyka. Prvky barokní opery užilo Divadelní studio Dialog II Brno v inscenaci pohádky Kocour v botách, kterou podle Charlese Perraulta napsali Zdeňka Dufková a Pavel Cmíral. Čestné uznání za herecký a pěvecký výkon v roli Krále získal Karel Čech (na snímku). Foto: Jan Švácha.

Foto na zadní straně obálky: K vrcholům Krakonošova divadelního podzimu ve Vysokém n. Jiz. 2008 patřila inscenace hry bratří Mrštíků Maryša v nastudování DS Eduarda Vojana z Brněnce. Představitelce titulní role Sylvě Ježové (vpravo) bylo uděleno jedno z čestných uznání za herecký výkon. Foto: Ivo Mičkal.

Co je experimentující divadlo teď a tady?

Krátké povídání s **Tomášem Žižkou** a jeho experimentující báseň na téma experimentující divadlo připravila ***Lenka Novotná***

Jaký máš názor na experimentující divadlo?

Pokud sám v sobě začínám experimentovat. Pokud vidím experiment v tom, že mě cosi zajímá, cosi v čem zrovna experimentuji, tak jsem experimentátor. Jako takový TATOR mám pochybnosti. Když mám pochybnosti – začnu experimentovat, což je výchozí moment pro experimentální divadlo – mít pochybnosti.

Máš pochybnosti s experimentálním divadlem?

„...mám pochybnost s tím, zda je možné dopředu si stanovit, že budu experimentovat bez pochybností."

Pokud si stanovím tu otázku tak, že bych chtěl udělat experimentující divadlo, tak mám pochybnost s tím, zda je možné dopředu si stanovit, že budu experimentovat bez pochybností.

Óda na vytěsnění velké cihly
Tomáš Žižka
(v překladu Lenky Novotné)

Když máš jistotu
budeš se mlátit o zeď
a experiment stejně nepřijde.
Můžeš být experimentátor
Tátor – Tátoš – kůň...

Exprese – dynamika
Dynamika společnosti, jak nahlíží?
Kategorií netřeba!

Vyjádříš se přesně v tom čase
a tématu, které je důležité.

Experimentuji do sebe
nebo pro vnější svět?
Sám v sobě
Ve skupině
S divákem
Tělo – duše – nápad na spadnutí

Předpokládá se vyosení
Tušení – bod neexistuje
Pochybnost – bod existuje

Iniciace
Vědomí – nemusí
Znejistění
Rozměr

Předpokládám-li
experimentující divadlo
jde o divadlo kalkulované...
co divadlo polemické?
Alternativní divadlo k něčemu...
Neuchopujme experiment,
jinak zdřevění!

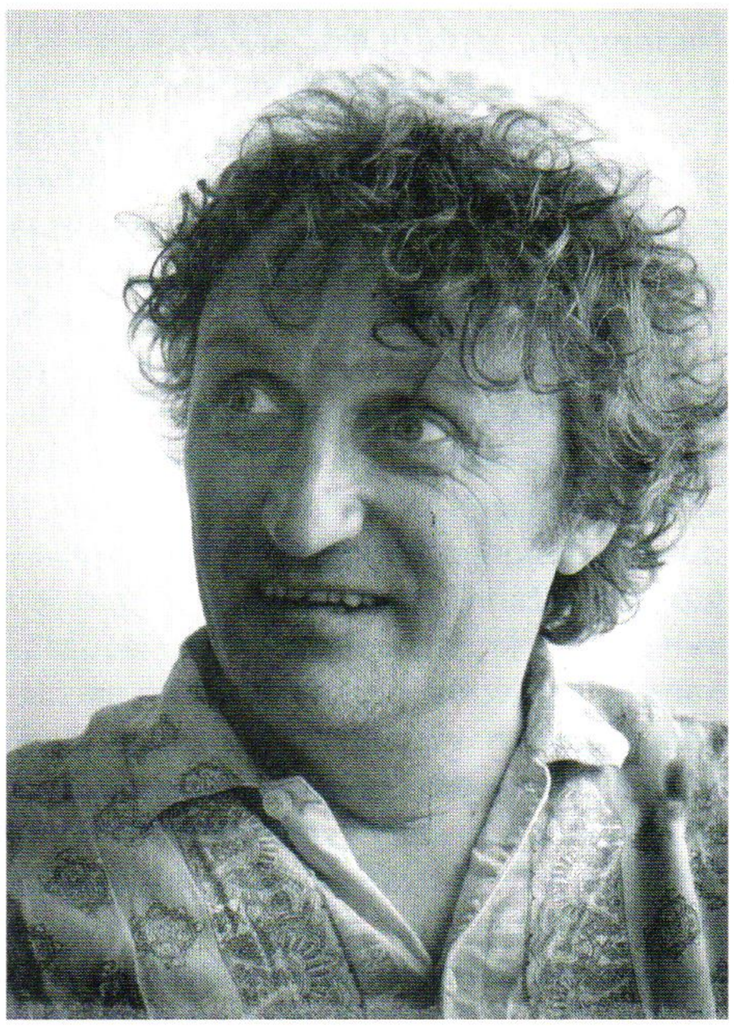

Tomáš Žižka / Jiráskův Hronov 2007. Foto: Ivo Mičkal.

Jan Číhal / Jiráskův Hronov 2005. Foto: Ivo Mičkal.

Poznámky k experimentujícímu divadlu

Honza Číhal, ředitel, režisér a herec Bílého divadla z Ostravy

Bílé divadlo neví, co je experimentující divadlo – ale ví, co je divadlo tady a teď!
Ve svých dvaceti pěti letech, v roce 1970, jsem asi věděl, co je experimentální divadlo, tehdy jsme hráli představení TĚLA – fyzické divadlo, texty Marijengofa, Bělého, Dupreye a Knihu Jobovu – a protože všichni říkali, že je to příliš experimentální, tak jsem rovnou založil v Ostravě v DK VŽKG, což byl v té době náš zřizovatel, festival experimentálního divadla Generace, na kterém tehdy hrály, tehdy velmi avantgardní, soubory

„Za všemi „šílenostmi" je červená nit existenciální výzvy po smyslu života a odpovědnosti ve světě..."

jako brněnský Quidam, pražské Divadlo na okraji... Ve druhém ročníku sehrálo Act studio – tak se jmenoval tehdejší můj soubor, představení Mysteria a malé hry, které vzniklo nad složeninou textů J. Durycha, P. Weisse, I. Svitáka. Za toto velmi experimentální představení jsme byli z kulturního domu vyhozeni.

V dnešní době je spousta experimentujících divadel, je mezi nimi spousta velkých oficiálních scén (německé divadlo činoherní i operní atd.), experimentuje pohybové divadlo, výtvarné divadlo, taneční divadlo, ale: pod název experimentující divadlo se v dnešní době vejde skoro všechno (samozřejmě vynechme komerční divadlo).

Mé poznámky k experimentujícímu divadlu:

Nelze se ohlížet na diváka – ale je nutné vědomí zodpovědnosti – chci něco říct – musím to říct!

Někde MEZI nebo JINDE... otevřít se náhodě a publiku...

Totální setkání – hledání netypických kontaktů s diváky...

Za všemi „šílenostmi" je červená nit existenciální výzvy po smyslu života a odpovědnosti ve světě...

Prolínání divadla, performance a setkání – spíše než o představení jde o jedinečnou UDÁLOST...

Obraz se stává realitou – riziko pro obě strany – ta nejistota, zda se lidé otevřou a budou umět vzít situaci v celé její divadelní i nedivadelní složitosti a jedinečnosti setkání...

Já bych ty festivaly EXPERIMENTÁLNÍHO, EXPERIMENTUJÍCÍHO, ALTERNATIVNÍHO divadla nijak nenazýval, neoznačoval, ať se vyhraní účastněnými soubory nebo prostorem!

Experiment: Území, kde zítra již znamená včera

***Vladimír Hulec**, redaktor Divadelních novin, kurátor festivalu ...příští vlna/next wave...*

Nebojme se slova experiment a experimentující. Divadlo má nespočetně tváří a forem a jen malá část z nich se pohybuje na uzemí zvaném prázdnota, nejistota, nepředvídatelnost, chaos, nový řád, svoboda. Jen malá část schází z cesty předem určených jistot formy, žánru, textu, diváckého ohlasu. Ale právě tam někde je třeba hledat naplnění podstaty slov experiment a experimentující. Experiment je neustálá, permanentní revoluce. Experiment si neklade nároky na úspěšnost. Dokonce ani na kvalitu a hodnotu. Experiment se vymyká zařazení do škatulek „dobrý" a „špatný". Experiment není sám o sobě kvalitou a současně sám o sobě kvalitou je. Neexistuje dobrý a špatný experiment. Je jen experiment. Experiment je paradox života i paradox umění. Je důležitý a životadárný. Přitom je prázdný a bezsmyslný. Vždyť samotný vesmír je experimentem. Přírody, Náhody či Boha, kdoví. Nádherným, vzrušujícím, neuchopitelným. Experiment je neustálý a předem prohraný boj. Až po experimentujícím umělci přicházejí tesaři, inženýři a stavitelé, kteří vytvoří z jeho instrumentů a objevů použitelné, zhodnotitelné a do různých stupnic a zákonitostí tříditelné zboží. Bez experimentu bychom žili v jeskyních a pazourkem zabíjeli mamuty. Bez experimentu bychom měli jistotu formy a diktatury jistot. Experimentující umělec je blázen i aristokrat, chuďas i král. Je donem Quijotem nabodávaným mlýnskými lopatkami žánrů, forem, zákonů, propozic a vyhlášek. Je krysou pohybující se v podzemí kanálů, kůrovcem prokousávajícím se dřevem ztepilých stromů Umění, lávou vyvěrající z jícnu sopky. Je kakostem smrdutým. *Je to lesní druh, který vyhledává polostín až výsluní a je nenáročný na vodu, roste na čerstvých, slabě kyselých, bohatých, humózních, kyprých, kamenitých nebo hlinitých půdách, rozšířený je od nížin až do hor a najdeme ho ve stinných listnatých i jehličnatých lesích, na pasekách, skalách a zdech. Je to léčivá rostlina, ze které se používá nať i s kořeny. Má typický zápach a hořkou chuť* (citováno z Českého herbáře, nakl. Alois Hynek, 1899).

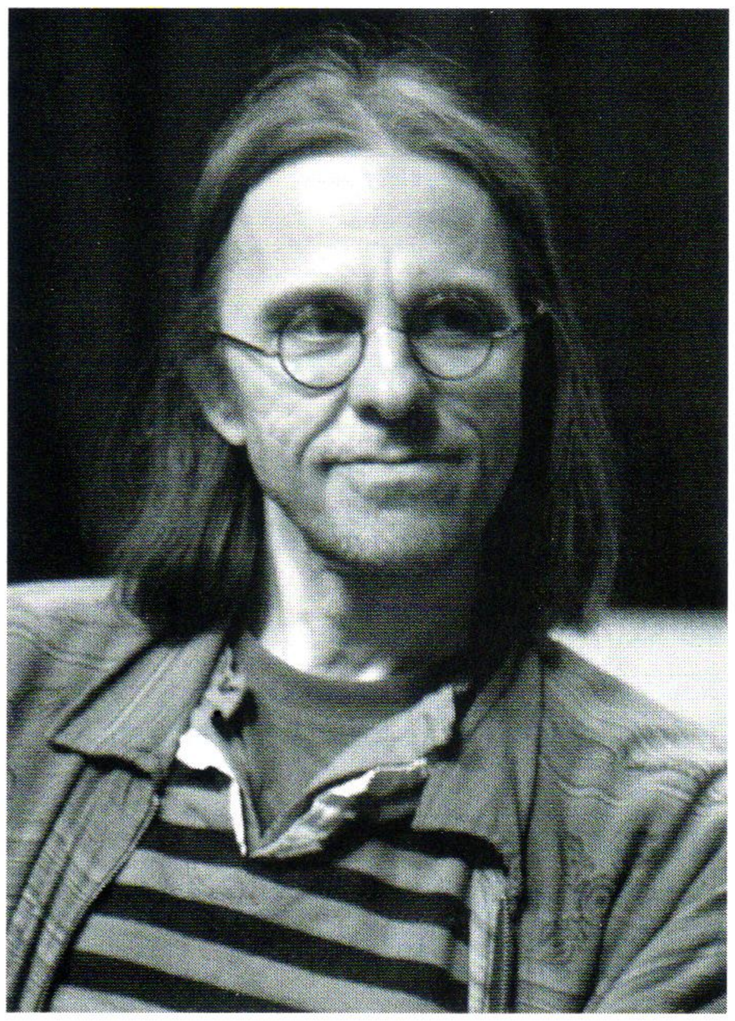

Vladimír Hulec / Šrámkův Písek 2008. Foto: Milan Strotzer

Promiňte mi vášnivý úvod, z předchozích odpovědí v této anketě jsem nabyl dojmu, že je třeba relativismu úvah učinit excitující přítrž. Ovšem otázka zněla experimentující divadlo teď a tady...

Samozřejmě, že experimentující divadlo bylo, je a bude. Teď a tady. Za všech režimů, správních rad a festivalových struktur. Je úplně jedno, zda se v danou chvíli nazývá studiové, mladé, alternativní, otevřené, zavřené, surrealistické, cool, brechtovské, happeningové, performance či dada. Takové či onaké, vždy záleží na době, místě a kontextu, ve kterém umění-experiment vzniká. Co dnes je experimentem, je zítra normou a pozítří přežitkem. Jak říkávali budovatelé světlých zítřků: *Kdo chvíli stál, již stojí opodál.* Ale protože se lidstvo pohybuje v kruhu (nebo spirále?), co teď je experimentem, klidně mohlo být včera přežitkem a předevčírem normou. A co tady je experimentem, může být jinde dávno přežilé. Experiment je otevírání zavřených dveří a oken, prolamování zdí. Teď a tady. V danou chvíli a na daném místě. Bez nároků na budoucnost, bez jistoty určitelnosti a přenositelnosti, bez zadních dvířek věčnosti. Experimentující divadlo se objevuje v amatérském divadle i profesionálním, v činohře, tanci, výtvarném i hudebním divadle. Všude, kde je člověk zvědavý, zvídavý, nespokojený, odvážný a kreativní. Za sebe bych byl rád, kdyby i empatický, citlivý, chytrý a vzdělaný. To však nebývá časté. Experiment je hra. Někdy nevážná a jindy smrtelně vážná.

Ale abych nezůstal jen u obecností, nabízím pár náhodně vybraných jmen, jež považuju za symboly experimentujících divadelníků tady i ve světě:

1. **včera**: Motokijo Zeami, Antonin Artaud, Gordon Craig, Bertolt Brecht, Judith Malina a Julian Beck, Peter Schumann, Peter Brook, Tatsumi Hijikata, Ivan Vyskočil, Jan Grossman, Evald Schorm, Milan Knížák, J. A. Pitínský, Petr Lébl...

2. **dnes**: Min Tanaka, Anton Adasinski (Děrevo), Frank Castorf, Christoph Marthaler, Jan Nebeský, Aleš Janák a Irina Andrejeva (TNF), Pavel Štourač (Continuo), Vladimír Morávek (Husa na provázku Brno), Dušan David Pařízek (Divadlo Komedie Praha), Petr Váša, Petr Nikl, Zdeněk Plachý (Skleněná louka / ND Brno), David Prachař, Viliam Dočolomanský (Farma v jeskyni), Tomáš Žižka...

3. **a zítra (které – jak víme – už znamená včera)**: Jiří Jelínek, Tereza Georgieva, Miroslav Bambušek, Petr Lanta, Petr Macháček, Jan Komárek, Ondřej Pumr... A Triarius... A Krepsko... A Kabaret Caligula... A Jiří Adámek... A Petra Hauerová, David Vrbík a Vladimir 518 (TOW)... A Depresivní děti toužící po penězích... A Spitfire Company... A Jan Frič. A...

Téma – Divadlo pro děti

Připravil ***Milan Strotzer***

S laskavým svolením Theater Verband Tirol (Divadelní sdružení Tyrolska) se sídlem v Insbrucku, jež je vydavatelem divadelního časopisu Darstellendes Spiel, předkládáme čtenářům Amatérské scény zajímavé a neobvykle formulované, v mnoha ohledech inspirativní a neméně apelativní názory na divadlo pro děti. Byly otištěny v Darstellendes Spiel č. 4/2007. Jejich autorem je ***Wilfrid Grote***, kterého redakce rakouského časopisu představila jako perlu svého druhu, pokladnici zkušeností s divadlem pro děti a autora hojného počtu her pro malé a nejmenší, z nichž nemalé množství uvedl také sám na scénu.

Wilfrid Grote se narodil roku 1940 v německém Hannoveru. Od roku 1967 žije v Mnichově. Procestoval Evropu a Afriku. Točí vědecko-naučné filmy pro Bavorský rozhlas a píše rozhlasové hry pro děti. Od roku 1978 pracuje hlavně pro divadlo. Mnoho jeho divadelních her mělo svou premiéru v Divadle pro děti a mládež v Mnichově. V posledních letech píše také prózu a poezii pro děti.

Wilfrid Grote zformuloval soubor svých názorů na divadlo dospělých pro děti do dětačtyřiceti bodů a nazval jej **Nejmenší Organon z nejmenších** (Das allerkleinste Organon) jako odkaz k Malému Organonu Bertolta Brechta.

Nejmenší Organon z nejmenších

Wilfrid Grote

Z němčiny přeložil ***Václav Špirit***

1. Divadlo pro děti, co je to? Je to divadlo, které mají rádi i dospělí. Především však to, co je dospělé v dítěti.

2. Na jevišti nepotřebujeme zvednutý ukazováček, ale palec – palec, který můžeme cumlat. A když ho někdo uřízne, musí znova narůst v divadle.

3. Divadlo pro děti je divadlem pro budoucnost. Co může být dnes udržováno ve své pružnosti, zkostnatí zítra možná pomaleji.

4. Takové divadlo, doufejme, zkazí děti, udělá je neschopnými pohybovat se v zajetých kolejích, zvláště když jde o produkování krotkých a loajálních občanů. Takové divadlo zkazí děti, protože ještě klade otázky a hledá odpovědi, zatímco náš běžný život už dávno ovládly betonové mozky.

5. Pro děti? Pro obecenstvo, které se neostýchá nechat svým anarchickým energiím volný průběh a když je zapotřebí, útočí na herce otázkami. Proto je důležité, aby to zapotřebí bylo.

6. Toto divadlo je politické, protože posiluje city.

7. Jsou to děti, ne hlavy, do kterých se podle libosti nalévá trychtýřem.

8. Toto divadlo se dělá pro publikum, které ještě žije ve světě, kde nepůsobí tradiční morálka, nahromaděné tzv. hodnoty společenského života ještě nepředstavují nepřekonatelné zdi. Snění a všední den nejsou neslučitelné protiklady.

9. A čemu nejmenší mezi malými v jeho nalezených obrazech rozumějí, je už možná pro dospělé kniha se sedmi pečeťmi. To dělá divadlo pro děti tak zajímavé a pro veškeré doby nepostradatelné.

10. Dospělí pro děti? Inu, ano, ale ne všichni dospělí jsou k tomu způsobilí.

11. Malé hlavy pojmou hodně. Jak je krásné, když začne na hnoji ještě kokrhat pestrý kohout.

12. Pohádka I. Zlý vlk sežere Karkulku, šest kůzlátek a babičku. Kdo je tento vlk, otec nebo matka?

13. Toto divadlo se zabývá vším, co se nedá vyučovat a naučit: slzy a sny, žárlivost, strach, radost, smrt a všech pět smyslů, neboť se zabývá mocí a jejím zdoláním, což se naučit lze.

14. Pohádka II. Ve studni žije zakletý princ coby žabák. Jaká přání udělala z prince žabáka? Otcova nebo matčina?

15. Toto divadlo se neleká ničeho, ani pohádek, s rizikem, že může zabloudit jako v pohádce.

16. Být při tom? Prostor ke spoluúčasti je místo, kde se právě nalézá publikum.

17. Muž a žena, ve všech otázkách života jsou rovnoprávní, a podle toho i tak žijí – to je dnes asi ještě hudba budoucnosti. Ale kdopak bude v budoucnu dělat hudbu?

18. Jen politici si dovolují beztrestně nebrat zřetel na problémy. Nikoli ale divadlo pro děti.

19. Kdo chce dělat divadlo pro děti, musí pozorovat dospělé.

20. Nikdo se nemůže vzdát možnosti okouzlovat a nechat se okouzlit. To je důležité jako chléb a voda.

21. Ty nejmenší problémy v dětském pokoji jsou větší než největší prdnutí v zasedacím sále. Budou-li ale tyto nejmenší problémy brány vážně, nebude se, doufejme, v zasedacím sále tak velkolepě prdět.

„Ty nejmenší problémy v dětském pokoji jsou větší než největší prdnutí v zasedacím sále."

22. Z dětí se stanou dospělí. Toto divadlo ukazuje, že stát se dospělými neznamená, že bychom měli být jako všichni ostatní.

23. Toto divadlo má rysy grotesky: smířlivost se mění v bizarní tragiku, všednodenní jevy se proplétají, vzájemně prolínají, čímž se natolik zkracují, že se jeví jako nová, fantastická realita.

24. Všude se investuje pro budoucnost, v oblasti umění a kultury, ale u těch, kteří budou jednou v budoucnosti rozhodovat, se šetří, škrtá, spokojuje se s málem.

25. Utopie I. Divadlo pro děti je divadlo jako každé jiné, profesionálně dělané, vždy na esteticky nejvyšší úrovni, obsahově má i odpovídající ošidnosti (háčky), samo o sobě protichůdné a zcela jistě literárně kvalitní. Je uměním pro děti, které nejen způsobuje bolest. Není žádným „dětským divadlem".

26. Kdo poskytuje divákům stravu divadlem, nemá o jídle ani ponětí.

27. Radost. Divadlo uvádí publikum v pokušení. Publikum uvádí divadlo v pokušení. Divadlo svádí publikum. Publikum svádí sebe samo v divadle.

28. Protože reakce publika se zdají být předurčeny všednodenním shonem a zběsilými gagy, je třeba v klidném divadle hodně zběsilosti.

29. Jestliže publikum vděčně reaguje na hloupý gag, neznamená to ještě, že je publikum hloupé.

30. Kdo produkuje nudu, umrtvuje nejen publikum, ale i sebe sama. Útěcha: ne vše je nudné, co publikum jako takové vnímá.

31. Když akusticky nerozumím, jsem nevrlý. Jsem-li nevrlý, nerozumím ničemu.

32. Jestliže je publikum umístěno nevhodně a nic nevidí, stávají se reflektory ovečkami, které je nutno počítat.

33. Přimějte publikum rozčílit se.

34. Divadlo nemůže struktury moci rozbít. Vždyť jimi samo trpí.

35. Co dělají vlastně herecké školy? Ach ano, vychovávají Markétky a Fausty.

36. Herci by měli hrát nejdříve pro dospělé, než začnou hrát divadlo pro děti.

37. Hercům, režisérům, autorům a scénografům, kteří používají divadlo pro děti coby odrazové prkno, přeju, aby spadli do prázdného bazénu.

38. Co je hlavou přetížené divadlo? To je divadlo, ve kterém se hlava svou tíží ocitá tak hluboko, že její místo úplně nahoře zaujímá zadnice. Nebo ne?

39. Divadelní práce je činnost podvratná. Kde není do čeho zarýt, tam také není možné dělat divadlo.

40. Nedorozumění je matka všech věcí.

41. Divadelní umění pro děti není protikladem emancipovaného dětského divadla, sociální angažmá v žádném případě nevytěsnilo, ukazuje spíše jiné cesty jak čelit všednímu životu.

42. Potřebují významy pojmů, kterými jsme se už před deseti lety zabývali, snad dnes jiná zobrazení? Můžeme se dnes zabývat tématy, která byla před deseti lety tabu, protože jsme nalezli jiné výrazové prostředky (obrazy)?

43. Takovéto divadlo stoupá nejen do hlavy, ale vniká i do nohou, běží jak mráz po zádech, roztřásá nám kolena a činí naše srdce lehkým, natolik lehkým, že co na srdci, to na jazyku.

„Herci by měli hrát nejdříve pro dospělé, než začnou hrát divadlo pro děti."

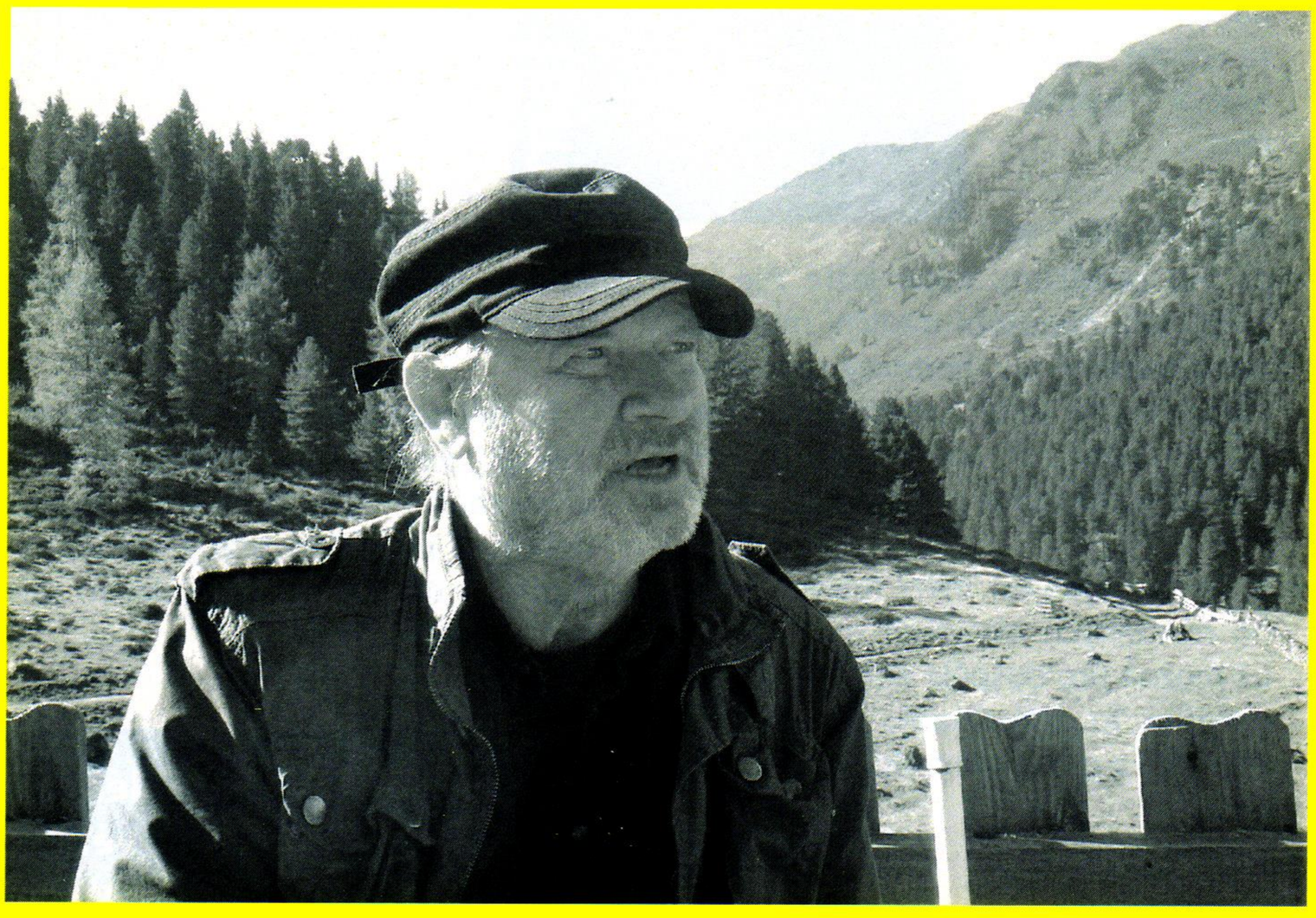

Wilfrid Grote v říjnu 2007, kdy se zúčastnil divadelní akce v Insbrucku nazvané Daybreak. Snímek je z procházky na horský masiv Kalkögel, ze Senderstalu. Foto: Dr. Ekkehard Schönwiese.

44. Kdo tvrdí, že ví, co chtějí děti v divadle vidět, nanejvýš prozrazuje, že chce určovat, co děti vidět mají.

45. Takové divadlo nás činí nešťastnými, protože ukazuje, jaké všechno je.

46. Mluvme přímo. Co je nutné říct, budiž řečeno bez servítků, obzvlášť, když to slouží dítěti. Dítěti slouží, když divadlo viníky jmenuje.

47. Takové divadlo je stranické. Staví se nekompromisně na stranu těch, kteří nemají žádnou šanci, jsou menšinami bez známostí a většinami bez moci.

48. Neexistuje žádný společenský mechanismus, který by nebylo možné sledovat až do dětského pokoje.

49. Humor není jen špička ledovce. Bodá i skrytě, a když nám ztuhne smích na rtech, nemusí to být jeho konec.

Divadlo v Polici nad Metují

S použitím stránek www.meu-police.cz a www.policko.cz a materiálů pana Miroslava Pichla připravila ***Pavlína Schejbalová***

Dalo by se to říct tak: Divadelní festival Polické divadelní hry vstoupil letos do své druhé šedesátky. Anebo jinak: V pěti večerech od října do listopadu 2008 proběhl letos v Kolárově divadle v Polici nad Metují jednašedesátý ročník tradičních Polických divadelních her.

Historie divadla v Polici ale začíná mnohem dříve, a to u prvního doloženého divadelního kusu Hrabě Beňovský, uvedeného v sále místního hostince U Černého koně roku 1820, kde se pak *hrávalo častěji od sdružených měšťanských synků a dcer divadlo, kteréžto dál a dál se vzmáhalo*. A skutečně se vzmáhalo. Od té doby poličtí ochotníci uvedli spoustu her a vystřídali mnohá jeviště v sálech polických hostinců. Významným mezníkem v dějinách se pro ně se stal rok 1877, kdy vznikl řádný Spolek divadelních ochotníků Kolár s úředně schválenými stanovami. Postupně v něm rostla touha po vlastní divadelní budově, která by byla pomohla nejen dalšímu rozvoji polického ochotnického divadelnictví, ale i ostatní kulturní činnosti ve městě. Prvním krokem k naplnění té touhy byl rok 1918, kdy zásluhou režiséra Jana Pejskara vzniklo Družstvo pro postavení divadla, s cílem získat finanční prostředky k postavení nové budovy. Uběhlo dvacet let hledání vhodného místa pro budoucí divadlo, ale hlavně usilovné snahy získat potřebné peníze. Pořádaly se různé slavnosti, plesy, vznikla tradice polických poutí, jejichž výtěžek významně přispíval k naplnění pokladny, konaly se i veřejné sbírky. Události roku 1938 s vědomím, že nastala snad poslední vhodná příležitost, nakonec uspíšily rozhodnutí o zahájení stavby. Dne 9. července 1939 byly slavnostně položeny základní kameny, stavba pak zdárně pokračovala i díky brigádnické pomoci ochotníků a ostatních občanů města a už 27. června 1940 byla provedena Zemským úřadem kolaudace budovy Kolárova divadla, projektované architektem Čeňkem Mužíkem z Chocně.

Po slavnostním otevření budovy dne 29. června 1940 bylo uvedeno celkem deset divadelních inscenací. Ty se staly zárodkem přehlídky ochotnického divadla v příštích letech – Polických divadelních her. Jejich tradice však nebyla zcela souvislá. V roce 1944 přehlídku německé úřady zakázály a podařilo se ji obnovit až v roce 1946. Rok 1950 byl svým způsobem také významný. Divadelní spolek Kolár v Polici nad Metují donutili vstoupit jako dramatický kroužek do Závodního klubu ROH Kovopol a převést veškerý majetek spolku, tj. celou divadelní budovu se zařízením, inventářem, divadelními rekvizitami, spolkovou knihovnou a peněžní hotovostí do správy Revolučního odborové hnutí. Ke všemu nebyla ten rok povolena ani přehlídka, pro změnu tentokrát úřady komunistickými, což trvalo, s výjimkou roku 1954, až do roku 1955. Pak už se přehlídka konala každoročně. V roce 1970 proběhly oslavy 150 let trvání ochotnického divadla v Polici nad Metují, které se však staly jakousi tečkou za dosud pravidelnou ochotnickou činností. Po několika velmi úspěšných inscenacích polických ochotníků (*Masér v dámské lázni*, *Tři v tom*, *Kat a blázen*) nastala stagnace. V letech 1984 a 1986 polický soubor dokonce žádnou divadelní hru nenastudoval. Načas skončily i Polické divadelní hry. Ani změna politického systému v roce 1989 nepřinesla v ochotnické činnosti zpočátku žádoucí obrat.

„Dne 9. července 1939 byly slavnostně položeny základní kameny /.../ a už 27. června 1940 byla provedena /.../ kolaudace budovy Kolárova divadla..."

DS Kolár Police nad Metují / Michal Viewegh: Báječná léta pod psa. Foto: Milan Schirlo.

Roku 1992 převzalo budovu Kolárova divadla město Police nad Metují, což byl veskrze pozitivní čin. V několika etapách se postupně podařilo uskutečnit velkolepou rekonstrukci technického zázemí, interiérů i exteriérů divadelní budovy. Na činnost ochotnického souboru to však velký dopad nemělo. Po roce 1989 se mnoha lidem objevily dosud nepoznané možnosti smysluplného uplatnění v soukromém i politickém životě. Na divadlo tak trochu nezbýval část. Po nějaké době se však začali Poličtí k divadlu opět přiklánět a od té doby vznikly další inscenace (*Revizor* (1994), *Hrátky s čertem* (1996), *Mnoho povyku pro nic* (1997), *Ženitba* (1999), *Námluvy*, *Mistr Pleticha* (2001), *Truchlící pozůstalí* (2002) a *Někdo to rád horké* (2005)), které se pravidelně objevovaly i v programu polických přehlídek. Je potěšující, že i přes všechny překážky se festival přenesl až dodnes a zachoval si přízeň diváků i zájem ochotnických herců.

Letos se konal už 61. ročník Polických divadelních her. Jako každý rok se konaly v místním Kolárově divadle v Polici nad Metují. Pořadatelem je město Police nad Metují. Program sestavují a s kulturní komisí města konzultují zaměstnanci MÚ. Přehlídka je nesoutěžní, soubory se tu tedy nesetkají s porotou, rozborovými semináři atp. Během letošního ročníku vystoupili vedle amatérských souborů i profesionálové: **Agentura Harlekýn, s. r. o. – Manžel pro Opalu** (***John Patrick***), **DS Wokno Broumov – Romeo a Julie** (***William Shakespeare***), **Divadelní společnost Fr. Kreuzmanna – Na salaši draci jsou** (pohádkový příběh z valašských hor), **DS Jiří Poděbrady – Jak vykrást banku** (***Samy Fayad***), **DS Kolár Police nad Metují – Báječná léta pod psa** (***Michal Viewegh***).

zeživotasouborů

Povolávací rozkaz do Slaného po 27 letech

Milan Strotzer

Myslel jsem, že se šedesátníkovi už nemůže přihodit, aby byl obeslán povolávacím rozkazem. Najednou bác a rozkaz držím v ruce! Dneska je snad možné všechno! V rozkaze stojí, že se mám dostavit 1. listopadu 2008 v 18.30 na dvůr divadla ve Slaném ke splnění krátkodobého úkolu, který potrvá nezbytně nutnou dobu. To známe! Dále tu stojí: Vezměte s sebou: 1. tento povolávací rozkaz, 2. občanský průkaz, řidičský průkaz. Dole je tučným písmem výstraha: Nedostavíte-li se v určenou dobu na místo určení, budete vzat k odpovědnosti podle platného zákona.

Vydal jsem se na cestu a dorazil do Slaného. Ve vratech do označeného dvora se míjím s vyjíždějícím vojenským terénním džípem. Ve dvoře stojí další vojenská vozidla včetně ruského Gazu a české Tatry. Postává tu několik uniformovaných osob, většina osazenstva je ale v civilu. Někteří se tlačí u starého barelu, v němž hoří dřevo, a ohřívají se. Je sychravý listopadový večer. Atmosféru vylaďuje na dnešní poměry početný dixieland, dvorem zní jazz. Muzikanti sklízejí ovace za každou skladbou. Každý je povinně vyfotografován. Kdo se zdráhá, ten je před fotografa předveden vojenskou eskortou. U dveří do přilehlé budovy stojí strážní budka. Vchod hlídá voják. Dovnitř, kromě uniformovaných osob a staršího civilisty v brýlích a se štosem povolávacích rozkazů v rukách, nikoho nepouští. Čekám, co se bude dít. Dvůr se postupně naplňuje. Už si není skoro kam stoupnout. Před půl osmou se otevírají až dosud neprostupné dveře a jsme vyzváni, abychom se všichni přesunuli do budovy.

Jasně, jde o blamáž, ocitáme se v hledišti divadla, které je vpravdě velice krásné. Ostatně, kdo by ho neznal, proslavil ho Karel Gott svými recitály vysílanými televizí. Usedám na určené, a jak se ukazuje privilegované místo ve druhé řadě vedle Jitky Molavcové a Jiřího Suchého. Jsme tu sami civilové. Uniformovaní vojáci se přesunuli na jeviště. Je to jednotka složená výhradně z členů slánského Dividýlka. Vysoký muž v uniformě, zřejmě velitel, nás všechny vítá na oslavě 35 let existence Dividýlka a na údajné derniéře inscenace vlastní dramatizace románu Patricka Ryana Jak jsem vyhrál válku. Tahle inscenace patří k nejpozoruhodnějším v celé bohaté produkci Dividýlka, ale i v širším kontextu. Její premiéra byla 19. 12. 1981. Soubor ji drží na repertoáru plných 27 let. Ještě pozoruhodnější je to, že se po tu celou dlouhou dobu hrála ve stejném obsazení. Jen v oné derniéře, na níž jsem dostal povolávací rozkaz, poprvé a patrně naposledy zastoupil Standa Berkovec jednoho z původních herců, který měl povinnost na jiném jevišti v souboru Divadla Františka Ringo Čecha.

Poprvé a naposledy jsem inscenaci „války" viděl před oněmi 27 lety. Byl jsem tudíž velice zvědavý na její současnou podobu. Odmyslím-li si věkový posun, musím konstatovat, že jsem byl přítomen svěžímu představení, na němž uplynulá léta nebyla znát. Ba naopak, měl jsem pocit, že je to se slánskou „válkou" jako se starým dobrým vínem, že si ji pánové z Dividýlka vpravdě vychutnávají. Inscenace založená na dobrém kvasu – velice zdařilé dramatizaci člena souboru Jiřího Šímy – uzrála v nadstandardně chutný divadelní nápoj. Jím napojen a opojen jsem již rezignoval na setkání při následujícím rautu. Věřím, že bylo stejně opojné.

Jedno opojení navíc jsem musel divadelním přátelům z Dividýlka potvrdit a odepřít zároveň. Měli totiž za to, že sedmadvacetileté držení titulu na repertoáru nemá – natož v amatérském divadle – konkurenci, že je to na zápis do knihy rekordů. Na zápis rekordu to nejspíše bude, nevím o souboru, který by držel hru déle, notabene ve stejném obsazení. Je to ale vítězství takříkajíc o prsa, neboť to zas tak úplně ojedinělý případ není. Těsně v závěsu za nimi je totiž pražské Anebdivadlo, které hraje svou dramatizaci Hrabalových Pábitelů již dvacet šest a půl roku. Premiéru měli 19. 3. 1982 a hrají se občas podnes. A jsou tu i další, byť se znatelnou ztrátou na favoritech. Jen pokud je mi známo: 16 let hraje svou inscenaci hry Jozefa Krasuly O snoch, krídlach a psovi Hurikánovi Divadelné združenie Partizánske; 13 let hráli v pražském Excelsioru slavnou klauniádu Jiřího Hladkého a Karla Bodnára Směj se, paňáco (premiéra 21. 1. 1975, hrálo se v původním obsazení do května 1985, po pauze pak ještě 1992–1995, drželi tedy hru 20 let); jiný kus téhož souboru se hrál 10 let, a sice Hladkého Frankenstein (premiéra 23. 9. 1971, údajná derniéra 11. 3. 1980, pokračování 1995–19. 6. 1997, tj. od premiéry do skutečného posledního představení uplynulo téměř 26 let).

Možná, že ohlášená derniéra Dividýlka byla jen další, asi osmdesátou reprízou, že své Jak jsem vyhrál válku bude hrát soubor dál, a stane se tak suverénním vítězem vytrvalosti, a nejen o prsa. Sil na to má dost. Pětatřicet let je ideální věk. Možná dostanu povolávací rozkaz v pětašedesáti před odchodem do výslužby znovu.

Dividýlko Slaný / Patrick Ryan, Jiří Šíma: Jak jsem vyhrál válku. Na spodním snímku v popředí vůdčí osobnosti souboru Jaroslav Hložek a Jiří Šíma. Foto: Milan Strotzer.

„Uměl jsem vést lidi k hledání…“

říká Luděk Richter v rozhovoru, který připravil ***Josef Brůček***

V databázi Českého amatérského divadla se můžete o tomto fenoménu českého loutkářství dočíst mnoho zajímavého. Například: Narodil se 26. 1. 1949. Vyučil se typografem, absolvoval Filozofickou fakultu UK v Praze (angličtina–finština) a DAMU Praha (režie). Učitel na Jazykové škole v Praze, dramaturg KD Stodůlky, 8 let ústřední metodik pro loutkové divadlo, autor, dramaturg, režisér, scénograf, výtvarník, organizátor, pedagog a herec nezávislé skupiny Kejklíř. Do loutkového divadla ho zasvěcovala Hana Budínská, jejíž maňáskářský, později loutkářský kroužek, poté soubor ÚDPM JF navštěvoval od 2. třídy.

V Parapleti (amatérský loutkářský soubor) pak již samostatně režijně realizoval jako prvou inscenaci Panna růže, panna kvítek (LCH 1975).

A nebo také: Vynikající jedinec přesahující místní význam, kolébka pozdějšího profesionála, hostování, instruktáže. Jeho oborem působení je divadlo loutkové, alternativní, dětské (hrané dětmi), pro děti a mládež, plenérové, pouliční.

Je spojován s tzv. autorským divadlem, v němž tvůrci jsou autory divadelní výpovědi, s níž přicházejí komunikovat s divákem.

Usiloval a usiluje o současné loutkové divadlo, jež by bylo svou úrovní rovnoprávné s ostatními divadelními druhy a uměleckými obory hodnými pozornosti i na počátku 21. století, divadlo, které by bylo způsobem komunikace mezi jeho tvůrci a diváky. Snaží se o metaforické divadlo převážně s loutkami různého druhu, na nichž však nelpí za každou cenu. Inspiraci vidí v lidovém divadle minulých věků, baví ho látky archetypálně nadčasové.

Je toho tam mnohem více. Kdo má zájem, nechť si ve svém počítači nalistuje http://www.amaterskedivadlo.cz a v osobnostech si k jeho šedesátinám najde heslo Richter Luděk.

Luďku, ty máš umění v krvi po rodičích?

Maminka byla ze Šumavy a nepochybuju, že si na té lesní louce, kde se narodila, dělala z klacíků loutky a hrála s nimi divadlo. Leč neproniklo to za hranici lesa. Jinak ráda četla. Tatínek patřil divadelně operám, ale v jejich aktivním provozování se omezoval na předzpívávání árií o takt napřed.

Ta líheň osobností u Hany Budínské (Richter, Komárek, Provazník atd.), to byla nějaká výběrová škola pro speciální, předem vytipované osobnosti, nebo tam přišly docela obyčejné děti, které Hanka svým působením zgenializovala?

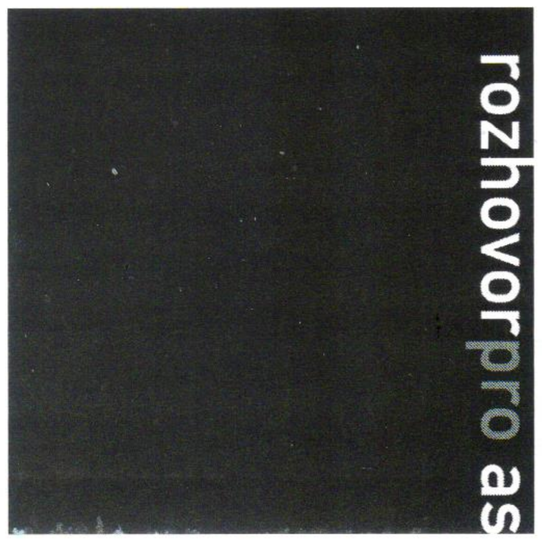

Samozřejmě, že výběrová! Vybral jsem si ji na exkurzi s II. E základní školy a Hanka si mě vybrala jako každého, kdo se přihlásil. Jarda Provazník přišel asi rok poté. Vláďa Komárek až tak moc odchovanec Hanky není – je to Jardův spolužák z gymnázia a začal s námi občasně spolupracovat, až když nás už Hanka nevedla. Zato k ní chodil třeba Jirka Vyšohlíd, Jakub Hulák a venkoncem i Štěpán Filcík. Ale slovu „zgenializovala“ by se asi Hanka bránila (já taky). Ona prostě byla dobrá výtvarnice, měla smysl pro to, co loutky mohou, a hlavně si uměla hrát. Vlastně od začátku jsme se mohli podílet na kdečem. Takže nás asi chytla zevnitř, usměrnila, přitvarovala a nechala, aby v nás vykvetlo, co v nás je.

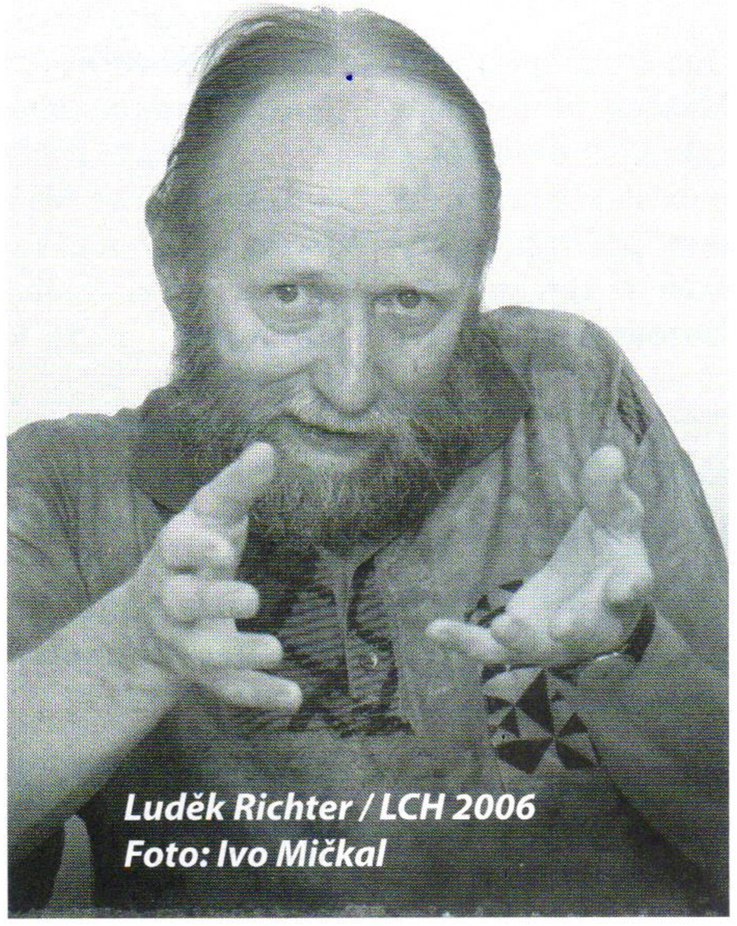
Luděk Richter / LCH 2006
Foto: Ivo Mičkal

Rád na tebe vzpomínám jako na rozhněvaného mladého muže. V té době se mnozí z nás teprve začali v loutkovém divadle orientovat. Naše reakce byly impulzivní. Tobě šlo přesně o co? Mnohokrát jsi to formuloval. Jak bude vypadat formulace ve vztahu k dnešku?

Já chápu divadlo jako druh komunikace. Většinou se komunikuje o něčem. A hrozně mě štvalo a štve, když si divadlo myslí, že vystačí s bezmyšlenkovitými instantními kašemi a to amatérské s přihlouplou, prázdnou nápodobou profesionálního divadla, a je zoufale o ničem, namísto aby bylo důstojným partnerem důstojných diváků. Nejen to

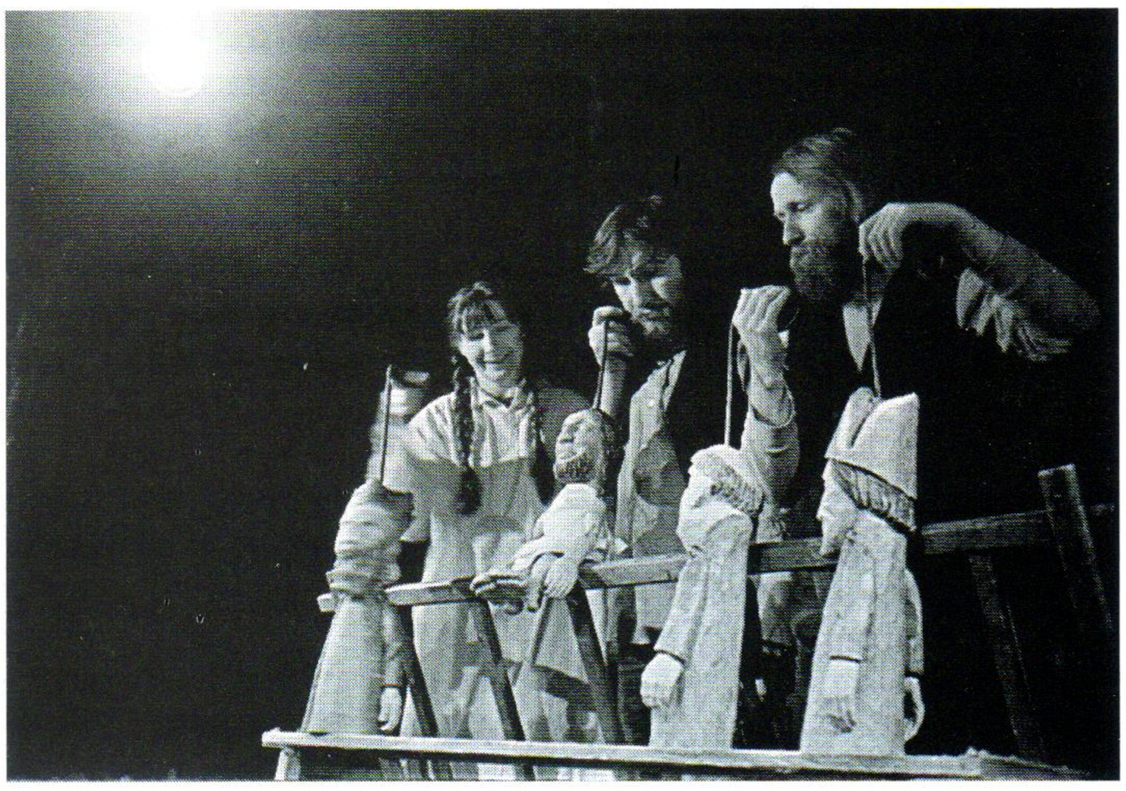

Divadlo na kahánku MěKS Říčany (Paraple Praha) / Luděk Richter podle románu Jiřího Šotoly Svatý na mostě: Hanýsek čili člověk (1981). Zleva Mirka Vydrová, Karel Vostárek a Luděk Richter. Foto: soukromý archiv K. Vostárka.

loutkové, ale možná dík tomu, že se zaměřuje především na děti, hlavně to loutkové.

Tou komunikací je pro mě výměna pohledů na svět. Chtěl jsem ho ovlivňovat tím, že budu nabízet pohledy, které povedou diváka k vlastnímu přemýšlení, vlastnímu poznání. Za normalizace jsme se paradoxně snažili vést lidi k normálnímu cítění a přemýšlení, k tomu, aby sami rozeznali, co je krásné a co je svinstvo, co je pravda a co je lež a přetvářka, co za to stojí a co ne. Vlastně se to moc nezměnilo ani dnes.

Někdy jsi to možná řekl. Z tvé práce to, domnívám se, přímo čiší. Je to tak, že chceš svým loutkovým divadlem přivádět děti (ale ne

„…hrozně mě štvalo a štve, když si divadlo myslí, že vystačí s bezmyšlenkovitými instantními kašemi a to amatérské s přihlouplou, prázdnou nápodobou profesionálního divadla, a je zoufale o ničem, namísto aby bylo důstojným partnerem důstojných diváků.“

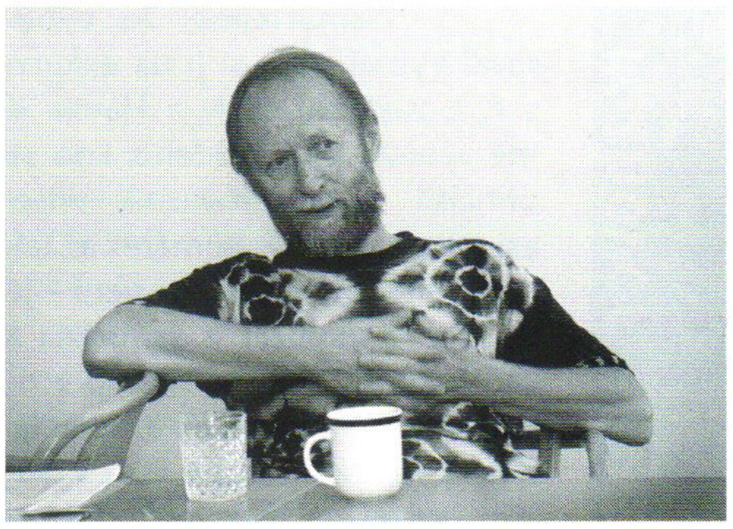

jen děti) nazpět ke knize, ke čtení? (Dostal jsi k tomuto rozhodnutí nějaký výrazný impulz?)

Ke čtení taky. Ale hlavně k divadlu. Ona totiž spousta z nich, jen co rozum trochu pobere, usoudí, že taková blbost jako divadlo, co vídají, je jen pro malé. Ještě víc je ale chci přivádět k vlastnímu myšlení a cítění. S těmi knihami to souvisí. Přijde mi, že s přeorientováním na film, televizi, video, internet, počítačové hry se ztrácí kontakt s tím, co se za staletí vytvořilo, že to všechno dostáváme nanejvýš v přefiltrované, naředěné a zkomolené podobě. A

„Myslím si, že knihy jsou dobrá cesta z unifikace – jsou jich totiž miliony, ty si můžeš vybrat, kterou chceš, a je skoro jisté, že to nebude ta samá, co čte tvůj soused."

hlavně, že je to cesta k příšerné unifikaci – všichni znají jen to, co jim naservírují masmédia, všichni jsou utvářeni nejen jejich vkusem, ale i názorově. I v divadle je to takové postmodernistické perpetuum mobile. Pár myšléneček, fórků a nápadů se pořád dokola objevuje jako citace citací z citací citací. Když neznáš ty „kultovní" kusy nebo grify „celebrit", jejichž citáty se zrovna citují, jsi mimo. In jsou ti, co koukají na to samé nebo poslouchají to samé jako všichni ostatní. Myslím si, že knihy jsou dobrá cesta z unifikace – jsou jich totiž miliony, ty si můžeš vybrat, kterou chceš, a je skoro jisté, že to nebude ta samá, co čte tvůj soused.

Co se stalo s tvou prací, profesí, tvým směřováním po devadesátých letech? (Doufám, že otázka nenavozuje podobné otázky v sedmdesátých letech, kdy jsme se měli vyjádřit ke vstupu vojsk.)

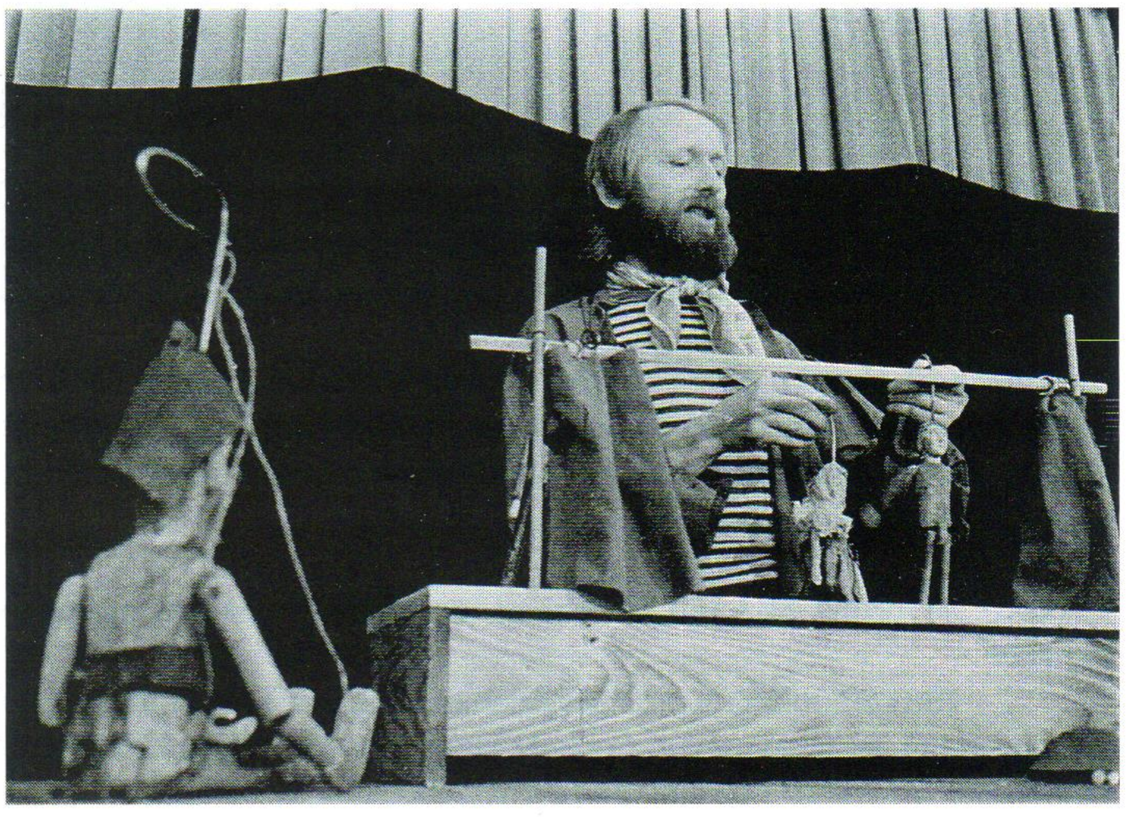

Loutkový soubor Paraple ÚDPM Julia Fučíka Praha / Luděk Richter na motivy románu Miguela de Cervantes Saavedra: Kichotání neboli Komedie pimperlová o Donu Kichotovi zcela nová (1983). Foto: soukromý archiv K. Vostárka.

Téhle otázce moc nerozumím.

Kdysi jsi vedl poměrně mnohačetné soubory. Postupem doby ses zredukoval na téměř rodinné divadlo. Vyhovuje ti víc pracovat sám, maximálně s jedním?

Má to některé výhody. Nikdo ti do toho moc nekecá. Není velký problém sejít se. Má to ale i nevýhody. Nikdo ti do toho moc nekecá. Pořád se scházíš sám se sebou...

Ale vážně. Párkrát je to zajímavá výzva, která je pro tvorbu i přínosem: jak to udělat, aby to zvládl jeden či dva lidé. Na druhé straně je to omezující. Nejen technicky, musíš na jevišti sám či ve dvojici neustále poutat pozornost a tudíž není čas něco připravit, změnit, rozvinout. Ale i co do spojitosti předlohy, kterou si vybíráš, a možnosti uskutečnit ji v žádoucím žánru, stylu, poetice. Nejsem muzikant a přitom potřebu muziky v inscenaci cítím, ale... Mám rád voice–band, což v jednom ve dvou nějak neumím. Chtěl bych vytvářet kontrapunkty intimnosti a mnohosti, ale v jednom či dvou to není lehké.

Loutkový soubor Paraple ÚDPM Julia Fučíka Praha / Luděk Richter: Balada o Tristanovi a Izoldě aneb Osude... (1980). Archivní foto souboru.

Hodně mě bavili lidi, kteří třeba nic moc neuměli, ale chtěli někam vést, rozvíjet se. Jenomže o nikom takovém zrovna nevím, žádný soubor nemám a nájemný režisér nejsem. Neuměl bych to. Uměl jsem vést lidi k hledání, ale většinou se žádá hotový návod k úspěchu. A v provozu je to i problém finanční. Kdo ti dá za představení (zvlášť pro děti) tolik, abys z toho zaplatil desetičlenný ansámbl? Je to vlastně z nouze ctnost.

Některé věci se člověku v životě povedou, některé zas příliš ne. Na co bys ze svého divadelního života nejraději zapomenul. Na co nejraději vzpomínáš?

Něco, na co bych nejraději zapomenul, asi nemám. Některé věci se nepovedly úplně. Herecky jsme tak docela nestačili na Fausta podle J.W. Goetha (1985) a na Havlíčkův návrat (1989). Byla to má vina, že jsem jako režisér nenašel tu polohu, ve které bychom i jako herci byli geniální, a tak byl scénář i koncepce lepší než výsledek. Nedotáhli jsme Zatracené posvícení! (2001) ani lidového Fausta (2004).

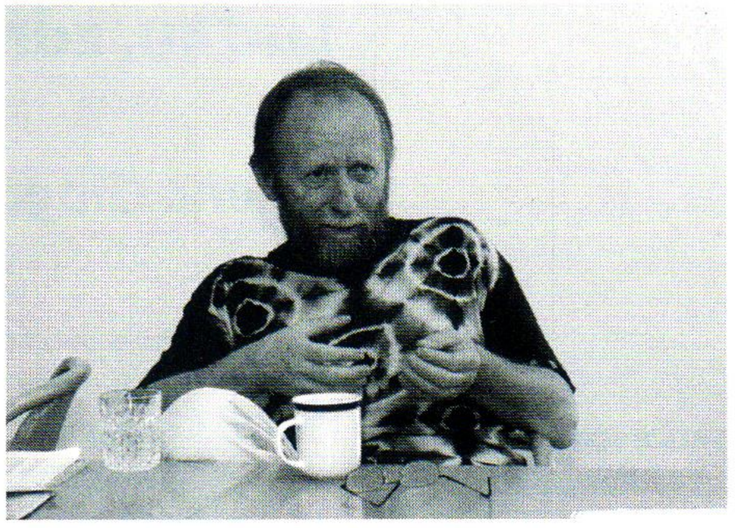

Hodně mne mrzí, že už není Paraple. Byli jsme si opravdu blízko a o něco nám opravdu šlo. Ne o nějaká vítězství, ale o to, vyjádřit se k tomu, v čem jsme žili, co nás bavilo a co nás štvalo (i k politice), o divadlo, které jsme objevovali, ve které jsme věřili a které nás bavilo. A měli jsme se rádi. Nejradši vzpomínám právě na tuto dobu. Na Paraple, na soustředěné a přitom uvolněné přátelské hledání s podobně praštěnými kamarády při (S)hledání i v začátcích Faustování.

(S)hledání a Faustování. To byly neopakovatelné zážitky a zkušenosti. Mohla za tu vzájemnost doba?

Určitě hodně přispěla. Držela nás pohromadě, nebylo moc zajímavějších lidí a lepších možností sebeuplatnění. A taky nám všem dohromady o něco šlo. Dneska, když už si někdo najde čas, odehraje a zase jede, protože má odpoledne či večer ještě něco někde jinde. Jestli my jsme tak trochu nevyměnili kvalitu za kvantitu?

Ptám se proto, že mě napadla ještě jedna otázka: Kam ty, kam loutky, kam umění, kam společnost? Dá se na to odpovědět, nebo je to otázka na novou Bibli?

Uf...! Kam...? Přiznám se, že někdy skoro nevím. Přijde mi, že je náš život strašně nesoustředěný, roztěkaný, rozlítaný, hektický. Podařilo se prosadit nejen skoro absolutní individualismus, který jakékoli společné směřování neuznává a odmítá, ale i všeobecný relativismus, v němž je všechno stejně dobré a všechno stejně špatné, hodnoty, pokud vůbec existují, jsou soukromou věcí každého zvlášť. Z totalitního rovnostářství jsme se propracovali k zglajchšaltovanému rovnostářství hodnot. V životě i v umění.

A loutky? Jsou toho odrazem. Spousta naschválismu, svévole, pramálo skutečného hledání, nehledě koncepčního směřování. U hereckého divadla to není o moc jiné. Ale aby to nevyznělo moc pesimisticky. Je pár bláznů, kteří své bláznovství berou seriózně, a přesto, že je třeba všichni chválí, přemýšlejí o sobě a o své práci a chtějí slyšet i od druhých, v čem mají rezervy.

„Podařilo se prosadit nejen skoro absolutní individualismus, který jakékoli společné směřování neuznává a odmítá, ale i všeobecný relativismus... /.../ Z totalitního rovnostářství jsme se propracovali k zglajchšaltovanému rovnostářství hodnot. V životě i v umění."

Kam já? To je vůbec nejtěžší otázka. Snažím se nějak ovlivnit svět podle svého nejlepšího přesvědčení a sám neztratit cestu. Snažím se dělat divadlo, za které bych se nemusel stydět. Snažím se...

Tak ti k tvému snažení přeji mnoho radosti a úsměvu na tváři. Alespoň příštích šedesát let.

Děkuji i za upozornění. Nebýt takových, ani bych si to neuvědomil. Ne proto, že bych se cítil tak strašně mladý, ale vlastně to nevnímám. Mám asi štěstí, že mi nic nechybí (ťuk, ťuk, ťuk) – krom rozumu, samozřejmě. Takže děkuji, budu se dalších šedesát let snažit.

„...tou slepárnou mi Luděk otevřel divadelní oči a já mu za to můžu být do smrti smrťoucí upřímně vděčný."

Slepárna...???!

Karel Vostárek

Mé první setkání s Luďkem Richterem se odehrálo tuším na podzim roku 1978 v prostorách Grébovky, tehdy domu pionýrů a mládeže, kam jsem byl zlákán kamarádem Tomášem Dubcem. Oslovil mě, zda bych nechtěl „dělat" loutkové divadlo.

„Proč ne," pomyslel jsem si, „to by mohla být docela sranda." V domluvený den jsem se dostavil do zmíněné vily po továrníku Gröbovi a snažil se v labyrintu mnoha místností neorenesanční budovy najít slíbené loutkové divadlo. Nakonec se nade mnou slitovala soudružka vrátná a po půl hodině bloudění jsem mohl vstoupit do místnosti, kde již asi dávno začala zkouška. Přelétl jsem očima přítomné, kteří ztichli a obrátili se na mě, Tomáš tam nebyl.

„Dobrý večer, já,... já..., já jsem..." snažil jsem se vykoktat omluvu a vysvětlení za svůj vpád. „ Aha, ty jsi asi od Tomáše," přerušil věcně mé rozpaky ježatý a vousatý chlapík, který jinak nejevil příliš nadšení z mého pozdního příchodu. „Děláme slepárny. Tak zavři oči a dej ruce před sebe!" Zazněl pokyn. Jako v tranzu jsem poslechl. „Jirko, vezmi si ho na starost," zazněl další povel. Nejbližší z přítomných se mě ujal, dotkl se zlehka mých napřažených prostředníků a začal mě za ně vodit pomalu po místnosti. „To snad ne, to se mi snad zdá!" zděsil jsem se. Ploužili jsme se mezi ostatními páry, což jsem se zavřenýma očima jen tušil. Hlavou mi dále táhly temné myšlenky. „Kam jsem se to dostal? Tohle je přece banda potrhlých pošuků. Tady nevydržím ani minutu, uteču!" Člověk míní, ale...kupodivu jsem neutekl. Zvědavost mi totiž nedala. Vydržel jsem to s Luďkem a v Parapleti sedm let. A já mohu dnes bez uzardění říci, že to bylo sedm let skutečně tučných, a to hlavně díky Luďkovi. Protože nám všem, kteří jsme mohli tenkrát na inscenacích Paraplete participovat, se od něj dostalo vydatné a hutné divadelní stravy. Dokonce z té nádherné zkušenosti a plně prožité doby v mnohém směru žiji stále.

Musím se nakonec přiznat, že tou slepárnou mi Luděk otevřel divadelní oči a já mu za to můžu být do smrti smrťoucí upřímně vděčný. Největší sranda je, že to už je třicet let! Tak si z toho, Luďku, nic nedělej a raduj se. Kdybys byl děvče, napsal bych ti: „Přeji Ti dnes vše nejlepší u příležitosti třicátého pátého výročí tvých dvacátých pátých narozenin!" Ale co je to na nás nějakých pět tuctů let, že?!

Seriál snímků Luďka Richtera nahoře pořídil Ivo Mičkal na LCH 2008.

Vodnář nechce vládnout, Vodnář touží poučit!

Olga Strnadová

Moje paměť míní, že jsem nynějšího oslavence spatřila poprvé hned v začátcích svého seznamování s loutkovým divadlem, a to v roce 1987 v Letohradě na divadelní přehlídce zvané Inspirace. Dva „přírodní úkazy" mi utkvěly odtamtud navždy: inscenace Edward souboru Céčko ze Svitav a vzhled Luďka Richtera z Prahy. Postava v dlouhém hnědém svetru, s dlouhým nepěstěným vousem, avšak překvapivě pěstěnou řečí, která jiskrně, trefně a neúnavně tryskala a též dopadala na zhlédnutá představení.

Osobně jsem se pak s Luďkem setkala v roce 1989 na národní přehlídce v Kaplici. Tehdy třímal v ruce velkolepý černý deštník a poponášel batůžek s nezbytným notýskem na poznámky. Já s dětmi zažívala vystoupení na přehlídce prvně, se Čtyřmi malými pohádkami od Františka Hrubína. Nemohli jsme bohužel odehrát celé představení pro nemoc jednoho chlapce, takže jsme předvedli jen drobné ukázky. Luděk se však nerozpakoval usoudit nahlas přede všemi, že o nás v budoucnu loutkáři ještě uslyší. Trochu mi ten jeho „jasnozřivý" výrok vyrazil dech. Také tím, jak zavazoval a povzbuzoval zároveň. Luděk Richter, bohudík, povzbuzuje loutkové divadlo v naší zemi dosud, a nás

Luděk Richter s Olgou Strnadovou na Loutkářské Chrudimi 2007. Foto: Ivo Mičkal.

amatéry svým mluvením a psaním stále tak nějak zavazuje, abychom neumdlévali, nelajdačili a víru v sílu loutky nepoztráceli.

Zdá se, že je předurčen k takovému úkolu či údělu už samotným datem svého narození: „VODNÁŘ je zvěstovatel, apoštol a hlasatel. Ke své roli informátora dostal cenné vlohy: smysl pro všelidskou rovnost a respekt pro každou odlišnost. Vodnář nechce vládnout, Vodnář touží poučit! Zvěstovatelský apel je mocný. Vodnář do všeho mluví a radí druhým. Je kazatelem, učitelem, mluvčím – a ovšem spisovatelem. Dobrý Vodnář vidí dál než druzí a svým sněním posouvá náš obzor," (citováno z textu Daniely Fischerové z knihy Hvězdy a osudy).

„VODNÁŘ je zvěstovatel, apoštol a hlasatel. /.../ Vodnář do všeho mluví a radí druhým. /.../ Dobrý Vodnář vidí dál než druzí a svým sněním posouvá náš obzor."

Luďku, zdravím Tě...

Milena Glogarová

Moje setkání s Luďkem Richterem. Bylo to pro mne zjevení, to představení Hanýsek čili člověk. Nepříliš velký prostor, aréna, kde herci i diváci byli nadosah.

A k tomu fascinující příběh Jana z Nepomuku (Podle Šotolova románu Svatý na mostě z r. 1978). A Luděk přesně věděl kdy, co a jak. Prvně jsem viděla, že diváci se nejen dívají, ale hrají s sebou. A taky prvně, že herec loutku nejen oživuje, ale že s ní i komunikuje. To bylo Luďkovo divadlo Paraple. Ve stejném duchu následovalo Auto z pralesa (podle Daisy Mrázkové), Markéta Lazarová (podle Vl. Vančury), Kichotání (volně podle M. de Cervantese) a O Tristanovi a Isoldě aneb Osude... (volně podle J. Bediera).

Všechno jsem očarována viděla. (Tristan se například hrál na kulatém stole, kolem něhož seděli diváci.) Z uvedených titulů je vidět, že šlo o náročnou zdramatizovanou epiku, kde byl nutný vypravěč. A tento epický princip v roli vypravěče zosobňoval právě Luděk Richter.

Partnerem mu byly nejen jednotlivé postavy kusu, ale především diváci. I když Paraple čítalo víc lidí, Luděk také hrál. Podle starých divadelníků, nejen antických, ale i středověkých, renesančních, barokních, ale i romantických, principál a autor ve svém kuse také hraje. Luděk je divadelní interpret tělem i duší.

Jako červená nit se všemi inscenacemi Paraplete vine jméno Karel Vostárek. Tak se stalo, že byl Karel přizván do mého ÚLD a spolu s Vaškem Koubkem jsme mimo provoz divadla, po večerech, úspěšně vykřesali Palečka (1985). A odtud už byl jen krůček ke spolupráci s Luďkem Richterem. Měla jsem štěstí si v jeho režii zahrát.

Byla to samozřejmě zásluha objevné dramaturgie Petra Pavlovského a tehdejšího ředitele ÚLD Tomáše Engela, který zaštiťoval a obhájil i těžko prosaditelné. Uskutečnila se Luďkova verze krásného příběhu Daisy Mrázkové. Už z dřívějška jsem uvykla občasnému boření zavedených tradic. Míček Flíček J. Halíka 1964, Jdi tam, nevím kam, K. Brožek 1972, O Cibulkovi, K. Makonj 1976, Paleček, K. Vostárek, V. Koubek 1985.

Ale Luďkovo Auto z pralesa (1986) mi dalo chvílemi zabrat. I sebemenší detail byl strhující, nic se nehodilo pod stůl. Loutka byla partnerem a partnerem byl i divák. A naslouchalo se. I ticho hrálo. A v obrovském prostoru klasického jeviště s odděleným hledištěm najednou i dobře nasvícená ruka sdělila svým tichým gestem věci nevídané.

Hle – autorské divadlo!

To vše se odehrálo dávno, v 80. letech minulého století. Ale zůstává to živé, neboť ještě stále jsme tady. Luďku, život je nádherný, proto ještě dlouho rozdávej. Děkuji Ti za vše a blahopřeji k životnímu jubileu.

Něco málo o Luďku Richterovi a ze života...

Jan Merta

Vybavím-li si počátky našeho přátelství s Luďkem, okamžitě mi v mysli vytanou dvě živé vzpomínky, které zastiňují všechny ostatní a mohou být pro někoho nezajímavé, ale ony mají pro moje přátelství s Luďkem zvláštní význam.

První vzpomínka je na naše první setkání v lednu roku 1980 na okresní přehlídce loutkářských souborů ve Vysokém nad Jizerou, kde jsem byl v porotě a Luděk tam tenkrát vedl dramaturgický seminář nazvaný Příklad dramatizace Andersenovy bajky „Je to naprosto jisté". Jeho přednáška mne zaujala, ale zaujal mne hlavně on sám jako interpret i způsob jeho myšlení. A tak jsme se seznámili. Ačkoliv jsem

se zúčastnil ještě téhož roku přehlídky /S/hledání, kterou organizoval v listopadu 1980, a třebaže jsme si po něm vyměnili i dopisy, zůstal pro mne trvale výraznější obraz prvního setkání ve Vysokém.

Druhá, stejně silná vzpomínka na počátky našeho přátelství je z přehlídky dětského divadla v Kaplici z června následujícího roku. Hráli jsme tam tenkrát s dětským souborem Šípkovou Růženku od Milady Mašatové. Inscenační klíč sestával ze dvou rovin. Loutkové a činoherní. Ta činoherní část nebyla dobrá, to jsem věděl ještě před Kaplicí. Při pohovoru s porotou jsem se s tím problémem vypořádal snadno. Pojmenoval jsem problémy inscenace sám a pak už nebylo o čem hovořit. Horší to bylo odpoledne na veřejné diskuzi. Dostal jsem od účastníků co proto. Ani pes by tenkrát ode mne nevzal kůrku chleba. Potřeboval jsem ten splín nějak vytěsnit. Byl tu Luděk a společný večer v klubu na diskotéce. „Když se smutek vyzpívá, je hned o něco menší," napsal Ilja Hurník. A tak jsme tu můj smutek vyzpívávali a vytancovávali až do pozdních hodin. Dopoledne jsem se setkal s Miladou Mašatovou, která byla také v porotě: „Honzo, musím se ti omluvit, že jsem včera nezasáhla do diskuze.Ten loutkový plán byl krásný. Sama bych to tak nedokázala." To byla další náplast na moje trauma a svět byl zase o něco veselejší. To není o mém tehdejším trápení, ale o našem přátelství s Luďkem, které vznikalo při divadle. Je zajímavé, že právě tyto dvě epizody zůstaly tak silně zakotveny v mé paměti.

A pak jsme spolu s Luďkem po celá léta prožívali mnoho dalších a vážnějších chvil s divadlem, v semináři, porotách, na přehlídkách, na jeho představeních, na /S/hledání, Přeletu a donedávna i v poradním sboru. V poslední době se tolik nevídáme. Je to přátelství na dálku. Mojí vinou a k mojí vlastní škodě. Divadlo nás však stále spojuje. Velice si Luďka vážím, vážím si toho, co dělá pro divadlo a divadelníky, a obdivuji to. Za mnohá poznání mu vděčím.

Milý Luďku, ke kulatým narozeninám Ti přeji, aby se Ti stále dařilo tak smysluplně naplňovat svůj i náš život. Ať se Ti daří, ať Ti slouží zdraví.

Za práci na dráze by se mělo zavírat

Rozhovor připravila **Petra Kohutová**

Vlastíka Ondráčka netřeba obci divadelnické v Čechách a na Moravě představovat. Dobrý duch SČDO, obětavý organizátor leckteré amatérské divadelní přehlídky od Ostrova po Horažďovice, od Vysokého až po Hronov a divadelní táta karlovarského Déčka. Do jeho řad vstoupil v roce 1962, v roce 1973 se stal po Marii Honsové jeho uměleckým vedoucím, v roce 1990 předal tuto funkci Jiřímu Hlávkovi, přesto dále režíroval a dodnes plní potřebnou, i když nevděčnou roli hospodáře. Pro SČDO pracuje prakticky od jeho počátku, jeden čas byl jeho předsedou. A abychom nezapomněli – v roce 2008 se po mnoha letech vrátil na jeviště, hraje Belzebuba v Drdových Hrátkách s čertem.

Letos slaví významné jubileum – a tak jsme se sešli, aby trochu zavzpomínal: na své životní i divadelní začátky, na své režie, na své role…

Vlastíku, vím o tobě, že jsi měl poměrně bouřlivé dětství a dospívání. Vyprávěj.

Narodil jsem se na Lounsku v roce 1929, ta obec se jmenuje Lipenec, ale odtamtud jsme se odstěhovali na Doupovsko, protože můj táta tam byl jako železničář přeložen. Pak jsme přesídlili do obce Želina, což je první zastávka z Kadaně směrem na Doupovsko. Odtamtud jsem začal jezdit do Základní školy v Kadani; tenkrát byla Kadaň německá, my jako Češi jsme vlastní školu neměli, a tak jsme chodili do baráku, kde jsme seděli na zemi a psali, představ si to, na břidlicové tabulky. Potom jsme se v roce 1937 přestěhovali do Vojkovic, ale v roce 1938, po Hitlerově projevu, jsme utekli do Březnice u Příbrami – nedalo se nic dělat, Vojkovice patřily pod Sudety a henleinovci tam řádili. V Březnici jsme byli do konce války a právě tam jsem nastoupil k železnici a začal s divadlem. Po konci války jsme se vrátili do Vojkovic a pokračoval jsem – v obojím.

„V Déčku jsem působil nejprve jako technik, potom jako herec a jako režisér. /.../ ...ve dvaadvaceti inscenacích jsem hrál, šestadvacet jsem režíroval a na třiasedmdesáti jsem se podílel technickou pomocí."

Na dráhu jsem původně nechtěl – táta mi to dokonce rozmlouval – ale já jsem skončil školu v roce 1943; původně jsem chtěl být automechanikem, pak mi známý nabídl, že bych mohl dělat knihaře – obojí padlo. A tak jsem 25. 1. 1944 nastoupil na dráhu jako učeň. Pracoval jsem tam od roku 1944 do roku 1990. Za což by se neměly dávat medaile, ale spíš zavírat. Obzvlášť když dnes vidím, jak to na dráze vypadá.

Jak tě napadlo, že bys mohl dělat divadlo?

Přes hudbu. Hrál jsem na harmoniku, na housle a na mších Československé církve husitské, jejímiž členy byli rodiče, dokonce na

Vlastimil Ondráček na Jiráskově Hronově 2008. Foto: Ivo Mičkal.

harmonium. Farář, který tam působil, založil dětský soubor; pamatuji si dodnes, že v mé první pohádce jsem hrál cvrčka, právě kvůli těm houslím. Pak jsem hodně statoval – například v operetě Kolíne, Kolíne. Vzpomínám si, jak jsem u jedné inscenace, hry asi pro pět lidí, dělal inspicienta; to mi bylo patnáct let a mým hlavním úkolem bylo napovídat dámě, která se převlíkala za scénou, dialog, který vedla s pánem na jevišti. Patnáctiletý kluk a před ním se svléká ženská… no, moc jsem jí toho nenapověděl.

Když jsme se po pětačtyřicátém roce přestěhovali zpět do Vojkovic, věnoval jsem se zase nejdřív muzice. Potom jsme si jako parta svazáků pořídili loutkové divadlo a provozovali je pro děti. A nakonec přišel nový přednosta stanice, který byl divadelník; ten nás mladé přitáhl k činohře. Já jsem měl dvě působiště – jednak Vojkovice, jednak Jakubov, kde byl také soubor. V Jakubově jsem třeba hrál v Našich furiantech Václava a ve Vojkovicích Vocilku ve Strakonickém dudákovi.

A tehdy jsi začal režírovat?

Bylo mi dvaadvacet a o divadle jsem, samozřejmě, věděl všechno. Sám jsem si vybral hru – byla to detektivka, jmenovala se Vrah jsem já – tu jsem režíroval a zároveň hrál hlavní roli detektiva. Je jasné, že všichni detektivové kouří. A tak se celá vesnice chodila dívat ne na hru, ale na to, jak Ondráček kouří. Pak jsem tam režíroval třeba Svobodova Posledního muže nebo Casonovo drama Stromy umírají vstoje.

V šedesátých letech jsi byl jako výpravčí přeložen do Karlových Varů. Začal jsi pracovat v Déčku a začalo i tvoje působení v SČDO.

Že ve Varech existuje Déčko, jsem zjistil v roce 1962. Spojil jsem se s Marií Honsovou, která v souboru působila a byla v té době také okresním metodikem. Tenkrát se zkoušela teprve druhá věc tohoto souboru – Přání sobotního večera – a v té jsem začal s technickou pomocí. Pamatuji krásný zájezd ke Klatovům, do obce Makov – tam byl za vesnicí kopec, kde měli přírodní divadlo a kino, a neplakátovalo se, prostě se každou sobotu něco dělo. Měli jen vysoký sloup, na něm čtyři žárovky, ty se rozsvítily – a lidi se sjížděli a ptali se: „Co je dnes, divadlo nebo kino?"

V Déčku jsem působil nejprve jako technik, potom jako herec a jako režisér. Včera jsem to počítal – ve dvaadvaceti inscenacích jsem hrál, šestadvacet jsem režíroval a na třiasedmdesáti jsem se podílel technickou pomocí.

Kromě toho – v roce 1968 se ustavilo SČDO a Miloš Honsa, zakladatel a umělecký šéf DS D3, byl u jeho zrodu. Samozřejmě jsme se jako soubor ihned přihlásili. Dále jsem začal působit v poradních sborech fungujících při okresním kulturním středisku, které řídily kulturu v západočeském kraji. A od té doby v tom lítám. Dlouhá léta jsem byl i předsedou západočeského SČDO a v současné době jsem místopředsedou.

Osobní poznámka – je jasné, že při tolika aktivitách jsi musel mít perfektní zázemí. Na tvoji ženu Helenku vzpomínají lidé nejen v Karlových Varech.

Ženil jsem se v roce 1954 ve Vojkovicích. Já jsem byl Helenčin druhý manžel, a tak jsem vyženil dva syny. Pak se nám narodila dcera Blanka. A vidíš – dnes už mám čtyři pravnoučata.

„Hodně jsem četl a sbíral rozumy od kdekoho. Hodně mi pomáhal Miloš Honsa, který byl zaměstnancem profesionálního divadla... /.../ V pozdějších letech mi hodně pomáhala Anička Franková, metodička chebského Okresního kulturního střediska, maminka Hanky Frankové."

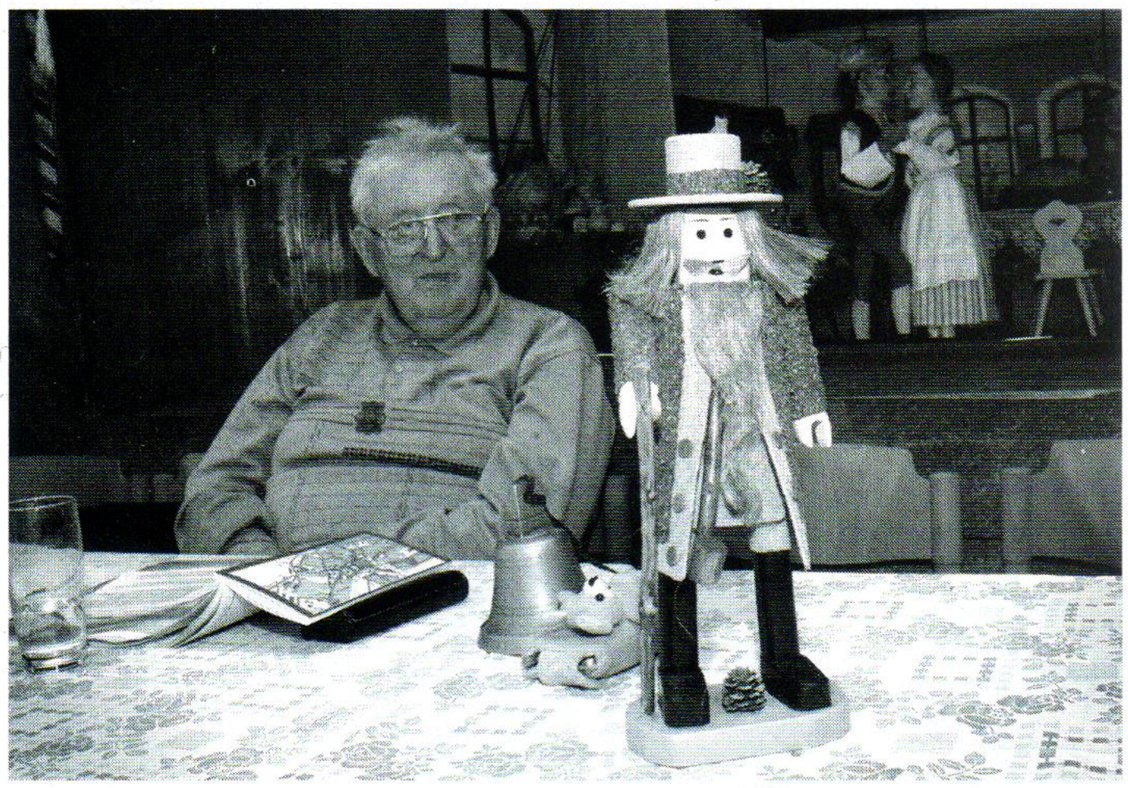

Vlastimil Ondráček při tradičním loučení souborů v malém sále divadla Krakonoš ve Vysokém nad Jizerou (2007). Foto: Ivo Mičkal.

Helenka byla takový můj dobrý duch. Hráli jsme třeba Ze života hmyzu, valili jsme spolu kuličku. Já samozřejmě nikdy neuměl pořádně text, takže ona byla taková moje záchrana, když jsem byl s textem v koncích. Naposledy jsem si s ní zahrál na národní přehlídce ve Znojmě Čapkův Zločin v chalupě. Já to měl dobrý – jako soudce jsem měl text před sebou a četl ho. Porota mi to ale potom vytkla.

Strašně důležitá věc – když mi manželka zemřela, divadlo mě drželo při životě. Zpočátku jsem se tomu bránil, neměl jsem chuť dělat cokoliv, ale i moje děti mi říkaly „dělej divadlo, musíš, makej", tak jsem makal a dostal se z toho.

Tvoje první režie v Déčku byla Honsova pohádka Princezna Lipový květ. Pak následovaly namátkou Civilní spor Evy Sadkové, Zpěvy sladké Francie, Ze života hmyzu bratří Čapků a další. Zdá se mi, že jsi měl poměrně velký žánrový rozptyl, od pohádek přes modelové hry, pro Déčko dodnes typické, až po muzikál. Kdo tě zásoboval texty?

Hodně jsem četl a sbíral rozumy od kdekoho. Hodně mi pomáhal Miloš Honsa, který byl zaměstnancem profesionálního divadla, byl inspektorem hlediště, provozním. Taky Marie Honsová – ta působila původně jako profesionální herečka, pak přijala místo metodičky. Když se podíváš na repertoár Déčka v té době, všimneš si, že všechno bylo „šito" na Marii – Přání sobotního večera, Ztracené kroky, Radúz a Mahulena, Kapka medu… A díkybohu za to – ti dva mě strašně moc naučili, a nejen o dramaturgii, byla to taková moje vysoká škola. Miloš Honsa třeba nastudoval Monserrata – ve spolupráci s karlovarským, ostrovským a nejdeckým souborem. To byla vynikající inscenace. Pak proběhla přehlídka v Ostrově a nejmenovaná slovenská porotkyně prohlásila, že to, co se děje v té hře – střílení do lidí mimo jiné – se v současnosti nikde ve světě nemůže dít. A ono se to děje dodnes. V pozdějších letech mi hodně pomáhala Anička Franková, metodička chebského Okresního kulturního střediska, maminka Hanky Frankové.

Dvě z tvých inscenací – Třináct vůní Jana Schmida a Hodina mezi psem a vlkem Daniely Fischerové – se probojovaly až na Jiráskův Hronov. Jak na ně vzpomínáš?

Na Třináct vůní jsem přišel v Ostravě, kde se konala přehlídka souborů hrajících pro děti – obdoba dnešní Popelky Rakovník. Odehráli jsme Bubáky a s Aničkou Frankovou zůstali na další představení. Třináct vůní tam hrálo malé pražské divadlo, už si nevzpomínám které. Tehdy jsme si oba řekli – „tohle bereme". Přijeli jsme domů a rozpoutal se boj – soubor byl zásadně proti: „To je Ypsilonka, to je nepřenosné,

to nejde…“ Poměrně dlouho jsme je lámali, ale nakonec do toho šli. A chválabohu za to. Dodnes potkávám lidi, kteří říkají: „Jó, Třináct vůní, to bylo něco…“

Hodina mezi psem a vlkem … našla ji Anička Franková a dělala i dramaturgickou úpravu. To byla moc fajn práce. Bohužel na Jiráskův Hronov jsme se s tím dostali až po sametové revoluci a zdálo se, že není o čem hrát. Dneska se potvrzuje že je stále aktuální.

Teď hraješ Belzebuba v Drdových Hrátkách s čertem. Kolik dalších rolí ještě plánuješ?

S velikým potěšením bych si zahrál roli, kterou napsal Jaromír Břehový v Rejžákovi z Prahy, postavu, která asi dvacetkrát za celou hru řekne „ano“ – a to je vše.

A co tvoje další působení v SČDO?

Chystáme konferenci – a je na tom práce jak na kostele. Zdá se, že volba Pepíka Hejrala za šéfa SČDO byla volba dobrá, je nesmírně pracovitý. Já tam funguji spíše jako studnice vědomostí – všechno podstatné dostanu jako první do počítače, čehož si nesmírně vážím.

Je něco, co bys chtěl vzkázat mladým lidem, kteří se pouštějí do amatérského divadla?

Mám strašnou radost, že – a to není fráze – se setkávám s mladýma na různých přehlídkách. Přál bych si, aby dělali „to svoje“ divadlo, které já už třeba nemusím, ale na které chodí jejich diváci. V roce 1990 podle mého odhadu zaniklo 60 % amatérských divadelních souborů – osvětové besedy, závodní kluby atd. Teď myslím, že máme oproti době předrevoluční takových 130–140 % souborů, což je velmi cenné. Myslím, že amatérské divadlo žije a bude žít – a to je hrozně dobře.

Je to krásný, být celou dobu na jevišti!

Rozhovor s herečkou **Evou Čurdovou** *připravila* **Eliška Brtnická**

Evičko, jak to všechno začalo s tebou a s divadlem?

Začalo to už v dětství. Přednášela jsem básničky a někdy mluvila Kašpárka, nevodila jsem ho - vodili loutkáři. Můj tatínek *(pan Grulich – poz. aut.)* taky občas režíroval nějaké hry, tak mi tam dal takový nějaký menší roličky… neobsazoval dceru do hlavních!

Takže jsi směřovala na nějakou uměleckou školu?

Nastoupila jsem na nově otevřenou kulturní školu do Brna. Asi tak měsíc jsme měli zajímavé umělecké předměty a studenti se měli časem rozhodnout, jestli budou loutkáři, činoherci, hudebníci, tanečníci a tak dále. Jenže potom přijel jeden soudruh z ministerstva školství, bylo to v padesátých letech, a řekl, že naše škola bude osvětová, že se budeme učit dojit kravičky, o zemědělství, o výrobě a budeme soudruhům jezdit přednášet básně.

To byla střední škola?

Ano. Za čtyři roky z ní vyšlo pár osvětových pracovníků. Já jsem byla asi čtrnáctá, která tu školu už po měsíci opustila, protože jsme jezdili do toho JZD a učili jsme se třeba vysokou podestýlku podle jisté soudružky, podle jiné zase masáž vemena… Ale tím, že jsem z téhle školy odešla, zavřela jsem si dveře na všechny ostatní, studovat už jsem nemohla. Šla jsem dělat sanitářku, bylo mi řečeno, že jedině do dolů nebo do stavebnictví, ale vzala mě psychiatrická léčebna Havlíčkův Brod. Pak brzy svatba, dětičky a divadlo nic.

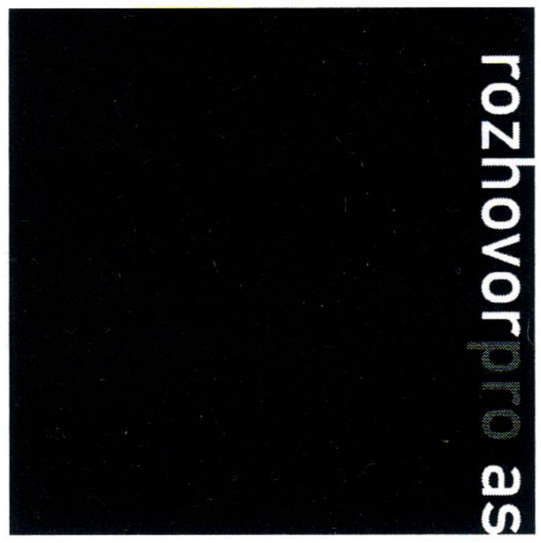

Kdy ses k divadlu vrátila?

V jednasedmdesátém jsem se dostala do Jihlavy, asi za dva roky jsem tam začala hrát divadlo a od té doby nepřestala. Tenkrát mi bylo mezi třicítkou a čtyřicítkou. Ve čtyřiceti jsem hrála princezny s hrozným handicapem! Ve Znojmě na přehlídce krásný mladý holky a já čtyřicetiletá princezna, brejlatá a podobně, bylo to strašný. Ale brzy jsem se „přešaltrovala“ na ty čarodějnice a komorné, to mi začalo divadlo velice vonět a úplně jsem mu propadla.

To byl který soubor, kde jsi hrála?

Soubor při jihlavské Psychiatrické léčebně Na Kopečku. Ale také jsem mezitím několik sezon dělala „křoví“ v Horáckém divadle. Například hned v mojí první roli jsem byla po celou dobu představení na jevišti a řekla jedinou větu: „Sedni si!“ Syneček mi tenkrát řekl: „A tys to vzala, jo?!“ A já na to: „Vzala, protože je to krásný, bejt celou dobu na jevišti.“

Pak ale přišel zlom v jihlavském divadelním prostředí.

Ano, setkala jsem se s Jiřím Jurášem a Dášou Brtnickou, s Martinem Kolářem a Jakubem Škrdlou. Tihle lidé to začali v Jihlavě rozjíždět, zakládalo se divadlo De Facto Mimo. A díky tomu mě ke stáru potkaly takové krásné role ve hrách Ryba ve čtyřech, Voda na kafe, Já měla hezký život, pane, Drahoušek Anna a v dalších.

Dá se říct, že tato představení už fungují spíš poloprofesionálně?

Ano, hodně jezdíme, dřív jsme hráli jen tady po vesničkách kolem, dneska už po celé republice. Teď si zrovna balím do Sušice a do Klatov. Samozřejmě spoustu jídla, abychom netrpěli hladem ani žízní! Projeli jsme kus světa a všude jsou milí lidé. Okolo divadla se snad soustřeďují hodný lidi, a to i mladí. Kdybych nepoznala mladé lidi od divadla, tak bych si o jejich generaci jistě myslela horší věci.

Jak se vypořádáváš s rolí, kde se inspiruješ? Sleduješ lidi kolem sebe?

Ano, velice vnímám lidi, jejich chování, úplně se tím bavím! Je to i poučení – pozorovat lidi, jak se tváří v určitém okamžiku. Ovšem s každou postavou strašně zápasím, hrozně. Bývám z toho úplně nešťastná. Připadá mi, že všechno hraju stejně, nejsem zkrátka profík! Teď zrovna hraju ve čtyřech inscenacích. Než jedu na zájezd, v noci se vzbudím o půl druhé a přeříkám si celou roli. Pak zase můžu usnout šťastná, že to umím. Také kvůli textu mi vyhovuje monodrama. Tam když nevíš jak dál, můžeš si text trochu upravit, něco pozměnit, ale když už máš dva tři partnery, nesmíš to zkazit.

Mám také sny: jsem na pódiu, všichni na mě koukají a já nevím nic! Úplné ticho, vyschlo v puse, pusu otevřenou... takhle to mám a myslím, že nás je víc. Ono čím je člověk starší, je nějak zodpovědnější. Až mě to mrzí! Pořád myslím na diváky, aby byli spokojení. V dnešní době je potřeba každému poděkovat, že přijde na představení.

Na co chodíš do divadla jako divák?

Nemám ráda komedie. Také vím, že pro amatéry je to velice složitý žánr. Oni

Eva Čurdová, Znojmo 2008. Foto: Simona Bezoušková.

„Mám také sny: jsem na pódiu, všichni na mě koukají a já nevím nic! Úplné ticho, vyschlo v puse, pusu otevřenou... takhle to mám a myslím, že nás je víc. Ono čím je člověk starší, je nějak zodpovědnější. Až mě to mrzí!“

si je sice dost často vybírají, ale když pak komedie není stoprocentně udělaná, je to trapné. Vím, že lid dnes chce komedie, chce se pobavit, zasmát, chápu, ale můj šálek kávy to není, já mám radši něco k zamyšlení, něco psychologičtějšího.

Už několikrát sis zahrála na Hronově. Jaké to bylo?

To je asi sen každého amatéra, nádherná atmosféra, přála bych to zažít všem. Dříve jsem tam jezdila jako divák, vzala jsem si vždycky celý týden dovolenou. Vzpomínám na Slováky, kteří tam hrávali krásné věci.

Nedostala ses někdy k výuce dramatické výchovy?

Ne, ne, na to bych si vůbec netroufla.

A co k porotování?

To trochu ano, ale jen v rámci okresu, při okresním kulturním středisku. Objížděli jsme vesnické soubory a snažili se trochu poradit, bylo nás dvanáct. Nešlo ale o žádné postupy, byla to jen taková přehlídka.

S kterými režiséry jsi pracovala?

První tady v Jihlavě byl pan Stránský, dál pan Junášek, Petr Červinka, Petr Pazourek, Jurášek (*Jiří Juráš – pozn. red.*), Dáša Brtnická, Milena Hurajová, Petr Soumar. Nejvíc mi ale přinesla spolupráce s Jurášem. Ten mě učil hrát na metr od diváka. Zkoušeli jsme Rybu ve čtyřech, to je taková černá komedie, byla jsem z toho celá v rozpacích, říkala si: proč já jsem tam vlezla, to nemůžu zahrát. Ale přišla jsem tomu na chuť, je to nádherná práce! Někdy cítíš, že to je tomu divákovi nepříjemný, ta blízkost, tak to já honem honem jdu na dalšího! Teď v nejnovější hře o Sarah Bernhardt (*Poslední léto – pozn. aut.*), jsme dál od publika, já sedím na vozíčku, a kdybych se nebála, tak bych se k divákům rozjela!

Kam jezdíš nejradši hrát?

Moc ráda mám Prachatice, publikum mě tam fascinuje, jde s námi od začátku až do konce. Pak také Znojmo, festival seniorského divadla, už tam pojedu popáté. Podmínkou je, aby průměrný věk herců v jednom představení odpovídal seniorům, takže jestli chce jet se mnou někdo mladý, já mu svým věkem udělám průměr. Můžu mít s sebou i pětadvacetiletého! A také Sušice, tam se hrají spíš klubová představení. Všechno je v menším, rok co rok ti samí diváci, už se známe, potkáme se na náměstí, popovídáme.

Zkoušíš teď něco nového?

Zatím bych o tom nerada mluvila, ale bude to zase monodrama.

Eva ČURDOVÁ *získala ceny za herecký výkon na festivalech amatérského divadla v Třešti, Boleradicích, ve Znojmě, Třebíči, Blansku, Dačicích, Prachaticích... K životnímu jubileu jí přejeme hodně zdraví, elánu a ještě spoustu krásných rolí a zážitků s divadlem!*

Eva Čurdová v inscenaci hry Johna Murrela Poslední léto, kterou uvedl NAKOPTyjátr Jihlava na Národní přehlídce seniorského divadla ve Znojmě 2008. Foto: Simona Bezoušková.

zobčanskýchsdružení

Divadlo pod křídly Sokola

Jan Králík

Ze stovek amatérských divadel hraje dobrých šest desítek pod ochrannými křídly Sokola. Působí v rámci samosprávných sokolských jednot, nad nimiž jsou historické župy a ústředí České obce sokolské. Každý soubor má přitom možnost přímého kontaktu s pražskou kulturní komisí sokolského vzdělavatelského sboru. Tím je zaručen přístup na přehlídky sokolských divadel a také na školicí semináře, které jsou pro další růst zásadní. Sokolské divadlo tak vytváří a zároveň tříbí vlastní svět.

Antický ideál krásy a ctnosti, dokonalosti těla i ducha – καλοκαγαθία – vtiskl do programu České obce sokolské jako ambiciózní směr estetik Miroslav Tyrš. Cvičení těla vyrostla od zakladatelského roku 1862 do rozměrů budících světový respekt. Výrazný podíl na sokolském vzdělávání ducha měly osobní příklady, obětavost a statečnost, poznávací přednášky, výstavy, zájezdy, recitační akademie, zpěv, tanec – a divadlo. Divadlo, také loutkové, vrostlo do sokolských jednot tak početně a úspěšně, že téměř všechny prvorepublikové sokolovny se už stavěly s divadelním jevištěm. Charakterové charisma sokolů, o něž se opíral vznik republiky, bylo postrachem hnědé i rudé totality. Zákaz Sokola v čase okupace a rozmělnění jeho osvobozených jednot do ČSTV nezlomily myšlenku, ale postihly vše. Kulturní činnost nejvíc. Po obnovení České obce sokolské trvalo deset let, než nové sokolské divadelní soubory ožily tak, aby se mohly vzájemně zkontaktovat.

Zárodek národní přehlídky sokolských ochotnických divadel se datuje od jubilejního roku 2000. Zásluhu na tom mají PhDr. Otto Smrček a Mgr. Jan Čumpelík. Od té doby pořádá Česká obec sokolská pro své soubory nesoutěžní přehlídky v každém lichém roce. Dosud nabídly sedm desítek vystoupení třiceti souborů, řadu vzájemných hostování i reprezentativních představení.

DS TJ Sokol Lázně Toušeň / Kolektiv souboru: Kino. Foto: Ivo Mičkal.

Ze šedesáti sokolských jednot v divadelním adresáři se některé, pravda, rozehrají jen jednou do roka o Vánocích, ale jinde, jako například **v Litovli**, hraje hned několik souborů současně po celou sezonu. Vysokou kvalitu přinášejí soubory **v Lánech a v Pyšelích**. Objevuje se i vlastní dramatická tvorba a hledání nových žánrů. **Pohybové divadlo z Lázní Toušeně** bylo jako první sokolský soubor poctěno pozváním na Jiráskův Hronov (2008). Nejvyšším oceněním jednotlivců, zlatým odznakem J.K. Tyla, byli ze sokolských divadel poctěni herci a režiséři Bohumil Gondík (Pyšely), Pavlína Holubcová (Poniklá), Vratislav Ouhrabka (Bozkov), Václav Shrbený (Lázně Toušeň) a Mirko Spurník (Litovel), loutkoherci Emil Havlík (Praha) a Petra Šikýřová (Hostivař), dramaturg a skladatel Lubomír Šterc (Praha) a dramatik a textař Karel Pleiner (Lány).

Přehlídky se ustálily do dvou míst: pro Čechy v Lázních Toušeni a pro Moravu v Boskovicích.

Rostoucí potřeba tříbit kvalitu rychleji než přirozeným zráním vede od roku 2005 k pořádání pravidelných školicích seminářů, pro něž byla získána záštita NIPOS-ARTAMA. Témata krouží od dramaturgie a režie přes jevištní řeč a pohyb po techniku a hudební divadlo. Ohlas je nadšený a plody úsilí jsou znát v rychle rostoucí kvalitě. Mizí ryze textové hry, přibývá akce, mísí se žánry, scénografové i režiséři uvolňují fantazii. Navíc, soubory, které se scházejí na sokolských přehlídkách, vytvářejí na poli českého amatérského divadla zvláštní síť s pozoruhodně pevnými vzájemnými vztahy. Vzdálenost nehraje roli. Kolegialita a obětavost jsou pro vnějšího pozorovatele překvapivé. Možná méně dravé než mezi jinými, a tím možná více zdravé.

„Vysokou kvalitu přinášejí soubory v Lánech a v Pyšelích. Objevuje se i vlastní dramatická tvorba a hledání nových žánrů. Pohybové divadlo z Lázní Toušeně bylo jako první sokolský soubor poctěno pozváním na Jiráskův Hronov 2008.“

Loutkové divadlo TJ Sokol Přerov – Alena Miklíková a Gabriela Řehová / O koblížkovi. Foto: Michal Drtina.

Divadlo v Orlu

***Ladislav Kotík**, generální sekretář Orla*

Divadlo vždy patřilo k jedné z hlavních činností Orla. V archivu ústředí Orla najdeme plakáty, které zvou na divadelní představení už začátkem 90. let 19. století, tedy ještě dříve než Orel oficiálně vzniknul jako samostatná organizace. Divadlo se v té době hrálo snad v každé orlovně, kterých bylo více než tisíc. Divadelní i jiné aktivity byly ovšem přerušeny oběma světovými válkami a především pak dobou komunismu.

Po třetí obnově Orla v roce 1990 nechyběla snaha též o obnovu divadelní činnosti. Divadlo obecně to má v Orlu, tak jako v celé společnosti, podstatně těžší než v minulosti, nicméně i dnes existují aktivní soubory, kterým se ústředí Orla v Brně snaží pomoci radou a možností vzájemného setkávání.

U počátku obnovy orelského divadla stál režisér Bohumil Matula z Lubiny u Kopřivnice, který také inicioval spolupráci s SČDO. Ten také podnítil pořádání akcí jako je Orelský doušek (soutěž v monologu a dialogu) a dodnes fungující Svatováclavskou révu (soutěž v recitaci), která se koná právě v Lubině. Svým členům, kteří mají zájem o divadlo, nabízí Orel v současnosti především již tradiční Divadelní dílnu, která se dříve konala například v Hlinsku, v Brně či v Telnici u Brna a nyní je pořádána pravidelně v jihomoravských Boleradicích. Zde byla renovována orlovna, která slouží především jako divadlo a působí v ní Divadelní spolek Bratří Mrštíků. Divadelní dílnu vedou lektoři na profesionální úrovni, ať už z řad herců a režisérů místního divadelního spolku či nasmlouvaných odjinud. Velký přínos pro účastníky má také to, že jde o setkání mladých, kteří mají společný zájem, uzavírají nová přátelství, často vzájemně komunikují i během roku.

Kromě Bohumila Matuly se o rozvoj orelského divadla zasloužili další, mezi nimi je nutné jmenovat pana Václava Müllera, který po mnoho let vedl orelské Divadelní dílny a také o nich psal do Amatérské scény. Současným zástupcem v SČDO je pan Jan Koráb, člen Divadelního spolku bratří Mrštíku v Boleradicích.

Divadelní studio Dialog II Brno
Kocour v botách
Foto: Jan Švácha

Popelka si letos v Rakovníku užívala dobrého divadla

Milan Schejbal

Letošní XXVII. ročník národní přehlídky amatérského činoherního divadla pro děti Popelka Rakovník 2008 byl v mnohém výjimečný a jedinečný. Jsem rád, že mohu říci, že v tom pozitivním slova smyslu. Onu výjimečnost a jedinečnost vidím především v rovině kvalitativní. Nepamatuji, že by se na této přehlídce objevila více než polovina soutěžních inscenací, jež svou výslednou kvalitou výrazně převyšují běžnou úroveň produkce činoherního divadla pro děti. Příjemným překvapením je bezesporu i celková šíře a různorodost použitých prostředků divadelního jazyka v jednotlivých inscenacích a hlavně jejich účelnost a působivost. Naštěstí se na Popelce již řadu let (až na nečetné výjimky) neobjevují textové předlohy, které by díky své problematické kvalitě již předem odsoudily výsledné inscenace do vod rychlého zapomenutí. A oblast činoherního divadla pro děti takovými tituly opravdu nestrádá… Vyvarovat se těmto „škvárům" znamená hledat v neprobádaných vodách a často zapojit i autorského ducha.

„...rakovnická Popelka, která proběhla ve dnech 5.–9. listopadu 2008, předčila svou kvalitou očekávání a přinesla to nejlepší, co se za poslední roky na této národní přehlídce urodilo."

Je více než potěšitelné, že se zmiňované autorství promítlo v dramaturgické přípravě prakticky v osmi z devíti soutěžních inscenací a z tohoto pohledu v případě devátém, tj. v Drdových Hrátkách s čertem došlo k významné a účelné textové redukci. V této souvislosti **je nutné zásadním způsobem vyzdvihnout původní textové předlohy**, a to především pohádku *Jana Šváchy* O tlusté Matyldě a text *Olgy Pitelové* a *Ivy Šmelové* na motivy španělské pohádky Kuře Čtvrtka. Zanedbatelný rozhodně není ani autorský vklad *Martina Koláře* (Zelené prasátko), souboru Na poslední chvíli ZUŠ Ostrov (Ostrovské pověsti), *Miluše Kudličkové* (Kocour v botách), *Petra Dolly Doležala* (*The Canterville story*), *Jaromíra Popiela* a D+B (Dlouhý, Široký a Bystrozraký) či *Jaroslava Vondrušky* (Měla babka čtyři jabka). Divadelní praxe ukazuje, že chcete-li dnes uspět na poli činoherního divadla pro děti, musíte připravit režisérovi a hercům takovou textovou předlohu, která bezprostředně umožňuje realizovat zamýšlený inscenační záměr. Nebo chcete-li: zamýšlený inscenační záměr by se měl promítnout již ve výchozí textové předloze. K tomu je často nutné pustit se (mnohdy i velmi odvážně) na pole autorské.

Známou pohádku ***Charlese Perraulta* Kocour v botách** převedli dramatizátoři ***Zdeňka Dufková*** a ***Pavel Cmíral*** spolu s ***Miluší Kudličkovou*** (zároveň režisérka inscenace) do podoby rozhlasové hry, kterou doprovodil skladatel Karel Cón písněmi evidentně inspirovanými barokními hudeb-

Divadelní studio Dialog II Brno / Charles Perrault, Zdeňka Dufková, Pavel Cmíral: Kocour v botách. Foto: Milan Strotzer

ŠOS Prachatice / K.J. Erben, Jaromír Popiel, D+B: Dlouhý, Široký a Bystrozraký. Foto: Milan Strotzer.

DS J.N. Štěpánka Chrudim / Oscar Wilde, Petr D. Doležal: The Canterville story. Foto: Milan Strotzer.

ními postupy. **Brněnské Divadelní studio Dialog II** odvodilo stylizaci své inscenace právě ze zmíněné hudby. Inspirace barokem je čitelná v celém režijně-scénografickém řešení a především v herecké stylizaci (zde se nejvíce daří Karlu Čechovi v roli Krále). Ta se pohybuje zejména na poli deklamačního herectví. Velkou otázkou zůstává, zda tento styl koresponduje s inscenovanou pohádkou a zda paradoxně ještě více nezvýrazňuje jistou nedivadelnost a nedramatičnost původně rozhlasové předlohy.

Novela ***Oscara Wildea*** **Strašidlo cantervillské** se objevuje v rozličných dramatizacích na českých divadelních prknech (zejména amatérských) poměrně často. Ústřední téma předlohy – střet anglické tradice a šlechtické důstojnosti s americkým, tradice nerespektujícím pragmatickým racionalismem – traktuje autor především ve slovní rovině, prostřednictvím vytříbeného popisu a brilantní konverzace. **Divadelní spolek Jana Nepomuka Štěpánka Chrudim** se o divadelní ztvárnění této předlohy pokusil v adaptaci ***Petra Dolly Doležala***, ve které je akcentována především zábavnost, směřující prokazatelně k dospělému publiku. Při zařazení této inscenace na přehlídku divadla pro děti se tak stal zřejmý omyl, ve kterém je soubor pochopitelně nevinně a který neprospěl ani Chrudimským, ani přehlídce.

Inscenace autorů Jaromíra Popiela a D+B podle známé pohádky ***K.J. Erbena*** **Dlouhý, Široký a Bystrozraký Šumavského ochotnického spolku – ŠOS Prachatice** je pokusem o interaktivní ztvárnění klasického příběhu, který klade důraz na otevřenou komunikaci s dětským divákem a probouzení jeho fantazie. Trpí však nedostatečným nastavením pravidel této komunikace, v níž se ve skutečnosti neumožňuje publiku do hry plnohodnotně zapojit. Nedůslednost ve výrazových prostředcích (na jedné straně podněcování dětské fantazie a na straně druhé doslovnost až popis) vede k rozpačitému výslednému tvaru, ve kterém se ztrácí i samotný příběh předlohy. Přes všechny nedostatky je prachatická inscenace sympatickým pokusem o neobvyklé ztvárnění klasické předlohy.

„Nepamatuji, že by se na této přehlídce objevila více než polovina soutěžních inscenací, jež svou výslednou kvalitou výrazně převyšují běžnou úroveň produkce činoherního divadla pro děti. Příjemným překvapením je bezesporu i celková šíře a různorodost použitých prostředků divadelního jazyka v jednotlivých inscenacích a hlavně jejich účelnost a působivost.“

DS Scéna Libochovice / Jan Drda: Hrátky s čertem. Foto: Milan Strotzer.

Hrátky s čertem *Jana Drdy* patří k titulům snad nejklasičtějším. **Divadelní spolek Scéna Libochovice** v režii hostujícího Jaroslava Kodeše se k tomuto titulu postavil čelem a se vší vážností. Na jedné straně jde o nesporně solidně vystavěnou inscenaci, nepostrádající vztahy mezi postavami ani dramatické situace, na druhé straně se však inscenace v ničem nevymaňuje ze zažité inscenační tradice, byť v zásadě nekopíruje proslulou filmovou verzi. Celkovému výsledku by rozhodně prospěl větší spád a temporytmus, zvláště vzhledem k dětskému divákovi. Výrazným kladem jsou herecké výkony Jiřího Dědourka v roli Martina Kabáta a Jana Pokorného jako Lucia.

Soubor Na poslední chvíli ZUŠ Ostrov pod vedením Lucie Veličkové přivezl na Popelku inscenaci **Ostrovské pověsti**. Scénář je jakýmsi pokusem o záznam událostí, které jsou spjaty s místem, ve kterém mladí protagonisté žijí a které vidí prismatem svých zkušeností. Důležitější však je nahlédnutí do metody společné práce tohoto talentovaného kolektivu. A je to nahlédnutí vtipné, nápadité a radostné, nesoucí všechny rysy dramatické výchovy v tom nejlepším slova smyslu.

Kuře Čtvrtka, kterého je jen půlka, rozhodně není žádné ošklivé káčátko. Když

DS Tyl Rakovník / Jan Švácha:
O tlusté Matyldě
Foto: Milan Strotzer

pochopí, co ho čeká, vezme osud do svých rukou a jako typický outsider vyráží do světa splnit si svůj vlastní sen. Doplatí však na sobeckost a na své přesvědčení, že nikomu nepomůže. Právem ho za to čeká spravedlivý trest a jako memento jej můžeme vidět coby korouhvičku nad věžními hodinami v každém městečku. Tento až hororový příběh nám zprostředkoval **Divadelní spolek Trdla při O.S. Thalia Vyškov** ve svižné, s nadsázkou hrané, komunikativní a vynalézavé inscenaci (režie Olga Pitelová a Ivana Šmelová), která spolehlivě a inteligentně pobavila malé i ty větší diváky.

Jihlavský soubor De Facto Mimo na Popelce uvedl hru ***Martina Koláře*** (volně na motivy knihy Bély Horgase) **O zeleném prasátku**. Tato nápaditá a jazykově vytříbená předloha pracuje s prostinkým příběhem o prasátku pronásledovaném loupežníky. Příběh je však jen záminkou ke gejzíru zdařilých gagů, slovních hříček, dadaistických vtipů a ironických zcizení (režie opět Martin Kolář). I díky sehranému a energickému hereckému souboru jde o inscenaci vysoké divadelní kvality. Přesto (možná i z důvodu zmíněné ironie a parodičnosti jako základnímu principu) inscenace vzbuzuje dojem, že komunikuje lépe s dospělým než s dětským divákem.

Autorská pohádka ***Jana Šváchy*** **O tlusté Matyldě** je oceněným titulem minulého ročníku autorské soutěže Oříšky pro Popelku (druhé místo). A to právem. Jedná se o hru tematicky čistou, s neotřelým, originálním, ale jasným a srozumitelným příběhem. Nepostrádá humor a nadsázku. To vše se promítlo i do samotné inscenace (režie Jan Švácha a spol.), která je přehledná a komunikuje s dětským divákem. Výrazným kladem je rovněž scénografické řešení, které nepostrádá funkčnost a nápaditost (Pavel Purkrábek j. h.). Problémem je především zatím ještě režijně ne zcela domyšlený vztah ústřední dvojice Břichobola a Matyldy a chaotické řešení závěrečné scény. **Divadelnímu spolku Tyl Rakovník** se však v zásadě podařilo realizovat inscenaci, která nese rovněž pečeť vysoké kvality.

„...je nutné zásadním způsobem vyzdvihnout původní textové předlohy, a to především pohádku Jana Šváchy O tlusté Matyldě a text Olgy Pitelové a Ivy Šmelové na motivy španělské pohádky Kuře Čtvrtka."

Předloha ***Vlastimila Pešky*** vytvořila základ inscenace **Divadelního spolku VOJAN Libice nad Cidlinou Měla babka čtyři jabka**, která je určena nejmenším divadelním divákům. V tomto smyslu se libickému souboru dařilo výtečně. Jasně určený příběh, suverénní režie (Jaroslav Vondruška) a sehraný herecký kolektiv, který bravurně zvládá nejenom postavy příběhu, ale i polohu autentické hravosti, jsou nespornými klady inscenace. V kontextu amatérského divadla je však zcela výjimečně zdařilé scénografické řešení, včetně loutek (Lucie Auerswaldová-Babáková j. h.). V současném divadle, a to i profesionálním, je jen málo inscenací, které by tak tvořivým a kultivovaným způsobem oslovily nejmenšího diváka.

Nesporným obohacením rakovnické Popelky je posledních několik let zařazení inspirativních profesionálních činoherních, popřípadě loutkářských inscenací určených dětem. **Romeo a Julie aneb Město hříchu** Divadla Polárka Brno, **Dvacet tisíc mil pod mořem** Divadla A. Dvořáka Příbram a **Zlatovláska podle M.D. Rettigové** Divadla Drak Hradec Králové splnily zmíněný požadavek inspirativnosti více než zdařile.

Tradičně nejočekávanějšími a nejzajímavějšími bývají v Rakovníku reflexe dětských skupin, se kterými letos pracovali Mgr. Bedřich Čermák, PhDr. Marcela Škábová, Lenka

DS Tyl Rakovník / Jan Švácha: O tlusté Matyldě. Foto: Milan Strotzer.

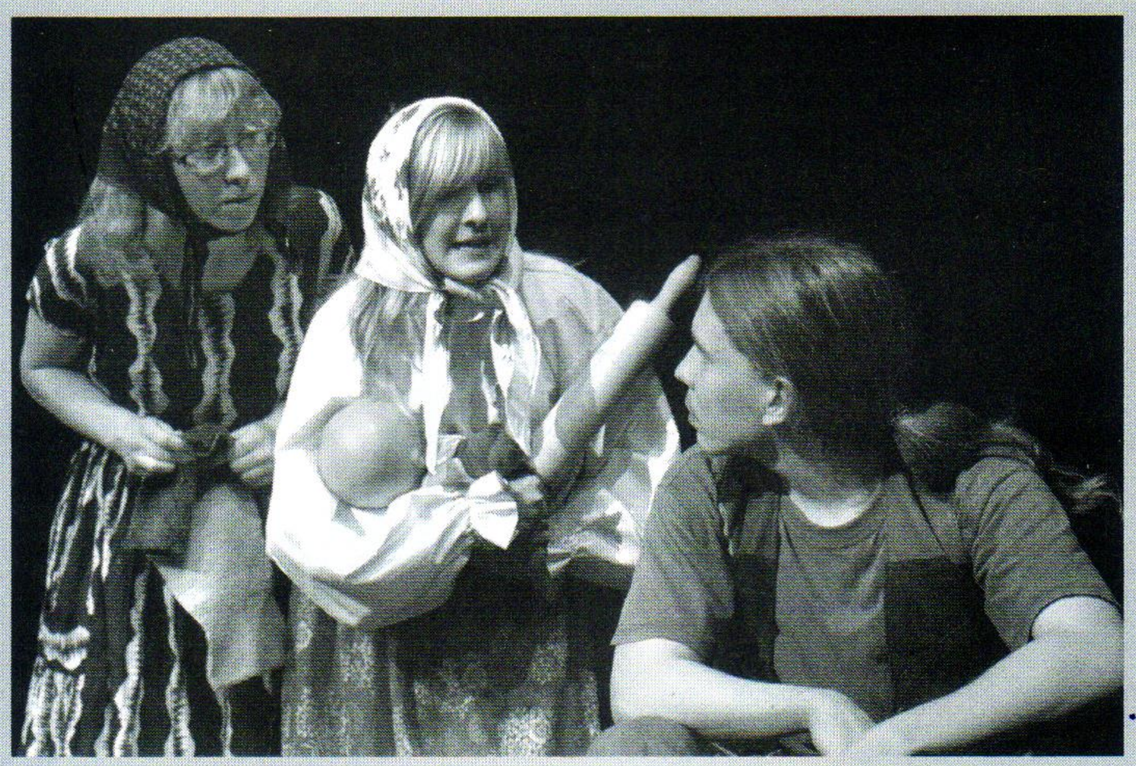

DS Na poslední chvíli ZUŠ Ostrov / Ostrovské pověsti. Foto: Milan Strotzer.

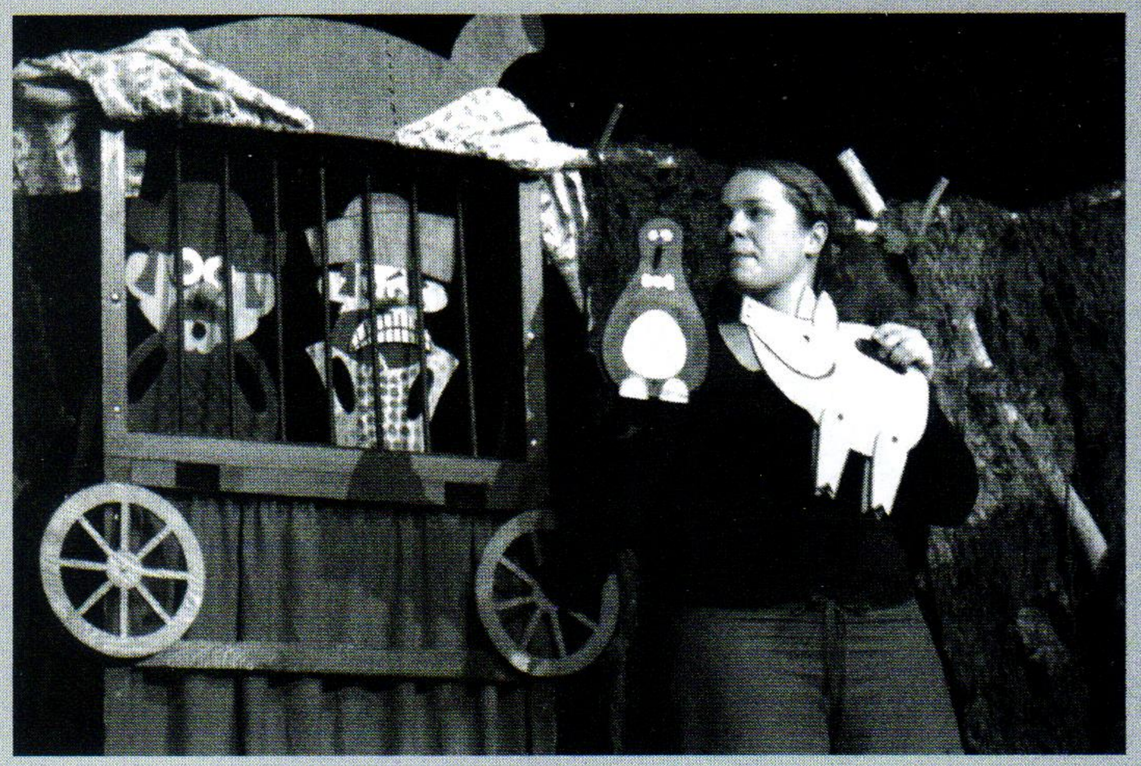

De Facto Mimo Jihlava / Martin Kolář: Zelené prasátko. Foto: Milan Strotzer.

Novotná, Mgr. Marie Poesová a Mgr. Karolína Dušková. Odborná porota se letos představila ve složení Kateřina Baranowska, Petr Michálek, Milan Schejbal, Jan Šotkovský a Martin Vokoun. Zvláštní poděkování – pokolikáté už ??? – patří právem pracovníkům KC Rakovník a členům místního DS Tyl, kteří vytvořili jako vždy nezapomenutelné prostředí. Zřejmě i proto se sem řada divadelníků ráda vrací a s nimi přijíždějí noví. To se odrazilo také v hledišti, které bylo prakticky při všech představeních plné. I to patří k pozitivům letošního klání, možná k pozitivům nejvíce vypovídajícím.

Jak již bylo zmíněno, letošní rakovnická Popelka, která proběhla ve dnech 5.–9. listopadu 2008, předčila svou kvalitou očekávání a přinesla to nejlepší, co se za poslední roky na této národní přehlídce urodilo. Nedělám si iluze, vím, že se zde prezentuje jen špička onoho pověstného ledovce. Zaplaťpánbůh však za ni. Kéž by tomu tak bylo i v budoucnu a Popelka si mohla dobrého divadla užívat i nadále…

Popelka 2008 Mají to dneska parchanti fajn?

Bedřich Čermák

Porovnám-li výtvarné – emoční reakce dětského diváka na představení, která mu byla nabídnuta v rámci rakovnické Popelky před lety, s reakcí na letošní přehlídku, neubráním se jistým závěrům. Jednak se zvýšila neochota malovat (emočně se vyjádřit), zvýšila se potřeba sebekontroly. Snaha mít své citové reakce pod kontrolou, kalkulovat s tím, zda se neodkopu, neodhalím svá emočně citlivá místa. A neumožním pak svému okolí, aby mne zasáhlo, uchvátilo, ovlivnilo, využilo ve vlastní prospěch.

DS Trdla při O.S. Thalia Vyškov / Olga Pitelová, Iva Šmelová na motivy španělské pohádky: Kuře Čtvrtka. Foto: Milan Strotzer.

„Polemizovalo se o tom, zda negativní vyústění představení má také negativní dopad na dětského diváka, zda lze postmoderně pracovat se zažitými archetypy nejen osob/figur, ale i základních živlů (oheň/voda/vítr/slunce), nebo dokonce principů (život/smrt) atp.“

Za druhé se výběr představení, jejich étos, poslání a dopad na dětského diváka nejspíše posunul takovým způsobem, který chtě nechtě výrazněji odráží stav společnosti, její očekávání a také míru naplnění těchto očekávání.

Oproti minulým rokům došlo k jistému „dramaturgickému“ posunu, a to v praktickém dopadu na dětského diváka, souvisejícím s obsahem (posláním) divadelních inscenací určených dětem od věku mateřských škol po mládež středoškolskou (a starší). Mimo otázky čistě odborné (text, dramaturgie, režie, scéna, hudba a herecké výkony) se často hovořilo o cílech autorského týmu (případně režie), o smyslu divadla obecně a odpovědnosti tvůrce za dopad na cílovou skupinu diváků.

Diskuze se nevedla v kuloárech pouze v obecné, abstraktní poloze, ale byla i o konkrétních představeních. Polemizovalo se o tom, zda negativní vyústění představení má také negativní dopad na dětského diváka, zda lze postmoderně pracovat se zažitými archetypy nejen osob/figur, ale i základních živlů (oheň/voda/vítr/slunce), nebo dokonce principů (život/smrt) atp. A pokud ano (a v tom se všichni shodli), od kolika let je dítě schopno pracovat s negací, ironií, sarkasmem, abstrakcí, s popřením iluzivních představ o řádu světa, o

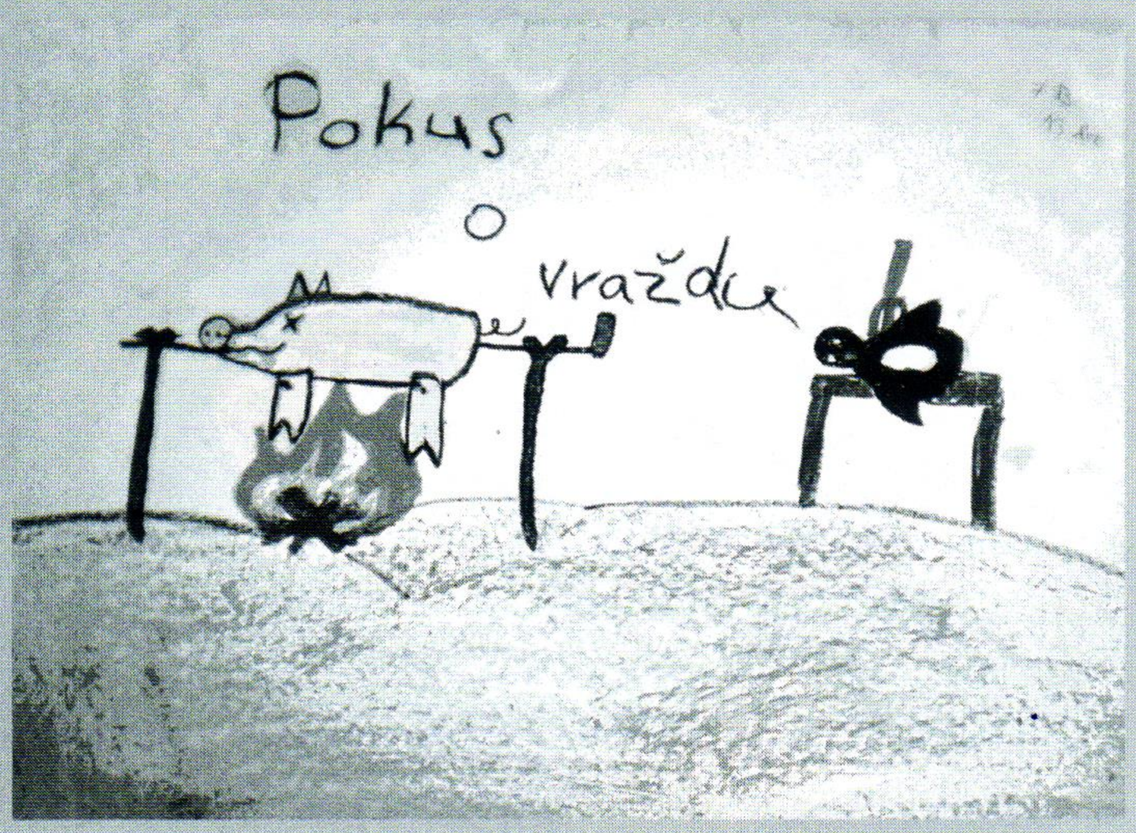

Obr. č. 1 – K inscenaci Kuře čtvrtka. Dívka, 13 let.

Obr. č. 2 – Celkový dojem. Dívka, 10 let.

„Na obrázcích byla zřejmá potřeba dětského diváka vrátit se zpět k oporám, které jeho vnímání světa dosud formovaly, k potvrzení, že SPRAVEDLNOST existuje, že dobro stojí za to pěstovat a praktikovat...“

mantinelech a horizontech, aniž by to narušilo jeho představy získané dosavadními životními zkušenostmi, učením.

Pracoval jsem na přehlídce jako arteterapeut a překvapily mne způsob a míra výtvarné reflexe dětského diváka, srovnám-li ji s reflexemi podobně starých (mladých) diváků v minulých letech.

Dříve děti (ve stejném věkovém rozsahu od 5 do 15 let) vědomě i nevědomě vyžadovaly a preferovaly archetypy vztahů: otec–matka, princ–princezna, zloduch–hrdina, a pokud jim byla předvedena inscenace s takto čitelným rozlišením, ocenily to. Na letošní přehlídce mne zaujaly jejich negativní postoje k pokusům o rozvolnění těchto kategorií. A to bez ohledu na původní, jistě pozitivní záměry inscenátorů.

Na obrázcích byla zřejmá potřeba dětského diváka vrátit se zpět k oporám, které jeho vnímání světa dosud formovaly, k potvrzení, že SPRAVEDLNOST existuje, že dobro stojí za to pěstovat a praktikovat, že lump je lumpem, i když má na sobě drahý kabát a jistou dobu i moc a společenskou prestiž.

Čtyři první inscenace dětského diváka vybízely k závěru, že **Parchanti to mají dneska fajn.** To bylo také jejich hodnoceni prvních dvou dnů přehlídky.

Inscenátoři měli nejspíše na mysli, že je třeba na tento fakt upozornit a odsoudit ho. Děti jsou ale v jistém slova smyslu praktičtější nežli dospělí a poměřují divadlo, iluzivní příběh, svou osobní zkušeností. Jejich schopnost odlišovat svět divadla od reálného života ještě není zcela dobudována. Iluze dosud přetrvávají a stále ještě pomáhají ke zpevnění budovaného hodnotového žebříčku. Jeho zpochybnění, rozvolnění, se děti (ve své většině) brání. Nevědomě. Ještě nevědí k čemu je to vlastně dobré, rozumová část (hodnocení) je zatím stále v určitém odstupu od emoční reakce. Ale uplyne pár let a nastoupí kompromis, kalkulace, vyhodnocování a posuzování, nakolik je pro mne ta či ona reakce výhodnější, prospěšnější. Budeme k tomu svým jednáním nápomocni? Mnozí jistě ano, ačkoliv se to ve svých důsledcích může ukázat i pro ně kontraproduktivní.

Děti jsou neustále konfrontovány v reálném životě, ve vlastní rodině, ve škole, ale i obecně ve společnosti s otázkou, jak funguje abstraktní pojem **dobra a zla.** Je-li to pouhá utopie, pohádka, nebo skutečnost, byť obtížně a za nesmírného úsilí, realizovatelná.

Z téměř dvou desítek dětských „porotců“ pouze jedna dívka (13 let) vyjádřila lapidárně svůj dojem z představení **Kuře čtvrtka** i verbálně (viz obr. 1). K obrázku rožněného kuřete a zapíchnutého tučňáka připsala: *Pokus o vraždu*. Ostatní to přijali spíše jako pochopitelné právo „krutého“ trestu, pokud jedinec nerespektuje elementární pravidla spolužití skupiny, kmene, rodu, společnosti nebo rodiny.

Ptají se nás takovou reakcí děťští diváci: *k čemu je nám pro život dobré teoretické zvládání kategorií dobra a zla, jestliže nás příklon k první kategorii vystavuje nebezpečí nižšího společenského statutu a z toho vyplývajících menších možností uplatnění vlastního sumáru biologického, genetického či duchovního potenciálu, oproti druhé části principu (zlo), kterému tak uvolňujeme cestu k masovému prosazení vlastního semene, svého potomstva, svého étosu, své ideje (prosadí se ten nejschopnější)?*

Starší věková skupina s jistými nadějemi očekávala představení **Romeo a Julie**

DS Vojan Libice nad Cidlinou / Vlastimil Peška: Měla babka čtyři jabka. Foto: Milan Strotzer.

aneb Hříšné město, ocenila formální zasazení do indiferentní doby (sci-fi), ale opět byla zklamaná vyústěním. Očekávala klasickou „love story" a ejhle, opět zvítězily intriky, faleš, smrt, negace (jak se ovšem od autora dalo čekat). Zase nebyl potrestán intrikán, lump (bez ohledu na to, že mezi negativní postavy lze zařadit i rodičovské archetypy). Současná generace deseti patnáctiletých dětí je na rozpacích, zda ještě platí ty principy, které jim byly od raného dětství vštěpovány, které jsou posláním, obsahem a stavebním kamenem pohádek a příběhů, které se vyprávějí, hrají a předvádějí na celém světě. Platí ještě, že jisté chování a jednání je nepřípustné, že pokud se tak někdo chová, sám se vymezuje z lidského společenství? A bere na sebe logicky trest odpovídající míře provinění?

Lze najít jistou souvislost s tím, že nedávno naším parlamentem prošla novela zákona, snižující trestní odpovědnost dětí na 14 let?

A na Britských ostrovech, v zemi s jednou z nejstarších demokracií, se zabývají otázkou, zda odsoudit osmiletého dvojnásobného vraha k trestu smrti, nebo „jen" k doživotnímu vězení.

Celkové vyústění pocitu dětského diváka (prostřednictvím výtvarné reflexe), ve zkratce vyjádřila desetiletá dívka obrázkem, kterým měla původně reagovat na jedno konkrétní představení. Namalovala však svůj **celkový dojem**, pocit. Je příznačné, že použila vyplazený jazyk, legendární logo britské rokenrolové skupiny Rolling Stones. Skupina vznikla roku 1962, kdy se v celé Evropě formovala generační vzpoura. Možná i tato kresba by mohla být signálem, reakcí dětí na dramaturgii, která byla vůči „dospělejší" (vyspělejší a náročnější) části dětské poroty letos poněkud macešská, dovolíte-li mi takovýto obrat.

Dávají nám tím děti (diváci) něco najevo? Nastavují nám zrcadlo, kopírují to, co kolem sebe vidí, a to nejen v divadelních, filmových či televizních prezentacích, ale i v reálném životě, ve společnosti, ve škole i doma, ve vlastních rodinách?

Je „primitivní", agresivní kapitalismus nutnou fází vývoje společnosti, která se chce dopracovat standardních demokratických podmínek vlastní existence?

Kam se bude Popelka (a nejen ona) ubírat v příštích letech? Lze dramaturgií ovlivňovat vnímání diváka? A následně jeho konání? Vychovávat ho? Je to úkolem (jedním z úkolů) divadla? Možná v jisté době ano, možná v jiné době ne. Třeba umění ztrácí nebo nabývá vlivu podle podmínek, které samo ovlivnit nedokáže, třeba není o krok vpředu před společenským procesem, třeba jej kopíruje, nebo je i za ním o krok či dva pozadu. Odborník by patrně dodal: jak kdy.

Popelka, XXVII. národní přehlídka amatérského činoherního divadla pro děti, patrně tak reaguje. V budoucnu budou děti, teď již dospělé osoby, ovlivňovat společenské dění. Také na základě hodnot, které je emočně významně zasáhly, zaujaly a zapsaly se do jejich neuronálních sítí. Tu více, tu méně výrazně.

Ani není podstatné, zda si to děti uvědomují, jak je to se spravedlností? Je, není? Nebo se jedná o zcela automatizovanou, nevědomou reakci? Faktem zůstává, že se tak děje. Je to dobře? Chtěli jsme právě toto? Kdo se přihlásí k odpovědnosti za takový stav?

„Iluze dosud přetrvávají a stále ještě pomáhají ke zpevnění budovaného hodnotového žebříčku. Jeho zpochybnění, rozvolnění, se děti (ve své většině) brání."

Divadlo Polárka Brno / William Shakespeare, Martin Hilský, Hana Mikolášková: Romeo a Julie aneb Město hříchu. Foto: Milan Strotzer.

Divadlo Ant. Dvořáka Příbram
Jules Verne, David Smečka:
Dvacet tisíc mil pod mořem
Foto: Milan Strotzer

Výsledková listina XXVII. Národní přehlídky amatérského činoherního divadla pro děti POPELKA Rakovník 2008

Odborná porota udělila tato ocenění:

Čestná uznání:
Karlu Čechovi za herecký výkon v roli Krále v inscenaci Kocour v botách;
Báře Bauerové za herecký výkon v roli Hlavopletky v inscenaci O tlusté Matyldě;
Pavlu Polakovičovi za herecký výkon v roli Břichobola v inscenaci O tlusté Matyldě.

Ceny:
Souboru Na poslední chvíli ZUŠ Ostrov za kolektivní souhru v inscenaci Ostrovské pověsti;
Ondřeji Lechnýřovi za herecký výkon v roli Vypravěče, Hospodského a Velebníčka v inscenaci O tlusté Matyldě;
Jiřímu Dědourkovi za herecký výkon v roli Martina Kabáta v inscenaci Hrátky s čerty;
Janu Pokornému za herecký výkon v roli Lucia v inscenaci Hrátky s čerty;
Lucii Velíškové za režijně-pedagogické vedení inscenace Ostrovské pověsti;
Janu Šváchovi za textovou předlohu inscenace O tlusté Matyldě;
Divadelnímu spolku Trdla při O.S. Thalia Vyškov za dramaturgii inscenace Kuře Čtvrtka;
Lucii Auerswaldové-Babákové za scénografické řešení inscenace Měla babka čtyři jabka;
Jaroslavu Vondruškovi za režii inscenace Měla babka čtyři jabka;
Martinu Kolářovi za textovou předlohu inscenace Zelené prasátko;
Divadelnímu spolku Tyl Rakovník za inscenaci O tlusté Matyldě;
Divadelnímu spolku Trdla při O.S. Thalia Vyškov za inscenaci Kuře Čtvrtka;
Divadelnímu spolku Vojan Libice nad Cidlinou za inscenaci Měla babka čtyři jabka;
Divadlu De Facto Mimo za inscenaci Zelené prasátko.

Odborná porota rozhodla o těchto doporučeních a nominaci inscenací do programu Jiráskova Hronova 2009:

Doporučení k výběru (podle abecedy bez uvedení pořadí):
Kuře Čtvrtka Divadelního spolku Trdla při O.S. Thalia Vyškov;
O tlusté Matyldě Divadelního spolku Tyl Rakovník;
Zelené prasátko Divadla De Facto Mimo Jihlava.

Nominace:
Měla babka čtyři jabka Divadelního spolku Vojan Libice nad Cidlinou.

Výsledky V. ročníku autorské soutěže Oříšky pro Popelku

1. cena – 10 000,- Kč neudělena
2. cena – 6000,- Kč neudělena
3. cena – 4000,- Kč
Jan Mikota – Mechanický medvídek
Eva Ochrymčuková – Ostrov pokladů

Oříšky pro Popelku – ohrožený druh?

Luděk Horký

K výsledkům soutěže nových divadelních her pro děti do 15 let.

Soutěži Oříšky pro Popelku dala název klasická pohádka. V pohádce jde o pomoc neprávem odstrkované hrdince ke štěstí. A ve výše jmenovaném klání dramatiků jde v podstatě o totéž s tím, že Popelkou na poli české dramatické tvorby je míněna dramatika určená činohernímu divadlu pro děti a štěstím je myšlena dobře napsaná hra. Zní to prostě. Ovšem prostá není cesta od vyhlášení soutěže k jejím výsledkům, prostota vládne již po několik ročníků výsledkům samotným. Nabízí se i méně otřepaná metafora než ta s oříšky. Princ poznal svou Popelku podle střevíčku, který byl tak specifický, že žádné jiné dívce nepadnul. Také divadlo pro děti je Popelkou, které nepadne jen tak ledajaká textová předloha. Bohužel princ, personifikovaný v tomto případě dětským publikem, má smůlu. Staré střevíčky jsou obnošené a nové nedokáže nikdo ušít. Skuteční ševci jako by vyhynuli.

Ale všeho s mírou. Plýtvat skepsí není na místě. Soutěž je pořádána v dvouletých intervalech. Nyní hodnotíme její pátý ročník. Před dvěma lety přihlásili autoři do soutěže celkem sedm textů. Letos hodnotila odborná porota (ve složení Kateřina Fixová, Pavlína Schejbalová a Luděk Horký) celkem dvacet přihlášených her. Vysoká kvantita sice neznamená automaticky i nárůst kvalitativní, ale přinejmenším zvyšuje pravděpodobnost, že v některém z těch nových oříšků ony pomyslné svatební šaty přeci jen najdeme! Ve dvou předchozích ročnících porota neudělila první cenu. Text, který by si ji zasloužil, se zkrátka neurodil. Letos nebyla udělena ani cena druhá. Přesto nemohu s čistým svědomím prohlásit, že byly oříšky zcela prázdné. Porota udělila dvě třetí ceny. Vítězné texty vydá Amatérská scéna a já je doporučuji pozornosti inscenátorů. To, že se neumístily v soutěži na vyšší příčce, neznamená nic víc, než že se potýkají s některými úskalími, která bude nutné překonat dramaturgickou úpravou a zkušeným režijním vedením. Naproti tomu jsou to texty inspirativní, zajímavé a perspektivní. Prověření jevištěm si zaslouží. Jde o pohádkovou sci-fi ***Jana Mikoty*** **Mechanický medvídek** a o dobrodružnou hru **Ostrov pokladů**, kterou podle Stevensonovy románové předlohy zdramatizovala ***Eva Ochrymčuková.***

Mechanický medvídek je text zajímavý už svým žánrovým určením. Má předpoklady probouzet v dětech fantazii a pomoci jim s formováním žebříčku životních hodnot. Dramatické situace nejsou samoúčelné, ale zřetelně slouží výkladu tématu mechanického (nebo chcete-li zmechanizovaného) světa, ve kterém je snadné se jeden druhému odcizit. Hra v sobě skrývá inscenační riziko tím, že neposkytuje jasný činoherní klíč k tomu, jak téma technicky přenést na jeviště, aby dobře fungovalo. Inscenátoři se neobejdou bez překračování hranic mezi divadlem činoherním a loutkovým, nebo přesněji tím, které se dnes označuje jako alternativní.

Jan Mikota / soukromé foto

Každopádně jde o dramatický text, který přináší silné téma a jasnou formulaci zápasu

„Princ poznal svou Popelku podle střevíčku, který byl tak specifický, že žádné jiné dívce nepadnul. Také divadlo pro děti je Popelkou, které napadne jen tak ledajaká textová předloha. Bohužel princ, personifikovaný v tomto případě dětským publikem, má smůlu. Staré střevíčky jsou obnošené a nové nedokáže nikdo ušít."

mezi dobrem a zlem. Stylem evokuje díla Terryho **Pratcheta** nebo třeba Nekonečný příběh. Jevištně se dá zpracovat i dost nevkusně. Je nutné důsledně pracovat s tématem, nenechat se okouzlit jen formou. Posledním úskalím, na které je třeba upozornit případného dramaturga budoucí inscenace, je absence jazykové charakterizace postav.

Ostrov pokladů je jednoznačně nejlepší z letos posuzovaných dramatizací. Oba oceněné texty spojuje použití postavy vypravěče. Zejména v Ostrově pokladů se autorce podařilo vtělit úlohu vypravěče velice organicky do jedné z hlavních dramatických postav, a sice do role Jima. Achillovou patou dramatizace je její unáhlený závěr. Příliš mnoho prostoru je věnováno expozici, konkrétně přípravě na cestu za pokladem, zatímco vlastní hledání pokladu se odbude velmi chvatně a konec hry nastává s rychlostí, jakou musí být divák lehce zaskočen. Skoro jako by si autorka s přibývajícími stránkami své dramatizace uvědomila, že už je text dostatečně dlouhý, aniž by se blížil svému rozuzlení, a rozhodla se své dramatické vyprávění v druhé půli „popohnat". Tento problém se dá ovšem snadno řešit úpravou a zejména režijní akcentací zásadních motivů v závěru textu. Autorka obdařila svůj text jasným názorem na literární předlohu a vytvořila pro jeviště napínavý příběh, nesený barvitě vykreslenými postavami, které jsou navíc citlivě jazykově charakterizovány. Ostrov pokladů není dramatizací, která si jen půjčuje téma románu k rozehrání kaleidoskopu rozverných situací na dané téma, ale dramatizací, která původní román divákům skutečně vyloží. Vyprávění v ichformě prostřednictvím postavy Jima a způsob přenesení dramatického konfliktu z románové podoby do formy funkčně dramatické dodává dramatizaci příslib, že bude ověřena divadelní inscenací jako kvalitní dramatická látka. Případným inscenátorům doporučuji prověřit některé dialogy s tužkou v ruce a nebát se škrtů. Jak se dramatizacím stává ještě častěji než původním divadelním hrám, místy „šustí papírem".

Tolik k textům oceněným. Co dodat k ostatním, aniž bych opakoval slova těch, kdo referovali o předchozích ročnících? Novým hrám pro děti chybí hrdina. Je v nich popsáno mnoho stránek, ale skutečné sdělení, aby jeden pohledal. Co vlastně chceme svými díly dětem říct? Proč autoři v textech pro děti nepřemýšlí hlouběji o vztazích mezi lidmi a o světě kolem nás? Řada textů disponuje podprůměrnou jazykovou úrovní, pochybným smyslem pro humor a co je nejhorší, řada z nich nesplňuje ani základní parametry dramatického textu. Za všechny jmenujme dílo **Bílá ovečka**, což je – věřte nebo ne – prachobyčejná pohádka v próze bez nejmenší stopy po dramatizaci. Snad žádný z posuzovaných textů neprojevil snahu o pochopení skutečných dětských radostí a starostí, o skutečných bolestech dětství nemluvě. Pokud se takové pokusy objevily, neprojevily dostatek talentu pro přenesení subjektivních pocitů autora do jevištně funkčního a stylově čistého tvaru. A aby těch problémů nebylo málo, letos přibyl nový, dosud nezmiňovaný. Věková adresa. Jedním z významných druhových znaků divadla pro děti je to, že si musí nejprve autor a poté inscenátor jasně stanovit a posléze dodržet konkrétní věkové určení. Není možné vyprávět jednoduchý příběh pro nejmenší děti jazykem plným převzatých slov a složitých výrazů a ještě jej navrch okořenit ironií či pokusem o satiru, což jsou prostředky, se kterými musí tvorba pro děti nakládat obzvláště citlivě a šetrně. Jsou totiž nedětské. Ještě trestuhodnější je zvolit naopak jazykové prostředky hodné slabikáře a primitivním slohem s mimořádně chudou slovní zásobou vybavit divadelní hru, která řeší problémy a příběhy týkající se teenagerů. Takovým vymezením nechci vyloučit univerzální rodinné inscenace. Rodina je adresát zcela legitimní. Napsat textovou předlohu pro rodinnou inscenaci, tedy hru pro celou rodinu malými dětmi počínaje a prarodiči konče, je ovšem ještě těžší. Autor musí koncipovat zápletku, motivovat jednání hrdinů a volit ideje hry tak, aby oslovil všechny věkové kategorie a žádnou z nich, lapidárně řečeno, neošidil o možnost plnohodnotného divadelního zážitku. Rodinná hra není totéž, co text s nejasnou věkovou adresou.

Tolik k poslednímu ročníku obecně. Kromě her oceněných přinesl i několik alespoň zkušeněji uchopených. **Bětuška a Kleofášek** je jedna z mála her, které mají svého hrdinu. Bohužel práce s jednotlivými motivy je značně nahodilá, a přitom pro příběh určující. Když na začátku řeknu, že s princeznou je to těžké, protože má lehké spaní a ona pak usne po dvou vteřinách, jakmile jí vložím hřeben do vlasů, není cosi v pořádku. Není zřetelně zdůvodněné, proč Kanimůra Kleofáškovi pomáhá. A když hrdinovi příběhu pomůže, proč se zůstane škvařit v pekle, a to paradoxně o to víc, že se díky hrdinovi vrátí peklu čarovný talisman a pod kotli se po letech může topit naplno?!

„Snad žádný z posuzovaných textů neprojevil snahu o pochopení skutečných dětských radostí a starostí, o skutečných bolestech dětství nemluvě. Pokud se takové pokusy objevily, neprojevily dostatek talentu pro přenesení subjektivních pocitů autora do jevištně funkčního a stylově čistého tvaru."

Eva Ochrymčuková / Foto: I. Mičkal

Mezi poučeněji napsané texty náleží dále **Vodní víla.** Text je pro konkrétní jevištní ztvárnění problematický díky své televiznosti. Snad by ho bylo možné realizovat na velkém jevišti, kde by televizní střihy nahradila točna, ale i tak by mnoho problémů zůstalo. Text je mimořádně popisný, a to i v dialozích. Mnoho postav dlouho hovoří jen proto, aby nás seznámily dopodrobna s prostředím. Toto úskalí by v jiném obrazovém médiu (film, televize) mohlo odpadnout. Prostě bychom ono popisované ihned viděli jako natočené a pojmenovat by se vůbec nemuselo. Ovšem to už se na hony vzdalujeme divadlu. Naopak hlavní hodnotou hry je její dramaturgická objevnost. Přináší dětem nový příběh, vykazující se dobře zvládnutým bojem dobra se zlem. Ovšem dialogy jsou poněkud sterilní.

A pak jsou tu texty méně zkušeně napsané… **Mach a Šebestová, Perníková chaloupka, O žabce Márince, Malá čarodějnice, O pejskovi a kočičce, Čertovská pohádka**… Jednoznačnost, s jakou počítají tyhle dramatizace s tím, že divák zná důvěrně předlohu, je až arogantní. Autor se nezabývá expozicí, neseznámí

diváky s postavami ani s prostředím, nýbrž hodí diváka po hlavě do hluboké vody příběhu, v němž se postavy pokoušejí jednat, aniž bychom věděli o čem a proč. Texty vůbec nepočítají s tím, že by je uváděl někdo jiný než sám autor. Scénické poznámky jsou psány v heslech, zkratkovitě. Působí spíše jako záznam inscenace pro potřeby souboru než jako univerzální scénické poznámky, popisující zřetelně základní požadavky autora na prostředí a na mimoslovní jednání postav.

Tajemství tvrze je hra, jejímž dramatickým situacím zoufale chybí dramatické jednání. Hamlet by o ní řekl: „Slova, slova, slova…" A já mohu jen dodat, že tragikomedie není jen tragédie s komickými prvky, o jejichž komičnosti lze navíc s úspěchem pochybovat. Hra vůbec není určena apriorně dětem. Všichni hrdinové tohoto příběhu působí ve výsledku jako negativní figury.

Kino a trápení není uceleným tvarem, nýbrž dialogem o dvou stránkách. Působí spíše jako jazykově kultivovaný záznam improvizované divadelní etudy dvou čtrnáctiletých herců než jako promyšlená divadelní hra. Dlužno dodat, že jako záznam povedené etudy. To však z tohoto záznamu dramatické situace ještě ani zdaleka nedělá drama. Znovu si kladu otázku, jakému divákovi je hra určena. Dětem ani mládeži zřejmě ne. Náctileté diváky by asi těžko oslovila. Nic totiž neřeší. Pouze zaznamenává malou citovou epizodu odehrávající se ve vnitřním světě mladého hrdiny, o němž ovšem víme příliš málo na to, aby se pro nás vůbec mohl stát hrdinou.

Papírnictví, to je text leda tak pro černé divadlo. To není činohra… Realizace hry vyžaduje ztvárnění oživlých předmětů ze sortimentu starosvětského papírnictví v nejrůznějších činoherně náročných interakcích. Ovšem ještě ožehavější je samo téma. Starý majitel je nucen prodat své papírnictví, kterému tímto hrozí zánik. Aniž by došlo k jedinému kloudnému dialogu mezi starým a novým majitelem, aniž by se divák o kterémkoli z nich něco konkrétního dozvěděl, uvědomí si nový majitel, že chuděrky tužky, gumy a pastelky by zůstaly „na ulici", a vzdá se svého původního podnikatelského záměru. Papírnictví zachová. Nezdůvodněně!!! Dialogy nic neřeší, jen malují atmosféru. Majitel se změní z ničehož nic. Text je postaven na dobrém nápadu, ovšem zůstává lapidární socialistickou agitkou.

Čert jménem Bergerac je nezdůvodněnou adaptací slavné Rostandovy tragikomedie ze zlatého fondu světové dramatiky. Přidané postavy pouze zkracují děj, ale nekomentují ani nevykládají původní příběh. Název je zavádějící, o čerty tu nejde. Volba překladu J. Vrchlického se dostává do rozporu se záměrem, který lze od autora předpokládat. Látka je zkušeně uchopená, ovšem chybí jí osobitý autorský přístup, který by novou adaptaci zdůvodnil. Jde spíše o dramaturgickou úpravu než o novou hru, a to i přes existenci dvou nových postav a nového názvu.

Jurášek a Stáňa je dalším textem, jenž ve svých dialozích vytváří kolorit, ale neřeší příběh, mluví, ale nejedná. Děj je nepřehledný a místy až vzbuzuje podezření, že nové postavy přicházejí na scénu, aby si zahráli další a další herci, a ne snad proto, že by jejich služby potřeboval autor pro zvýšení kvality svého dramatického „vyprávění".

„Novým hrám pro děti chybí hrdina. Je v nich popsáno mnoho stránek, ale skutečné sdělení, aby jeden pohledal."

Divadlo Drak Hradec Králové / Josef Krofta a kolektiv: Zlatovláska podle M.D. Rettigové. Snímek ze závěrečného představení rakovnické Popelky 2008: Milan Strotzer.

Hra **Semhle z Támhle a loupežníci** má naproti předchozímu dílu vyšší jazykovou úroveň, překvapivý příběh, ale je bez tématu. Vykazuje se smyslem pro humor, ale také nedůsledností. Nemluvě o tom, že pro autory, kteří nechtějí používat zdrobnělý termín „skřítek", má čeština už drahná léta slovo „skřet" a nikoli „skřít". Ve hře se doslova dozvíme, že skřítci „nemaj fenky, prostě samice od Skříta je Skřítka". Připomeňme si, že jedním z cílů dětské dramatiky je kultivace verbálního projevu a slovní zásoby diváků.

Pohádka o Nebojsovi nabízí především dobrý nápad jít na pohádku, a najmě werichovskou, prostřednictvím kabaretu. To je forma velice dobře odpovídající obsahu i stylu předlohy. Ovšem hlavní figura není hrdinou textu, spíše jakýmsi figurantem příběhu. Vše se o ní dozvíme od vedlejších postav a její vlastní jednání zůstává bez vývoje. Velmi sporný je rovněž věk cílové skupiny.

Kudy vede cesta je dílo odpovídající prvním českým pokusům o dramatický text pro děti z třicátých let dvacátého století, jak je uvádělo Pražské dětské divadlo Míly Mellanové (pozdější Divadlo Jiřího Wolkera) a i ono je záhy začalo považovat za problematické. Záznam bezkonfliktního života mezi hochy, kteří se snaží žít řádný, ale dobrodružný život v idylické době, kdy i zloději se nechávají snadno dopadnout a únosům dětí se říká „lumpárna". Postavy jsou zcela neživotné a jejich naprosto sterilní jednání nebylo podle všeho autentickým jednáním dětí ani v době mezi dvěma světovými válkami. Natož dnes. Opět vyvstává otázka, komu je tedy text určen. Dětem rozhodně ne. Neměly by se v něm s kým ztotožnit a umřely by nudou.

Ať už je bilance zisků a ztrát sebebezútěšnější, jakkoli klesá pomyslná akcie stávajícího fondu divadelních her pro děti do patnácti let, poučme se z těch nejstarších a nejkrásnějších pohádek, ve kterých trpělivost skutečně přináší růže! Dramatických pokusů přibývá. Je snad jen otázkou času, kdy rozlouskneme oříšek s textem na první místo. Věřím, že líska, která takové oříšky rodí, je sice ohroženým druhem, ale podaří se nám ji zachránit.

Nápovědní budky v Holicích uděleny

Josef Tejkl

Svaz českých divadelních ochotníků měl druhdy velmi šťastnou ruku, když zvolil východočeské Holice za pořadatelské město svých národních přehlídek jednoaktových her. Nově zde sice nastoupil mladý ředitel Vítězslav Vondrouš, avšak Holičtí vybrali kulturtrégra lišácky mezi svými. Lety zavedenému modelu pouze obětavě sloužil. Moderování celé národní přehlídky táhl opět se skvostným komediantským nadhledem sám starosta města Pavel Hladík. V čí hlavě se asi zrodil originální nápad rozdávat oceněným ochotníkům trojrozměrné nápovědní budky?

Porota pod taktovkou MgA. Jiřího Hrašeho pracovala ve složení: ing. Dušan Zakopal, Josef Šedivý, Josef Tejkl, byla hájena tajemnicí Hanou Šikovou. Do soutěžního programu přehlídky se dostalo celkem osm aktovek; pro potěšení účastníků si pořadatelé na samý závěr nadělili nonverbální grotesku KINO od souboru z Lázní Toušeň.

Divadlo Katastrofa Pardubice přivezlo vlastní dramatizaci textu ***Marka Twaina*** **Blesky paní Mac Williamsové** v režii Davida Poláčha. Coby režisér byl ovšem velmi nedůsledný. Vztahy mezi postavami více předpokládal, než budoval, partneřina se vytrácela, temporytmus vázl. Místy se inscenace vlekla, až nudila. Zjevně bezradný byl inscenátor v závěru, kdy jsme se dočkali několika velmi upachtěných konců. Půvabnou představitelku Eveliny (Silvii Pařízkovou) zakryl režisér pro značnou část publika velmi nešikovně masivním stolem, přičemž Evelina téměř neopustila skříň, do níž ji režisér uvěznil.

Trapnou chvilku, podepsanou ***Josefem Pšeničkou***, odehrál **Divadelní spolek J.K. Tyl Josefův Důl**. Textové východisko extrahoval Pšenička ze své rozsáhlejší hry Petarda, jíž prý posloužila jako předloha hra Petera Shaffera Andělika a laskavec. Jistá klopotnost dramaturgická se tudíž znatelně odráží na výsledném tvaru. Nemůžeme mu upřít příběh a snad i oblouk, v praxi však nedostatečně fázovaný a zejména v pointě nedohraný. Slušným hereckým výkonům dominuje Jana Řeřichová v roli Angeliky Dorové. Hance Dohnalové se o poznání lépe daří s hlavou na popravčím špalku, než když je režisérem uklizena do indiferentních prostorů. Pomineme-li poněkud matoucí práci s diktafonem, nemůžeme přehlédnout subtilní pojetí role právníka Falstafa, poctivě a uvěřitelně odevzdané Rudou Musilem.

O poznání lépe se dařilo režiséru Tomáši Hradilovi, který uchopil v řádu klasické frašky hru ***Eugéna Labiche*** **Následky prvního manželství**. Poučen v řemesle a s pokorou k zákonům žánru vystavěl svižnou a vtipnou spršku jevištních akcí, rychlých a kontaktních změn s vybavenými herci zvládajícími bez problémů přechody z řeči naostro do řeči stranou. Připočteme-li dobové kostýmování i věrohodnou funkční scénu, lze konstatovat, že **Divadelní soubor Kulturního střediska Velká Bystřice** přivezl velmi dobré zábavné divadlo s řadou hereckých výkonů hodných pozornosti. Za všechny jmenujme oceněné Zdeňka Hrbka coby Trebucharda a Jaroslava Magdona coby Prudenvala.

Režisér **Divadelního souboru Refektář Sokol Jinonice** Ota Smrček sáhl po textu ***Antona Pavloviče Čechova*** **Řád**. Rozhodnutí chvályhodné, pokud se nenecháme chytit do některé z pastí, kolem Čechova vždy nastražených. Režisér docela zdárně interpretuje nesnadný Čechovův příběh, dospívá i ke zvláštní stylizaci herectví (kde se nejlépe daří Janu Vymětalovi v roli kupce Špičkina), paradoxně se však chytá do pasti v kostýmech. S výjimkou kupce Špičkina, kostýmovaného dokonce nejen rusky, ale i v nadsázce, vypouští ostatní aktéry v současných konfekčních oblecích a carské řády vytváří z broží made in Jablonec. Petr Železný, epizodní Pusťakovův strýček, přichází oděn v totálním civilu a là zahrádkářský ples. Ikona na stěně však usvědčuje režiséra, že jeho původní záměr byl jiný.

Divadlo Bez Zábran Praha se na přehlídce prezentovalo hrou ***Jakuba Vítka*** **Dnes ještě neumírám!** Tento, svým způsobem morytát z advokátní kanceláře, asi nezapře inspiraci hříčkou Woodyho Allena Smrt klepe na dveře. Příběh se v každém případě rozjíždí slibně a svižně (zejména Jiří Pivrnec v roli advokáta Kronera působí zprvu suverénně, než začne místy přehrávat, ba i šumlovat). Postupně však příběh vázne, možná i do značné míry tone v šedém tlumeném (záhrobním?) osvětlení. Jediným oživením je nápaditý požadavek advokáta, aby si Smrt sehnala kosu. Zvolený inscenační materiál má nejspíš parametry skeče.

Svérázný holický Cimrman Pavel Hladík se zatvrzelostí sobě vlastní, a především věren stavovské cti, pravidelně na tomto bienále uvádí i kus z vlastní dílny. Vždy je to počin radostný, neboť umně zapojí i četné křoví, jež se jevištěm pouze mihne, aby o to více vynikl se svým sparingpartnerem, bývalým ředitelem KD Holice Luďkem Kaplanem. Dvojice je to k pohledání, náležitě kontrastní, svébytné dikce. ***Hladíkova*** aktovka **Není důležité zvítězit…** se odehrává roku 1895 v pařížské kavárně. Hladík hraje Jiřího Gutha a čekaje na Coubertina (Kaplan) vece: „Pierre, už de"! V tomto duchu se nese lakonický inteligentní humor celé této ptákoviny, jejíž pravou ozdobou je kankánová scéna. Za zvuků frenchkankánu oba seriózní pánové synchronizovaně a především vilně nahlížejí pod řadou rafinovaných úhlů do publika, kde zcela jistě imaginární de Lautrecovy nohatice odhalují rytmicky své rozkroky.

Podividlo ažaž Aš se představilo hrou ***Jaroslava Koloděje*** **Postel pro anděla.** Vedle Labiche Velkobystřických představovala inscenace Ašských

„…viděli jsme v Holicích dvě nadprůměrné aktovky, jež však navzdory slušné úrovni inscenování nepřinášejí nic nového a především postrádají přesah…"

nejucelenější a divadelně nejpoučenější tvar. Režisér Vratislav Mikan prý zbavil předlohu lascivních fekálních scén a příběh zkultivoval. Sám se coby herec Ludvík Mysliveček zhostil též hlavní role, v níž dal průchod svému živelnému naturelu. Zde mu zdatně herecky sekunduje či oponuje? Milan Nechutný coby anděl strážný Zvoníček. Inscenace se jasně hlásí k zábavnému divadlu lidové ražby.

Asi nejblíže k výpovědi s postojem a přesahem mělo **Divadlo Amatérů Praha.**

Jejich **Cirkus Milénium** autorů ***Marcela Bystroně a Petra Lehečky*** byl ovšem ještě sérií obrazů, nesvázaných do inscenačního celku. Sérií s expresivními momenty, s party pohybově náročnými (Daniel Tůma). Scéna soulože vozíčkáře Zolyho Tokára s Betty byla dokonce ukázkou velmi vkusného, výtvarně i eroticky silného ztvárnění tohoto jevištně choulostivého děje. Produkci dominuje Michal Moskaljuk v roli Zolyho Tokára, jehož existence na vozíčku je více než věrohodná a pohybově téměř virtuózní, poněkud ovšem oslabena jeho limity v oblasti jevištní řeči.

Sečteno a podtrženo, viděli jsme v Holicích dvě nadprůměrné aktovky (Labiche a Koloděj), jež však navzdory slušné úrovni inscenování nepřinášejí nic nového a především postrádají přesah (vzpomeňme na Imperium vrací uhlo Frýdeckomísteckých). Z tohoto důvodu porota žádné doporučení směrem k Jiráskovu Hronovu neudělila.

Krakonošův divadelní podzim Vysoké nad Jizerou XXXIX. národní přehlídka venkovských divadelních souborů 10.–18. října 2008

František Laurin

Přestože není festival nijak tematicky určen, dal by se charakterizovat jako festival na český způsob se dvěma sklenkami anglické whisky. Málokdy se stane, že z deseti soutěžních inscenací je sedm českých her, jedna česká adaptace klasiky a dvě anglické komedie. Výběr sám nemusí být ještě zárukou úspěchu. Řada inscenací přinesla nesporné divadelní kvality v koncepci, režii či herectví. Ale i inscenace, které nedosahovaly z různých důvodů špičkové úrovně, na festival patřily a neméně šťastně přinášely podněty k odborným diskuzím.

Boučkova **Noc Pastýřů** (úspěšně překonává dobu svého vzniku) **Boleradických** přinesla silná témata vztahu umělce a společnosti, osobnosti mezi průměrem, rozporem mezi snem a skutečností i posláním umění v širokých souvislostech. Koneckonců témata, která se v české historii řeší opakovaně. Režisérka buduje inscenaci na očištěné přehledné scéně, i když v poněkud rozvolněném temporytmu, se smyslem pro poslání hry, charakteristiku postav, které plasticky zobrazují svou rozpornost, a přesně mapuje tlaky, které Rybu dovádějí až k sebevraždě. Vánoční mše, zpívaná vrcholná scéna, pak propojila tragédii skladatele s jeho uměním přesahujícím do našich dnů.

Břehového znamenitý text **Sborovna** napsaný pro **DS Žlutičan Žlutice** je hořkou komedií s absurdními rysy. I když se dramatické situace někdy odehrávají mimo scénu, přesto zasahují bezprostředně do života části sboru ve sborovně zemědělského učiliště. Drobná témata nabývají postupně na významu; od marasmu života k jisté naději ve spojení učitelů i žáků, do té doby nesmiřitelných soupeřů, proti tuposti ještě více nebezpečnější. Hra zobrazuje směšné i kruté existencionální situace lidí, kteří systémem trpí, ale zároveň ho spoluvytvářejí, v inscenaci plné výborných vtipů, hlášek a komentářů, jež často hledají anebo jsou jedinou možností zachování si zdravého rozumu. Možná, že by často neměly působit izolovaně, ale rodit se na místě

DS bratří Mrštíků Boleradice / Josef Bouček: Noc pastýřů. Foto: Ivo Mičkal.

„Maryša bratří Mrštíků... /.../ Je s podivem, jak tak známá hra, tolikrát na českých jevištích frekventovaná, dokáže vyvolat v hledišti sugestivní účast, najdou-li tvůrci inscenace prostředky, které osloví publikum.“

DS Eduarda Vojana Brněnec
Alois a Vilém Mrštíkové: Maryša
Foto: Ivo Mičkal

Doveda Sloupnice / E.A. Longen: Soudce jako břitva. Foto: Ivo Mičkal.

DS Žlutičan Žlutice / Jaromír Břehový: Sborovna. Foto: Ivo Mičkal.

DS Klicpera Sadská / Otto Zelenka: Věčně tvůj. Foto: Ivo Mičkal.

jako jediná možná obrana integrity vlastní existence. Břehový vytvořil jistý obraz skutečnosti, chování i jednání lidí v určité společenské skupině, přesahující rámec amatérského divadla. A téměř neustávající výbuchy smíchu v hledišti dávaly očistu a přeci jenom jistou naději.

O tom, že k zobrazení současného tématu nestačí jenom současný příběh, se přesvědčil **DS Klicpera ze Sadské**. ***Otto Zelenka*** napsal na okraji své tvorby v šedesátých letech modelovou diskuzní hru **Věčně tvůj**. Jde spíše o sled nepropojených skečů na téma manželství, volné lásky, pevnosti vztahu apod. Mohlo by to působit

DS Krakonoš Vysoké nad Jizerou / Simon Williams: Polib tetičku. Foto: Ivo Mičkal.

všechno zajímavě, kdyby text přesáhl situace lidí šedesátých let a jeho úprava umožnila přenos do dneška. V dnes již historicky zakotvených replikách se ztrácel humor a upřímné úsilí, energie zajímavých představitelů se rozplývala v menší odezvě publika.

K vrcholům přehlídky patřila **Maryša *bratří Mrštíků*** (úprava Zdeněk Černín) v podání **brněneckého Vojana**. Je s podivem, jak tak známá hra, tolikrát na českých jevištích frekventovaná, dokáže vyvolat v hledišti sugestivní účast, najdou-li tvůrci inscenace prostředky, které osloví publikum. Inscenace je obrazná, s přesně použitou vynikající Pavlicovou hudbou, hraje se před zraky všech účinkujících (s někdy ne zcela sjednocující funkcí), ve volné scéně s nezbytným mobiliářem téměř jako balada o Maryše. Soubor má skvělé představitele na hlavní role, ale i ostatní působí velmi vyrovnaně. Hraje se v přetlaku, úsporně až s minimalistickými gesty. Každá inscenace Maryši se otevírá otázkou, proč vlastně zabila. Tato koncepce nedává jednoznačnou odpověď především proto, že je tu řada drobných motivů (milostný styk Vávry s Rozárou před očima Maryši), které odvádějí pozornost od všech proudů podstatných: sobeckosti, sebetrýznění, furianství a nemožnosti svoji bezvýchodnou situaci řešit. Největší tragédie jsou ty, které si lidé jako pasti připraví sami. A brněnecká Maryša je toho sugestivním dokladem.

Do soutěžních představení byla letos vybrána i ***Peškova*** pohádka **Měla babka čtyři jabka** s autorovou scénickou hudbou a půvabnými písničkami. **Libičtí** přinesli do hlediště hereckou svobodu, radost ze hry, nepředstavovali drastickým způsobem žádné pohádkové postavy, vstupovali do nich pomocí loutek (většinou manekýnů

DS Smotaná hadice Křenovice / Hana Hásová, Jakub Šírek: Rozpalme to, má panenko Foto: Ivo Mičkal.

Divadelní studio D 3 Karlovy Vary / Peter Turrini: Nejbláznivější den. Foto: Ivo Mičkal.

souboru jistě podařilo, přestože má inscenace občas malý tah, tu a tam s nenaplněným křikem a nevyrovnaností výkonů. Soubor doplnil situace o periferní písně první republiky a obdivuhodně přecházel z roviny činoherní do pěvecké. A když vznikaly určité pauzy či předěly v souhře, cítilo výborně se bavící obecenstvo, že právě tam se měly improvizační schopnosti souboru projevit nejvíc.

Nově ustavený dívčí soubor převážně hasiček **Smotaná hadice z Křenovic** připravil divákům přes hodinu zábavy, hereckého nadšení a smyslu pro humor. Dámské obsazení v pánských rolích již samo o sobě vyžaduje určitý způsob hraní ve výrazné nadsázce, odstupu od postavy a někdy karikaturní stylizace

DS Tyl Králíky / Ray Money: Prachy? Prachy! Foto: Ivo Mičkal.

vyrobených s výtvarnou nápaditostí), které je přesně charakterizovaly a uchvátily publikum od dvou let až po nejstarší věkovou kategorii. V přetechnizovaném světě plném brutalit zasahujících i do pořadů pro děti to byla studánka živé vody.

Domácí soubor **Krakonoš** hledal dobrou komedii (mohla být první voňavou sklenkou whisky přehlídky) s menším počtem hereckého obsazení, která by těšila účinkující i publikum. Našel ji v textu ***Simona Williamse*** (zkušeného anglického herce a dramatika), který nese všechny dobré znaky situační komedie s vytříbeným anglickým humorem a navíc určité motivy potřeby citové odezvy a seberealizace. Přestože tvůrci inscenace mají nemalé zkušenosti ve zvoleném žánru (a mnohokrát to dokázali), působila inscenace trochu staticky, bez přesnější stavby a situačních zvratů, a někdy i s rozdílným způsobem herecké práce. Publikum se bavilo skvěle a vyjadřovalo tak nepokrytě sympatie k domácím představitelům.

Je s podivem, jak málo se objevují na českém jevišti texty všestranné a mnohotvárné umělecké osobnosti první republiky ***E.A. Longena***, který zůstává v paměti spíše jako scenárista her a filmů pro Vlastu Buriana. **Doveda ze Sloupnice** uvedl jeho frašku **Soudce jako břitva** s vědomím, že realizace potřebuje výrazně experesivní nasazení, drsný humor a smysl pro excentrickou improvizaci. Podstatné se

Ořechovské divadlo Ořechov / Vl. Peška, J.B. Moliére: Paroháči. Foto: Ivo Mičkal.

v jisté insitní podobě. Situace hrají přehledně se smyslem pro pointu. Inspirace filmem Hoří, má panenko! znamenala převzetí situací scénáře, které nejsou vyjádřeny obrazem, ale dialogy, se snahou převést je do jevištní roviny způsobem, jako by se vše dělo poprvé, méně nazkoušeně, s určitou dávkou příjemné improvizace. Původní dílo je vícevrstevnaté. Obsahuje v sobě tragikomickou až groteskní rovinu, která tomuto obrazu společnosti dává hloubku a poslání. Nicméně jevištní přepis **Rozpalme to, má panenko!** přinesl znamenitou zábavu, a to bylo patrně cílem zazářivšího souboru především.

Další sklenkou voňavé whisky na festivalu měla být inscenace souboru z **Králík, *Cooneyho*** komedie **Prachy? Prachy!** Autor, světově proslulý komediograf, ví bezpečně, co u publika zabírá. Příběh je postaven na nedorozuměních a omylech. Motorem hry je řešení zákonitých či náhodných situací, z nichž se hrdina dostává, aby vzápětí upadl do pastí, které si sám či někdo jiný nastražil, a to v prudkém, temperamentním dialogu a přesné výstavbě situací. V soutěžní inscenaci se však pohybovala hlavní postava mimo žánr, celkově vázla souhra, hrálo se na hranicích slyšitelnosti i při viditelném zájmu a aktivitě většiny souboru. Je dost svědků, kteří tuto inscenaci viděli ve zcela jiné podobě. A tak večer položil hlavně otázky týkající se především udržování repríz anebo přípravy před vlastním vystoupením.

DS Vojan Libice nad Cidlinou / Vlastimil Peška: Měla babka čtyři jabka. Foto: Ivo Mičkal.

Vlastimil Peška pro **ořechovský** soubor adaptoval (spíš napsal novou hru na motivy) ***Molièrovy*** texty pod názvem **Paroháč aneb Červené kalhoty**. Tak jako vždy soubor rozehrává v široké paletě a s nezkrotným temperamentem řadu divadelních situací a gagů. Čerpá z tradice frašky, lidové jarmareční hry až grotesky a v jistém smyslu aktualizuje i určitá politická témata. Inscenace působí jako skvěle namazaný stroj, který běží tak rychle a plynule, až někdy zahlcuje sám sebe a neumožní tu a tam větší proměnu a výstavbu situací. Inscenace (jak u Pešky pravidelně bývá) je přerušována hudebními intermezzy skvělých písniček, navíc bravurně zpívaných. Peška dlouhodobě nemění svůj rukopis, ale konečně proč. Poslední opus je toho dalším dokladem.

V rámci přehlídky probíhaly také tři vzdělávací semináře: Prvním v pořadí a služebně nejstarším je Klub režisérů SČDO, jehož vedoucím je režisér Mgr. Jiří Hraše, lektory režisér ing. Dušan Zakopal a dramaturgyně Petra Kohutová, pedelem JUDr. Jaromír Kejzlar. Druhým byl Seminář KDP, takzvaní „půdičkáři" pod vedením režiséra Rudolfa Felzmanna a s pedelkou Hanou Dohnalovou. A posledním, i co do služebního stáří, seminář KDP mladým, jehož vedení se ujal režisér a pedagog, prof. František Laurin s pedelem Janem Hejralem ml.

Jedno odpoledne bylo věnováno přehlídce nejlepších interpretů monologů pod názvem Defilé Pohárku SČDO.

Vysoké je báječné a magické místo pro setkávání s dobrým divadlem. Stanislavski kdysi řekl, že lidé, kteří milují to, co tvoří, se musí umět domluvit. A vysocká přehlídka již tradičně je pro to víc než dobrým dokladem.

Výsledková listina Krakonošova divadelního podzimu, XXXIX. národní přehlídky venkovských divadelních souborů ve Vysokém nad Jizerou 2008

Na návrh odborné poroty byla udělena tato čestná uznání:

Luboši Strakovi za roli Jakuba Ryby v inscenaci hry Josefa Boučka **Noc Pastýřů;**
Aleně Chalupové za režii a návrh scény inscenace hry Josefa Boučka **Noc Pastýřů;**
Ivanu Michalíkovi za roli Iva, učitele v inscenaci hry Jaromíra Břehového **Sborovna;**
Ivaně Bradáčové za roli Ivy, učitelky v inscenaci hry Jaromíra Břehového **Sborovna;**
Karlu Adámkovi za roli Francka v inscenaci hry Aloise a Viléma Mrštíkových **Maryša;**
Miladě Pavlasové za roli Lízalky v inscenaci hry Aloise a Viléma Mrštíkových **Maryša;**
Sylvě Ježové za roli Maryši v inscenaci hry Aloise a Viléma Mrštíkových **Maryša;**
Jaroslavu Vondruškovi st. za režii a úpravu hry Vlastimila Pešky **Měla babka čtyři jabka;**
Jiřímu Pošepnému za roli Leonarda v inscenaci hry Simona Williamse **Polib tetičku;**
Jardovi Novákovi za roli Soudního sluhy v inscenaci hry Emila Artura Longena **Soudce jako břitva;**
Iré Štochlové za roli Ženy Soudního sluhy v inscenaci hry Emila Artura Longena **Soudce jako břitva;**
Souboru Doveda Sloupnice za hudebně-pěveckou složku v inscenaci hry Emila Artura Longena **Soudce jako břitva;**
Miroslavu Černohousovi za roli Vica Johnsona v inscenaci hry Raye Cooneyho **Prachy? Prachy!**

Na návrh odborné poroty byly uděleny tyto ceny:

Antonínu Korábovi za roli Kašpara Zachara, faráře v inscenaci hry Josefa Boučka **Noc Pastýřů;**

Stanislavu Svobodovi za roli Pokorného, radního v inscenaci hry Josefa Boučka **Noc Pastýřů;**
Jiřině Kopplerové za roli Rity, učitelky v inscenaci hry Jaromíra Břehového **Sborovna;**
Jaromíru Břehovému za dramatickou předlohu hry **Sborovna;**
Divadelnímu spolku Žlutičan ze Žlutic za inscenaci hry Jaromíra Břehového **Sborovna;**
Gabriele Šimkové za roli Heleny Vávrové v inscenaci hry Otto Zelenky **Věčně tvůj;**
Jaroslavu Pavelkovi za roli Vávry v inscenaci hry Aloise a Viléma Mrštíkových **Maryša;**
Karlu Trnečkovi za roli Lízala v inscenaci hry Aloise a Viléma Mrštíkových **Maryša;**
Divadelnímu souboru Eduarda Vojana Brněnec za inscenaci hry Aloise a Viléma Mrštíkových **Maryša;**
DS Vojan Libice nad Cidlinou za kolektivní herectví v inscenaci hry Vlastimila Pešky **Měla babka čtyři jabka;**
Lucii Auerswaldové-Babákové, j. h. za výtvarné řešení inscenace hry Vlastimila Pešky **Měla babka čtyři jabka;**
Janu Bednářovi za roli Fidlajse v inscenaci hry Emila Artura Longena **Soudce jako břitva;**
DS Smotaná hadice z Křenovic za kolektivní přínos inscenaci hry Hany Hásové a Jakuba Šírka **Rozpalme to, má panenko;**
Ořechovskému divadlu z Ořechova za inscenaci hry Vlastimila Pešky a J. B. Molièra **Paroháči aneb Červené kalhoty.**

Na návrh odborné poroty jsou doporučeny do programu Jiráskova Hronova 2009 tyto inscenace:

1. pořadí: inscenace hry Aloise a Viléma Mrštíkových **Maryša** v provedení **DS Eduarda Vojana Brněnec** ;
2.pořadí: inscenace hry Jaromíra Břehového **Sborovna** v provedení **Divadelního spolku Žlutičan, Žlutice.**

Seminární dílna KR SČDO na vysocké přehlídce

Dušan Zakopal

Klub režisérů Svazu českých divadelních ochotníků (KR SČDO) pořádal letos opět v rámci národní přehlídky venkovských divadelních souborů – Krakonošův divadelní podzim 2008 seminární dílnu, a to již posedmnácté, ve dnech 12. až 17. října 2008.

Cílem seminární dílny bylo osvojit si metodiku přístupu dramaturga, režiséra a scénografa v období přípravy inscenace. Podklady k semináři byly: osnova dramaturgicko-režijní (scénografické) koncepce (DRK) inscenace, „heslář" jako výklad pojmů osnovy a modelová hra, na níž byly obecné pojmy aplikovány (V.K. Klicpera: Potopa světa). Dělnost v semináři nebyla tentokrát fyzicko-tvůrčí, ale spíš sedavo-myšlenkově pracovní. Bádalo se nad poskytnutými podklady u stolu pod vedením lektorů v čele s MgA. Jiřím Hrašem, Petrou Kohutovou (dramaturgie), Dušanem Grombiříkem (scénografie) a Dušanem Zakopalem (režie).

V prvé části dílny šlo o obecný výklad pojmů DRK od analýzy dramaturgické, hledající odpovědi na otázky CO? a PROČ? po syntetický režijní záměr vlastní inscenace předlohy s odpověďmi na otázky PRO KOHO? JAK? TEĎ a TADY? Tento výklad byl aplikován na klasickou předlohu bratří Mrštíků Maryša.

Osnova DRK v části dramaturgické obsahuje hesla: téma, idea, dramatická stavba, hlavní dramatická situace, hlavní (významné vedlejší) konflikty a jedinečnosti předlohy. Režijní část formující záměr realizace předlohy jednoznačně formuluje některé části analýzy: ideově tematický základ včetně aktualizační složky (proč dnes inscenovat), které konflikty se v inscenaci budou zdůrazňovat, hlavní a další dramatické situace a jejich průběh formující vývoj jednání postav a celkový příběh inscenace, dějová fakta a motivace postav včetně jejich charakteristiky, principy scénografického řešení včetně kostýmního a formy užití výrazových prostředků určujících jednotný styl inscenací: žánr, jazyk, hudba, a další. V neposlední řadě také určení divácké adresy (pro koho?).

Pro praktickou aplikaci DRK posloužily leckdy i inscenace, které seminaristé zhlédli na letošním KDP. Prokázalo se, že jasná od-

Seminář Klubu režisérů SČDO při Krakonošově divadelním podzimu ve Vysokém nad Jizerou 2008. V popředí lektor MgA. Jiří Hraše, vedle Ing. Dušan Zakopal, uprostřed JUDr. Jaromír Kejzlar. Foto: Ivo Mičkal

pověď na otázku tematicko-ideovou O ČEM TO JE? je základem úspěšnosti inscenace, neboť takovéto vyložení předlohy a oslovení diváka vede k úzkému vztahu jeviště a hlediště.

Praktická aplikace DRK však byla hlavně demonstrována na Klicperově Potopě světa. V náročné diskuzi bylo hledáno zvláště téma O ČEM TO JE? Jako dramaturgové by účastníci semináře nabídli režisérovi: „O lidské hlouposti a ženské mazanosti", „ O (chytré) ženě mezi třemi muži" a „O nepovedeném podvodu". Idea byla formulována jednoznačně, neboť vycházela z autorova díla jako znalce lidského chování: „Odhalení lidských nešvarů". Ty pak byly blíže formulovány (nadutost, žárlivost, prospěchářství, chamtivost apod.) a aplikovány na jednotlivé postavy hry.

Stejně společně se seminaristé dobírali k odpovědi na jednotlivé části DRK. Zvláště zajímavé a živé byly debaty o charakteristice postav, určení jejich motivací a jejich úkoly v jednotlivých dramatických situacích. Velmi zajímavé byly konfrontace scénografického řešení a jeho obtížnost v případě zviditelnění situace kolem necek jako záchrany před povodní a jejich pádu v přístodůlku.

Kromě vlastní seminární dílny se většina jeho účastníků pravidelně podílela na večerním „půdičkovém" semináři u Rudolfa Felzmanna a pravidelně navštěvovala rozborové semináře s porotou.

Vedle lektorů se semináře zúčastnilo osmnáct frekventantů, nejvíce za celou dobu existence semináře, z toho více jak polovina byli režiséři z různých souborů, i nečlenové SČDO. Na závěrečném hodnocení seminární dílny se potvrdilo, že jejího cíle bylo dosaženo. Osvojení metody přípravy inscenace bylo prospěšné jak pro režiséry (bylo jich více než polovina), tak i pro herce. Účastníci si cenili toho, že seminární dílna a osvojení si metodiky DRK jim pomůže držet krok s úspěšně rostoucí kvalitou ochotnických představení.

Pro příští rok se potvrdila potřeba pokračovat (a to již po-osmnácté) a byla vznesena řada námětů k obsahovému zaměření semináře (řešení dramatické situace, jak na frašku, komedie dell´arte, principy a aplikace na modelové předloze apod).

Přelet nad loutkářským hnízdem 2008

Luděk Richter

Kdo četl či slyšel v tisku a rozhlase avíza vydávaná pořadateli letošního, již 18. Přeletu nad loutkářským hnízdem – přehlídce nejlepších amatérských, nezávislých a statutárních souborů – musel nabýt dojmu, že tu uvidí především úžasnou inscenaci zahraničního hosta, pak několik výborných profesionálních kusů, mezi nimi zvláště těch statutárních, a tak nějak do počtu i nějaký ten amatérský pokus. Skutečnost byla trochu jiná.

Kdybych měl popsat inscenaci **Figurentheatru Tübingen Salto.**Lamento třemi slovy, bylo by to „pozlacené rádobyhluboké nic". Pozlátkové jsou nejen dlouhé pruhy zlatých závěsů (bez sebemenšího smyslu pro inscenační významy) a opakované zlatisté masky, ale přeneseně i kýčovitě líbivé loutky a jejich technologie plná triků a efektů, rozkládacích figur, jež se později promění v něco úplně jiného, masky loutek i masky masek. Mnohým nápadům a technologickým řešením vedení loutek na lanech, sahajících až do provaziště, či perfektní loutkovodičské práci s detailem pohybu vané manekýny jen jako označení dětí, ale nejedná jimi, povahu jednajícího subjektu nezískávají – jsou spíše výtvarným doplňkem a kontrapunktem k artistnímu divadlu pohybovému, doplněnému (ne vždy srozumitelným) slovem. Continuo nedává emocím tvar obrazů, nýbrž pomocí obrazů se snaží vzbuzovat emoce. Snad je to rozdíl delikátní, ale přiznám se, že pro mě rozhodující: celou dobu obdivuji dokonalou formu, přesnost a vypracovanost tělového

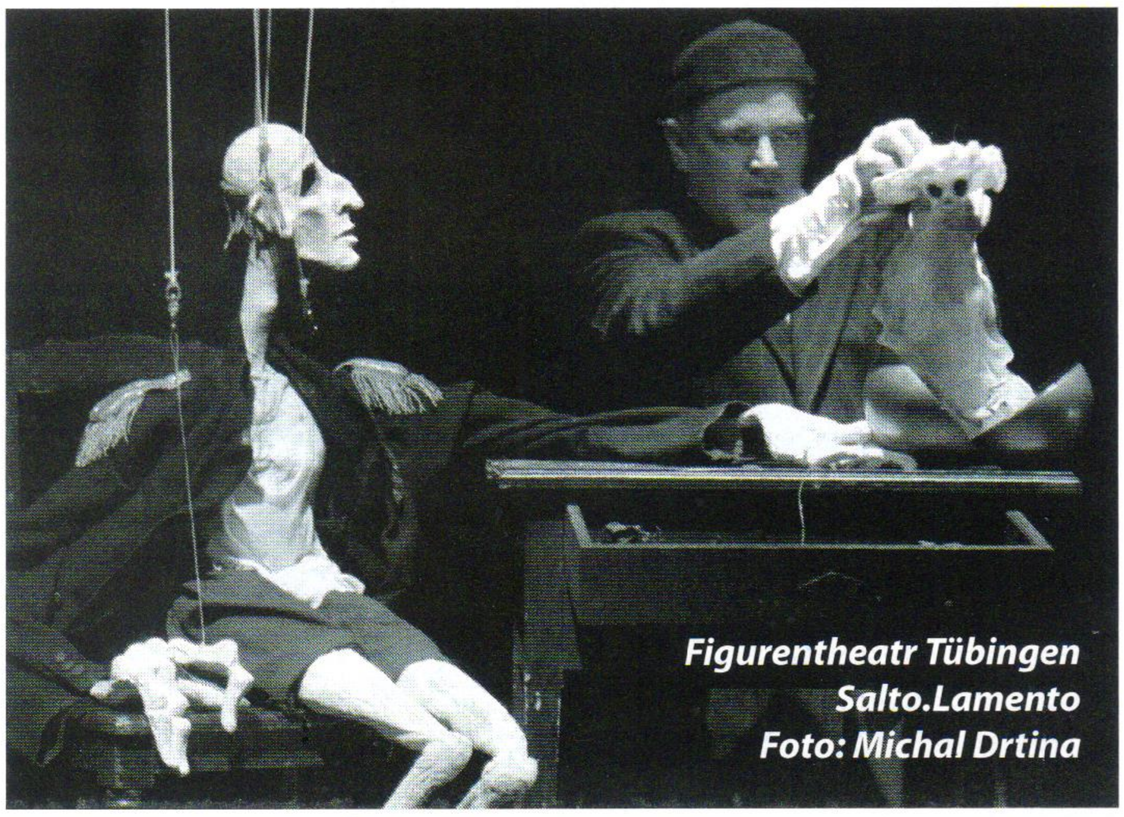

Figurentheatr Tübingen Salto.Lamento Foto: Michal Drtina

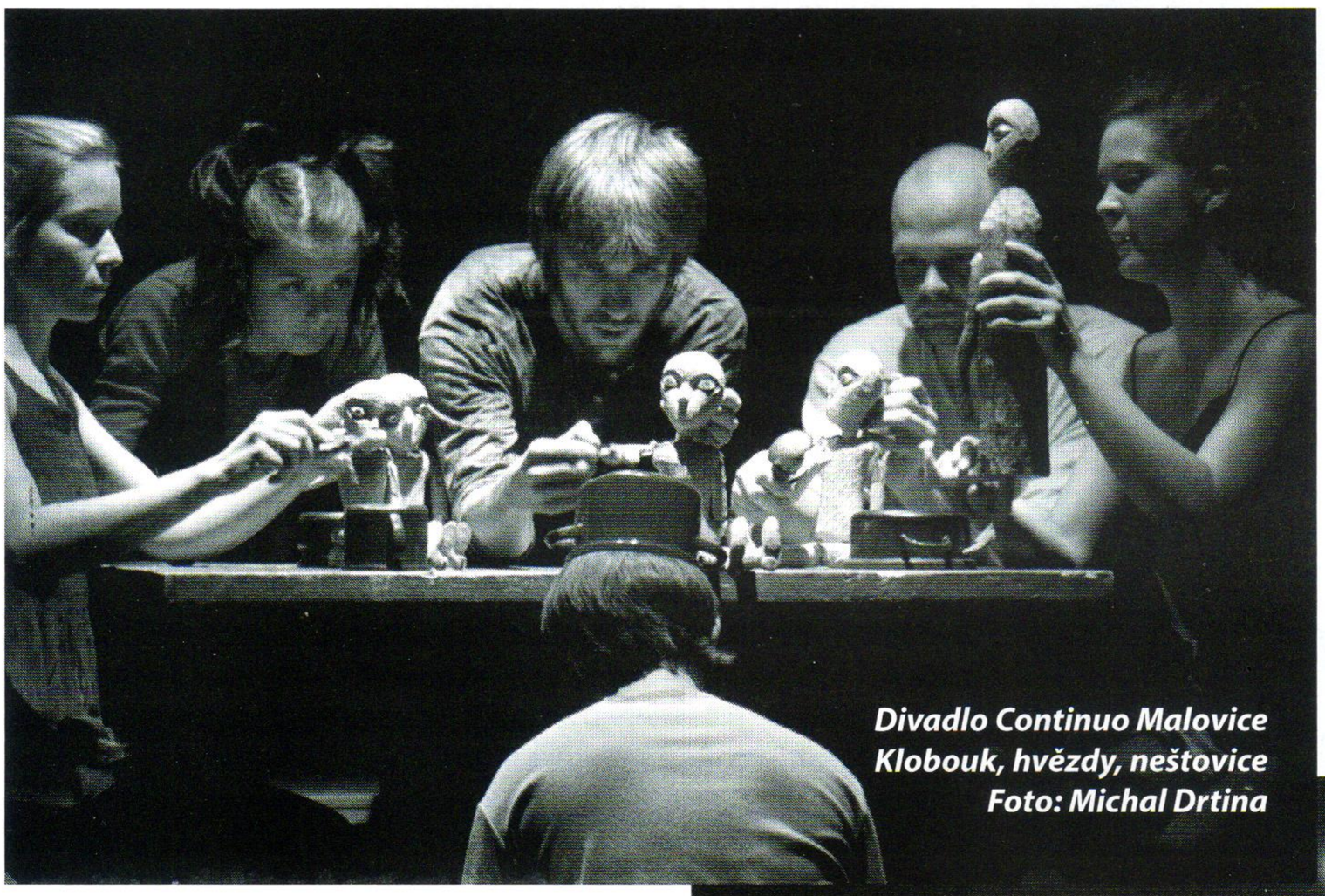

Divadlo Continuo Malovice Klobouk, hvězdy, neštovice Foto: Michal Drtina

gesta, ale emotivně se mě nijak nedotýká. Věřím, že je v tom spousta poctivého hledání, ale výsledek se mi, žel, jeví jako instantní inscenace dokonalé formy s rádobyhlubokými psycho-sociálními obsahy, určená pro publikum mezinárodních festivalů. Kdybych měl popsat byť i dílčí obsahový moment, těžko bych nějaký vzpomněl. Zbyl jen pocit Grotowského a Kantora po třiceti letech.

Bitva u Lipan brněnské Polárky je sympatická snahou o upřímné hledání a venkoncem i hereckým nasazením (jež je arciť místy až kontraproduktivní: při hře jak o zlatou tělku, bez rezervy a špetky odstupu má někdy divák strach o zdraví herců, najmě hlavního protagonisty). Kňourání kněží či notorické opilectví husitských hejtmanů však působí jako karikatura třetí cenové

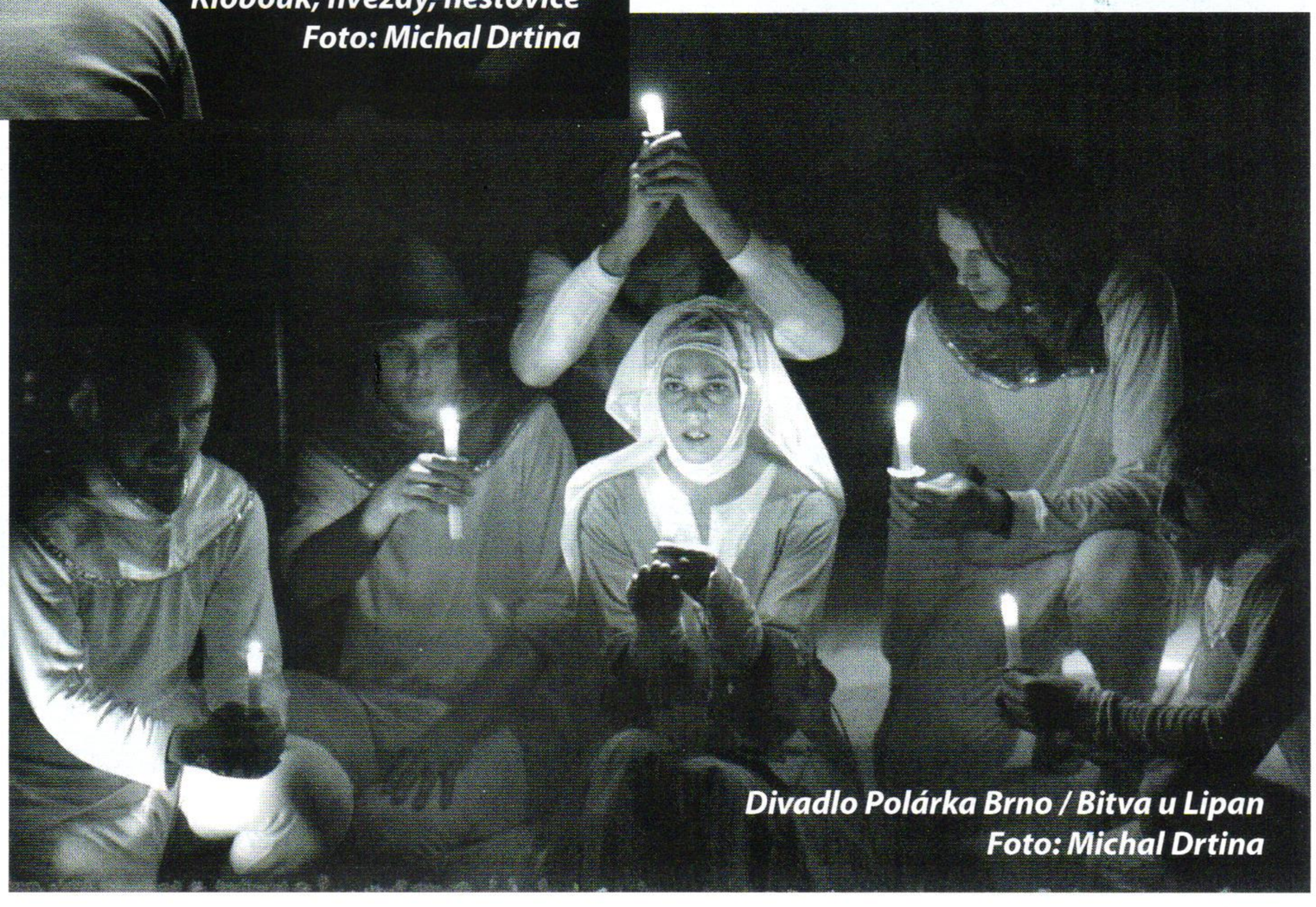

Divadlo Polárka Brno / Bitva u Lipan Foto: Michal Drtina

všechna čest a díky za připomenutí, že loutkou lze dělat i něco jiného než jen potřásat či mlátit do podlahy a ukazovat ji. Žel, neslouží to však ničemu jinému než okázalé exhibici, v níž se pohrávání si s motivem smrti, jejíž lebka je tu pod kdečím, marně snaží zastřít obsahovou prázdnotu. Po řadě čísel nedojde inscenace odnikud nikam, a stejně jako byla jen formálně spojena jednotlivá čísla varieté, je banálně i uzavřena. Perfektně provedený brak pro snoby – kteří se neomylně slétli a mnozí snad i zajásali.

Divadlo **Continuo** se po letech nového cirkusu a výtvarných performancí, zdá se, vrací k divadlu. V inscenaci **Klobouk, hvězdy, neštovice aneb Rozhovory s nenarozenými dětmi** používá čistě řezbo-

skupiny, a myšlenková i motivická vazba je poněkud zmatená a matoucí. Janek najde ráj na zemi v očích Marie, ta ho vmanipuluje do táborského vojska, aby vzápětí jiskry v jejích očích, neznámo proč, zmizely, po čase se dozvíme, že svému muži zazlívá účast na vraždění, včetně pobití jurodivých adamitů (aniž reflektuje svůj vlastní podíl), zato když v bojích zahyne i její synek (utekl za tátou, což Marie mužovi vyčítá), jiskry v očích se jí zase objeví, zmoudřelý Janek se s ní usadí v Lipanech a poté, co Marie čistě náhodou umře při porodu (dramaticky tu sebemenší motivace není, jen je třeba Marii odstranit, a tak zasáhne autorský deus ex machina), stane se Janek vcelku nezaujatým pozorovatelem bitvy, po níž se vášnivě ptá, v čem že to udělal chybu. Načež Kristus zatančí ďábelský tanec

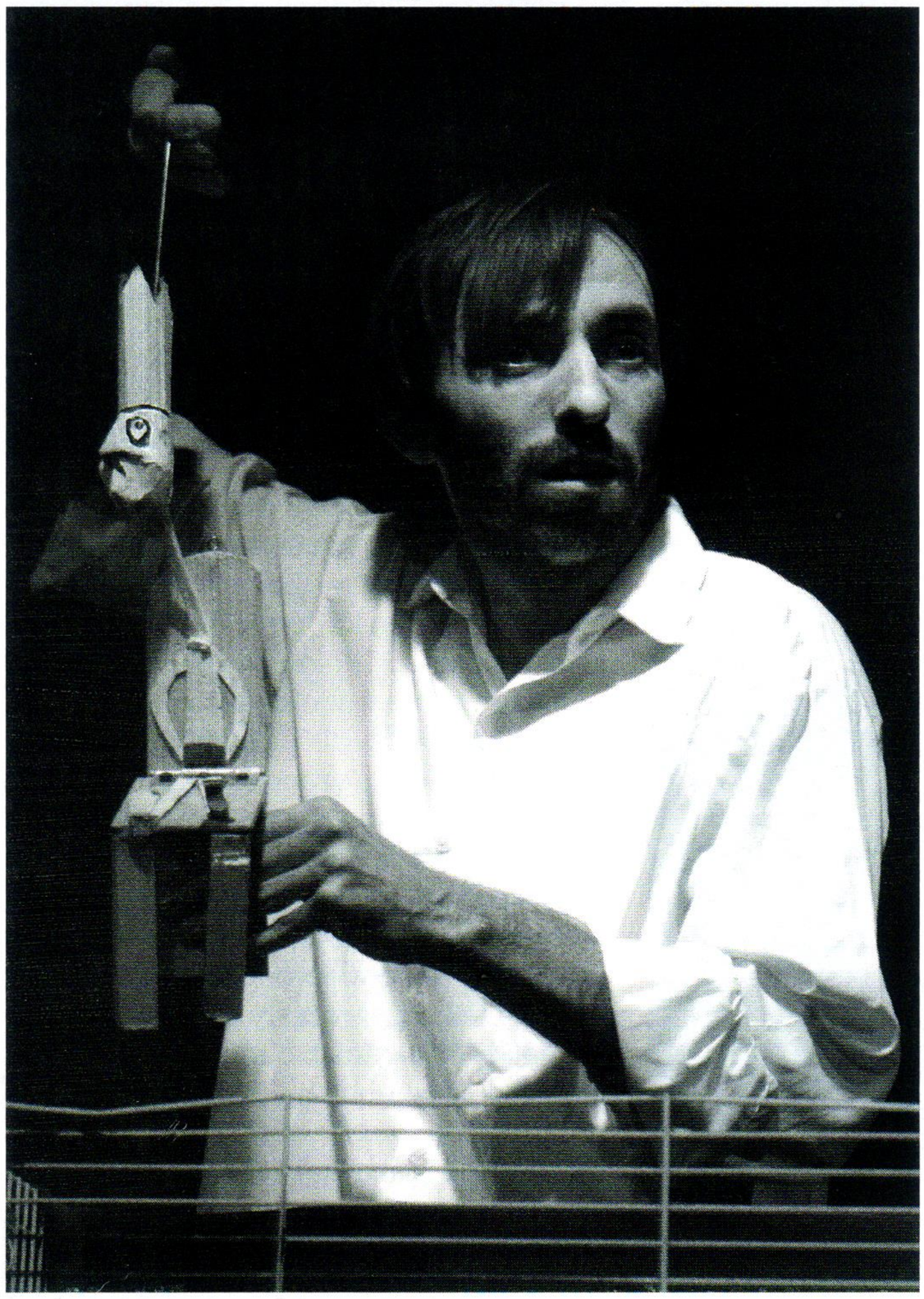

Tichý jelen Roztoky / William Shakespeare, Jiří Jelínek: Richard 3 – s jídlem roste hrb. Foto: Michal Drtina.

Tichý jelen Roztoky / William Shakespeare, Jiří Jelínek: Richard 3 – s jídlem roste hrb. Foto: Michal Drtina.

Tichému Jelenovi. Svůj vánoční příběh o narození Spasitele **Zatracený děcko** začíná sice doslova od Adama, Evy a vyhnání z ráje, ale jinak takřka věrně dle biblické tradice. Jen maličko stažené do reality dneška, jež je konfrontována s krásně dvojhlasně zpívanými vánočními koledami. A právě tahle srážka křehké poezie s drsnou realitou je nejzajímavější stránkou inscenace. Žel, ani Mimotaurus se neobejde bez povinného postmodernistického klišé plyšáků, gumáků a umělohmoťáků, panenek a jiných odložených hraček vyhrabaných ze dna skříní. Je to nicméně výborná groteska, která i přes některé až příliš jednoduché „metafory" (např. Mariin těhotný život v podobě nafouknutého balonku) není parodií a snad ani neúprosný věřící se nemusí cítit pohoršen. Záhadný – a divadelně nijaký – je však samotný závěr: netoliko, že se nedočkáme otevření všech okýnek vánočního kalendáře, tvořícího scénu, ale závěrečná věta „co Bůh rozdělil, člověk spojuj" je v kontextu předchozího dění nesrozumitelná, a to, že Kristus Boha – umělohmotnou dózu – opět zavře a dá Adama s Evou zpět do ráje, význam spíše ještě zatemní.

Statutární divadla si letos zřejmě vybrala slabší chvilku. Na Přeletu je zastupovala dvě představení, samozřejmě dle zákona snobské noblesy, navštívená stejně hojně jako zahraniční host.

Hradecký Drak sehrál autorskou adaptaci ***Urbánova*** Bleděmodrého Petra pod názvem **Štěně nebo špenát.** Hravá inscenace se slušnými hereckými výkony a lidsky hřejivým přístupem k dětem (a poněkud zbytečnými, leč u Draka již obligátními projekcemi v pozadí) rozhodně neurazí. Je to dobrá „chlebová" inscenace – kdyby takové byly všechny, mohli bychom být spokojeni. Pravda arciť je, že dramaturgicky úplně dotažena není. Akcent se posunul z

„...jak obstáli amatéři. Se ctí. Z celkových čtrnácti titulů Přeletu pocházely tři větší a čtyři drobnější z Loutkářské Chrudimi a připočíst lze ještě Richarda 3 – a patřily k tomu nejlepšímu."

nad kalichem (?), vezme na sebe kříž a je konec. Loutky jsou tu jen jako komické ilustrace ojedinělých obrázků (upalování papírového Husa, kolektivní tlučení cepy či jízdy na koních), všechno důležité je ve vypravěčském slovu dlouhých Jankových monologů. Ale znovu opakuji: dík za poctivé hledání vážného tématu.

Třetí nezávislá skupina – **pražský Mimotaurus** – má svou poetikou (i částečným amatérským původem) nejblíž k roztockému

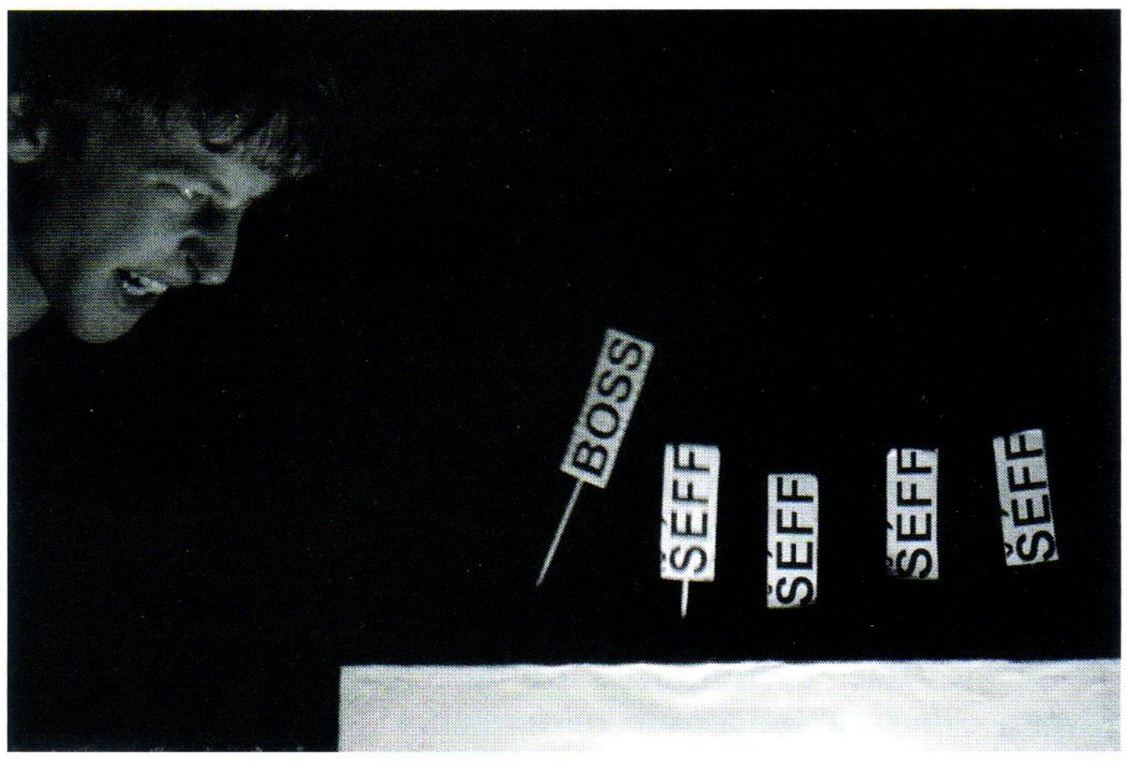

Teatro Hugo Semily / Jan Mocek a kol. souboru: Hugo. Foto: Michal Drtina

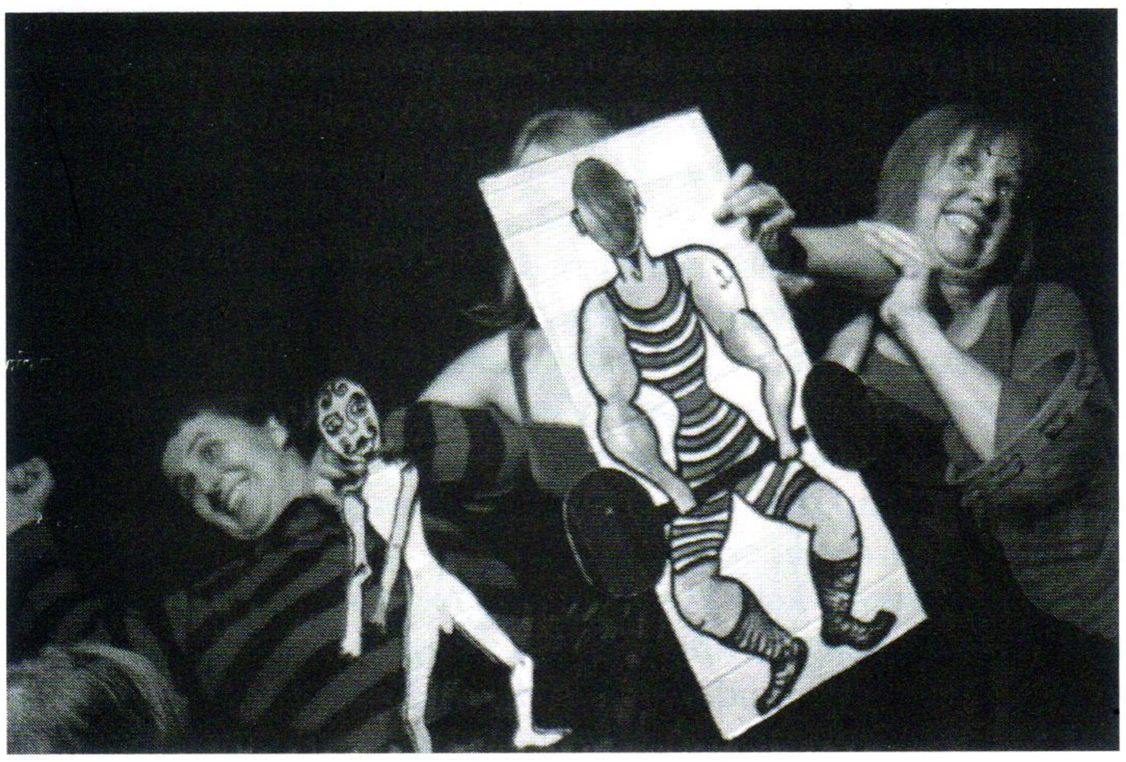

Tichý jelen Roztoky / Karel Sabina a Tichý Jelen: Mariage aneb Dobře prodaná nevěsta. Foto: Michal Drtina.

protirasistického tématu na hledání kamaráda, čímž se ale oslabilo východisko, neboť tohle zelené štěňátko nijak zvlášť naléhavými ústrky či ataky netrpí, a v poslední třetině, když už štěně kamaráda v námořníkovi Pepovi našlo, se vytrácí o čem hrát, a výsledku pak chybí i jasná tečka. Místo napětí se místy nastavuje čas a dostavuje pocit zdlouhavosti. Ale jen místy.

U **Kašpárka a indiánů plzeňské Alfy** je hůř. Kdovíkolikátý odvar ze skvělých Tří mušketýrů je založen na řiďoučkém textu oslími můstky pospojovaných příhodiček z postjezedáckého dvora, z lesa s kouzelnou babičkou a z indiánské vísky, nastavovaném inscenačně neustálými cestami, zpěvními a tanečními čísly, jakož i slovními vtípky. Hrát tu moc není co, a tak se obsah nahrazuje opulentní scénografií. Tříkřídlové jeviště s arkádami slibuje velkolepé rozvržení dění, které se však nekoná, mnohametrový pohyblivý pás s krajinou slouží jenom jako pozadí dramaturgicky bezvýznamné cesty přes Karlštejn, Vyšehrad, Pražský hrad, Mělník, Děčín, Hamburk, Atlantický oceán a New York k indiánům a zase zpět, a stejně rozmařile nefunkční jsou i do posledního detailu řezbovaní maňásci, kteří, jak už řečeno, nemají krom vtípků co hrát.

Čtenář Amatérské scény však jistě dychtí zvědět, jak obstáli amatéři. Se ctí. Z celkových čtrnácti titulů Přeletu pocházely tři větší a čtyři drobnější z Loutkářské Chrudimi a připočíst lze ještě Richarda 3 – a patřily k tomu nejlepšímu.

Roztocká skupina **Tichý Jelen,** tvořená skoroabsolventkou výchovné dramatiky pražské DAMU Jitkou Tichou (a její dcerou) a někdejším zakladatelem Dna, nynějším hercem a režisérem divadla

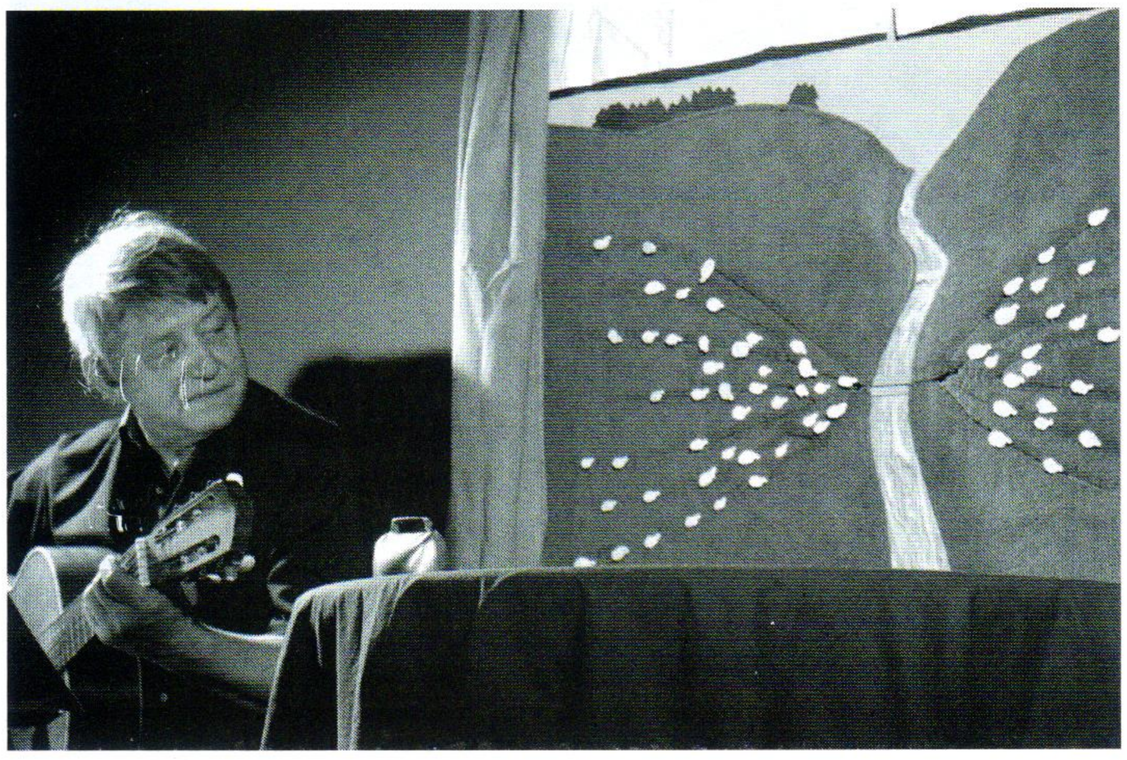

C Svitavy / Hana Voříšková a Karel Šefrna: Až ovečky přejdou. Foto: Michal Drtina.

Husa na provázku Jiřím Jelínkem (a jeho ženou, takto absolventkou dramatické výchovy na JAMU), které doplňuje ještě Zuzana Vítková a hudebně Jan Kuželka či Matěj Pospíšil z byvšího Dna, se podobně jako Mimotaurus pohybuje kdesi na pomezí amatérských a nezávislých skupin. Na Přeletu zahrála dva své kusy. Děj ***Sabinova*** libreta se v inscenaci **Mariage aneb Dobře prodaná nevěsta** proplétá jako divadlo na divadle s rámcovým příběhem trojice komediantů, cestujících zahrát na jakousi svatbu, kde nakonec místo slíbených tří set zlatých dostanou sotva „cesťák". Je to zábavná, svižná, nápaditá i umná groteska, které ještě chybí jasnější vymezení vztahů mezi jednotlivými plány. Zvýraznila se Sabinova dějová linka, zatímco do pozadí ustoupily vztahy mezi protagonisty, ale nadále je nejasná ústřední role prasete nebo třeba epizoda s nákupem piva. Po třetím zhlédnutí inscenace s potěšením konstatuji, že jsou tu patrné i další změny a posuny k lepšímu – např. v dotažení roviny komediantů,

LS Kdo–si ZUŠ Jaroměř / Jarka Holasová podle Václava Tilleho-Říhy: Osudové kolo. Foto: Michal Drtina.

kteří přijíždějí na svatbu hrát se zmenšeninou maringotky, jíž vše začínalo... Ale téma pořád chybí. Nevěřte tomu, že souboru o žádné nejde – to málo znáte Jelínka i Tichou.

Také jejich inscenaci **Richard 3** jsem viděl potřetí a její růst je nepopiratelný. Jednoduché marionetky s kašírovanými hlavičkami a maňásek, v nějž se promění titulní hrdina, jsou tu prostředkem typizace a tudíž i vnitřní zkratky. Bezohledná Richardova cesta nahoru za cenu mnoha vražd byla oproštěna od psychologických nuancí a historická tragédie se posunula ke groteskním hororu s momenty silné atmosféry. Humor tu není východiskem a cílem absurdní grotesky, ale prostředkem k sdělení tragédie. Pravda

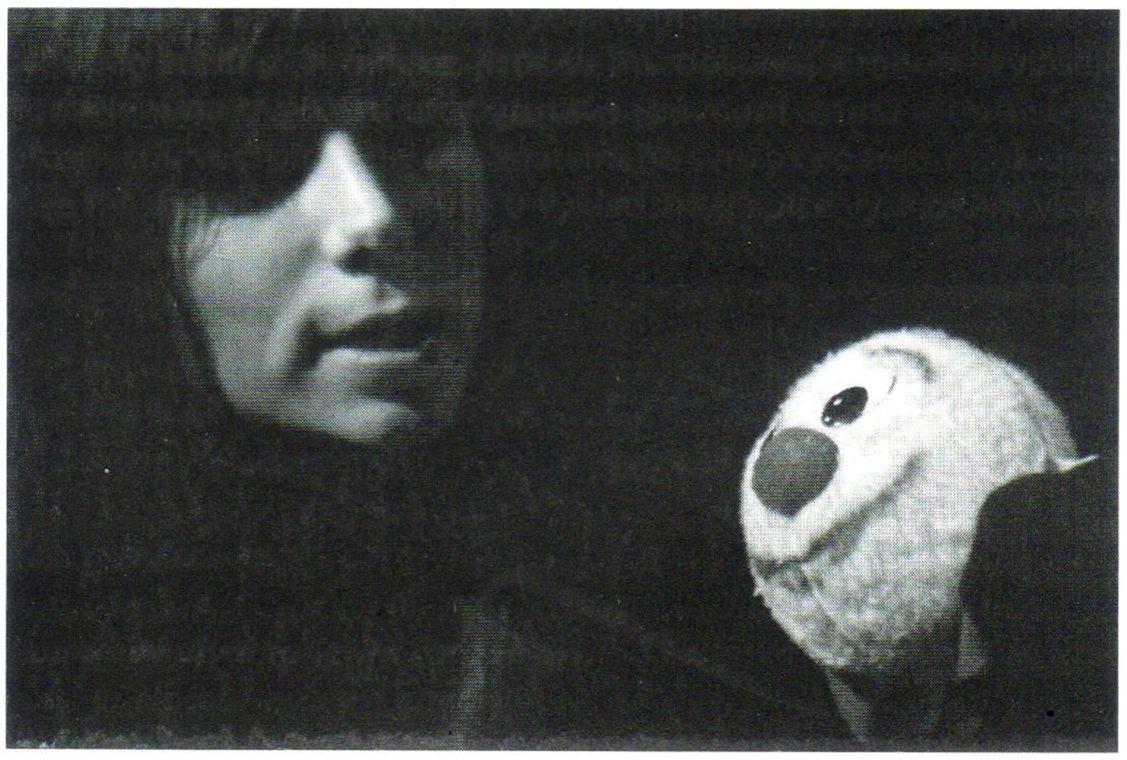

Loutkové divadlo TJ Sokol Přerov – Alena Miklíková a Gabriela Řehová / O koblížkovi. Foto: Michal Drtina.

je, že smysl postupně na sebe vršených klecí se zčásti ozřejmuje až v úplném závěru, kdy se Richard z jejich vrcholu zřítí, zatímco hierarchické uspořádání klecí zůstává zastřeno. Pravda je i to, že stále ještě není vypracována ambivalence Richardových protivníků (nejlépe funguje u malého kralevice), a zejména vrchol v podobě vraždy vlastní matky, který stále ještě není tou poslední kapkou, jež způsobí jeho pád. Ale za půlrok od premiéry dokázali inscenátoři dík tvořivé schopnosti sebereflexe vyčistit, zpřehlednit a posílit řadu někdejších nejasností: postavy jsou srozumitelně exponovány, blues o černé kočce začíná hrát svou roli „komentáře" vůči Richardovu řádění, růst jeho hrbu s každou vraždou je zřetelný a v závěru, kdy způsobí jeho pád i funkční, účinně se také spojil závěrečný Richardův pád s příčinami v jeho skutcích, když namísto původního akcentu na Richardovo osamění se stalo důvodem to, že mu po vyvraždění všech, nemá v kritickém okamžiku kdo pomoci. Zkrátka: Richard roste do silného zážitku.

Hugo stejnojmenného **semilského** souboru, triumfujícího na kdejaké přehlídce, vyniká dvěma věcmi: v prvé části geniálním nápadem dotáhnout znakovost loutkového divadla až ad absurdum pouhých nápisů namísto postav, prostředí i rekvizit, v druhé pak pozoruhodným výtvarným cítěním. Navíc je soubor schopen zužitkovat reflexe, jichž se mu dostává, a mnohé vyjasnil. Rozdělení na dvě části arciť zůstává (původní druhá a třetí se ku prospěchu věci propojily bez znatelného švu) a i po třetím zhlédnutí se mi sofistikované pokusy o výklad zdají spíše výsledkem velké intelektuální snaživosti vykladačů než skutečností, již lze na jevišti spatřit. To, co jsem zmínil již na Loutkářské Chrudimi, v podstatě platí stále. Děj je pro mne završen a ukončen, když hlavní hrdina – nápis „Hugo" – převypráví těžkosti celého dne své partnerce – a ta všechna jeho slova smete se stolu. Vše je dopovězeno, už už je tu katarze – a hle, začíná nový kus. Kus, který nepracuje s časovými a příčinně-následkovými vazbami prvé části, nýbrž s prostředky výtvarné kompozice založené na nesyžetovém prostorovém uspořádání bez děje a tématu. Jsou to krásné, poutavé, objevné obrazy. Ale je to pro mě další představení pod jednou střechou. To však nic nemění na faktu, že Hugo je mimořádná inscenace plná skvělých nápadů, řešení i estetického cítění.

Osudové kolo je sympatický pokus mladého loutkoherce **jaroměřského** souboru **Kdo si.** Příběh, ač vyprávěn jako podobenství s naučením, je poněkud potlačen způsobem jevištního provedení. Slabinou je monotónnost a nevýraznost hlasového projevu (u žáka ZUŠ bych přeci jen přivítal lepší výslovnost i zdravější posazení hlasu) a s tím i nesrozumitelnost některých pasáží. Uniká mi též důvod toho, proč je kolo, na němž se hraje, jednou v poloze svislé a jindy vodorovné...

„...většina inscenátorů se pokoušela poctivě, bez líbivých efektů a laciných legrácek o hledání vlastního sdělení, formulaci vlastního pohledu na svět. A to dnes vídáme zřídka. Dvojnásob mě těší, že se to týká především těch amatérských."

Mezi třemi vítězi soutěže Individuálních výstupů s loutkou excelovalo **svitavské Céčko** (tentokrát ve složení **Hana Voříšková a Karel Šefrna**) se svou miniinscenací **Až ovečky přejdou.** Vypadá to na známou pohádku pro usnutí. Šefrna zpívá o ovečkách, které jdou z jednoho břehu na druhý za pastýřem, občas se některé nechce, pozdrží se, ale pes ji popožene – všechny musí na druhý břeh – zatímco po nebi plují jiné ovečky (vlastně beránci) zas směrem opačným jako veliký koloběh života, a Voříšková to předvádí pomalým posouváním oveček v drážkách cest svisle vztyčeného obrazu. Zaručeně ale neusnete! Ve skutečnosti je to o cestě životem k smrti, o přecházení na druhý břeh, kde je všechno krásnější a kam všichni musíme – což je vlastně naděje. Posmutnělý, ale smířený, ba dokonce osvobodivý obraz cesty životem k smrti. Katarze, jež rozsvěcuje

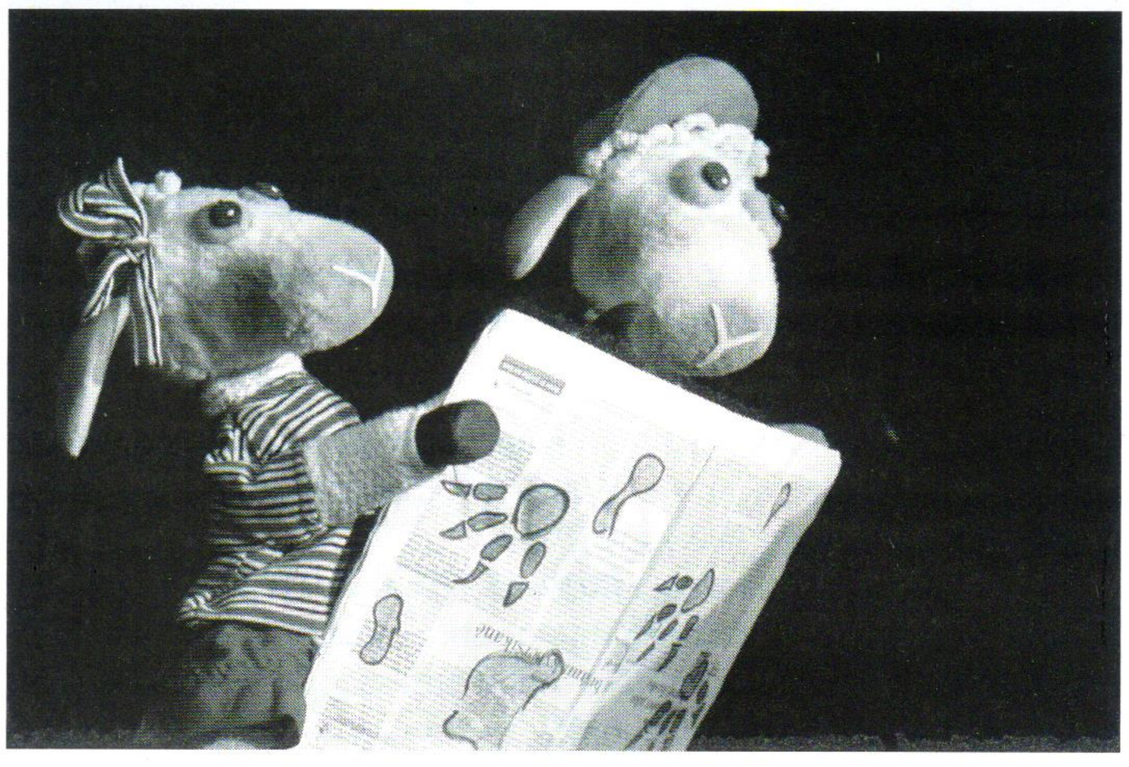

Loutkové divadlo Střípek Plzeň / Ivana Faitlová na námět Františka Kasky: Hotel Beránek aneb Pozor, za dveřmi je vlk. Foto: Michal Drtina.

Loutkové divadlo Střípek Plzeň / Ivana Faitlová na námět Františka Kasky: Hotel Beránek aneb Pozor, za dveřmi je vlk. Foto: Michal Drtina.

naději. A taky doklad, že dramaturgie nepracuje na prvém místě se slovy, nýbrž s myšlenkami, a režii pak stačí i minimalistické prostředky k působivému sdělení.

Jitka Jirsová z **pražské Jiskry** převyprávěla ***Hrubínovy*** pohádky plastickým hlasovým projevem a se smyslem pro rytmické frázování ve hře s loutkou. Jednoduché loutečky tvoří funkční metafory, respektující i dějové jádro a pointu příběhu – jakkoli právě tady zůstává rezerva: např. v pohádce O řepě se těšíme, až destičkové loutečky předvedou v pointě svůj dominový pád, ale herečka je místo toho shrábne do košíčku – a je po metafoře a taky po pointě.

Alena Miklíková s Gábinou Řehovou z **LD Sokola Přerov** se opřely o text známé předlohy O koblížkovi. Kumulativní pohádka pro nejmenší nabízí přehlednou a srozumitelnou strukturu i jasnou tečku. Žel, inscenátorky pominuly to, co je v této pohádce nejhybnější – a to není opakovaný dialog koblížka se zájemci o jeho snězení, nýbrž jeho útěk; ten se tu nekoná a koblížek jen hopká na jednom místě.

Co do poetiky vlastně samostatnou kategorii mezi amatéry tvořil na Přeletu **plzeňský Střípek** se svou inscenací **Hotel Beránek aneb Pozor, za dveřmi je vlk!** – technicky precizní inscenace, která nechce získávat diváka svébytností a originalitou, nýbrž dokonalostí. Což nijak nevylučuje, že je založena na nejrůznějších petromládovských „uděláních", fórcích a gazích. Výsledkem je

LS Jiskra Praha – Jitka Jirsová / František Hrubín: Pohádky. Foto: Michal Drtina.

ovšem i řada nadbytečných detailů (vč. zřídka funkčních přídavných nožiček maňásků), zatímco hra s maňásky a tyčkovými loutkami je na Střípek až překvapivě povšechná a vyžívá se hlavně v razantních honičkách po scéně. Inscenace místy působí jako pásmo jednotlivých čísel, mezi nimiž nechybí ani taneční vystoupení vlků. Děj se rozvíjí poněkud těžkopádně i proto, že téměř polovinu inscenace tvoří expozice, v níž je nám jen představováno prostředí hotelu a řádění obou jehňat, a až v druhé půli a v úplně jiném žánru přijde vlastní zápletka s pokusem vlků vyvraždit ovce. Přesto je to úctyhodná práce a platí pro ni to, co pro hradecké Štěně: kéž by se hrálo pro děti vždycky přinejmenším takhle!

Když se zamýšlím nad jednotlivými inscenacemi Přeletu, mám k nim řadu dílčích výhrad. A přece je celkový dojem z letošního, již 18. Přeletu nad loutkářským hnízdem, přehlídce nejlepších amatérských, nezávislých a statutárních souborů, pozitivní. A nejen proto, že v Minoru snad konečně začínají zjišťovat, že Přelet jim dělá čest a slávu, a tak tu letos všichni byli milí, vstřícní a přátelští. Hlavně proto, že většina inscenátorů se pokoušela poctivě, bez líbivých efektů a laciných legrácek o hledání vlastního sdělení, formulaci vlastního pohledu na svět. A to dnes vídáme zřídka. Dvojnásob mě těší, že se to týká především těch amatérských.

Ohlédnutí za Nahlížením

Ewan McLaren
Přeložila ***Blanka Křivánková***

Po mnoha letech práce v českých divadlech jsem se velmi rád „vrátil ke kořenům" prostřednictvím sedmi zhlédnutých inscenací na přehlídce středoškolských a dalších mladých souborů. Ale zatímco přehlídky, kterých jsem se zúčastnil jako teenager, se konaly v západní Kanadě, tohle bylo Nahlížení v Bechyni, v České republice!

Protože jsem věděl, že inscenace byly na přehlídku vybrány zčásti kvůli určitým osobním tématům nebo intezivnímu zájmu o některý problém, těšil jsem se na to, čím se mladí kreativní lidé z celé České republiky a jejich vedoucí zabývají. Jako režisér a producent s blízkým vztahem k experimentálnímu divadlu jsem byl také zvědav na scénickou podobu jejich práce.

Příjemně mě překvapilo, že i některé soubory z míst velmi vzdálených profesionálním experimentálním scénám Prahy nebo Brna zkoumají témata specificky ženských potřeb, tužeb a identity: sem patří například **Smrt panenky** souboru **Křížaly, LDO ZUŠ Klatovy** (ved. Hanka Švejdová a Markéta Kubecová), inspirovaná stejnojmennou povídkou ***Viktora Dyka***, nebo soubor **Unisex** ze **ZUŠ Uničov** (ved. Magda Veselá).

Soubor **Křížaly** se svými vedoucími se rozhodl prozkoumat mysl matky, která kvůli nevěře manžela ignoruje dceřiny emocionální potřeby. I když některým z nás připadalo, že choulostivý obraz dceřiny sebevraždy na konci mohl být obsažnější a stylizovanější, zaujala mě obrovská potřeba souboru rozkrýt zničující myšlenkové procesy matky, související s rozpadem vztahu, formou dvou jejích vnitřních protichůdných hlasů (pesimistického a optimistického). Také jsem přemýšlel o dalších možnostech, jak by soubor mohl ještě lépe zachytit spojitost mezi rozrušeností matky a potřebami dcery.

Soubor **Unisex** oživil v inscenaci **Maso** myšlenky oblíbené americké autorky ***Eve Enslerové***. Způsob nazírání sama sebe, podoby těla a lásku k jídlu zkoumali prostřednictvím zábavných sérií vizuálně aranžovaných scén, pohybové choreografie a živých obrazů, tu a tam překračujících hranici performance. Třeba jako v případě obrazu na kousky lámaného chleba, vtíraného do kůže za recitace textu o lásce k jídlu. Bez toho, aniž by inscenace kázala

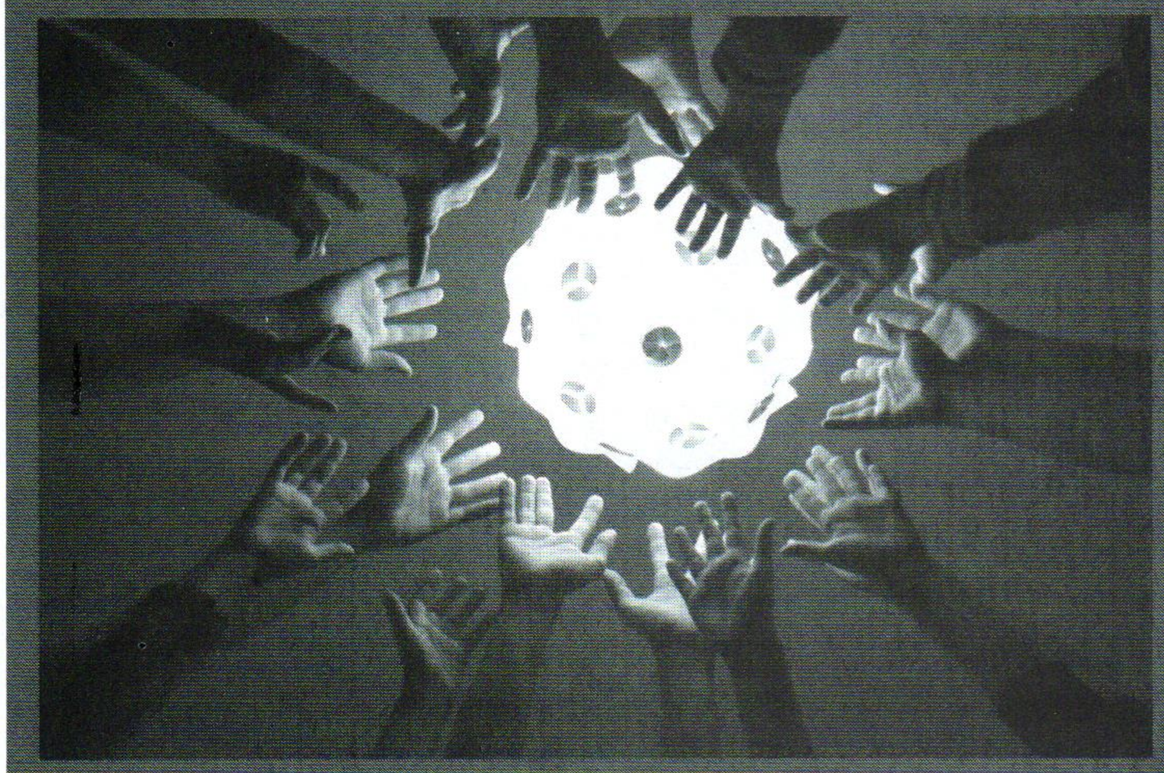

Smyslem Nahlížení je vedle získávání zkušeností a inspirace také hledání širších souvislostí, zdrojů, odkrývání problémů. K tomu sloužily mj. i doplňkové dílny. Jeden z výstupů jejich práce je na tomto snímku, druhý na konci článku. Foto: Lenka Novotná

nebo poučovala, nabádá mladé lidi, aby se *radovali* z tvarů a rozměrů svých těl, a zároveň připomíná společenské tlaky vyvíjené především na ženy, jejichž těla mají „odpovídat" nesmyslným a nezdravým „normám".

Dva soubory uvedly na přehlídce své velmi odlišné adaptace literárních děl science fiction, třetí vytvořil vlastní kus, nesoucí všechny typické znaky absurdního divadla. **Soubor ZUŠ Jindřichův Hradec** (ved. Vojta Maděryč) předvedl svou verzi **Zástupu**, povídky ***Raye Bradburyho***, v níž mladou oběť autohavárie pronásledují tváře lidí srocujících se kolem míst neštěstí. Nápad evokovat „dav" čumilů a pomocníků (nebo jsou to duchové ostatních obětí havárie?) hlasy z publika, šeptajícími nám do ucha „Viděli jste, co se stalo? Nehoda!", elegatně propojil publikum s akcí na jevišti. Do inscenace výborně

Petra Zámečníková a Ewan McLaren, lektoři bechyňského Nahlížení 2008
Foto: Lenka Novotná

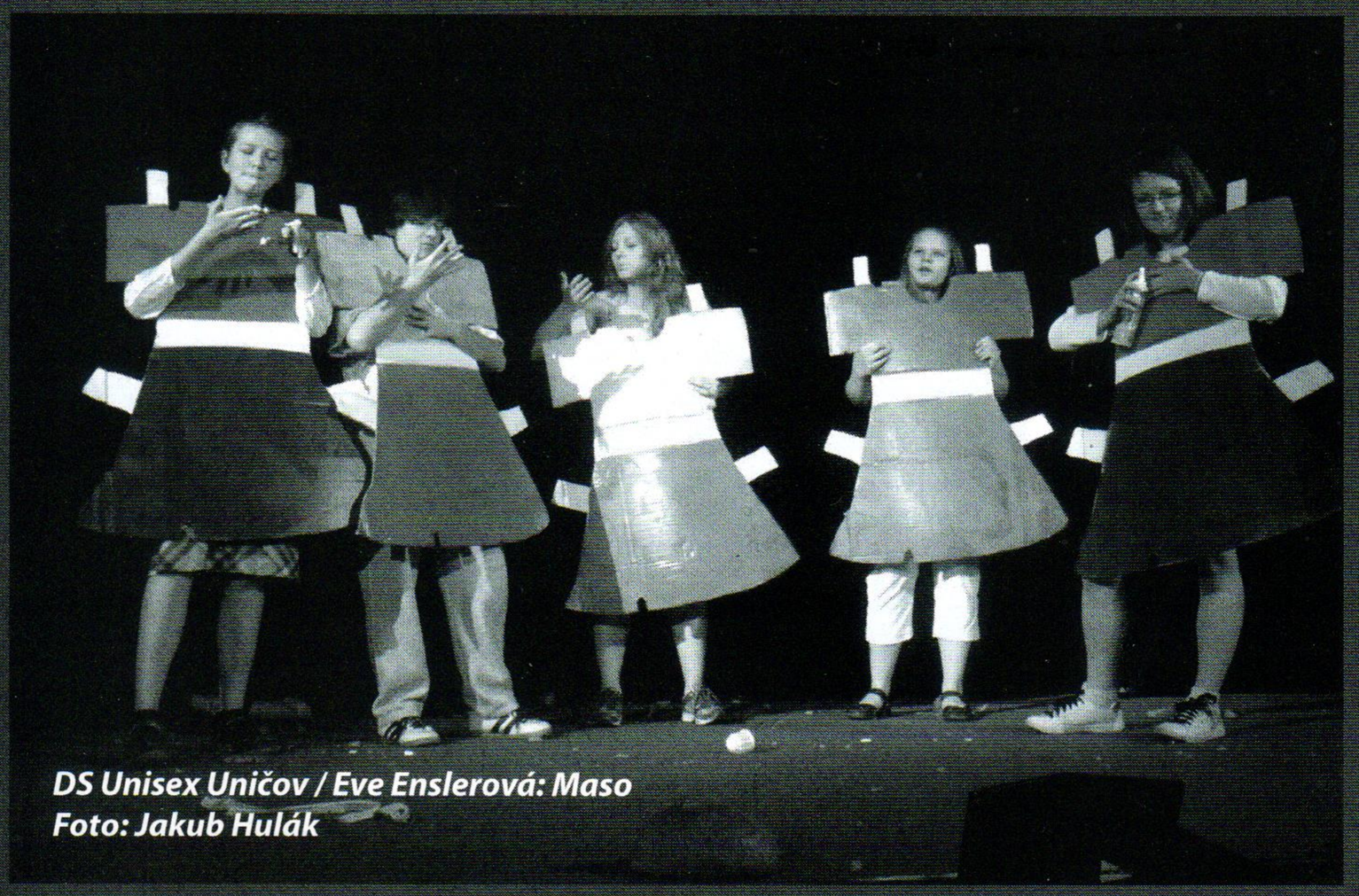

DS Unisex Uničov / Eve Enslerová: Maso
Foto: Jakub Hulák

Divadelní duo ToŤ, tvořené Ladislavem Kardou a Ondřejem Zaisem, kteří jsou zároveň režiséry, vysvětluje v letácích rozdávaných před představením, že tématem jejich inscenace **Mrazák aneb Co když se vám taky objeví nečekaně uprostřed bytu**, je smrtelná hrozba kuchyňských spotřebičů. Tento bujarý kousek (napsaný ***Ladislavem Kardou***), v němž dvojice představuje spolubydlící, které přivádí k zoufalství opakované zjevování se hrozivého mrazáku uprostřed obýváku, mohl být dokonce lepší, kdyby zůstal nevysvětlen. Jako řada textů absurdního divadla nabízí i tento možnost dalších výkladů, například náš potenciál reagovat na nevysvětlené jevy hystericky, až nebezpečně.

Dvě divadla si vybrala témata tak náročná, že mezi mladými kanadskými divadelníky bych jen těžko hledal soubor, který by se pokusil o totéž. **Dramaťák**, **divadelní soubor OS Roztoč** (ved. Barbora Vokáčová) zapadalo i stínové divadlo a promítané fotografie z minulosti, díky nimž jsme přemítali, je-li příběh varováním před nebezpečím dobře mínících davů při nehodách, nebo duchařskou historkou o zástupech obětí, osnujících plán, jak nás polapit do svých řad.

Ambiciózní dramatizace **Sovího zpěvu *Ivy Procházkové***, prezentovaná formou soustředěné zkoušky/dílny **Studia Divadla Dagmar a pedagogické školy Karlovy Vary** pod vedením Hany Frankové, nás zavedla do Brém v roce 2046. Do světa, který se přesto tolik neliší od našeho: závislost na technice i drogách roste a o udržení si osobního, emocionálního kontaktu s okolím musí mladí lidé každý den bojovat. Pozornost k základním lidským potřebám sedmnáctiletého hrdiny Armina a jeho sestry přitáhne až nová potopa světa, která překvapí město. V té chvíli už ale byli mnozí diváci přesvědčeni, že adaptaci by prospělo víc dialogů a méně vyprávění. Celkově ovšem nebylo pochyb, že nám před očima klíčí zárodky složité a velmi současné inscenace, zahrnující spoustu fascinujících postav teenagerů žijících v přestrukturované společnosti ohrožené ekologickou katastrofou. Až se herci zbaví scénářů a lépe se poperou s prostorem „arény", obklopené ze tří stran diváky, i momenty vyprávění budou mít výraznější dopad.

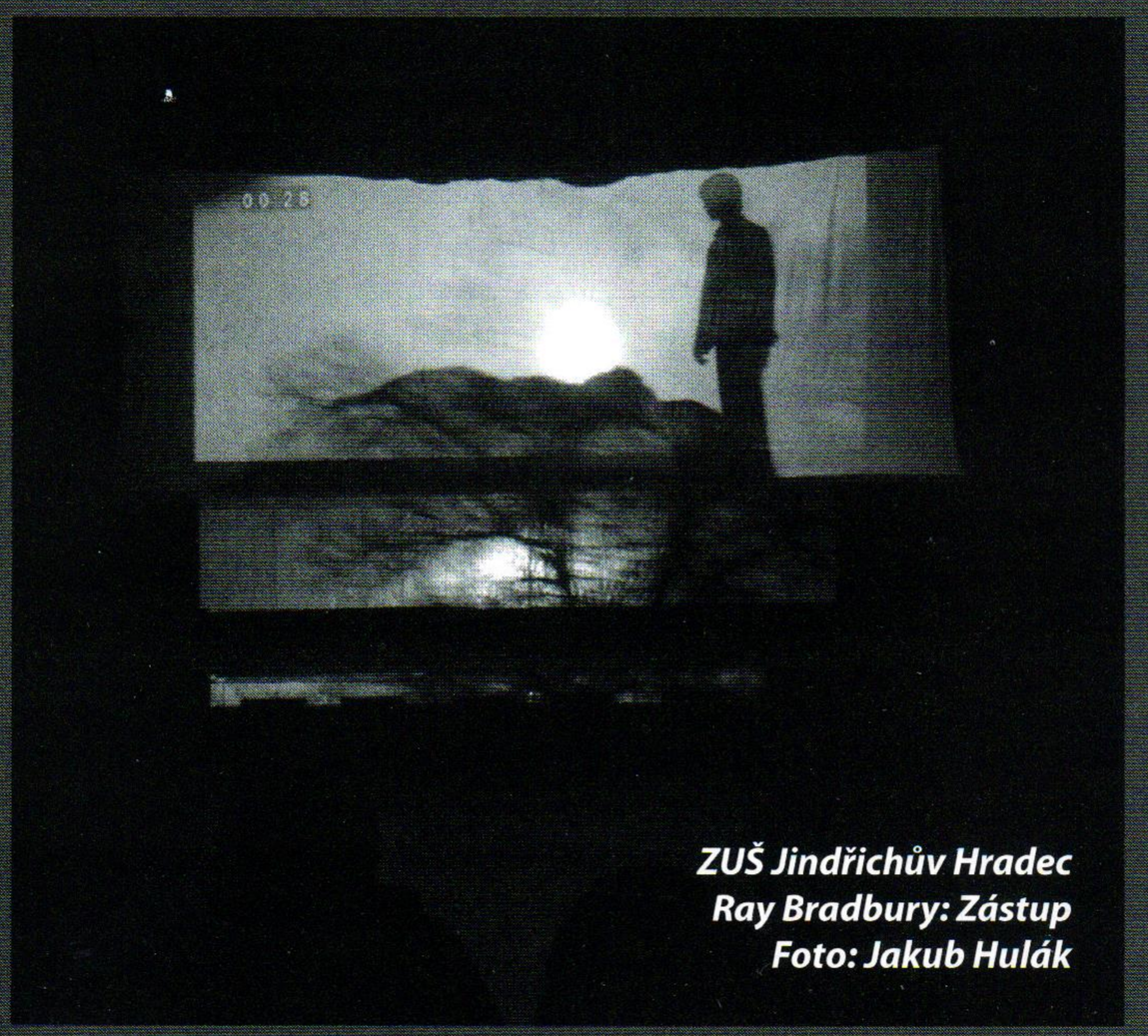

ZUŠ Jindřichův Hradec
Ray Bradbury: Zástup
Foto: Jakub Hulák

předvedl pohybové divadlo inspirované velmi složitým románem ***Josteina Gaardera*** **Tajemství karet**. I když výchozí vysoce ceněný materiál sleduje osudy mladého cestovatele, představuje velmi složitou hádanku a dotýká se velkých ontologických témat – například smyslu života. Vedoucí Barbora Vokáčová se svými herci/tvůrci inscenace možná přecenili své síly, když se snažili využít širokou škálu divadelních technik včetně pantomimy, tance, masek, loutkoherectví a divadla obrazů se skutečnými i alegorickými postavami. Ačkoli divák se v tomto pojetí ztrácel, snaha souboru uplatnit techniky vizuálního a fyzického divadla mě potěšila. Doufám, že v tom budou pokračovat a postupně se soustředí vždy jen na jednu techniku, třeba na práci s maskou nebo pantomimu.

Soubor KUK! ZUŠ Biskupská z Prahy (ved. Ivana Sobková) se ve svých **Komunikačních etudách** ponořil do žhavých sfér současné lingvistiky a komunikace. Tato sonda do způsobů naší komunikace očima mladých tvůrců mě moc pobavila a říkal jsem si, že vedoucí Ivana Sobková jim k tomu vytvořila užitečný rámec a dramatickou strukturu: každá část byla uvedena definicí různých slovních druhů (podstatná jména, slovesa atd.) a poté herci předvedli vynalézavé, zábavné a překvapivé scény zvýrazňující některý slovní druh. Možná se mýlím, ale z hereckého nasazení a zaujetí jsem získal pocit, že individuální scény vytvořili sami herci. Jako česky mluvící Kanaďan jsem ocenil průzračně čistou dikci i zapálený přednes a okouzlil mě pozoruhodný smysl pro detail, dokonce i ve skupinových scénách, kde simultánně probíhaly individuální neverbální či mimické komunikační situace.

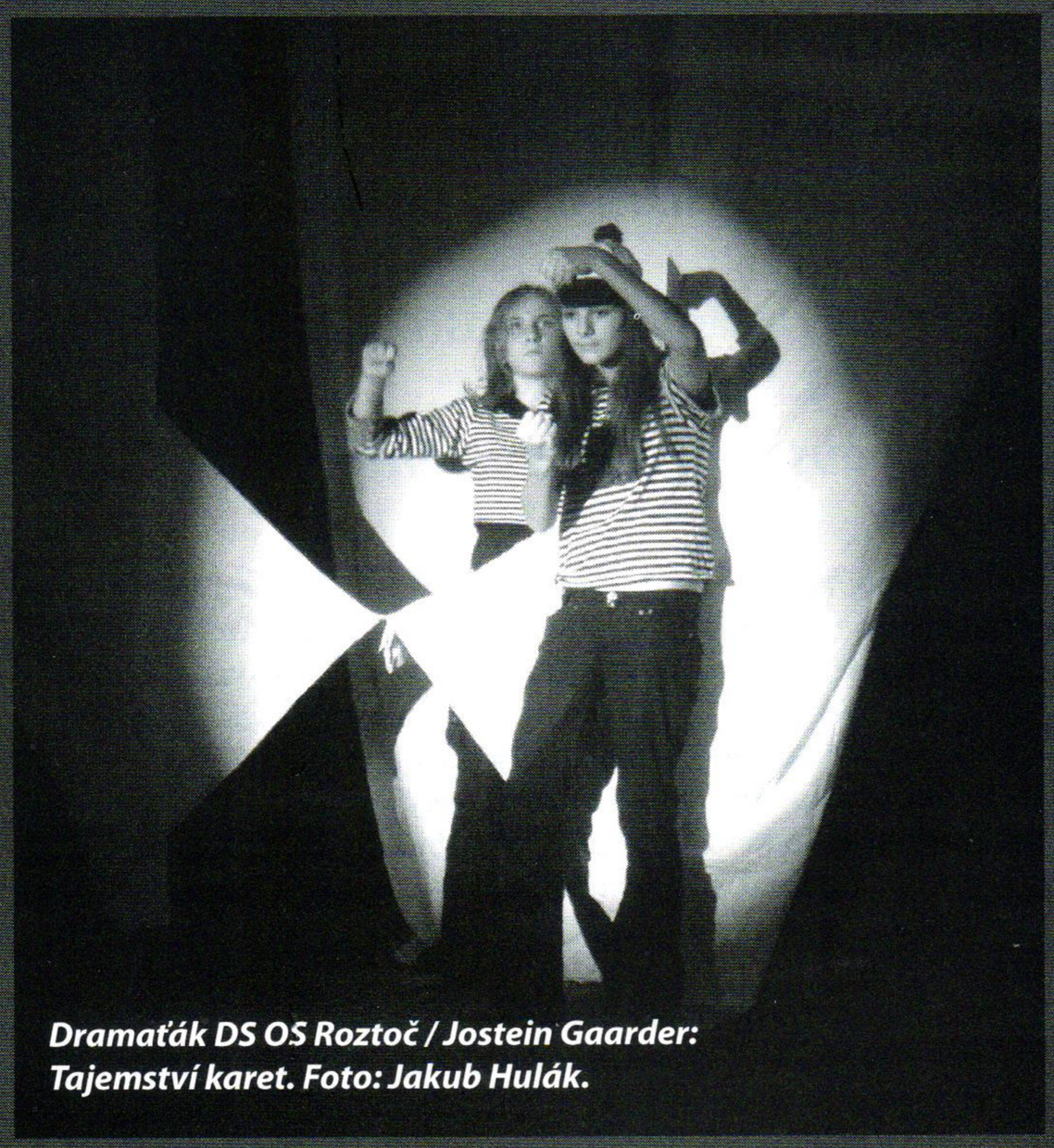

Dramaťák DS OS Roztoč / Jostein Gaarder: Tajemství karet. Foto: Jakub Hulák.

DS KUK! ZUŠ Biskupská, Praha Komunikační etudy. Foto: Jakub Hulák.

Na bechyňské přehlídce Nahlížení mě fascinovalo, jak se mladé soubory z celé České republiky společně se svými vedoucími pouštějí do bolestně osobních nebo velmi náročných témat, a to většinou prostřednictvím nových vynalézavých adaptací románů, autorských inscenací nebo experimentování s moderními formami, jako třeba multimediálním nebo fyzickým divadlem.

A velice se mi líbil pokus o něco, co se na letošním Nahlížení objevilo poprvé: aby se zmírnila příliš kritická diskuze po každém představení, mladí herci a tvůrci se seskupili do nových celků a na inscenaci uvedenou na přehlídce reagovali rychle vytvořenými miniscénami. V mnoha případech byly tyto etudy stejně informativní jako následné diskuze. Sečteno a podtrženo – doufám, že i pro mladé české herce a tvůrce to byl stejně obohacující zážitek jako pro mě!

Pouze jedna inscenace uvedená na přehlídce Nahlížení vycházela z již existujícího dramatického textu, a to **Procitnutí jara *Franka Wedekinda***, který zadaptovala Hana Šmahelová, vedoucí brněnského souboru **Brnkadla – odd. Přepravka, SVČ Lužánky**. Na základě kdysi zakázané hry o sexualitě dospívajících vytvořil soubor vzrušující inscenaci, která zahájila hned první dopoledne přehlídky pozoruhodně vážným tónem. I když se jedná o víc jak sto let starou hru, zachycující mnohem konzervativnější společnost než je sekulární Česká republika v roce 2008, v interpretaci Brnkadel srozumitelně promlouvala o rozdílnosti potřeb a vnímání mladých lidí a generace jejich rodičů a učitelů, jakož i o nebezpečí plynoucím z neschopnosti nebo neochoty starší generace mladým naslouchat. V inscenaci pulzující životem zaujali mladí herci jak zpodobením vnitřních bojů mládeže se sexualitou a emocemi, tak vykreslením generace rodičů a karikaturami učitelů a dalších členů společnosti.

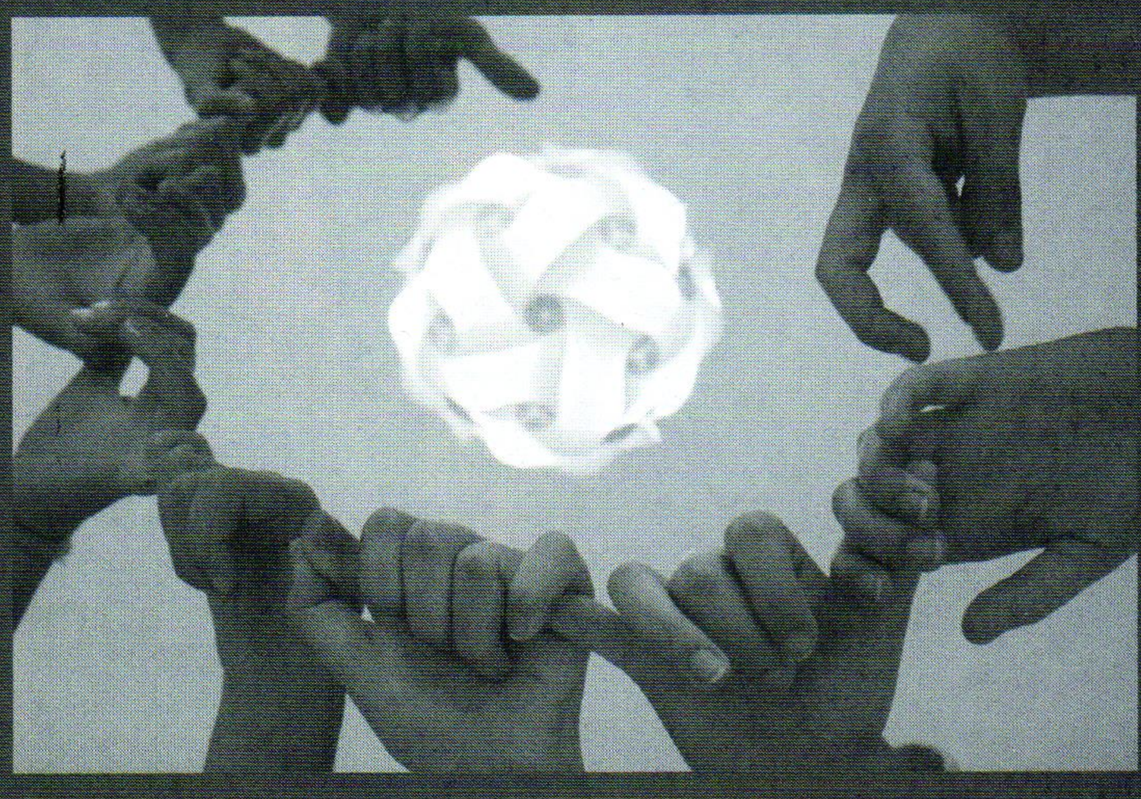

Faustování nebo fastfood? Kulturní dům Bechyně, 26.–28. září 2008

Za pomoci vybraných účastníků připravil ***T. Pavel***
Foto z Faustování: ***Štěpán Filcík***

Bechyňskému Faustování je sedmnáct. Už má tedy něco za sebou, ale zároveň se tak trochu rozkoukává – teprve tři roky je uváděno jako „dílna (nejen) loutkového divadla". Rozsahem je to akce sice nevelká, která navíc před pár lety málem odešla do nebytí, ale zdá se, že nabrala druhý dech, přicházejí noví zájemci a jejich počet pomaloučku roste. Což je zásluha i Kulturního domu v Bechyni, který věrně a obětavě celou dílnu organizačně i ekonomicky zajišťuje. Jaké bylo to letošní setkání, jsme se zeptali jak účastníků, tak spolupořadatele a lektora v jedné osobě, Štěpána Filcíka.

Čím bylo letošní Faustování letos jiné?

Přestože je akce charakterizována jako dílna (nejen) loutkového divadla, přáním téměř všech přihlášených tentokrát bylo opravdické loutkové divadlo. Vloni byla dílna věnovaná pohybovému a výtvarnému divadlu, předtím divadlu stínovému. Letos se chtěli účastníci, téměř bez výjimky, dozvědět něco o loutkách. Tak jsme si hráli s loutkami. Protože se však v podstatě všichni, kdo přijeli, zabývají činoherním (nebo doposud žádným) divadlem, nemělo smysl je zatěžovat složitými loutkářskými technologiemi, a tak jsme použili hračky (zejména tzv. plyšáky) a s nimi jsme si osvětlovali základní principy loutkařiny.

Proč měli činoherci zájem právě o loutkové divadlo?

To není jev až tak řídký. Činoherce předmětné, animované divadlo zajímává… S činoherci se potkávám nejen na různých loutkářských přehlídkách, ale přijíždějí i na tu největší, Loutkářskou Chrudim. A ne, že se jen dívají, často se účastní i seminářů. Loutková představení mívají i velmi dobrý ohlas mezi činoherci na Jiráskově Hronově. Činoherci bývají pozornými (někdy i nadšenými) diváky i seminaristy. Pro ně je loutka jedním ze zajímavých výrazových divadelních prostředků a baví je hledat postavu skrz neživou animovanou hmotu.

A loutkáře ne?

Ne vždy. Nejde mi teď o hereckou animační šikovnost, tu většinou nemá žádný začátečník, činoherce nevyjímaje – mluvím o potřebě dramaticky jednat, vytvořit dramatickou postavu, ať už jakýmikoliv prostředky. To činohercům, se kterými jsem se setkal, většinou nechybí. Loutkáři někdy zůstanou u mluveného textu, který svým způsobem ilustrují loutkami.

Navíc, v tomto případě, byl základem účastníků soubor Plkoň z Prahy a jejich přátelé. Tento soubor chystá jakousi inscenaci, kde by chtěl použít pro jednu sekvenci i loutky – takže i to byl jeden z důvodů jejich zájmu.

Jakými tady byli „žáky"?

Pozornými, vnímavými a inspirujícími.

Inspirujícími?

Myslím, že by mně to potvrdil téměř každý, kdo někdy „učil" divadlo – já osobně mám pocit, že tím, kdo si ze semináře něco odnáší, jsem na prvním místě často já sám. Úkol lektora na divadelní dílně, pokud nejde jen o přednáškový seminář, často spočívá v umění správně „vymodelovat" a rozvrhnou na sebe navazující úkoly, které pak účastnící samostatně plní. A pokud je plní s invencí, a jdou-li na co největší „hlubinu" (samozřejmě v rámci krátkých časových možností), jsou nejen sami často překvapeni, jak rychle a účinně dojdou k nějakému smysluplnému cíli. Ale může dojít i k plnohodnotnému diváckému zážitku. A tím divákem je samozřejmě na prvním místě

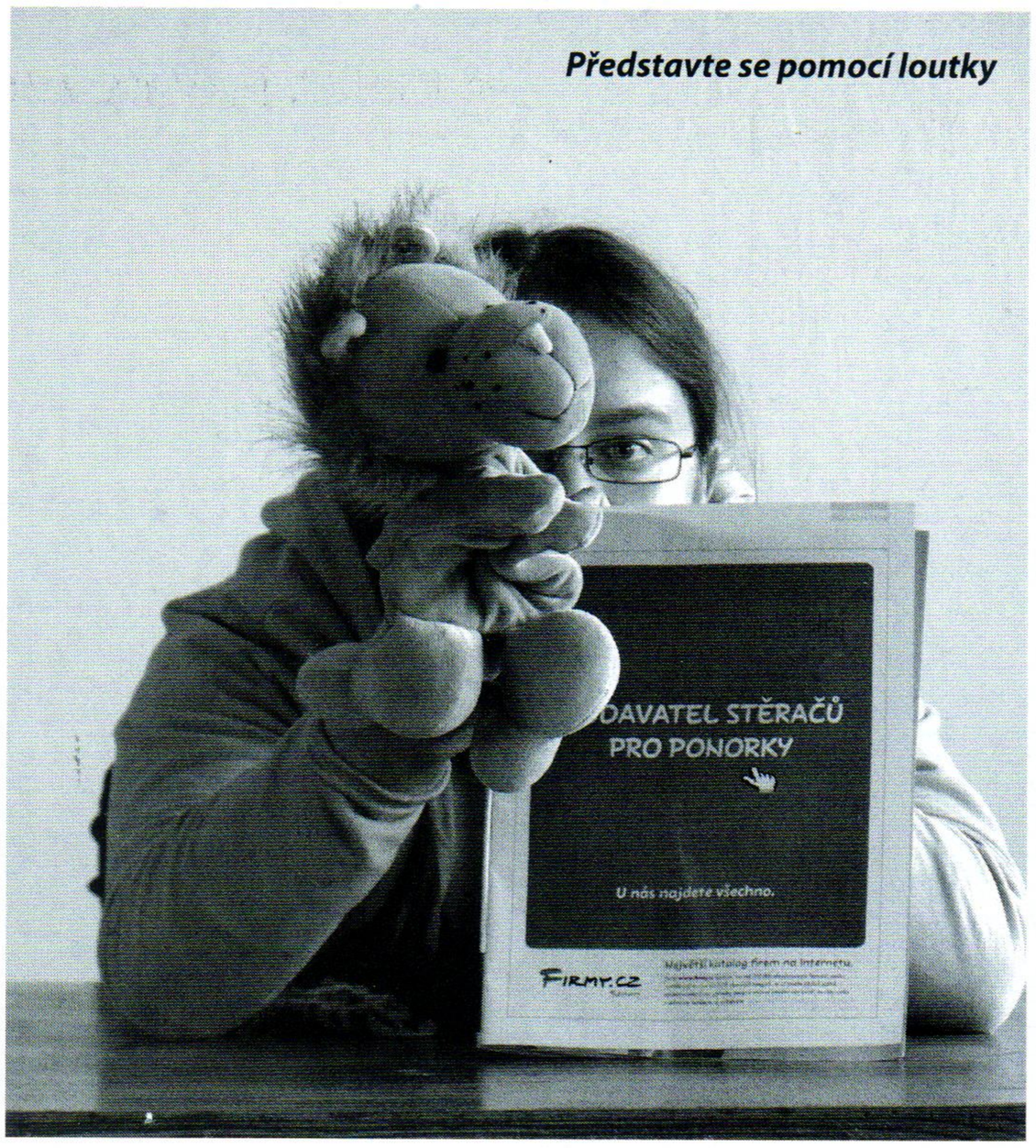

Představte se pomocí loutky

lektor. Jinak řečeno – podaří-li se správně rozdat „karty" (což není zdaleka jen věcí lektora), můžeme se dočkat zajímavé a nečekané hry.

Tedy že se zrodí jakýsi základ, „embryo" inscenace…

Ne, ne. To se podaří jen málokdy. Jde mi o ten pomíjivý a neopakovatelný zážitek, to, že došlo takzvaně „k divadlu". K divadlu sice jen pro ten jediný okamžik, divadlu nepřenosnému, protože vycházejícímu z konkrétních souvislostí daného okamžiku – kdy je nějaká skupina lidí určitou dobu téměř v kuse spolu a v rámci plnění zadání se do hry promítnou i společné zážitky nebo jen těžko pojmenovatelná vzájemná poznání. Toto divadelní soužití je bohužel většinou nepřenosné, ale pro všechny zúčastněné obohacující a inspirující. A to se na letošním Faustování podařilo.

A jak to tedy vypadalo konkrétně?

Hráli jsme si. Představovali se pomocí loutky (předmětu), pátrali jsme po charakteru postavy, hledali jsme, jak zahrát emoce, jak neživou hmotu „polidštit", zabývali jsme se možnostmi stylizace i specifickými výrazovými prostředky a pak jsme se pokoušeli zahrát

Pohádka o stromu

Loutky jako erotické symboly

Kniha Mojžíšova – Eva a had

příběh. Na závěr vznikly dvě velmi zajímavé verze pohádky Dlouhý, Široký a Bystrozraký. Pro děti to sice moc nebylo, ale byly to dramaturgicky ucelené koncepce, které měly logiku, zajímavé motivace jednotlivých postav i celého příběhu a také některé zajímavé loutkářské nápady.

Ještě poslední otázka. Je už nějaká představa, jak bude vypadat osmnácté Faustování?

Uvažujeme zatím o dvou tématech (možnostech). Někteří z účastníků projevili zájem o výrobu jednoduchých loutek. Druhým podnětem je divadlo poezie – tedy práce s metaforou, znakem, případně práce s hudbou a zvukem. Uvidíme. Možná to všechno bude ještě jinak, ale v každém případě to musí být jasné do března, kdy vychází Loutkářský vykřičník. A informace samozřejmě budou i v Amatérské scéně a na našem webu (www.nipos-mk.cz/artama).

Metafora loutky

Nahlédnutí do faustovské kuchyně aneb Ochutnejte s námi chutě podzimního faustování pod vedením šéfkuchaře Štěpána Filcíka

Divadelní spolek Plkoň z Prahy

Loutkové ragú

Ingredience:
Pražský divadelní spolek Plkoň, 3 varné konvice a sada nepoužitelných plyšáků

Příprava:
Na 3 hodiny naložíme celý spolek do vlakového kupé.
V mezičase si před vlastním vařením pustíme jako kvalitní kulisu ukázky světových loutkářských představení a výstupů.
Každý z herců posléze dostane za úkol se představit coby loutkářská ingredience.
Všichni aktéři pak vytvoří pikantní dramaturgické ragú. Závěrečné ochutnávky prvního dne jsou delikátní, šéfkuchař pouze promíchá pěkně odspodu hrnec našich připálených nápadů. Nakonec podléváme vínem.

Servírování:
Na druhý den konzumujeme řádně uležené ragú v podobě vyspělého loutkového divadla, které ocenil i šéfkuchař. Celé vaření by se nemělo stát pouze rutinou a nudou, ale skvělým a neopakovatelným procesem tvorby, který vás nadchne, a i když zrovna nevaříte, vymýšlíte nové recepty. A tak tomu bylo i v tomto případě.

Náš FASTFOOD má tedy toto složení:
Naložit (vlak), naklepat (promítání), uležet (nocleh), okořenit (podnítit), promíchat (rekapitulace), nechat odpočinout (spánek), podlévat (víno), servírovat (závěrečné nedělní představení).

Jako rychlé víkendové občerstvení je to chutné i vydatné… ale je to jen recept. Co opravdu uvaříte, to už je jen na vás!!!

„Jde mi o ten pomíjivý a neopakovatelný zážitek, to, že došlo takzvaně „k divadlu". K divadlu sice jen pro ten jediný okamžik, divadlu nepřenosnému, protože vycházejícímu z konkrétních souvislostí daného okamžiku... /.../ Toto divadelní soužití je bohužel většinou nepřenosné, ale pro všechny zúčastněné obohacující a inspirující. A to se na letošním Faustování podařilo."

SemTamFór Slavičín
Diego Ruiz, Fiona Bettanini:
Orgasmus bez předsudků
Foto: Ivo Mičkal

FEMAD aneb Odmítnutí či nevybraní?

Rudolf Felzmann

Několik pamětnických přátel mi vyčetlo, že jsem přijal účast jako lektor semináře na 37. ročníku FEMADu v Poděbradech ve dnech 11. až 14. září 2008. Část jejich výhrad zpochybňovala oprávněnost použití samotného názvu přehlídky. Přiznejme si však, že název Festival mladého amatérského divadla vznikl za hlubokého totáče, takže někomu může připomenout dobu, kdy se zpívalo, že mladým je každý člen vedoucí politické strany (např. soudruzi Nejedlý ba i Stalin). Dnes asi ztěžka budeme tvrdit, že mladým je každý ochotník. Ale přetrvává spíše zkratka, která má solidní zvuk i z novější doby, kdy se několikrát změnil jak smysl, tak i náplň festivalu. Letos jsme na poděbradském jevišti a v kuloárech viděli aktéry v nejširším věkovém spektru. Nad tím si hlavu nikdo nelámal, ale poněkud prekérnější bylo označení festivalu jako Salónu odmítnutých.

Dlužno říci, že moderátoři uvádějící každé představení připomínali historický fakt o nejslavnějších letech FEMADu, kdy se zde objevovaly inscenace sice mnohdy špičkové či svým experimentem posouvající amatérské divadlo, ale nesnášené tehdejší tzv. kulturní politikou, což znamenalo zásahy ze všech stran, počínaje krajskými či stranickými kulturtrégry až po místní kádrováky. Některé inscenace prostě vůbec nemohly a často ani nechtěly do oficiálně řízených soutěží, jiné z nich vypadly se zdrcujícím odsudkem nebo za naprosto kamenného mlčení potentátů. Zvány sem ale byly i špičkové inscenace, které oprávněně zazářily na tehdejší celostátní přehlídce v Hronově. Tahle konfrontace pak byla skvělým a pěkně žhavým kotlem, v němž se vařila divadelní amatérská současnost.

„A byť některé soubory dosáhly mety nejvyšší, tedy obstály v celostátní přehlídce, přesto svou neúčast na Hronově vnímají jako odmítnutí. Přesnější by bylo, považovat se za ty, na které nedošlo při výběru, ale logo „Salón nevybraných“ by nemělo takový říz.“

Takový var, žel, jsme v letošních Poděbradech nezažili. Amatérské divadlo nemusí překonávat diktát ideologie, ale úsilí po neprobádaných cestách nahradila touha po úspěšné zábavnosti a myšlenkové nezávaznosti. O tomtéž letos svědčily regionální i celostátní přehlídky. Jiráskův Hronov jako vícedruhová žatva pojme menší počet divadelních inscenací než kdysi. A byť některé soubory dosáhly mety nejvyšší, tedy obstály v celostátní přehlídce, přesto svou neúčast na Hronově vnímají jako odmítnutí. Přesnější by bylo, považovat se za ty, na které nedošlo při výběru, ale logo „Salón nevybraných“ by nemělo takový říz.

V celkovém počtu osmi uvedených inscenací na FEMADu figurovalo šest oněch nevybraných z nejvyšší přehlídky. Doplňovaly je dvě inscenace, jež nepostoupily z regionálních kol. Pokud jde o úroveň i divácký ohlas, pouze s jednou výjimkou jasně dominovaly inscenace

Malá scéna Zlín / S. Ferancová, P. Pavlac:
Horká linka aneb Manželská revue
Foto: Milan Strotzer

TMA divadlo Terezín / Michael Cooney: Nájemníci pana Swana aneb Habaďůra. Foto: M. Strotzer

DS Ty-já-tr Co?! Praha / Lev Nikolajevič Tolstoj, František Skřípek: Příběh koně. Foto: Ivo Mičkal.

z celostátních přehlídek v Třebíči a Děčíně. Jejich recenze vyšly v Amatérské scéně. Pro dokumentační účely je alespoň vyjmenuji.

Jako nevybraní z regionálních přehlídek se představily dva soubory: **Jednota divadelních ochotníků Jaroslav z Luže** (***J. Steinbeck:*** **O myších a lidech**) a **DS Svatopluk Benešov** (***B. Ahlfors:*** **Divadelní komedie**). Problémy, které je neposunuly do vyšších soutěží, se tady ještě zvýraznily, ale souboru z Luže lze aspoň poděkovat za výběr myšlenkově obsažnějšího textu. Pak festival patřil souborům nevybraným na žatvu. **Semtamfór Slavičín** (***D. Ruiz, F. Bettanini:*** **Orgasmus bez předsudků**) potvrdil herecké a režijní kvality, byť nemohl překročit limity „vtipné naučné příručky o urogenitálních orgánech a citech", jak jsme se shodli v diskuzi. Obdobně tomu bylo i v případě **Malé scény Zlín** (***S. Ferancová, P. Pavlac:*** **Horká linka**), kde mladé publikum v televizně-erotické revui nadchli především dva zpívající hudebníci. Soutěžních traumat se zjevně zbavilo **Divadlo T.M.A Terezín** (***M. Cooney:*** **Nájemníci pana Swana aneb Habaďura**) a s očividnou chutí i nadhledem nám naservírovalo bulvár se vším všudy. Na své inscenaci zapracovala dvojice protagonistů z **Divadelního spolku Kroměříž** (***E.E. Schmitt:*** **Manželské vraždění**), byť nemohla zcela překonat dvojlomnost textové předlohy. Přiznávám, že mě až zaskočil **DS Ty-já-tr Praha** (***L.N. Tolstoj – F. Skřípek:*** **Příběh koně**) přesností myšlenkové výpovědi v přísné stylizaci, což zřejmě zaujalo i diváckou porotu složenou z poděbradských VIP. **Divadelní soubor při MKS Červený Kostelec** (***V. Klepáček na motivy Cervantese:*** **Don Quijote**) nám zamotal hlavu, když jsme si nevěděli rady s lidovým a sousedským divadlem.

Zpočátku rozpačitější jsem byl při tzv. besedách v kruhu, kdy soubor vyslechl bezprostřední dojmy zástupců všech ostatních souborů, seminaristů i dalších hostů. Ředitel festivalu Ladislav Langr jako moderátor dokázal v časovém limitu ukočírovat prvotní změť názorů. Myslím, že tomu pomohla i jakási předpříprava v semináři Klubu mladých divadelníků, kde jsme se pokoušeli o pojmenování základních problémů tvorby inscenace. Jako nejasný pr-

DS Kroměříž / E.E. Schmitt: Manželské vraždění Foto: M. Strotzer

vek, jehož účel jsme asi chápali každý po svém, vyznělo citování z recenzí přehlídkových porot. Prvotní rozdychtění rozbolestněných „odmítnutých", dokázat „demenci předpojatých soudců z porot", nedošlo naplnění, protože některé soubory i dosvědčily rozdílnost svých představení zde a před časem na přehlídkách.

Udělené ceny vyšly z veřejného hlasování zástupců zúčastněných souborů a vnímali jsme je obdobně jako hru při klasifikování krasobruslení. Skvělá atmosféra v sále i potom na závěrečném rautu svědčila o tom, že v tomto sportovním duchu nám všem bylo dobře. V neděli večer FEMAD končil. Probíhal v až hektickém tempu a časový rozvrh byl striktně dodržován. Zámecká uklidňující atmosféra, perfektní organizační zajištění, obětavost, stálá pohotovost a vstřícnost členů DS Jiří Poděbrady, výborná kuchyně s rychlou obsluhou, tajuplné vítání souborů v šatlavě i půlnoční setkání v zahradě s minipředstavením místních mladých herců – to vše se navléklo do náhrdelníku, jenž netížil, leč krášlil.

A ještě to nejdůležitější: všechna představení se konala před naplněným hledištěm (i s místním publikem!). FEMAD nemůže žádnou inscenaci nominovat k vyššímu postupu, protože každá už prošla postupovými soutěžemi, ale přišlo mi líto, že taková atmosféra tu nevládla ještě v době FEMADu jako celostátní přehlídky. Jenže: není někdy příjemněji právě na festivalu bez soutěžního klání? Jen kdyby spektrum uváděných inscenací obohatila mladá tvůrčí jiskra!

Poznámka redakce: *To, že Jiráskův Hronov (JH) jako scénická žatva pojme menší počet činoherních divadelních inscenací než kdysi, je pouze optický klam. Zatímco v „předžatevním období" jich na JH bylo obyčejně osm a ob rok pouze pět (tři byly pak slovenské), v „žatevních" letech jich nikdy nebylo méně, ba naopak. Např. v posledních třech ročnících bylo v programu JH 12–14 činoherních inscenací. Je to tím, že celkový počet inscenací hlavního programu se ztrojnásobil. (MS)*

Meziměstské divadelní hry aneb Povídání s panem Janem Kašparem, divadelníkem a manažerem DS J.K. Tyl z Meziměstí

Rozhovor připravila ***Marie Poesová***

Meziměstské divadelní hry, nesoutěžní přehlídka amatérského divadla, se již konají po 45. To je velkolepé číslo. Znamená to hodně práce, nadšení, možná i hledání kompromisů. Mnozí čtenáři o vaší přehlídce nic nevědí, možná ani netuší, kde Meziměstí je. Divadelní soubor J.K. Tyl, který se podílí na organizaci přehlídky, se na webových stránkách představuje rokem vzniku 1949 a úctyhodným výčtem inscenací her našich i světových dramatiků. Možná bohatá inscenační tradice stála u zrodu přehlídky, ale s největší pravděpodobností to bylo jistě jinak.

Jan Kašpar

J.K.Tyl Meziměstí, který pod tímto názvem žije dodnes. Válka na pár let činnost zkomplikovala, ale již rok po ní se začalo s obnovou souboru a hledaly se prostory, které se nakonec našly na nádraží. Soubor jako určitě každý jiný procházel obdobími úspěchů, krizí i krachů, ale naštěstí se vždy zvedl a pokračoval dál. Byl dvakrát na Hronově, asi osmkrát ve Vysokém a byl úspěšný i na mnohých jiných přehlídkách a soutěžích. Amatérské divadlo v Meziměstí má tedy bohatou tradici, a má tím pádem i důvod mít vlastní malou přehlídku.

To je hezký důvod. A kdy tedy ta první vlastní malá přehlídka vypukla?

První Meziměstské divadelní hry se uskutečnily v roce 1955. Tehdy se pochopitelně muselo vše zdůvodnit, a tak se hry pořádaly – a nyní cituji z prvního plakátu: „v rámci desátého výročí osvobození Rudou armádou a Měsíce československo-sovětského přátelství, pod záštitou MNV–NF–KSČ–ČSM–SČSP." Na prknech, která znamenají svět, se za těch 44 ročníků vystřídalo mnoho souborů. Některé přijely jednou a některé se staly téměř pravidelnými účastníky. Většinou se jednalo o čtyři až šest spolků z blízkého i dalekého okolí, nad kterými měly patronáty místní závody a organizace. Divadelní hry doplňovalo vždy několik doprovodných akcí. Ovšem nebyly to akce, jaké známe dnes – jako režisérské kurzy, rozborové semináře, školení osvětlovačů apod., které se konají na velkých přehlídkách. Tehdy to bylo pokládání věnců u hrobu rudoarmějců, promítání sovětských filmů či slavností shromáždění k VŘSR. Ať se to dnes zdá úsměvné, taková byla doba. Ale ať byla jakákoliv, příliš nic to neměnilo na smyslu divadelních her. Herci vždy rádi přijížděli a diváci rádi na představení chodili. V dnešní době žádné doprovodné akce nepořádáme, i když jsem o nich často uvažoval. Hlavním důvodem je i to, že přehlídka nemá velké technické zázemí. Hlavně jsme ztratili původní klubovnu, kde se konaly po představeních proslavené zábavné večeře a jiné komorní akce a nemáme tedy příliš prostoru k jejich konání.

Byla po celou dobu stejná nebo prošla proměnou dramaturgickou, žánrovou..., komu je v současnosti především určena?

Jakým klíčem se hry na přehlídku kdysi dávno vybíraly, dnes už asi nezjistím. Samozřejmě hrála roli politická cenzura, jako asi ve všem, ale především to byly soubory spřátelené, se kterými si náš soubor často vyměňoval svá představení. Dnes, vzhledem k tomu, že nejsme přehlídka soutěžní, máme výhodu (nebo nevýhodu?), že k nám nejezdí soubory, které nám někdo určí, ale soubory, které nás něčím zaujaly. Snažím se vybírat představení, která především pobaví diváka. Jde tedy hlavně o komedie. Ale rád vezmu

Jaká je vlastně historie vašeho souboru?

Pokusím se to dát dohromady. Já jsem v divadle vlastně vyrostl, protože moji rodiče jsou dlouholetými členy divadelního souboru, a tak coby dítko ještě školou nepovinné jsem se pohyboval a vyrůstal mezi kulisami. Ale aby byly informace co nejpřesnější, vezmu si na pomoc svého otce Jiřího Kašpara, který se okolo divadla motá už – no ani nevím – zkrátka moc desítek let. Takže od začátku. Meziměstí je malé městečko z pohraničí ve východních Čechách asi 30 km severně od Náchoda. Historie českého amatérského divadla se u nás datuje přibližně okolo roku 1919, kdy české obyvatelstvo začalo v těch rušných dobách osidlovat jinak převážně německé pohraničí. A v tomto roce je zaznamenána také první zmínka o skutečně česky mluveném představení. I před tímto datem se u nás hrávalo divadlo, ovšem tehdy jen německé. Divadlo se hrálo všude možně a roku 1931 (ne tedy v r. 1949, jak se píše na www stránkách; z r. 1949 první fotky) oficiálně vzniká Spolek divadelních ochotníků

DS J.K. Tyl Meziměstí na štaci v Košumberku – červenec 2007 / archivní foto souboru

DS J.K. Tyl Meziměstí – KDP Vysoké n. Jiz. 2007 / Robin Hawdon: Úžasná svatba. Foto: Ivo Mičkal.

i muzikál a občas risknu i nějaké netradiční divadlo. Co ovšem nikdy nesmí chybět, je pohádka. Jednak by mě asi rodiče zastřelili, ale hlavně si tím vychovávám budoucího diváka. Takže kdybych měl říci, komu je přehlídka určena, tak asi řeknu divákovi, který se jde do divadla především pobavit a odpočinout si od každodenních starostí.

Je přehlídka kontinuální či měla nějakou prodlevu?

Ano, pauzy jsme měli dvě. Ta první byla zapříčiněna požárem divadla v roce 1966, kdy se na dvanáctých hrách uskutečnilo pouze jedno představení a před druhým divadlo vyhořelo. Pauza trvala do roku 1971. Druhé přerušení přišlo po roce 1989, to se uskutečnily poslední, 31. MDH. V těch porevolučních dobách došlo ke všeobecné krizi kultury v Meziměstí a v r. 1991 přestal být aktivní divadelní soubor J.K. Tyl, který vždy celé divadelní hry pořadatelsky zajišťoval. V roce 1996 – a tady si přihřeji trochu svoji polívčičku – jsem vstoupil do místního kulturního dění jako vedoucí Městského kulturního střediska v Meziměstí a mým prvořadým cílem bylo obnovit tradici divadelních her a znovu oživit divadelní soubor. To první se mi podařilo již v r. 1996, kdy se uskutečnily 32. MDH. Soubor J.K. Tyl se zvedl z popela o několik let později a hned velmi úspěšně navázal na slavnou tradici.

Kde se představení odehrávají, máte vlastní prostory, kdo ji financuje?

Kde se odehrávají? Na nádraží. A to doslova. Divadelní sál je totiž původně nádražní čekárna, která byla v padesátých letech přestavěna do podoby divadla. Údajně jenom Meziměstí a Paříž mají přímo na nádraží divadlo. Ale vzhledem k tomu, že v Paříži je to spíše kabaret než divadlo jako takové, tak se všude vytahujeme, že máme jako jediní v Evropě divadlo na nádraží. Říkal to o nás svého času i pan Horníček a prof. Jan Císař také. Jestli je to skutečně pravda, to stoprocentně nevíme, ale určitě to dobře zní. Takže kdo u nás hraje, tak si musí zvyknout, že občas herce přeruší projíždějící lokomotiva. Celé zařízení divadla je v majetku města Meziměstí, které má prostory divadla a technického zázemí pronajaty od ČD. Město je také garantem divadelních her po finanční stránce. Tu praktickou, pořadatelskou, zajišťují svépomocí členové divadelního souboru.

Jakou máte návštěvnost a jak vidíte vaše přehlídkové nadšení do budoucna?

Návštěvnost? Zaplať pánbůh dobrou. Doufám, že jsem to teď nezakřikl. V průměru okolo 150 diváků na každé představení. Když to tak porovnávám s okolím, tak jsme na tom velice dobře. Myslím si, že si naši diváci tradici her oblíbili a mnoho z nich si na listopad pravidelně nic jiného neplánuje, protože v listopadu se u nás chodí na Meziměstské divadelní hry. A budoucnost? Kdoví? Dokud budou diváci, bude i divadlo. Zatím nic nenasvědčuje tomu, že by se divadelní hry někdy zrušily. Radnice je tomuto konání zatím příznivě nakloněna a postupně věnuje na modernizaci divadla nemalé finanční částky. Spíš to záleží na ochotě a nadšení lidí, kteří se okolo amatérského divadla v Meziměstí, a tím i okolo naší malé přehlídky, dobrovolně motají. Pokud můžu mluvit za svojí osobu, tak dokud budu mít divadelní hry na starosti, tak hry každoročně budou, i kdybych na nich měl hrát já sám. To ale raději nikomu nepřeju...

To je velmi pozitivní zpráva. Doufám, že vám a vašim pomocníkům letošní malá velká přehlídka přinesla samou radost a do dalších let přeji hodně sil, stále dobře naladěnou radnici, hezká představení, a především plný sál spokojených diváků. Děkuji za rozhovor.

DS J.K. Tyl Meziměstí
Robin Hawdon: Úžasná svatba
Foto: Ivo Mičkal

„...pauzy jsme měli dvě. Ta první byla zapříčiněna požárem divadla v roce 1966, kdy se na dvanáctých hrách uskutečnilo pouze jedno představení a před druhým divadlo vyhořelo."

O Semilském Paroháči

Rozhovor připravila **Alena Matěchová**

Divadelní soubor PODIO a přehlídka Semilský Paroháč, která letos probíhala ve dnech 16.–18. října, jsou spojené nádoby. Hlavními organizátory přehlídky jsou členové divadelního souboru, jejich přátelé a příznivci. U příležitosti jubilejního desátého ročníku Paroháče jsem se zeptala režiséra, dramaturga a samozvaného prezidenta přehlídky Zdenka Lindnera, jak to všechno začalo, jak a kdo vybírá soubory, jak je to s porotou…, protože desátý ročník, to už není „jen tak", desítka je magická. Tradice už se ustálila, diváků přibývá a herci, muzikanti i mimové, kteří jednou do Semil na podzimní svátek divadla přijeli, se další rok opět s chutí vracejí. Proč? Co je na divadelním festivalu v Semilech tak neodolatelného?

Jak to vlastně všechno začalo?

Na začátku byla má nevěsta Jiřinka, tenkrát ještě ne Lindnerová, ale Havlová. Byla členkou divadelního souboru VAVŘINEC při ZUŠ Na Popelce Praha 5. V roce 1996 přijela na prázdniny po celostátní přehlídce Loutkářská Chrudim. Navrhla mi, jestli bych nemohl v Semilech uspořádat divadelní minipřehlídku loutkářských souborů, která by byla nesoutěžní a hlavně bez stresů z hodnocení, a že by každý soubor svého porotce vymáchal v řece Jizeře. Ta myšlenka mě nadchla. Netušil jsem, jaký „bič" jsem si do dalších let upletl nejen na sebe ale i na kolegy ze souboru. Ale chuť byla obrovská. Akce, které jsem dal jméno SETKÁNÍ 96, proběhla za pomoci semilských ochotníků v sále semilské radnice. Účastnily se tři soubory – už zmíněný DS Vavřinec ZUŠ Praha 5, plzeňský Rámus a semilský DS PODIO.

„Většina diváků i účinkujících zůstává po představení na přehlídce, setkávají se v prostorách dění, oslovují se, předávají si dojmy o viděném. Protože součástí přehlídky jsou i různá muzikantská seskupení, tančí se mnohokrát až do časných ranních hodin."

Přehlídka se zdařila. Porotci – manekýni byli máčeni, zahrálo se, pozpívalo a posedělo. Setkání to bylo příjemné, ale nic dalšího do budoucna jsme neplánovali.

Až v roce 1998 se nám nějak zastesklo po divadelním setkání, i pozvali jsme několik loutkářských a činoherních souborů. A tak vznikla přehlídka Semilský Paroháč. A proč paroháč? Protože ve znaku města Semil se prohání pod hvězdami jelen. Nehráli jen herci, ale i muzikanti. Během příštích ročníků nám začal být divadelní sál radnice těsný, a tak se některé činoherní projekty odehrávají i v sále KC Golf Semily.

Semilský Paroháč se stal setkáváním s kamarády a jakousi dočesnou toho, co se v českých a moravských luzích na divadelních prknech nového a dobrého urodilo.

Kdo je hlavním organizátorem akce, tedy komu to všechno „leží na bedrech"?

Hlavní tíhu celé akce nesou semilští ochotníci a jejich příznivci a kamarádi, připravují veškerá občerstvení, starají se souborům o bydlení. Také ale rok od roku cítíme větší a větší podporu vedení města Semily, sponzorů a přátel divadla. Semilský Paroháč se stal pojmem kulturního kalendáře nejen města Semily a jeho nejbližšího okolí, ale má příznivce v celé republice. Diváci se na přehlídku těší, čekají, že znovu uvidí „staré známé", ale i něco nového. A to je největší odměna a povzbuzení pro nás pořadatele.

Jak a kdo účastníky vybírá ?

Bylo tomu tak a je, že máme okruh souborů, které pravidelně vystupují na přehlídce, a víme, že mají svou kvalitu. Jde hlavně o loutková představení pro děti, ale i dospělé. Jsou pak doplňovány soubory, které sledujeme na přehlídkách, a to především národních. Protože je přehlídka v říjnu, dá se předpokládat, že soubory mají již po žních a předvedou nám to nejlepší, co za sezonu vytvořily. V současné době se již samy hlásí a je pro ně snad potěšení a radost se na Semilském Paroháči prezentovat. Tíhu a zodpovědnost za výběr a skladbu přehlídky bere na sebe samozvaný prezident, a to jsem já.

Jak je to na Paroháči s porotci, existuje nějaký lektorský sbor?

Pokud nepočítám ty porotce – paňáky, kteří skončí v říjnově chladné vodě řeky Jizery, tak porotce nemáme. Přehlídka je o příjemnu a pohodě. Žádný stres z poroty a špatného ohodnocení!

Jaký má tedy smysl a cíl – když se nedá vyhrát žádná cena?

Na začátku to byla prezentace autorského divadla. Takového, na které si nemůžete jen tak zajít. Později se k tomu přidala i žánrová skladba, tak, aby si mohl vybrat každý divák podle věku i zaměření. Ale největší radost mám z toho, že se nám podařilo přivést na přehlídku mladé diváky. Věřím, že jim ukazujeme dobrou cestu, jak trávit volný čas, jak se seberealizovat.

Ale jakou pak mají soubory zpětnou vazbu?

Většina diváků i účinkujících zůstává po představení na přehlídce, setkávají se v prostorách dění, oslovují se, předávají si dojmy o viděném. Protože součástí přehlídky jsou i různá muzikantská seskupení, tančí se mnohokrát až do časných ranních hodin. Účinkující bývají nezřídka překvapeni nejen velkou účastí, ale i reakcí diváků, a rádi se do Semil vracejí. Tady se prostě hraje dobře…

A jaké máte s Paroháčem plány do budoucna?

Pokud se to povede, tak zachovat všechny žánrové barvy a odstíny přehlídky. Zachovat skladbu a rozdělení programu. Nadále se snažit získávat inspirující inscenace, muzikanty, zpěváky, mimy. Nabídnout prezentaci souborům, které uspěly na národních přehlídkách, a studentům divadelních fakult. Především alternativního zaměření. Chceme projekty mladé a inspirující.

V programu Semilského Paroháče 2008 vystoupil mezi jinými Divadelní spolek Do houslí Brno s vlastní hrou Výročí. Foto: archiv přehlídky.

A navíc:
Něco málo o divadelním souboru PODIO

PODIO je vlastně odnoží divadelního souboru I. Olbrachta (DIO), který obnovil v Semilech působení divadelního spolku od roku 1975. Principálem, dramaturgem a režisérem je Zdeněk Lindner, původně loutkář a žák královéhradeckého Jana V. Dvořáka. První nastudovanou hrou byla divácky velmi úspěšná Prodaná Maruš na motivy Smetanovy Prodané nevěsty v klasickém a moderním pojetí, která se dočkala dvaadvaceti repríz. Soubor se s touto hrou podíval v létě roku 1997 až do Francie na divadelní festival v Avignonu. Následovala hra Voskovce a Wericha Hlava proti Mihuli, do té doby neuvedená, když poté, co ji tvůrcům zakázalo v r. 1939 gestapo, zřejmě upadla v zapomnění. PODIO ji hrálo dlouho, dočkala se opět dvaadvaceti repríz, mimo jiné na několika přehlídkách, kde sklidila uznání poroty a doporučení na Jiráskův Hronov. Hrubínova Romance pro křídlovku v roce 1999 byla prodchnuta živou hudbou a zpěvem, které se od Prodané Maruš staly nedílnou součástí téměř všech dalších představení. Tři absurdní mikrokomedie, které byly prezentovány jako nehratelné, vyprovokovaly Zdenka Lindnera upravit je do představení s názvem 3x CAMI a dočkaly se dvanácti opakování. S poezií španělského spisovatele Raména Gómeze de la Serny si soubor vyzkoušel další divadelní disciplínu – pohybové divadlo poezie v představení Co vykřikují věci – Gregérie. Následovalo skutečné drama, Maryša bratří Mrštíků, sedm povídek Ivana Krause (Miláčku, neblázni) a rané dílo I. Olbrachta: Proces a dílo zavražděného, scénicky a dramaturgicky velmi zajímavé představení.

Divadlo I. Olbrachta Semily (Divadelní Třebíč 1998) / Jiří Voskovec, Jan Werich: Hlava proti Mihuli. Jaroslav Kousal jako Mihule a Lubor Bartoš v roli Hlavy. Foto: Ivo Mičkal.

„V současné době uvádí soubor PODIO hru francouzského autora Laurenta Ruquiera Si c'était á refaire, jejíž název by se dal přeložit jako A co to trochu předělat?, či snad rovnou odvážněji (leč v intencích textu) Uděláte mně to znova?"

S těmito inscenacemi soubor vystupoval pravidelně na nejrůznějších přehlídkách, ať už to byl Modrý Kocour v Turnově, divadelní přehlídka jizerské oblasti v Lomnici nad Popelkou, na Divadelní Třebíči, Hrádeckém divadelním podzimu, v Úpici, v Bechyni, v Praze, na Wolkrově Prostějově a na mnoha dalších místech, odkud si nezřídka odvážel nejrůznější ocenění.

Za zmínku jistě stojí také inscenace hry Pavla Kohouta August August, august, která vzbudila ve východních Čechách zaslouženou pozornost především výborně zvládnutým řemeslem a obrovským nasazením herců, jejich energií a nadšením. Hlavní zásluhu je snad možné připsat režiséru Zdeněku Lindnerovi a Josefu Brodskému v titulní roli.

V současné době uvádí soubor PODIO hru francouzského autora Laurenta Ruquiera Si c'était á refaire, jejíž název by se dal přeložit jako A co to trochu předělat?, či snad rovnou odvážněji (leč v intencích textu) Uděláte mně to znova? Typická situační komedie z francouzského prostředí si bere na mušku ožehavé téma ženského světa – svět plastické chirurgie. Řeší se malá ňadra, velké nosy, příliš oblé boky či povislá oční víčka. Hra nabízí komediální příležitosti pro pětici hereček několika generací a pět hereček souboru PODIO (Květa Farská, Jitka Bažantová, Bohdana Bucková, Hana Novotná a Alena Velebná) jich využilo skutečně v míře vrchovaté. Rozehrávají se sympatickým doktorem Jouvancem, jediným mužem na jevišti, kterého si Stanislav Chatrč Chaloupka zahrál s velkou chutí, hru plnou intrik a vzájemných naschválů. Nechybí „náhodně" vyslechnuté důvěrné rozhovory ani „nechtěně" vyzrazená identita jedné celebrity, láska sekretářky k šéfovi, žárlivá manželka či noblesní postarší madam, která tráví na klinice roztomilého chirurga veškerý svůj volný čas.

A plány do budoucna? Zkoušet a hrát pořád s chutí a převést na jeviště úspěšnou komedii Zdeňka Podskalského Světáci.

Program letošního Semilského Paroháče je složený z dvou desítek vystoupení souborů z celé republiky a další informace najdete na www.podio.wz.cz

Kterak Budějcká Thálie na svět přišla a kam ze devět let došla

Silive Vojíková

Psal se rok 2000 a v Českých Budějovicích se uskutečnila vůbec první přehlídka amatérského divadla. Název přehlídky – Budějcká Thálie – byl převzat ze stejnojmenné knihy Jiřího Černého, která mapuje českobudějovické ochotnické dění od prvopočátků až do devadesátých let 20. století. Iniciátorem přehlídky se stal českobudějovický soubor J.K.Tyl, který tímto počinem oslavil 105 let své existence. Iniciátoři dali přehlídce do vínku přívlastek nesoutěžní. Přehlídka měla především podpořit zájem o amatérské divadlo (během půlstoletí zanikla v jihočeské metropoli většina souborů) a stát se inspirujícím setkáváním pro českobudějovické ochotníky. Prvotní dramaturgické záměry směřovaly především k nejpestřejší skladbě

titulů (jak pro dospělé, tak pro děti) a samozřejmě také k prezentování jihočeských souborů (např. ŠOSu Prachatice, Českokrumlovské scény Český Krumlov, DS Tábor, DS Čelakovský Strakonice). Prvního ročníku se zúčastnil i zahraniční host: Studio Glume Doma Kulture ze srbského města Čačak, které uvedlo scénickou koláž Šejkspir u diskoteci, v níž vystupovaly postavy ze Shakespearových her za doprovodu rockové hudby. V rámci zkušebního ročníku bylo během listopadu odehráno sedmnáct představení, která zhlédly necelé dva tisíce diváků. Jednotlivá představení reflektovali v regionálním tisku studenti Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity.

Díky diváckému zájmu se podařilo založit tradici Budějcké Thálie a navázat dalšími ročníky. Čtvrtý ročník uvítal dalšího zahraničního hosta – slovenský soubor Commedia Poprad. Pátý ročník věnoval širší prostor studentskému divadlu, a tak se na divadelních prknech objevily čtyři služebně nejmladší českobudějovické soubory: Lannovka, Arte della Tlampač, Uslintaný pes a Ne(z)řízené divadlo. Rok 2006 přinesl několik změn: přehlídka byla zhuštěna do devíti hracích dnů na začátku listopadu a počet představení se ustálil na čísle dvanáct. Pro tento i následující ročník byl příznačný prvek autorství a originální inscenační poetika.

V letošním roce se festivalový program zaměřil zejména na hry, které se inspirují rozličnými historickými etapami či slavnými postavami z dějin. Diváci se mohli setkat s úsměvným životopisným zpracováním příběhu Marie Curie-Sklodowské v podání ryze Ženského amatérského spolku Nové Homole (inscenace Marie aneb Úctyhodné ženy). DK Jirásek z České Lípy autorsky zpracoval cervantovské téma v inscenaci Obři Dona Quichota, ryze mužský spolek Arte della Tlampač se v inscenaci Krvavý týden na Dagoberském panství inspiroval tvorbou Friedricha Nietzscheho či Eugèna Ionesca. Letošní Thálie představila také fenomén sousedského divadla (Ochotnické divadlo Prácheňský furiant Novosedly se představilo inscenací o životě hudebního skladatele Františka Kmocha) i netradičně interpretovanou klasiku (Gogolova Ženitba v podání prachatického ŠOSu).

DS Tábor, o. s. / František Nepil: Polní žínka Evelínka. Foto: Ivo Mičkal.

Pro dětské diváky byly připraveny tyto pohádky: Polní žínka Evelínka (DS Tábor), Malý princ (NaKop Tyjátr Jihlava), Směr Pohádkovice! (ZUŠ Piaristické náměstí České Budějovice) a Měla babka čtyři jabka (DS Vojan Libice nad Cidlinou).

Soubor J.K. Tyl pořádá přehlídku díky každoroční finanční podpoře statutárního města České Budějovice. Organizátoři zaznamenali v průběhu devíti let jistý odliv diváků, který je dán stále se rozrůstající kulturní nabídkou ve městě. Nicméně hostující soubory si českobudějovické publikum chválí jako nesmírně vnímavé a vstřícné. Je to ale také publikum převážně konzervativní, u kterého se experimentálnější forma divadla (např. inscenace Společnosti Dr. Krásy) setkává s odmítavými reakcemi. V posledních letech na Budějcké Thálii převládá nad klasicky pojatými tituly autorské divadlo a zvyšuje se i účast souborů, které působí mimo jihočeský region. A trocha statistiky závěrem: konto Budějcké Thálie čítá 126 představení, průměrná návštěvnost se v posledních letech pohybuje okolo 1200 diváků. A snad divácká přízeň vydrží i v jubilejním desátém ročníku.

Ústecko-australské divadelní sci-fi skutečností

Rozhovor s ***RNDr. Lenkou Janyšovou***
připravil ***Milan Strotzer***

Za dobu posledních čtyřiceti let, jež jsou pro mne mj. naplněny nadstandardním sledováním amatérského divadelního dění, jsem postihl už ledacos. Setkal jsem se se soubory, které reprezentovaly české amatérské divadlo a s ním Českou republiku v nejrůznějších zemích, některé z nich v místech dosti vzdálených, jako například v Koreji, Japonsku, ve Venezuele či Spojených státech amerických... Ale s tím, že by nějaký soubor hrál u protinožců v Austrálii, jsem se nesetkal nikdy. A přece takový existuje a svou kulturní misi uskutečnil právě v letošním roce. Je jím studentský soubor Gymnázia v Ústí nad Orlicí, vedený RNDr. Lenkou Janyšovou, středoškolskou profesorkou chemie, matematiky a informatiky. Lenka je zanícenou divadelnicí – vedoucí dramatického kroužku na ústeckém gymnáziu, režisérkou souboru Vicena, můžete ji potkat na řadě divadelních přehlídek. Je divadelnicí poučenou, absolvovala Kurz praktické režie NIPOS-ARTAMA 1999–2002, ale i mnoho dalších vzdělávacích akcí v oblasti amatérského divadla i mimo něj. Neodolal jsem a položil ji následují otázky, aby Lenčiny odpovědi přiblížily a zaznamenaly onu, v kontextu českého amatérského divadelního dění, neobvyklou událost – prezentaci české kultury na pro nás odvrácené straně zeměkoule.

RNDr. Lenka Janyšová (JH 2006) Foto: Ivo Mičkal

Lenko, vaše cesta do Austrálie je pro našince, amatérského divadelníka, takovým divadelním sci-fi. Jak se může taková vize proměnit ve skutečnost? Kde ta vize – nápad vznikl? Kdo nebo co jej iniciovalo?

Ono to vlastně sci-fi tak trochu je. Gymnázium v Ústí nad Orlicí se stalo již několikrát hostitelem melbournské školy Ringwood Secondary College. Tato škola je zaměřená na hudbu a divadlo (kromě jiného). A mají tam i učitele – nadšence, kteří se studenty nejen připravují divadlo, ale konají s nimi také cestu kolem světa. Během jednoho měsíce navštíví téměř všechny kontinenty a v naší republice hostují v Ústí nad Orlicí. Australanům se v Čechách moc líbilo a pozvali nás. První pozvání v roce 2004 bylo opravdu sci-fi. V loňském roce nás oslovil bývalý student, proč nejedeme se studenty do Austrálie, když nás zvou. A přislíbil velký sponzorský dar. A pak jsem nastoupila já s kolegyní Maruškou a náš optimismus, podpora skvělých lidí ve škole, rodiče, studenti. Po roce usilovného shánění peněz, nácviku divadelního vystoupení se sen proměnil ve skutečnost.

Šlo o pozvání na nějaký divadelní festival nebo o něco jiného?

Nejednalo se o festival, ale o pozvání tamější střední školy, která se hodně prezentuje hudebními a divadelními aktivitami. A my

„Celá mise včetně představení přišla skoro na 1 milion Kč. Ale bez nákladů na pobyt v Austrálii.“

„Hráli jsme ve školách v Melbourne, šestkrát na třech typech škol a jednou pro veřejnost v Ringwoodu...“

jsme nechtěli přijet s prázdnou – jen na výlet. A proto jsme připravili divadelní představení.

Nápad, nabídka, to je jedna věc, ale taková cesta něco stojí a zjevně ne málo. Kde a jak jste získávali prostředky, abyste mohli realizovat svůj odvážný záměr?

Cena letenek byla kolem 900 tisíc Kč. O prvotním impulzu bývalého studenta jsem mluvila. Celý vývoj shánění finančních prostředků byl jedno velké divadlo. Měli jsme přislíbeno 200 tisíc Kč. Začali jsme s nácvikem našeho představení. Zároveň jsme oslovovali místní sponzory, rodiče a jejich známé, kraj, město. Po dvou měsících jsme se dozvěděli, že hlavní sponzor nemůže finance poskytnout. To byla dost velká rána. Chtěla jsem, aby do Austrálie jeli ti, co něco umí. A ne všichni by dali dohromady 40 000 Kč, což byla cena jedné letenky. Náš sen se začal hroutit. Bohužel s tím i parta, která začala celkem dobře fungovat. Nastala velká nejistota, zda vůbec dál zkoušet. Nevzdali jsme se a za pomoci rodičů, města a kraje získali nějaké finance. To bylo ale stále málo. Proto někteří studenti přestali zkoušet. Vše se obrátilo, když se opět ozval hlavní sponzor a potvrdil svůj původní slib. Sice v pozměněném složení, ale úspěšně jsme dokončili divadlo, sehnali letenky a víza a vyrazili.

Jak se k možnosti reprezentovat školu, město, postavily dotyčné instituce?

Podpora školy byla velká. Vedení mělo velký zájem na uskutečnění tohoto projektu. Mnozí učitelé nám pomáhali (hlavně s historií) s tvorbou scénáře, ale i výběrem české hudby. Občas pouštěli studenty na zkoušky. Město nám pomohlo hlavně finančně a poskytlo informace do filmu o našem městě.

Jaký objem prostředků byl pro vaši misi potřebný? Mohli jste počítat s nějakou podporou hostitelů?

Celá mise včetně představení přišla skoro na 1 milion Kč. Ale bez nákladů na pobyt v Austrálii. Tam jsme byli plně podporováni hostiteli. Bydleli jsme v rodinách a stravu nám hradila škola nebo rodiče.

Kolik to tedy stálo každého jednoho, kdo se zájezdu zúčastnil? Kolik vás do Austrálie jelo?

Každý student platil 20 tisíc Kč na letenku, vezl s sebou dárek do rodiny a kapesné dle možností rodičů. Vycestovalo nás 20 studentů a 2 učitelé.

Nechme již „přízemností“ finančního ražení, i když by vaše cesta bez jejich zvládnutí zůstala opravdu v dimenzi sci-fi. Museli jste jistě řešit další klíčovou záležitost, a to s čím se Australanům představíte. Volili jste něco z repertoáru české klasické dramatiky nebo jste na to šli jinak?

Původní záměr nacvičit muzikál Nikola Šuhaj loupežník podle I. Olbrachta jsem opustila poté, co jsem zjistila nezpěvnost mužského zastoupení naší „divadelní“ party. Proto jsem zvolila cestu jakési koláže tance, zpěvu, hudby a divadla a pokusila se představit našim přátelům kus naší historie formou hudebně-tanečně-divadelní show o historii naší země od jejího vzniku až po revoluci v roce 1989.

Zvolili jste tedy cestu seznámení Australanů s naší historií od legend po současnost. Museli jste asi hodně selektovat. Které dějinné okamžiky jste svým představením tamním divákům zprostředkovali?

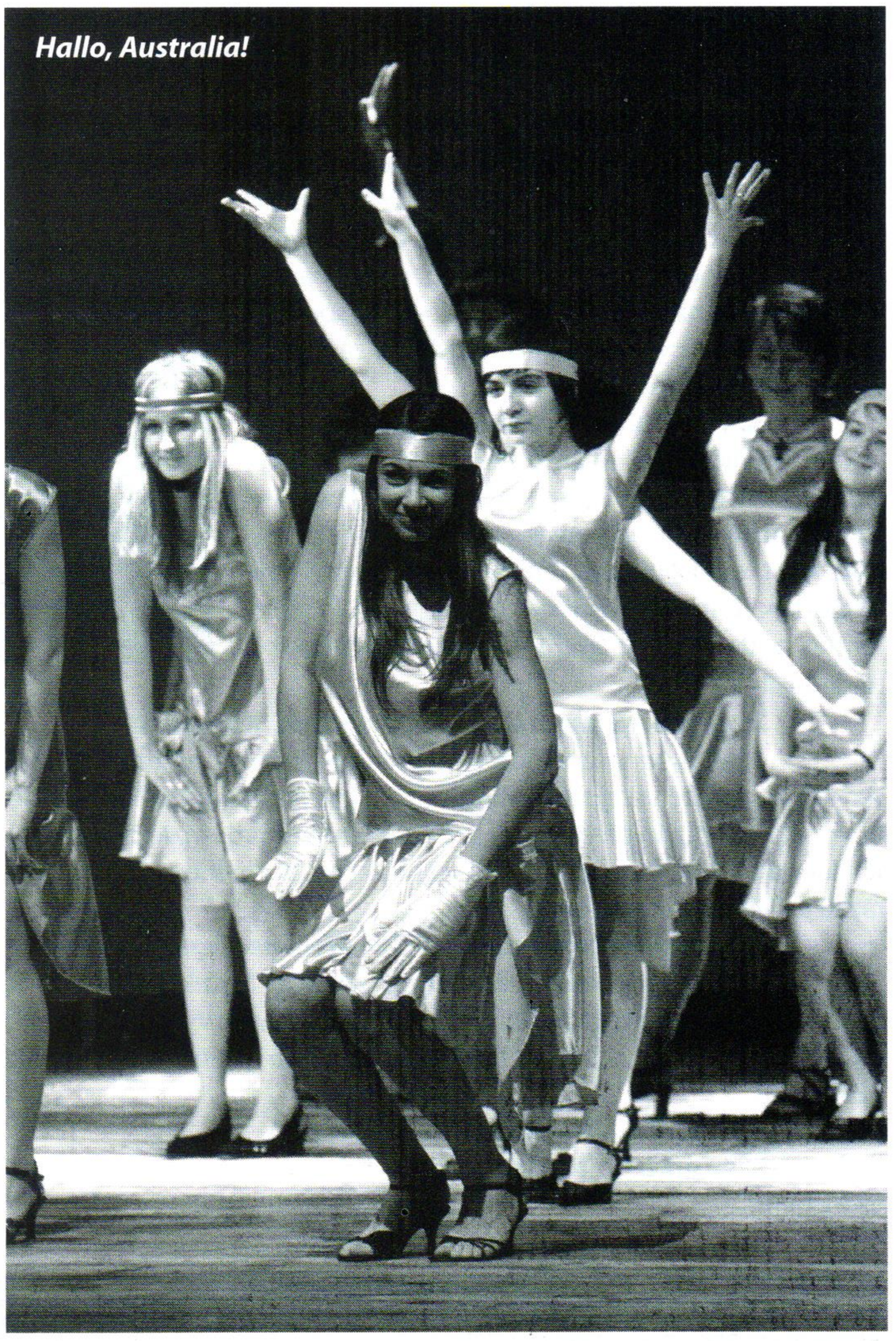
Hallo, Australia!

Soubor Gymnázia Ústí nad Orlicí / Hallo, Australia! Fota na této a následující straně: archiv souboru.

Selekce byla samozřejmě nutná a zásadní v tom, co jsme chtěli o našem národu ukázat. Navíc pod mým „tlakem“ vejít se s představením do hodiny, aby soustředění vystupujících studentů i diváků neochablo. Začali jsme legendou o praotci Čechovi a vzniku národa na hudbu Vltavy, dokreslenou scénicky, ukázali jsme období Karla IV. – obrazně z fotografií a slovně prostřednictvím jeho čtyř manželek, divadelně jsme pak zpracovali období školy před a po Komenském, slovně jsme seznámili s obdobím Marie Terezie, Josefa II., rozvojem kultury až k Národnímu divadlu. Celý blok byl ukončen naším národním tancem, polkou. Informacemi o vzniku republiky, prvním českém prezidentovi a symbolech státu v pozadí s obrazy první republiky a hudbou Smetanových fanfár jsme se přenesli do rozkvětu našeho státu. Promítané obrazy a mluvené slovo o známých osobnostech – Baťovi, Pláničkovi, aj. ukončilo taneční číslo Ježkova Bugatti Stepu. Rok 1938 a období druhé světové války jsme sehráli scénicky a divadelně s pozadím obrazů této doby téměř beze slov. Předvedli jsme Hitlera a jeho projev o uzavření vysokých škol a okupaci národa. Vše

bylo podbarveno dobovými obrazy a působivou hudbou. Přes období Stalina a politických procesů, Miladu Horákovou a vliv sovětské nadvlády až po vítězství demokracie v roce 1989 jsme se dopracovali ke svobodě a známé písni Marty Kubišové Modlitba.

Jak jste inscenaci – produkci nazvali?

Hello, Australia!, protože byla vytvořena pro lidi v Austrálii jako náš pozdrav o tom, kdo jsme a čím si náš národ musel projít, než jsme mohli jejich kontinent svobodně navštívit.

A co jazyková bariera?

Nebyla. Studenti mluví a rozumí anglicky bez větších problémů. Učitelka angličtiny rozuměla všem a já se nebojím mluvit s chybami. Navíc všichni Australané byli velmi vstřícní, usměvaví a ochotní pomoci.

Myslel jsem jazykovou bariéru při sledování vašeho představení

Scénář přeložila moje kolegyně a po nastudování české verze jsme se pustili do verze anglické, a to pod přísným dohledem angličtinářů. Nebylo to jednoduché, neboť český scénář byl vytvořen tak, aby se pro vystižení děje použilo co nejméně textu a navíc se studenti museli naučit i naprosto neznámá a nepoužívaná slovní spojení. Ale odměnou za vynaložené úsilí bylo to, že nám v Austrálii velmi dobře rozuměli.

Jak vaše představení diváci přijali?

Přijetí bylo velmi vřelé. Byli velmi rádi, že jsme přivezli kus sebe. I když se o naši evropské historii učí, měli pocit, že jsme jim mnohé vysvětlili víc, názorností a působivostí obrazů. Mnozí dospělí byli až dojatí k slzám, čím vším náš národ prošel. Přišli se na nás podívat i Češi žijící v Melbourne, kteří také neskrývali dojetí.

Hallo, Australia!

rozhovor pro as

Hráli jste v jednom či na vícero místech? Kde všude?

Hráli jsme ve školách v Melbourne, šestkrát na třech typech škol a jednou pro veřejnost v Ringwoodu, což je předměstí Melbourne. Velmi zajímavé bylo představení pro první stupeň škol. Malé děti seděly, koukaly a nezlobily – a to se hrálo v tělocvičně za plného světla bez obrázků a divadelní atmosféry.

Byly reakce diváků rozdílné či v něčem nečekané?

Samozřejmě reakce dospělých byly jiné. Nečekala jsem, že je to až tolik dojme. Co bylo pozitivní, že naše představení vyvolalo spoustu otázek a přemýšlení o historii tak malého národa (mnozí si nás spojují s Evropou).

Jak dlouho váš australský zájezd trval?

V Austrálii jsme pobývali čtrnáct dní a dva dny jsme cestovali vzduchem.

Viděli jste v Austrálii nějaké divadlo?

Divadlo jsme neviděli, ale měli jsme možnost pozorovat konkurz na výběr role do školního muzikálu a hodinu dramatické výchovy.

Během pobytu jste patrně netrávili čas jen divadlem. Jaký byl váš mimodivadelní program?

Hráli jsme tři dny. Zbytek pobytu jsme cestovali po hlavním městě Melbourne a jeho okolí, navštívili jsme typická australská zvířata v zoo, rezervaci tučňáků, přírodu u moře, zažili koupání v neklidném moři v únoru, byli přijati na radnici starostou Ringwoodu, poznali i jiný způsob stravování doma i v restauracích.

Co vás při vašem australském pobytu nejvíce zaujalo?

Myslím, že velký zážitek je způsob života. Lidé jsou usměvaví, vstřícní, nikam se neženou. Působí velmi vyrovnaně a spokojeně. Nezažila jsem aroganci a spěch. A to všude – v rodinách, ve škole, v obchodech, na radnici, kdekoli. Dodržují stanovená pravidla, a to mnohdy přísnější než u nás, všude je čisto, i na záchodech opuštěné pláže. Chovají se pěkně k přírodě, udržují čistotu. A nesmím zapomenout na čtyřiadvacetihodinový hodinový let z Londýna do Melbourne s mezipřistáním v Hongkongu a skoro hodinový výhled na Himálaj.

„Poprvé za dvaadvacet let mého působení v roli učitele jsem měla pocit, že si nás rodiče váží."

Hallo, Australia!

Jak vás přijali po návratu doma, dostalo se vám zadostiučinění?

Musím se přiznat, že největší zážitek jsem měla po příjezdu do Ústí, kdy nás přivítali s kyticí rodiče studentů, kterým jsme čtrnáct dní dělali mámu a tátu. Poprvé za dvaadvacet let mého působení v roli učitele jsem měla pocit, že si nás rodiče váží.

Co vám vaše mise k protinožcům dala?

Poznání života jiného kontinentu a nová přátelství s velmi příjemnými lidmi. A aspoň na chvíli hodně optimistický pohled na dění kolem nás. Divadlo spojilo mladé lidi, dala se dohromady opravdová parta, která se smysluplně rok scházela a něco vytvořila. To mě dává energii do další divadelní činnosti.

Lenko, přeji tobě a celé vaší „australské" partě, aby vám ten optimismus a energie vydrželi co nejdéle. Děkuji za rozhovor.

Mezinárodní divadelní setkání v Lörrachu

Milan Strotzer

Internationaler Theatertreff Lörrach, jak se v jazyce pořadatelské země jmenuje každoročně konaný mezinárodní divadelní festival, se konal v roce 2008 již podvanácté v německém městě Lörrach ležícím poblíž Basileje. Organizátoři – Ingrid Weimannová z kulturního zařízení Nellie Nashorn v Lörrachu a umělecký ředitel festivalu Václav Špirit – připravili na dny 15.–18. 10. 2008 program čítající 13 inscenací od stejného počtu souborů z 8 evropských zemí (Belgie, Česká republika, Francie, Itálie, Maďarsko, Německo a Slovensko). Dva soubory svou účast na poslední chvíli odřekly (maďarský a jeden německý), a tak se v Lörrachu nakonec hrálo 11 inscenací od 11 souborů ze 7 zemí.

Původně byly pro festivalová představení zajištěny čtyři hrací prostory, hrálo se však pouze ve třech, v sále městského kulturního domu Burghof, aule Gymnázia Hanse Thomy a v městském evangelickém kostele. Diskuze k představením, vedené dvěma profesionálními divadelníky z Drážďan, se konaly v divadelních prostorách Nellie Nashorn. Toto kulturní zařízení se stalo jakýmsi divadelním klubem účastníků festivalu, v jehož restaurační části bylo zajištěno také stravování.

Organizátoři v Lörrachu koncipují svůj festival především jako setkání divadelníků z různých evropských zemí, jako možnost vidět se navzájem, potkat se se zajímavými inscenačními počiny a názory kolegů na ně. Proto také vyzývají soubory k pobytu po celou dobu trvání festivalu a požadují, aby se určené soubory podle připraveného plánu zmocnily úvodů do diskuze k jednotlivým inscenacím. Ne vždy se daří dosíci toho, aby soubory setrvaly v Lörrachu po všechny festivalové dny, čímž se také komplikuje sestavení itineráře úvodů do diskuze. Nicméně nastolený systém funguje, diskuze jsou hojně navštěvovány, mají rychlý start a o příspěvky nebývá nouze. Nejde většinou o hluboké rozbory inscenací, ale spíše o reflexe toho, čím ta která inscenace zaujala, respektive co bylo překážkou její plnohodnotné komunikace s diváky. Lektoři zde zastávají hlavně role moderátorů a až v druhém sledu jsou oporou odbornou. Diskuze se nesou v živém duchu a vstřícné atmosféře. Díky různorodosti jazykové se stává středem zájmu jazyk divadla jako takový, ve své schopnosti zprostředkovat sdělení navzdory řečovým přehradám.

Theatertreff Lörrach 2008 zahájily spojené rakouské soubory z **Abtenau a Holzhausenu** představením hry ***Felixe Mitterera* Můj netvor (Mein Ungeheuer)**, které jsme měli možnost zhlédnout na letošním Jiráskově Hronově. V Lörrachu byla inscenace přijata o poznání zdrženlivěji než v Hronově. Chválu herectví zde zastínila nekomunikativnost pramenící z jazykové bariéry. Publikum zkrátka nerozumělo, nemělo oproti hronovskému uvedení k dispozici projekci klíčových pasáží textu. Mittererův umělý jazyk, jehož základem je jeden z rakouských dialektů, se stal nesrozumitelným i pro německy mluvící diváky. V zásadě monologický způsob vyprávění obsahuje velké množství podstatných informací pro pochopení jednání postav a smyslu hry. Inscenace režisérky Marion Hacklové ne-

Theater Abtenau & Theater Holzhausen
Rakousko
Felix Mitterer: Můj netvor
Foto: Milan Strotzer

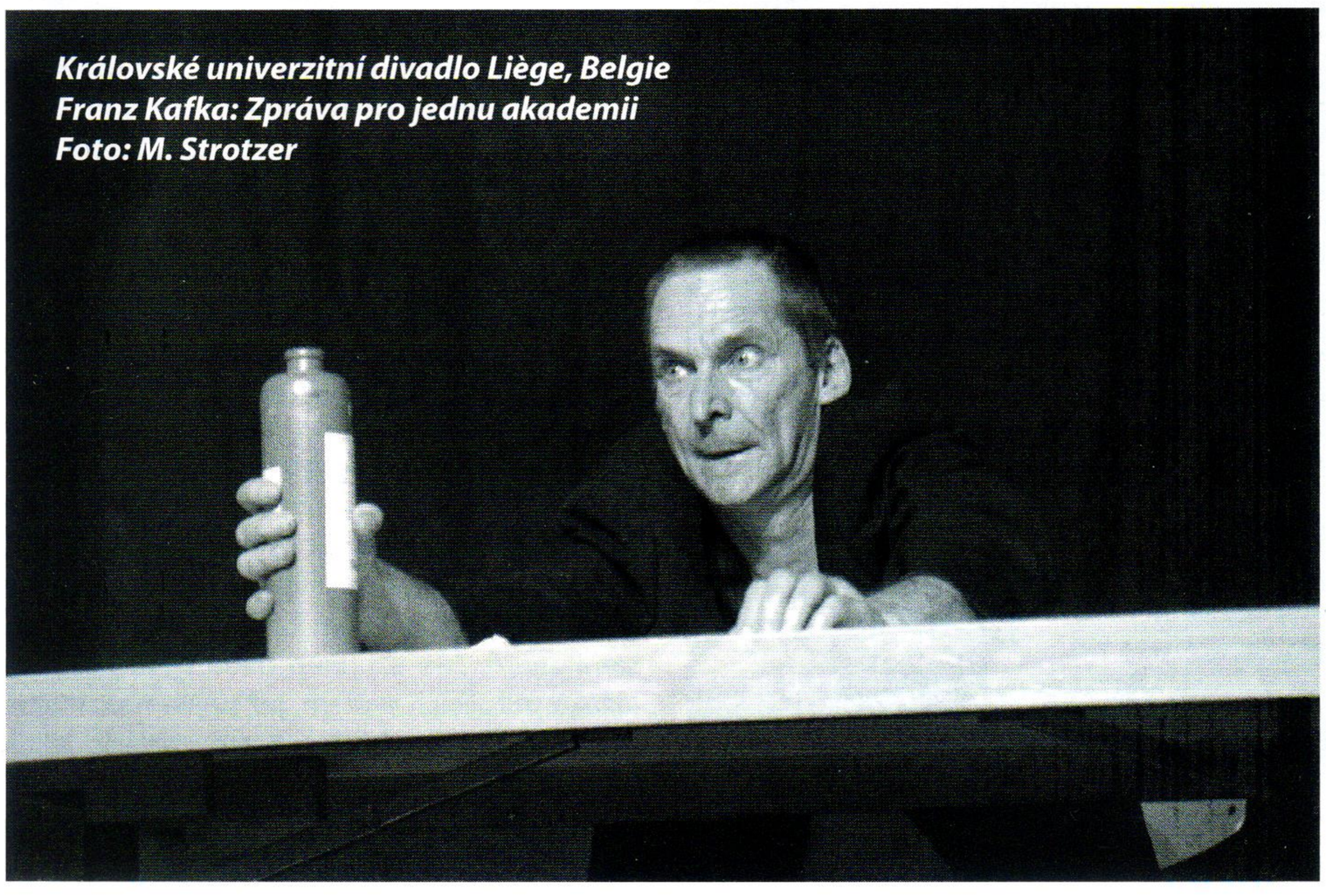

Královské univerzitní divadlo Liège, Belgie
Franz Kafka: Zpráva pro jednu akademii
Foto: M. Strotzer

Le Troupô Metz, Francie / Oliver Levesque, Nicolas Turon: Fyzik a chemik. Foto: Milan Strotzer.

chává tyto informace zasuté ve slovním sdělení, aniž by se je snažila zveřejnit vpravdě divadelními výrazovými prostředky schopnými překonat jazykovou bariéru.

V této souvislosti bylo velice zajímavé hned následující představení **Královského univerzitního divadla z Liège** z Belgie, hrané ve francouzštině. Soubor nastudoval v režii Roberta Germaye povídku ***Franze Kafky* Zpráva pro jednu akademii**. Jde tu o přednes zprávy polidštěného opičáka pro akademiky, tedy o monolog od A do Z. Robert Germay jej však zpracoval tak, že diváci neznalí francouzštiny sdělovanému obsahu bez problémů rozuměli. Výborného hlavního protagonistu hry vybavil odpovídajícími prostředky divadelního výrazu, jeho kreaci podpořil party dvou spoluhráčů, profesora akademie (sám si ho zahrál) a jeho asistenta. Inscenace byla příkladnou ukázkou schopnosti rozehrát monologický literární text, transformovat ho do sdělných divadelních situací a vystavět inscenaci při minimalistické scénické výpravě tak, aby zazněl naplno smysl původní textové předlohy. Inscenace byla s výhradou nastavovaného konce příznivě přijata i diskuzním auditoriem a lze o ní uvažovat v souvislosti s výběrem zahraničních inscenací do hlavního programu příštího Jiráskova Hronova.

Následovalo představení **Divadla Apron** z německého **Halle**, souboru, který se po řadu let skví i na nejrůznějších festivalových jevištích. Známe ho i u nás z hronovského uvedení Büchnerova Vojcka. Tentokrát se kmenový režisér souboru Volker Dietzel nechal inspirovat hrou I. Örkenyho, ale také F. Rabelaisem a N.V. Gogolem a vytvořil na základě textové předlohy ***Fabiana Dehmela*** inscenaci nazvanou **Volker slyší signály (Volker hört die Signale)**. Volker je křestní jméno z nejčastějších a tudíž nejobyčejnějších jako předurčené pro tzv. Jedermanna (každého, ničím výjimečného), navíc je v jeho základu obsaženo slovo (das) Volk, tj. lid, což je pro inscenaci významové. Postava Volkera se ve hře, která má žánrově nejblíže k politickému kabaretu, ocitá v kaleidoskopu obrazů a situací, jež jsou výrazem choromyslného světa,

Traumtanz Drážďany, Německo / Julie Nésterovová: Na čaj pod mosty. Foto: Milan Strotzer

Wittenské divadlo pro děti a mládež, Německo / Sven Norqvist: Peterson a drůbež. Foto: Milan Strotzer

jehož hymnou je Internacionála, světa plného chaotických zvratů a pokřivených lidských hodnot. V tomto světě vévodí Volkerové napříč staletími a zeměpisnými souřadnicemi. A tak se v jakémsi pel-mel setkáme s chudým rodákem z Ajaccia, z něhož se vyklube vládce Napoleon, s komunistickými předáky etc. etc., naposledy v něm nechybí ani muslimští teroristé. Lidová moudrost praví, že stokrát nic umořilo osla. V představení Apronu mnoho Jedermanů umořilo diváky, někteří z nich se ale nedali.

Stálicí na lörrašských festivalových jevištích je skupina **Le Troupô** z francouzského **Metz**. Tentokrát přijela s původní hrou členů souboru ***Olivera Levesquea*** a ***Nicolase Turona***, který je současně režisérem inscenace. Hra nazvaná **Fyzik a chemik** je klauniádou pro dva protagonisty, které na jevišti doprovází jazzový kvartet. Fyzika a chemika hrají velice dobře sami autoři. Jde o příběh dvou bývalých spolužáků putujících světem, jež pojilo nerozlučné přátelství pokrevních bratří, ale rozdělilo jejich profesní zaměření, a to i ve společenském a finančním přeceňování chemiků a podceňování fyziků. V jejich vztahu počne převažovat nená-

vist nad přátelstvím. Představení bylo ukázkou autorské a vynalézavé herecké práce. Patřilo k nejzdařilejším v programu festivalu.

Hned následující produkce, určená středoškolskému publiku, se naopak propadla na spodní příčku pomyslného hodnotového žebříčku. Inscenace nazvaná **Goethův Faust – loutková show** vznikla na půdě **Freiburgské loutkové scény** (Německo). Byla typickým příkladem toho, co loutky nemohou – pracovat prostředky psychologizujícího činoherního divadla. Nebylo divu, když se po pauze do hlediště vrátila sotva třetina publika. Ta se navíc stala v druhé části představení svědkem dramaturgického barbarství. Přidaná postava Kašpara, uvádějící údajnou show, nám vytrvalým oznámila, že se, jak by se dalo očekávat, nebudeme zabývat Markétkou a jejím dítětem, ale budeme se věnovat výhradně Faustovi. A tak se i stalo až do závěrečného happy endu, kdy se Faust potkal s Markétkou na nebesích. Paradoxní je, že toto „dílo" vzniklo na půdě

Die Pusterer Bozen, Itálie / Kolektiv souboru: Na nástupišti. Foto: Milan Strotzer.

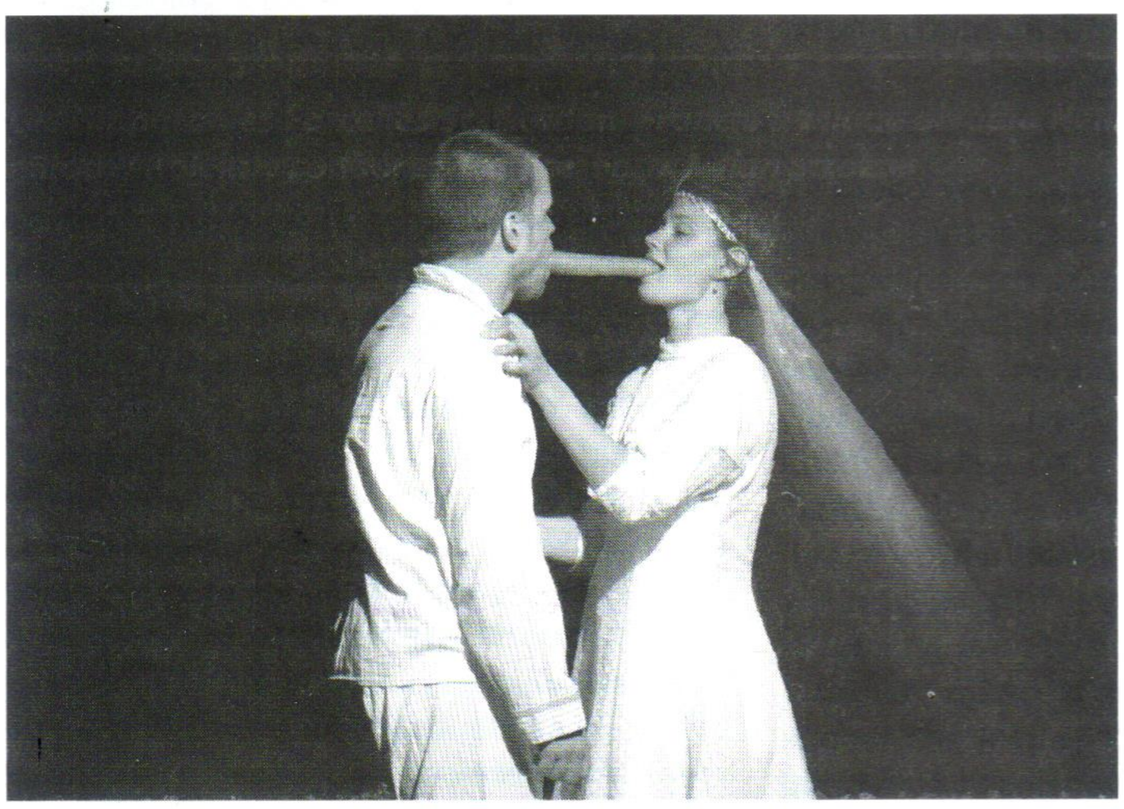

Traumtanz Drážďany, Německo / Julie Nésterovová: Na čaj pod mosty. Foto: Milan Strotzer

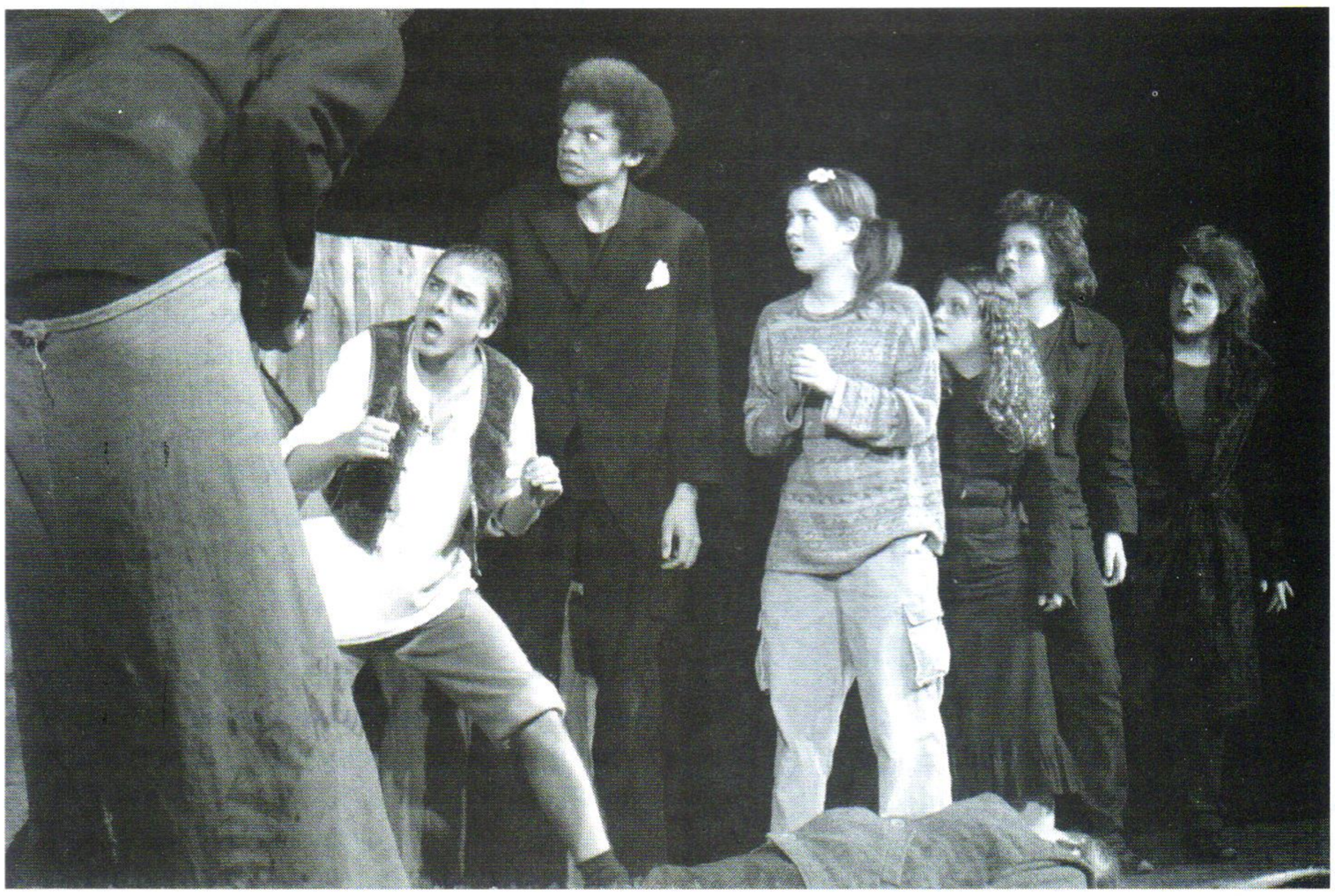

Les Hippotames Forcelles St. Gordon, Francie a Mladé divadlo Nellie Nashorn Lörrach, Německo / Kolektiv souboru: Hranice. Foto: Milan Strotzer.

jediného profesionálního a tudíž honorovaného divadla, které na Teathertreffu vystoupilo.

O mnoho lépe na tom nebyla ani další produkce, určená tentokráte dětskému publiku předškolního věku, a sice **Wittenského divadla pro děti a mládež** (Německo). Soubor sehrál prostředky činoherního divadla jednu epizodu z tamějšími dětmi oblíbeného televizního seriálu autora ***Svena Norqvista***, nazvanou **Petersson a drůbež**. Zdá se, že bolestivá situace v oblasti divadla pro děti není jen u nás v Čechách.

K zajímavostem lörrašského festivalu patřilo vystoupení divadelní skupiny **Die Pusterer** (Rozprašovači) **z Bozenu v Jižním Tyrolsku** (Itálie). Die Pusterer jsou věkově rozrůzněnou skupinou složenou z osob postižených Downovým syndromem. Předvedli vystoupení nazvané **Na nástupišti**. Ačkoliv pracují pod vedením pracovníků sociálního centra, šlo v tomto případě údajně o vlastní práci členů skupiny bez toho, aby kdosi zvenčí koncipoval scénář, popřípadě režíroval atd. Hra líčila prostřednictvím individualizovaných postav situace cestujících na nádraží při čekání na příjezd vlaku. V diskuzi k představení se kolektivu dostalo nemalého uznání včetně pochvaly za divadelní kvality vystoupení.

Jednoznačně největší a nejaplaudovanější přijetí si v Lörrachu vysloužil soubor ze Slovenska, **Divadelní sdružení z Partizánského**, za svou inscenaci hry ***Jozefa Krasuly*** a ***Ivana Hanzlíka***, napsané na motivy povídek ***Dušana Dušeka*** **O snoch, krídlach a psovi Hurikánovi**. Vznikla před 16 lety, v r. 1993 ji soubor uvedl na Jiráskově Hronově a objel s ní téměř všechny kontinenty. V Lörrachu se hrálo její 98. představení. Byť po čase došlo k proměně obsazení, dvojice hlavních protagonistů má na kontě značnou část repríz, a přesto vše vzniká na scéně jako poprvé, nic nepůsobí zmechanizovaně, svět fantazie dvou vesnických starých mládenců se rodí před zraky diváků s každou situací hry. Ve vrcholné scéně si Vilo a Edo nasadí křídla a svobodní jak ptáci vzlétnou nad rodnou vsí a vydají se na let západní Evropou, aby se poté vrátili jako strážní andělé ke svým domů. Mohlo by se zdát, že tato scéna, potažmo inscenace jako taková, pozbyla na aktuálnosti, ale není tomu tak. Zůstává všeplatnou oslavou fantazie a svobody, ale také výrazem lidské potřeby zakotvenosti a prospěšnosti pro druhé.

Divadelné združenie Partizánske, Slovensko / Jozef Krasula a Ivan Hanzlík na motivy poví-dek Dušana Dušeka: O snoch, krídlach a psovi Hurikánovi. Foto: Milan Strotzer.

Jednou z nejdiskutovanějších inscenací byl scénický počin souboru **Traumtanz z Drážďan**, nazvaný autorkou, režisérkou a interpretkou v jedné osobě ***Julií Nésterovovou*** **Na čaj pod mosty (Unter den Brücken zum Tee)**. Syntetický jevištní tvar akcentující prostředky pohybového a tanečního divadla příliš neosvětluje ani název, ani úvodní slovo souboru o inscenaci, natož pak sdělení režisérky o původním východisku v Kafkově novele Proměna. Tématem je vztah rodičů a dětí. Muž středního věku podléhá po celý život své matce. K proměně dojde, když se vymaní z matčina sevření a nalezne svou životní partnerku. Ale proměna je to jen zdánlivá, neboť manželské soužití je poznamenané tím, že muž přejal způsoby jednání své matky. Veškeré pokusy o vzkříšení partnerských vztahů jsou odsouzeny k nezdaru a rodina, potažmo lidské společenství k zániku. V inscenaci je využito několika znamenitých nápadů přinášejících neobvyklé obrazy, jež mají výsostnou vypovídací hodnotu. Za všechny lze jmenovat hru s asi desítkou dřevěných holí, skládání puzzlí do obrazu dotýkajících se rukou (fragment Michelangellova Zrození Adama), a především pak použití veliké mrkve k vyjádření sblížení muže a ženy – herci mají mrkev v ústech a musí se k sobě doslova prokousat, aby mohli spočinout v toužebném polibku a objetí. Bohužel, inscenace je zahlcena mnoha jevištními akcemi, které nemají onu potřebnou vypovídací schopnost a nejsou ani poutavé. Začasté dochází k matoucím významovým zkratům. Naproti tomu chybí zřetelnější nastolení výchozí situace tak, aby diváci nenarazili na bariéru nepochopení. Diskuze prokázala, že se to většině diváků přihodilo.

Česko-německá skupina 3 + 1 / Michael de Ghelderode: Escorial. Foto: Milan Strotzer.

V programu bylo zastoupeno i divadlo studentské. Reprezentovaly je spojené soubory **Les Hippotames** (Hroši) **z Forcelles St. Gordon** z Francie a domácí **Mladé divadlo Nellie Nashorn** (Nosorožec Nellie) **z Lörrachu**. V režii Nicolase Turona a Brigit Vaithové uvedly autorskou inscenaci pod názvem **Hranice**. Razantně pojednaná groteska se zabývá na půdorysu jedné vesnice a dvou znesvářených rodin problematikou nesmyslného vytváření bariér mezi lidmi, způsobující nenávist přenášenou z generace na generaci. Představení bylo průkazným příkladem poučené divadelní práce, namnoze dobré vybavenosti mladých interpretů a zprostředkovalo divákům bohatou plejádu poutavých situací.

Závěr festivalu patřil česko-německé skupině **3 + 1** kooperujících souborů **Rádoby-divadlo Klapý a Gut & Edel Lörrach**. V režii Rudolfa Felzmanna předvedla skupina složená z hrajících režisérů Václava Špirita, Ladislava Valeše a Jaroslava Kodeše své nastudování jednoaktovky ***Michaela de Ghelderoda*** **Escorial**. Chtělo by se označit Ghelderodovu dramatickou miniaturu za krutý krvavý žert. Ale žerty zde jdou stranou. Jde o krutou hru ve hře vypovídající o tom, kam až může a dosahuje na jedné straně moc a na druhé láska. Příběh mocného panovníka a jeho šaška se klene od obludné moci přes krutou manipulaci až k směšnosti a nicotě. Název hry napovídá, že jde o španělský královský dvůr, nejspíše Filipa II., ale Ghelderode nikoho nejmenuje, nejde mu o tlumočení historických reálií. Inscenátoři navíc traktují hru s použitím atributů marionetového loutkového divadla a podtrhují tak dimenzi zkostnatělosti, ošuntělosti a směšnosti, ale také disproporčnosti (naddimenzovaná židle představující královský trůn). V hlavní roli se skvěle představil Václav Špirit. Jeho Král je obludný a nebezpečný, současně směšný až politováníhodný. V roli Šaška mu zdařile sekunduje Ladislav Valeš. Dalších drobných rolí se zhostil Jaroslav Kodeš. U obou pánů bych uvítal ještě barvitější či razantnější uchopení rolí. Při přemítání nad velice zdařilou inscenací jsem připadl na dvě otázky. Za prvé si nejsem jist, zda je od počátku nepochybně zřejmé, že byla královna otrávena a proto umírá. Vím, že to v textu je, ale o tom nehovořím. Za druhé mám pochybnost o funkci truhlice, z níž Král v závěru hry vytahuje relikvie své lásky či spíše chtíče. Bez některých bych se jistě obešel (kondom, důtky...), mohl bych postrádat i celou truhlici, ale raději bych ji viděl zužitkovanou ještě jinak, ne pouze jako ornament na konec. Svěřím se, že mne dokonce v první chvíli napadlo, zda se nejedná o corpus delicti proti Šaškovi. Ale to jen tak na okraj, možná jde o využití principu plánované chyby k umocnění uměleckého vjemu. Každopádně byl Escorial výraznou tečkou lörrašského Theatertreffu a musím potvrdit, že režisérovo přání, aby herci neudělali ostudu jemu a českému divadlu, bylo výsostně splněno.

Druhá strana dveří v Lingenu

Jitka Semotamová

Kunst machen 2008
4. International fest der Sinne 8.–12. říjen 2008 Lingen (Ems)

Cyranovy boty se představují…

Pohybové studio Cyranovy boty je občanské sdružení, které vzniklo v červnu roku 2001 a působí při Centru volného času Lužánky v Brně za podpory bezbariérového divadla Barka (www.barka.unas.cz) a Starého pivovaru (www.stary-pivovar.cz). Je volnočasovou aktivitou, určenou mladým lidem od šestnácti let (vč. mládeže s pohybovým handicapem) se zájmem o divadlo, tanec, pohyb a rytmus. Hlavní náplní studia je příprava a realizace vlastních představení v oblasti pohybového divadla a rytmodivadla. Soubor se člení do tří hlavních linií: tanec (obsahem je zdokonalování se v současných tanečních technikách a trendech a vytváření tanečních choreografií), integrovaný tanec (hledá cesty, jak se vyjadřovat pohybem na jevišti ve skupině tvořené lidmi s pohybovým handicapem i bez něj, přitom se využívají techniky současného tance, principy Labanovy analýzy pohybu i prvky taneční terapie. To vše vede k vytváření představení v žánru pohybového divadla) a rytmoprojekt (tvorba představení v žánru sound theatre (rytmodivadlo) a zdokonalování se především v technice bubnování na africké djembe, ale i na jiné instrumenty.

„…největším problémem na všech zahraničních festivalech, na kterých jsem kdy byla, /…/ bylo to, že my Češi hrozně rádi a celkově moc jíme. Nestačí nám jedna bulka a malý celozrnný chleba nebo čtyři kousky toustu, který zmačkám do kuličky o průměru 1cm.“

Kromě pravidelných tréninků a zkoušek soubor realizuje víkendová soustředění, taneční workshopy, letní taneční a bubnovací dílny a jednou za dva roky festival pohybového divadla Nadělení v pohybu. Od roku 2009 bude tento festival realizován každoročně na jaře pod názvem Sencese. Cílem je naučit se vyjadřovat tancem, rytmem, pohybem a používat tohoto umění k potěšení svému i ctěných diváků.

Na jaře 2007 vedoucí a choreografové Věra Bělehrádková a Jitka Semotamová vytvořily představení pro integrovanou skupinu s názvem Druhá strana dveří. Premiéra byla uvedena na konci dubna 2007 v bezbariérovém divadle Barka. Ještě před premiérou bylo představeno na Národní přehlídce pantomimy a pohybového divadla v Kolíně s názvem OTEVŘENO XII, odkud si odvezlo doporučení na Jiráskův Hronov.

Na konci února 2008 obdržel soubor pozvání na mezinárodní festival „divadlo s handicapovanými“ v Lingenu (Kunst machen 2008, 4. International fest der Sinne), které s nadšením přijal. A tak jsme 8. října 2008 ráno, v počtu devíti osob, naložili dodávku a vyrazili dle rad GPS směrem na Lingen.

Příjezd

Hlavní organizátorce festivalu Anne-Marie Jansen-Wieschebrock jsme sdělili, že přijedeme někdy ve středu v noci nebo ve čtvrtek ráno – dle schopností a možností řidiče. Dorazili jsem ve středu asi kolem jedenácté večer na ubytovnu – koleje. První pozdrav organizátorů jsme obdrželi hned na dveřích. Vzkaz s dvěma telefonními čísly, která můžeme použít v případě potřeby kdykoliv. Druhý pozdrav už byl osobnější. Na ubytovně se ještě nespalo, právě skončil koncert rockbend „Lampenfieber“ z Německa.

Na festival jsme docestovali jako poslední. Po vstupu do budovy mě u vrátnice oslovil velmi sympatický mladý muž se slovy: „Hello, are you from Czech?“ A než jsem mu stačila odpovědět, zmizel ve dveřích, z kterých se vzápětí vynořil s klíči od tří pokojů. Velkým překvapením bylo, že nám nechali večeři, což s povděkem přijala mužská hladová část souboru. Ještě nám oznámili, že snídaně je v osm a že nám ráno přidělí našeho guida. Po večeři jsme se s příjemným pocitem, že je o nás postaráno, rozešli do svých pokojů. Ubytování jsme zhodnotili na jedničku. Mít u nás takové koleje, radost studovat.

Stravování

Ráno jsme zjistili, že jsme v ekologické škole. Strava měla značku Bio. Slíbený guide nedorazil. Po snídani jsme odjeli autobusem do divadla na představení Nest of hope souboru Jukums z Lotyšska.. Tento soubor pracuje s lidmi se středně mentální retardací. Produkce Nest of hope na nás silně zapůsobila, některé dokonce rozplakala. Po tomto představení a i těch ostatních jsme vyplnili dotazník. Hodnotili jsme představení stupnicí od jedné do pěti, napsali, zda jsme představení pochopili a co nás na něm zaujalo.

Blížil se čas oběda a my byli stále bez našeho guida a díky tomu jsme zmeškali odjez autobusu na ubytovnu a pak na oběd. Na ubytovnu jsme se proto vydali nádherným podzimní dopolednem po svých. Velkým překvapení bylo, když nás v půlce cesty míjel autobus, který nás měl zavézt na oběd. Už jsme si začali říkat, že budeme o hladu, ale ostatní soubory a i řidič autobusu byli tolerantní, a tak na nás asi čtvrt hodiny počkali, než jsme dorazili.

Dojel jsem do jídelny a zjistil, že guide, kterého stále nemáme, nám měl předat stravenky. Takže přeci jenom bez jídla??

Cyranovy boty Brno / Věra Bělehrádková a Jitka Semotamová: Druhá strana dveří. Foto: Jiří „Tashi“ Vondráček

Postaral se o nás Alex, který dělal guida ruskému souboru. Obvolal pár lidí a ujistil nás, že se přeci jen najíme. Asi po patnácti minutách přichází hlavní organizátorka festivalu Anne-Marie Jansen-Wieschebrock a předává mi tašku s programem, mapou Lingenu – abychom se neztratili, a hlavně stravenky.

Je po obědě a my se vydáváme na odpolední procházku Lingenem. Zvesela rozkládáme mapu a než vyrazíme, konečně se setkáváme s naším guidem. Dovídáme se, že se jmenuje Jana, studuje a za týden bude maturovat. Věnuje nám asi hodinu svého času, příští setkání s ní bude další den v divadle při našem představení a pak při odjezdu, při loučení.

Večeře probíhaly formou švédského stolu. Ovšem s tou výjimkou, že u stolu stál pán, který dirigoval, co si kdo může vzít a kolik. Což mělo za následek to, že hrozilo, že budeme hladoví. Další den nás již pro velké námitky raději nekontroloval.

Obecně vzato, největším problémem na všech zahraničních festivalech, na kterých jsem kdy byla (zúčastnila jsem se folklorních festivalů zvaných Europeáda v Holandsku a Dánsku), bylo to, že my Češi hrozně rádi a celkově moc jíme. Nestačí nám jedna bulka a malý celozrnný chleba nebo čtyři kousky toustu, který zmačkám do kuličky o průměru 1cm. A když už vydržíme vystát frontu na oběd (v místnosti, kde se protočí asi 4000 lidí) a neupadnem do mdlob z hladu, neutečem před skotským orchestrem, který vlastní čtvery dudy a rozhodne se zpříjemnit čekání svoji melodičností, tak dostaneme jídlo v plastu, které nepěkně voní, nepěkně vypadá a chuťové buňky po první soustu začínají protestovat. Zaženeme nejhorší hlad a těšíme se na večeři, kde dostaneme čtyři tousty a každý z nich zmačkáme do kuličky o průměru 1cm… Pak zjistíme, že Lidl není zas až tak špatný obchod, když ho potkáme v zahraničí.

Večer nás čekala v divadle nizozemská show, která se na konci strhla v docela dobrou taneční party.

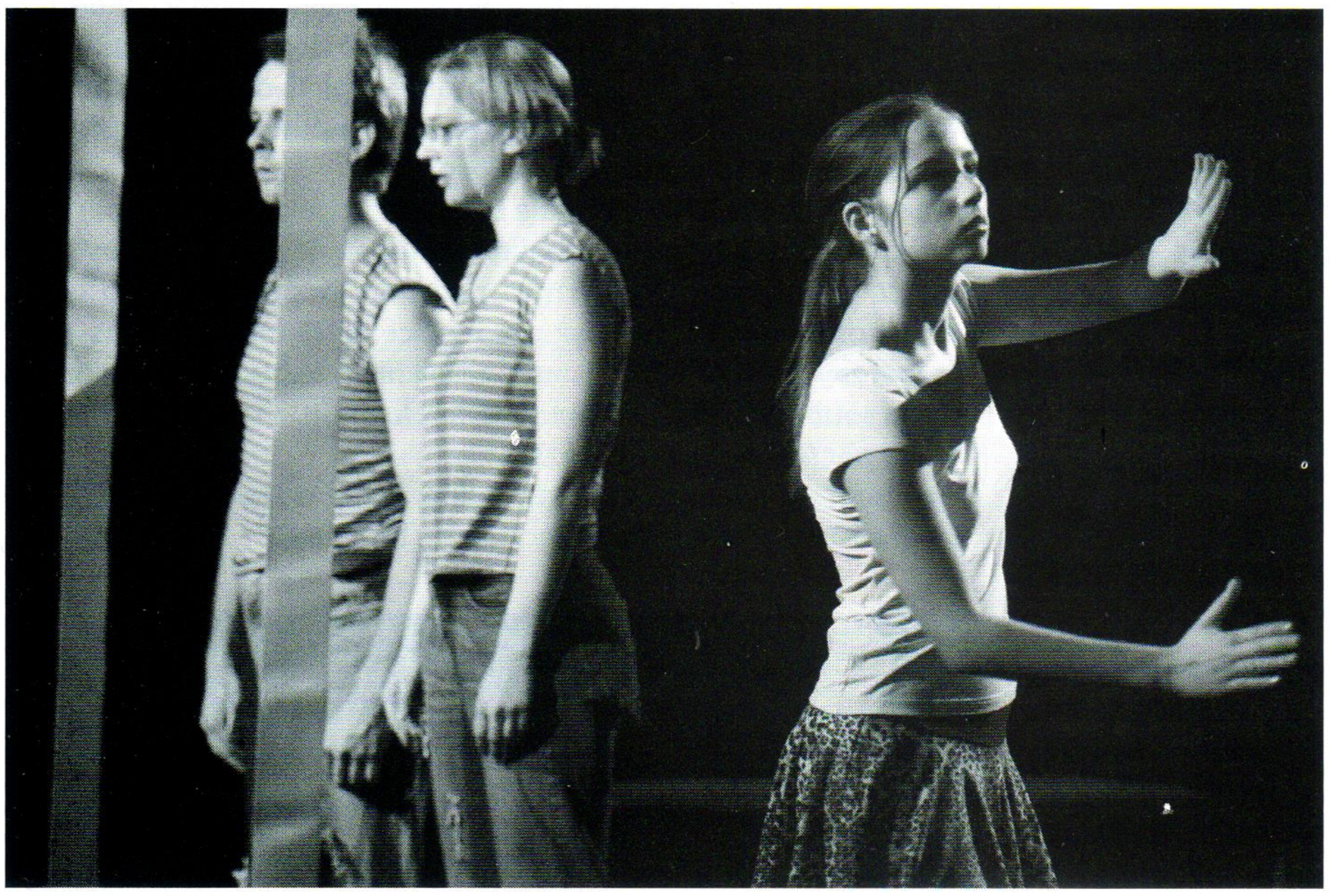

Cyranovy boty Brno / Věra Bělehrádková a Jitka Semotamová: Druhá strana dveří. Foto: Jiří „Tashi" Vondráček.

V divadle

V pátek v 17 hod. jsme měli vystoupení. Takže celý den byl zaměřen na přípravy. Den jsme opět strávili bez guida, ale komplikace s odvezením do divadla jsme opět vyřešili přes Alexe.

Z divadelního prostředí jsem zvyklá na zdánlivý chaos, který v divadlech panuje. Např. když hodinu před premiérou hlavní hrdina nemá došité kalhoty. Ne vždy jsou požadavky na představení splněny, a tak je třeba vždy dolaďovat a upřesňovat.

Proto nás mile překvapilo, že celá příprava scény a světel se odehrála bez problémů. Světla však byla poněkud zbytečná, protože v prostoru bylo mnoho světla zvenčí a nedalo se zatemnit. Všechno bylo nalinkované tak, že jsme nemuseli řešit organizaci, že už jsme měli být dvacet minut na scéně, že se něco nestíhá, nebo že vás už někdo vyhazuje. A tak jsme se v klidu mohli věnovat režii a prostorovce.

Docela nás překvapila představa německých praktikáblů. Když v našem divadle chcete navýšenou scénu, donesou vám praktikábly. Tady tento pojem asi neznají. Na jeviště nám donesli žluté bedny od kokakoly. S nedůvěrou jsem se na ně podívala s otázkou, zda to myslí vážně. Velmi nejisté přikývnutí a potměšilý úsměv mi bylo odpovědí. Ano. Vážně to mysleli. A tak jsme dále nevěřícně sledovali jejich kreativní počínání. K bednám donesli skládací lavičky. Pod ty lavičky se z každé strany dala žlutá bedna kokakoly a vznikl tak vyvýšený prostor, který byl uprostřed dosti pružný. Dobrá zábava pro děti z mateřských škol, ne však pro člena v souboru, který se chystá do důchodu. Se škodolibým úsměvem jsme dále sledovali jejich počínání s požadavkem navýšené scény. Nakonec donesli černé plátno, které ve spojích bylo slepeno izolepou, aby ten, co se pohybuje po lavičkách, nezakopl. Velmi zábavné a překvapivě funkční. Všichni jsem si vzpomněli na večerníček Pat a Mat. Scéna postavena, světla nachystána, hurá na oběd.

Na obědě nás přepadla Anne-Marie Jansen-Wieschebrock. Dověděla se, že jsme ráno měli trošku problém se do divadla dopravit, a tak se rozhodla vzít to do vlastních rukou a zajistit nám odvoz do divadla odpoledne. Když jsme jí oznámili, že se po obědě chceme projít kolem řeky, nebrala nás příliš vážně. Zprvu nám nevěřila, že procházku podstupujeme dobrovolně. A ne z důvodů, že by nás neměl kdo odvézt. Nakonec jsme si to vysvětlili, Anne-Marie Jansen-Wieschebrock zakroutila hlavou a popřála nám pěkný den a my se spokojeně vydali podél řeky zpět do divadla. Divadlo byl kostel, který se již deset let používá jako koncertní síň.

Byli jsme na odpoledním představení společně s ruským dramatickým souborem, který pracuje s dětmi s vadami zraku. Hráli jako první a strhli nás výtečným dramatickým projevem a příběhem o dospívání. Museli jsme se rychle vzpamatovat, nachystat scénu a převléci se. Jediným zádrhelem byly zasukované dveře, které nám pomohl Alex zase rozsukovat. Němečtí technici již přestali kroutit hlavou nad českou choreografkou, která se rozhodla býti osvětlovačem, režisérem a technikem se šroubovákem v ruce v jedné osobě s úsměvem mi přenechali světelný pult a odešli na kafe.

Představení skončilo, potlesk byl dlouhý. Lidé odcházeli z divadla a já u dveří s prospekty o našem souboru přijímala většinu ovací. Vladimir Chikisheve, ruský choreograf, který působí v souboru Theatre Piano, byl nadšený způsobem práce, s jakým v souboru pracujeme a unešen tématem, které jsme zpracovali. Předali jsem si kontakty a těšili se z možné budoucí spolupráce.

Tak tentokrát nám ten autobus opravdu ujel. Ale technici nás tam nenechali. Naskládali nás do jejich dvou dodávek a odvezli na večeři. Po večeři se konalo dánské vystoupení „Endgame" von Samuel Beckett.

V sobotu ráno jsme se rozloučili a vyrazili domů, abychom si ještě stačili odpočinout, než vyrazíme v pondělí do práce. Mrzelo nás, že odjíždíme ještě před koncem. Festival byl výtečný jak po programové stránce, tak organizačně. Bez vlastního guida jsme se v podstatě obešli, a na Alexe nezapomenem.

Cyranovy boty byly na festivalu v Lingenu poprvé v roce 2004 s představením Do Země ze mě. Troufám si říct, že naše druhé působení určitě nebylo posledním.

postgraduální sloupky

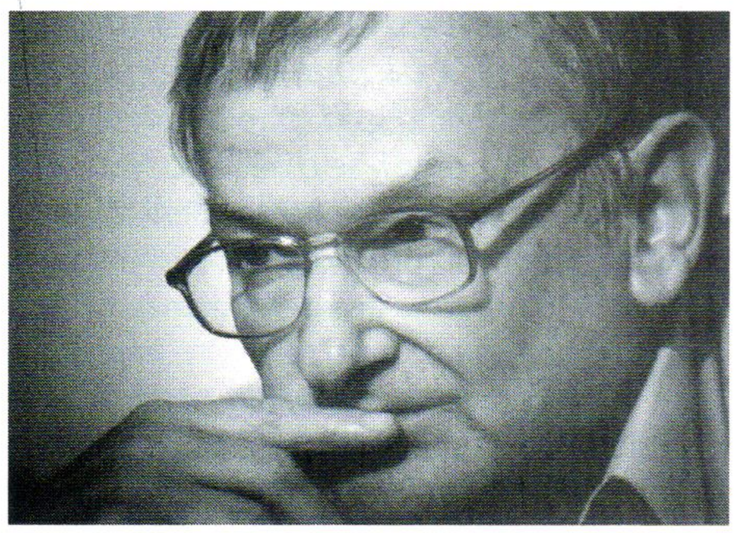

Paměť divadla XI

Jan Císař

Píšu toto jedenácté pokračování Pamětí divadla necelých 24 hodin poté, co jsem se vrátil z rakovnické Popelky, která je – jak známo – národní přehlídkou amatérského činoherního divadla pro děti. Našel jsem v této přehlídce v posledních letech zalíbení. Nejen pro její atmosféru a ani ne pouze proto, že tam nemusím žádným způsobem zveřejňovat své názory na zhlédnutá představení a dokonce ani o nich – nechci-li – složitě přemýšlet; stačí mně jen ten prostý základní estetický soud: líbí – nelíbí. Ale je to především proto, že tam vidím zajímavé amatérské divadlo, které ledacos vypovídá o jeho současném stavu, tendencích a trendech. A tak jsem v okamžiku, kdy jsem začal psát toto pokračování Pamětí divadla, nemohl uniknout jakési sebereflexi. To jest úvaze o tom, proč tomu tak v přítomnosti je, proč tahle příchylnost k Popelce a divadlu pro děti u mne nastala, když po dlouhá léta byla tato kapitola pro mne zneklidňující, stresující, někdy dokonce až traumatizující a proč jsem se vyhýbal tomuto typu amatérského divadla, jak jen jsem mohl.

Ale musím začít od Adama. Když jsem začal hojně a často porotovat amatérské divadlo, setkával jsem se při různých příležitostech s představeními pro děti. A byl jsem většinou zaskočen až šokován. Neboť v naprosté převaze to byla představení svou podobou děsivá – textem počínaje a jeho divadelní realizací konče. Nejvíce mne překvapovalo, že těch děsivostí se dopouštěly i soubory, které jinak – hrály-li pro dospělé – patřily k slušným, dobrým, když ne dokonce k nejlepším. Z tohoto důvodu mě tenhle fenomén v amatérském divadle začal zajímat. Zahájil jsem průzkum, proč tomu tak je. V mnohém mi v tomto pátrání pomohlo amatérské loutkové divadlo, v němž jsem se setkal s „pravidelně" hrajícími soubory. Dokonce mě kdysi Milada Mašatová pozvala do Olomouce na festival tohoto typu souborů – Čechovu Olomouc. A měl jsem za sebou i zkušenosti z divadla profesionálního – činoherního a především loutkového. Dám-li všechny ty letité poznatky a zkušenosti dohromady, dojdu asi k těmto závěrům:

Především si myslím, že sám dětský divák je prvním nepřítelem kvalitního divadla pro děti, protože se vyznačuje vysokou stálostí i velkým zájmem o divadlo. Jinak řečeno: poptávka téměř vždycky převyšuje nabídku, vždycky je velký zájem rodičů (a také prarodičů) dopřát – jistě z nejrůznějších příčin, s nihž některé nejsou vskutku výrazem hlubokého vztahu k divadlu – svým ratolestem divadelní zážitek, pobavit je představením. Téměř každá produkce pro děti – zejména v malých a menších místech – má zaručenou vysokou návštěvnost. A tak nevzniká kvůli počtu divákům tlak na kvalitu jako záruku přitažlivosti, ale naopak: pouhé produkování těchto představení v co největším počtu se může chápat jako velká zásluha; prostě důležité je, že představení pro děti vzniklo, že existuje.

„...setkával jsem se při různých příležitostech s představeními pro děti. A byl jsem většinou zaskočen až šokován. Neboť v naprosté převaze to byla představení svou podobou děsivá... /.../ Nejvíce mne překvapovalo, že těch děsivostí se dopouštěly i soubory, které jinak – hrály-li pro dospělé – patřily k slušným, dobrým, když ne dokonce k nejlepším."

Velice často jsem se také potkával s představou dětského diváka jako diváka, jenž musí být vychováván, neboť se vlastně teprve stává divákem. Nebo ještě lépe: je nutné učit jej být divákem. Má to dvě roviny. Ta první předpokládá, že teprve až dítě dospěje, bude plnohodnotným divákem, že po celé dětství teprve jako divák dozrává. Jistě, určitá základní pravidla dítě musí pochopit, aby mohlo divadlo vnímat právě jako divadlo. Ale to zvládne hravě, lehce a rychle. A pak už se stává divákem, pro něhož platí to, co pro každého diváka: má své – řečeno se Zichem – divadelní zaměření, něco od divadla očekává a je buď zklamán, nebo nadšen; podle toho, jak představení jeho očekávání splní. Tyhle problémy patřily rovněž k těm, jež snižovaly divadelní kvalitu dětských představení. Neboť se jaksi samozřejmě předpokládalo, že vnímání dětského diváka je v něčem omezeno, že se mu musí vycházet vstříc v některých postupech, které mu vnímání usnadňují, a že na některé divadelní principy prostě nemůže dosáhnout. Nepopírám, že dětský divák má menší životní a divadelní zkušenosti, že nemůže složitý divadelní jazyk plně pochopit, že mu nemůže porozumět.

Ale: měl jsem to štěstí, že jsem se v první polovině 70. let dostal mezi profesionální loutkáře, kde tehdy mimo jiné procesy a změny probíhala diskuze – dlouhodobě a razantně – o tomto tématu. Nástup některých souborů – zejména královéhradeckého Draku a libereckého Naivního divadla – je prostě nekompromisně a kategoricky otevřel. Vzpomínám třeba na „drakovskou" Šípkovou Růženku, která byla vystavěna jako složitá montáž různých výrazových prostředků nesoucích rozsáhlou síť různých referenčních odkazů, pojmenování a sdělení různých skutečností, z níž vznikala složitá významová výstavba. Klasický, tradiční, jednoduchý a známý pohádkový příběh byla tak zasazen do dalších souvislostí, z nichž se vynořoval především svět divadla, neboť byl nabídnut pohled do zákulisí divadla, v němž probíhá baletní představení Čajkovského Šípkové Růženky.

Tato struktura – stejně jako jiných představeních tohoto typu – vyvolávala námitky, že dětský divák se v tom nemůže orientovat a tedy tomu nemůže rozumět. Zastánci tohoto divadelního jazyka argumentovali a obhajovali se tvrzením, že takové představení má řadu pater. Děti podle svých předpokladů a dispozic dojdou do toho patra, do něhož mohou dojít, a naplní tak na základě svého divadelního zaměření svůj zážitek. Ověřoval jsem si a zkoumal všechny tyto otázky ještě jinak. Působil jsem v téže době v Naivním divadle jako „poradce" tehdejšího ředitele tohoto souboru, Oldřicha Augusty. V něm dvojice Pavel Polák a Jana Hoskovcová realizovala své slavné „mateřinky" – představení pro nejmenší dětské diváky jako inscenace plné imaginace a schopné vyvolávat četné konotace – to jest asociace a představy přesahující přímočaré a jednoduché, přesně ohraničené sdělení. Totéž platilo pro celou poetiku Naivního divadla. Uplatňovala se v ní maximálně herecká fantazie, která objevovala nové a nové souvislosti možné jenom na divadle. Bavily se děti a bavili jsme se i my, dospělí diváci. Ne proto, že bychom se vraceli do dětských let. Ale proto, že jsme v té hravosti, v té hře využívající možností loutkového divadla objevovali hodnoty překračující svou rozlohou pouhé převyprávění nějakého elementárního příběhu.

Tohle všechno jsem téměř vždycky postrádal v amatérském divadle pro děti. A tak jsem se jednou vypravil do Stráže pod Ralskem, kde tehdy probíhala česká národní přehlídka amatérského činoherního divadla pro děti, abych se o něco podrobněji s touto problematikou seznámil tak říkajíc přímo v centru dění. Zažil jsem tam věci neuvěřitelné, dokonce jsem do zpravodaje této přehlídky napsal o jednom představení, že je to pro mne divadelní skanzen, neboť jsem měl pocit, že vidím české ochotnické divadlo na úsvitu národního obrození. Nebo alespoň jsem si představoval, že takhle nějak se v té době české ochotnické divadlo hrálo. Od té doby jsem pojal ohromnou úctu k těm, kteří neúnavně pracovali na tomto poli amatérského divadla. Ne že bych občas na nějaké přehlídce nepotkal představení pro děti, které mělo divadelní kvalitu. Ale celkově jsem byl přesvědčen, že konají práci sice záslužnou, ušlechtilou a chvályhodnou – leč zbytečnou a marnou. Zdálo se mně, že je v samotné povaze amatérského divadla pro děti skryto cosi, co důsledně a nekompromisně brání tomu, aby jako celek pozdvihlo svou úroveň. Dokonce jsem si někdy v duchu říkal jestli by se ta energie a ty schopnosti napřené k této sysifovské činnosti neměly přesunout alespoň částečně jinam, kde by přinesly větší užitek a prospěch.

Byl jsem prostě přesvědčen, že nezdolatelným dnem českého amatérského divadla je divadlo pro děti, že se s tím nedá nic dělat, že se přímo bytostně zdráhá přijmout jakékoliv podněty z vývoje současného divadla a že mně nezbývá nic jiného, než pokud možno se mu vyhýbat a nijak se k němu nevyjadřovat. A pak jsem před dvěma lety zajel do Rakovníka na Popelku, abych se na vlastní oči podíval, jestli tento stav trvá. A byl jsem překvapen, doslova zaskočen. Neboť představení, která jsem tam během dvou a půl dne viděl, byla hrána a realizována v tom duchu, s nímž jsem se začal seznamovat v těch 70. letech v profesionálním loutkovém divadle: hra tu uvolňovala scénickou fantazii, významová výstavba se nedala ničím svazovat, ale přitom se dětem dostávalo plné příležitosti najít si to, co je podle jejich subjektivního zájmu přitahuje, a tak mít z představení zážitek. Vloni jsem do Rakovníka nemohl, jel jsem až letos. A znovu jsem se v závěru týdne setkal s dvěma představeními tohoto druhu. A nemám důvodu nevěřit porotě, že tam byla ještě další dvě téhož rodu.

Proto jsem pokládal za přímo nutné tyto Paměti divadla věnovat minulosti divadla pro děti. Jsem povahou skeptik. Proto si nemyslím, že se takto hraje divadlo pro děti všude a že tu nadále neexistuje proud, v němž se udržují všechny příčiny, které z tohoto druhu amatérského hraní činí záležitost krajně problematickou. Ale na druhé straně se asi vskutku prosazuje jiné pojetí a jiné postupy. Nepochybně díky všem, kteří zasvětili dlouhá léta tomu, aby pozvedli úroveň tohoto odvětví této amatérské činnosti. A – předpokládám – i díky některým trendům a tendencím, jež se v našem amatérském divadle po jistý čas projevují.

DS Trdla při O.S. Thalia Vyškov / Olga Pitelová, Iva Šmelová na motivy španělské pohádky: Kuře Čtvrtka. Foto: Jan Švácha.

dramaturgický pozorník

RADY NERADY pro divadelně nezasvěcené (-náctileté)

Zde je desátý titul, který by mohl zaujmout žadatele tohoto typu: *„Založili jsme divadelní soubor. Jsme většinou z jedné třídy a je nám kolem sedmnácti. Vedoucím je jeden bezvadný učitel, ale nikdy divadlo nedělal, stejně jako nikdo z nás. Poraďte nám, co máme hrát. Nejlépe nějakou komedii s písničkami pro 8 až 12 osob. Když bude potřeba, dovedeme sehnat i další lidi."*

Připravila ***Alena Zemančíková***

Ottfried Preussler: Čarodějův učeň

Dramatizace ***Martin Urban*** *(pro Divadlo F. X. Šaldy v Liberci)*

Chtěla bych vám představit jednoho vynikajícího autora a několik legendárních postav. Ottfried Preussler, spisovatel knih pro děti a držitel mnoha literárních cen, se narodil roku 1923 v Liberci. V Jizerských horách strávil šťastné dětství, ale pak přišlo několik strašlivých let války, kterou prožil na východní frontě, a pobytu v tatarském zajateckém táboře, odkud se vrátil až v roce 1949. Kupodivu našel v hornobavorském Rosenheimu naživu zbytky své odsunuté rodiny i svoji nevěstu, s níž se konečně oženil. Od roku 1953 až do roku 1970 byl učitelem na Základní škole v Rosenheimu. Začal psát příběhy pro děti a stal se významným německým spisovatelem. U nás je kromě knihy Čarodějův učeň populární hlavně Malá čarodějnice. Do svých rodných Čech se literárně vrátil vyprávěním Moje knížka o Krakonošovi a zejména okouzlující postmoderní prózou Útěk do Egypta přes Království české (1981). Obě jsou přeloženy do češtiny.

Krabat je nejslavnější knížkou Ottfrieda Preusslera, příběh natočil jako animovaný film Karel Zeman a od roku 2007 je v německých kinech k vidění i v hrané podobě. Existuje i jako rozhlasová pohádka pro děti. Krabat je lidový hrdina Lužických Srbů, chudý sirotek, který se na Nový rok dostane do Černého mlýna, kde mlynář provozuje černou magii. Vždy o Vánocích jeden z mlynářských chasníků zahyne a na Tři krále je nahrazen novým. Mezitím mlýn stojí a rozběhne se, teprve když je počet pomocníků doplněn.

O Velikonocích musí nový pomocník dojít ke Kříži zabitého, přinést ohořelá dřívka, Mistr mu pak na čele udělá magické znamení a mládenec je přijat za žáka v černé magii.

Přijetím magického znamení dokáže mládenec vykonávat těžkou práci bez námahy, jen jednou za měsíc je dřina ve mlýně nezmenšená. To když přijede Kmotříček a poručí semlít zvláštní materiál. Kmotříček je Ďábel sám a ve mlýně se tu noc melou lidské kosti.

Mistr, který vlastní knihu kouzel Koraktor, v níž jsou zapsány všechny čáry, má jediného silného protivníka. Pumphut, další legendární postava ze Srbské Lužice, je mlynářský krajánek ve špičatém klobouku, poutník zastupující dobro. Může Mistrovi škodit a mírnit jeho skutky, nedokáže mu v nich ale zabránit. To dokáže jenom láska podporovaná přátelstvím.

Vlastní příběh Krabatova pobytu ve mlýně je příběhem přátelství mezi mládenci a lásky, která překoná černou magii. Nežli se však podaří nad Mistrem zvítězit, stojí to několik nevinných životů.

Legenda o Krabatovi obsahuje řadu odkazů na křesťanskou mytologii, zejména na příběh Evangelia: pomocníků je dvanáct jako apoštolů, jeden z nich je zrádce a donašeč jako Jidáš, rozhodující momenty děje se odehrávají o Vánocích a Velikonocích, důležitý je letní slunovrat a další přírodní děje. Černý mlýn a mlynář však připomínají středoevropské faustovské legendy a pohádky vyprávěné v oblastech, kde spolu žije slovanský a germánský živel (např. i naše Šumava). Dramatizace Martina Urbana střídá scény ze mlýna, kde se rozehrávají vztahy mezi mlynářskými mládenci, a scény výuky černé magie, kde se uplatňuje jednooký Mistr. Ve scénách magické školy mají chlapci podobu havranů, text je napsán v rytmu rituálních veršových pasáží, které odpovídají křesťanské bohoslužbě. Scény v sobě mají tajemství a strašidelnost, jsou ovšem také dobrým základem pro jednotlivé herecké úkoly (každý z pomocníků je přece jiný, jinak se chová, s jiným nadšením nebo pochybností všechno odříkává, jiný vztah má k Mistrovi), a tím i humor. Scény mezi pomocníky jsou zcela realistické – v nich se vztahy utvářejí, rozvíjejí, upevňují. Dramatizace Krabata má tímto způsobem výrazný rytmus a řád, který zakládá stavbu inscenace.

Výhodou a velkou předností dramatizace Krabata je příběh o dobru a zlu, přátelství a síle lásky i obětavosti. Jsou v něm i působivé vedlejší motivy, např. ten o moci humoru a veselé chudoby, ztělesněný Pumphutem, anebo motiv pomocníka Jury, který v zájmu ochrany své i ostatních před zlým Mistrem dokáže přesvědčivě s velkou inteligencí a prozíravostí hrát hlupáka. Setkání s tímto příběhem představuje pro divadelní soubor současně i setkání se základními humanistickými hodnotami i nástrahami věku dospívání. Zajímavou inscenační výzvou jsou i proměny mládenců v havrany, případně další proměny Mistra, kde se fantazii inscenátorů meze nekladou.

Čarodějův učeň má ovšem jednu velkou nevýhodu: s jedinou výjimkou se odehrává mezi mužskými postavami. I v tom se odkazuje k Evangeliu, základnímu textu křesťanské Evropy, a připomíná mužský princip evropské kultury.

DRAMATURGICKÉ POZORNÍKY V ROČNÍKU AS 2008

- **RADY NERADY pro divadelně nezasvěcené (-náctileté)**
- **HRY VÝZNAMNÝCH DRAMATIKŮ**
- **NOVINKY SVĚTOVÉ DRAMATIKY**

Hry významných dramatiků
Friedrich Dürrenmatt
Meteor

Připravila ***Pavlína Schejbalová***

Meteor

Komedie o dvou dějstvích

Překlad: Z německého originálu Der Meteor vydaného ve Friedrich Dürrenmatt Werkausgabe in dreissig Bänden, Diogenes Verlag, Curych přeložil **Jiří Stach**.

Osoby: 11 mužů (Wolfgang Schwitter, dramatik, nositel Nobelovy ceny za literaturu; Jochen, jeho čtyřicetiletý syn; Koppe, Schwitterův pětašedesátiletý nakladatel; Friedrich Georgen, slavný kritik; Hugo Nyffenschwander, malíř; Emanuel Lutz, farář; Velký Muheim, osmdesátiletý podnikatel; Profesor Schlatter, chirurg; Glauser, domovník; Major Friedli, člen Armády spásy; Schafroth, policejní inspektor) **+ 3 ženy** (Olga, mladá manželka W. Schwittera; Augusta, mladá manželka malíře Nyffenschwandera; Paní Nomsenová, obchodnice, matka Olgy) + **Kompars** (Kritikové, Nakladatelé, Policisté, Členové Armády spásy). U některých postav z textu přesně víme, kolik je jim let, ale myslím, že v inscenaci této, podobně jako ostatních Dürrenmattových her, není zcela podstatné, zda postavy na svůj věk skutečně vypadají, resp. zda je hrají stejně staří herci. Jde spíše o typy, které nesou jasné myšlenkové postoje nebo jsou karikaturami.

Místo a doba děje: Zařízený ateliér malíře Nyffenschwandera. Léto, tíživé dusno. Jediný vchod, dveřmi je vidět na příkré schodiště domu. Současnost, odehraje se během jednoho dne.

Hru Meteor napsal Dürrenmatt roku 1964, premiéra se konala v curyšském Schauspielhausu 20. ledna 1966. Na tomto místě vycházíme z vídeňské verze z roku 1978.

Na úvod její autor napsal:

Předběžné oznámení k Meteoru

Budu psát novou hru. Téma: Smrt. Středem je dnešní umírající člověk. Vědomí blízké smrti mu dává nesmírnou, ničivou sílu. Tváří v tvář smrti se nezměrně stupňuje jeho individualismus, mizí každá společenská vazba. Ukazují, že nihilismus není učení, ale lidský postoj. Hra se jmenuje Meteor. Jak známo, při vstupu do zemské atmosféry se meteor hrozivě rozpálí a nežli vyhasne, vydá ze sebe fantastickou zář.

První dějství

Malíř Nyffenschwander pracuje ve svém ateliéru, oblečený jen v plavkách maluje akt, modelem mu stojí (resp. leží) jeho krásná žena Augusta. V koši na prádlo spí jejich několikaměsíční dvojčata, všude jsou rozvěšené sušící se pleny atp.

Z rádia se společně s přítomnými dozvídáme o smrti nositele Nobelovy ceny, dramatika Wolfganga Schwittera. Smuteční projev pronáší kritik Georgen. Zatímco pateticky hovoří, živý Schwitter vchází do ateliéru! Je oblečen v kožichu, nese plné kufry, mohutné svíce, dokumenty. Užaslí manželé nejsou schopni slova, Schwitter vypráví, že umírá, a proto utekl na místo, kde kdysi začínal. Původně maloval, pak začal psát. Dokonce zařízení ateliéru je prý stejné. Chce si jej na deset minut najmout, aby tu zemřel. Přestože údajně umírá, stačí skládat Augustě komplimenty. (***Schwitter:*** *Kdybych neumíral, stala byste se mojí milenkou. Promiňte mi ta slova, ale tváří v tvář věčnosti…*)

Tlačený časem ztrácí Schwitter všechny zábrany a mluví bez kliček. Platí manželům za pronájem, okamžitě odhadne, že ani oni nejsou v tomhle ateliéru bůhvíjak úspěšní, zrovna jako kdysi on. Přikazuje Nyffenschwanderovi, aby spálil všechny spisy, které přinesl v kufrech. Pak uléhá na improvizovaný katafalk se záměrem usnout a zemřít. Ale nějak to nejde. Pošle manžele pryč, ale když už si myslíme, že zemřel, vyleze z postele a začne pálit obsah kufrů v kamnech. Do toho vchází farář Lutz. Našel Schwittera díky tomu, že prý na klinice v horečce blouznil o svém bývalém ateliéru. Schwittzer ale duchovního nechce, je mu dobrý leda na to, aby podával papíry do kamen. Farář si všimne, že společně pálí také bankovky. Miliony. Schwitter doufá, že už rychle umře, ale farář mu oznamuje, že tady musí jít jedině o zmrtvýchvstání. Tetelí se radostí (***Farář:*** *Vstal jste z mrtvých. To se nedá vědecky vysvětlit. /…/ Bašta nevíry se zachvěla.)* Ale Schwittzer na to nedá, nic mu neříká ani vlastní světská sláva, chce prostě zemřít. Faráře musí zklamat, zmrtvýchvstání se nekoná…

Schwitter se v křesle opíjí koňakem, který přinesla Augusta, vypráví groteskní historky ze svého života a zatím znavený farář polehává na katafalku. Pak znovu vchází Augusta s domovníkem Glauserem, oba mají Schwittera za (konečně) mrtvého, stejně jako faráře. Schwitter ale opět promluví, zatímco farář zemřel doopravdy. Všichni

přítomní ho společně vynesou za dveře. Velký Muheim, podnikatel a majitel činžáků ho musí překročit, když vchází. Muheim je překvapen, když zjistí, že ho Schwitter zná a dokonce byl prý milencem jeho ženy… Schwitter měl pestrý život a mj. je počtvrté ženatý. Sám byl manželkami podváděn, sám podváděl. Nyní je jeho ženou call-girl Olga, se kterou je nejšťastnější. A jak o ní mluví, ona zrovna vchází a předvádí další, mírně hysterickou, variantu překvapení nad živým-mrtvým. Zřejmě ho skutečně miluje, visí na něm. Schwitter jí prostě oznamuje, že už nechce být zachraňován, chce prostě v klidu zemřít. Má vzácnou vlastnost mluvit s každým přesně podle jeho postavení. Zbavuje se posledních věcí. Za velké peníze ještě kupuje od Nyffenschwandera obrazy-akty, aby je vzápětí spálil. Je unavený, rozčílený. Jeho řev vzbudí dvojčata, Augusta je odnáší a přináší další koňak. Olga je patetická. Se Schwitterem začala nový život, chce s ním zůstat, on ji vyhazuje. Augustě dál skládá poklony.

Do ateliéru přicházejí další a další. Major z Armády spásy, aby se ujistil, že Schwitter žije a mohl tu radostnou novinu zvěstovat dál; Schwitter junior (Jochem), aby nepřišel o dědictví. V bance se dozvěděl, že otec vyzvedl vše v hotovosti, všechno ale shořelo. Jochen s penězi počítal, chtěl zaplatit dluhy. Když nejsou peníze, počítá věcně aspoň s procenty za autorská práva, která v budoucnu dostane. Rozzlobeně odchází. Jediná Olga odbíhá s pláčem. Opilý Schwitter pak o samotě volá Augustu, na „katafalku" se s ní vyspí, zatímco její muž buší do zavřených dveří. Vrátil se totiž z banky s šekem, který dostal od Schwittera za obrazy. V bance mu řekli, že šek není krytý.

Druhé dějství

O hodinu později. Na posteli pod věnci Schwitter, konečně zesnulý. Kolem různí páni v černém, mezi nimi kritik Georgen, nakladatel Koppe, domovník, manželé Nyffenschwanderovi, novináři, fotografové. Horko. Gerogen má smuteční proslov, mezitím lidé jeden za druhým odcházejí. Nakladatel Koppe pak vmete Georgenovi do očí, že moc dobře porozuměl jeho zlému projevu, ví, že kritik říkal nesmysly, aby Schwittera jednou provždy odrovnal.

S mrtvým pak zůstávají malíř a jeho žena o samotě. On je nervózní, bylo tu tolik lidí a ani jeden obraz, který by mohl prodat. Má nápad – namalovat nahou Augustu (maluje pouze akty) před katafalkem. Ona poprvé v životě odmítá. Přiznává, že se s Schwitterem vyspala, on jí pak zemřel v náručí. Augusta je najedou natolik silná, aby vzala děti a odešla z manželství, které ji dusí.

„Mrtvý" Schwitter znovu vstává z lože. Přemítá, proč pořád nemůže zemřít a dochází k závěru, že je to špatným rozestavěním nábytku. Malíř Nyffenschwander je zoufalý, Schwitter mu zničil celý život a vůbec ho to nezajímá! Zaobírá se rozmístěním nábytku a nepřipadá si ani trochu vinen. Augustu ani nemusel svádět. Malíř popadne pohrabáč a chce Schwittera zabít. Přichází znovu rozlícený podnikatel Muheim. I jemu Schwitter kdysi nasazoval parohy, a tak teď nevidí, neslyší. Shodí malíře ze schodů a chce se dočkat smrti Schwittera, který groteskně přemisťuje věnce a hledá příčinu, proč nemůže zemřít. Muheimův život se zbořil jak domeček z karet jen díky tomu, co Schwitter před hodinou povídal o jeho ženě. Muheim by rád věděl, s kým dalším ještě spala, a tak teprve vyjde najevo, že vše je omyl. Schwitter měl jiného domovníka a Muheimova manželka (dnes už zesnulá) je čistá.

Do místnosti vchází lékař Schlatter, jenž už dvakrát zkonstatoval Schwitterovu smrt, a policejní inspektor, který odvádí Muheima, protože zabil malíře Nyffenschwandera. Doktor chce prohlédnout Schwittera, je to záhada, že stále žije.

Schlatter: *Prohlídka skončila. Je tu horko. Jako by slunce vůbec nechtělo zapadnout.*

Schwitter: *Dlouhý den.*

Schlatter: *Soudný den. /…/ Aspoň pro nás lékaře. Původně jsem přišel, abych zajistil vaši vzácnou mrtvolu. /…/ Můj drahý. Medicína utrpěla největší průšvih století. Vaše srdce a plíce jsou v nejlepším pořádku. Cítím se mizerně. /…/*

Schwitter: *To není pravda! Hniju, rozkládám se! Jsem v posledním tažení. /…/ Nevěřím vám ani slovo!*

Vrací se nakladatel Koppe, chtěl si tu jen oddychnout a je šťastný, že nachází Switterа živého. Je to ale absurdní. Nakladatelství zkrachovalo, to mu však, zdá se, vůbec nevadí.

Schwitter o samotě s doktorem žádá smrticí injekci. Ten o tom mockrát uvažoval, teď to ale nejde, byla by to vražda. Chce Schwittera zpět na kliniku, aby se mohl jako lékař rehabilitovat. Pacient ale striktně odmítá. Doktor po chvíli odvrávorá, ale „umírající" dlouho o samotě nezůstane. Přichází paní Nomsenová, žena pracující na veřejných záchodcích. Přinesla „mrtvému" kytici (ukradenou z hrobu). Ukazuje se, že svérázná dáma je Olžina matka. Zakázala kdysi Olze, aby se o ní manželovi zmiňovala, také že o ní nevěděl. Ale paní Nomsenová mu oznamuje, že Olga se otrávila. Schwitter se ke své tchyni, kterou vidí poprvé v životě, chová nečekaně slušně a ona mu, nečekaně, nepoklonkuje. Naopak, vyčítá mu mnohé. Její dcera se za něj vdala, dovolila si city, a to neměla dělat. Paní Nomsenová si city nedovolila nikdy. Jen díky tomu je úspěšnou podnikatelkou.

Paní Nomsenová: *Pane Schwitter, já nemám vaše kypící zdraví. Je to zázrak, že jsem ještě naživu. Dělám to jen kvůli Waldemarovi* (mluví o svém synovi – pozn. P. S.). *Musím se mu starat o byt a v pořádku mu ho předat, až se vrátí /…/. Nesmí si už dělat žádný iluze. Musí se naučit jediný: jak zbohatnout, to mu vtluču do hlavy. Musí žít z úroků, a basta. Znám ho. Jak začne pracovat, bude mít hlavu plnou nápadů a skončí zase v káznici. Naše děti maj právo bejt míň schopný než my, pane Schwitter. Olžina smrt je pro mě strašný poučení. Chtěla jsem, aby to ve svým povolání dotáhla co nejdál, jenomže Olga nebyla na obchodní život stavěná a utekla do vaší náruče. Do náruče nositele Nobelovy ceny!*

(Nebýt to u Dürrenmatta, každá matka by byla ráda za štěstí, které dceru potkalo, ale protože jsme u Dürrenmatta, musí Olžina matka považovat za neštěstí, když dcera přestala být prostitutkou a vzala si úspěšného a hodného člověka…)

Schwitter: *Závidím vám. Zabývala jste se kuplířstvím, já jen literaturou. Jistě, snažil jsem se zůstat poctivý. /…/ Zaměstnával jsem fantazii těch, co si moje příběhy kupovali, a měl jsem právo brát za to peníze, a já je bral. S určitou hrdostí, paní Nomsenová, jak teď dodatečně zjišťuju: po obchodní i morální stránce jsme si byli dost podobní. Ale k věci. Ta maličká je mrtvá. Nechci se ani ospravedlňovat, ani obviňovat. /…/ Měli jsme na sebe smůlu, to je všechno…*

Schwitter konečně s někým může mluvit upřímně. Ale pak zjistí, že paní Nomsenová je mrtvá. Vrací se také Jochen, zjistil, že ani s penězi za autorská práva nemůže počítat. Nakladatel mu sdělil, že vydávat se už nebude, a tak si přišel k otcově mrtvole zaklít. Schwitterovi je teď už jedno, kdo je s ním. Potřebuje se svěřit. Bojí se, že nezemře, že bude muset žít.

Jochen: *To není pravda, starouši. Zapomněl jsi na mě. Já musím taky žít dál. Chlap se ze mě nestal. Musím si najít pár odkvetlých dam, aby mě vydržovaly. Škoda, nechtěl jsem tolik. Chtěl jsem jen tvé peníze. Prachy nesmrděj. Ten půldruhý milion byl na tobě to jediné poctivé. Chtěl jsem s těmi penězi vést počestnější život, než jaký jsi vedl ty se svým duchem a uměním, s kterým jsi nadělal tolik povyku, chtěl jsem být svobodný a tvoji slávu vyplivnout – a tys mě několika zápalkami vyřídil. Doschwitterovali jsme.*

I Jochen náhle zemře, zhroutí se do věnců. A Schwitter stále nemá klid. Nad jeho „mrtvolou" přichází zazpívat sbor z Armády spásy Alelujá. Schwitter už nemůže dál, musí utéct. S voláním *Kdy už konečně chcípnu?* utíká pryč.

Text hry vyšel knižně, vydal jej Divadelní ústav Praha v roce 2006 v souborném vydání her F. Dürrenmatta nazvaném Hry. Cena 340,- Kč.

dramaturgickýpozorník

Novinky světové dramatiky
Lars Norén: Chlad

Připravil ***Milan Strotzer***

Lars Norén

Lars Norén je nazývaný „novým Strindbergem". Od svých dramatických počátků v sedmdesátých letech se etabloval na jednoho z nejhranějších a nejvýznamnějších dramatiků Skandinávie, jehož dílo prošlo velkou řadou světových scén, ale také estetických a tematických zvratů. Narodil se v roce 1944 ve Stockholmu. Debutoval v roce 1963 jako lyrický básník, poezii se věnoval do konce sedmdesátých let. V osmdesátých letech natrvalo zakotvil v žánru dramatu. V období 1983–1990 vzniklo bezmála dvacet her, v roce 1995 jich už bylo rovných třicet. Norén v nich podniká sondy do různých rodinných či mileneckých konstelací. Průlomovou hrou autorovy dramatiky 80. let se stala dosud nejpřekládanější a nejuváděnější *Noc je matkou dne* (Natten är dagens mor, 1982, do češtiny přeložil Zbyněk Černík) – jediná Norénova hra uvedená v bývalém Československu.

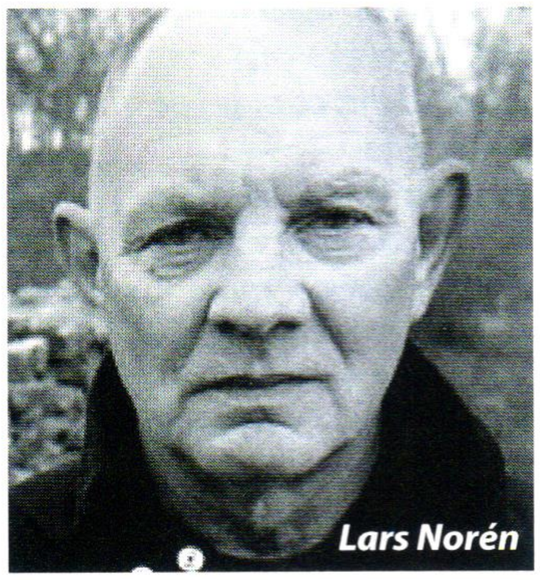
Lars Norén

Koncem devadesátých let a v době nejsoučasnější se Norénova dramatika začíná ubírat novým směrem, téma rodiny se zřejmě vyčerpává a problémy mezilidských vztahů se rozšiřují o téma despotismu, fašismu a chaosu ve společnosti na přelomu tisíciletí.

Nenapsal toho zrovna málo a reflexe takového objemu (k dnešku téměř šedesát her, další tvorbu nepočítaje) není jednoduchá, zvláště když autorova tvorba prochází tak dynamickým vývojem. Lars Nylander, který o Norénovi napsal ústyhodnou monografii, rozděluje autorovo dílo do čtyř etap. První období obsahuje psychologizující hry s autobiografickými prvky (do této skupiny patří například trilogie *Noc je matkou dne* a *Chaos je sousedem Boha* a *Odvaha zabít*), druhé období je tvořeno zuřivě depresivními hrami, které autor sám souborně pojmenovává jako *Mrtvé hry* (tři černé špalky, které doslova páchnou záhrobím). Následuje ještě temnější období na ulici mezi spodinou. Mezi těmito texty je trilogie *Smrt tříd,* obsahující v kontextu Norénovy tvorby významné hry *Okruh osob 3.1* (1997) a *Stínové postavy* (1998). Dále pak texty a jejich inscenace, které vyvolaly velice živou diskuzi, především hra *Sedm tři* (1998). Patří sem i *Chlad* (2002) a *Válka* (2004).

Některé hry z poslední doby se dají charakterizovat přívlastkem ztišené, např. trilogie o smrti *Listopad* (2000), *Detaily* (2001) a *Zimní úschova* (2003). Do posledních dnů bude tento dramatik, který je zároveň režisérem, zřejmě věrný svému programovému prohlášení, že „každé představení musí být rána, která se pomalu hojí".

Chlad

Překlad: Ze švédského originálu *Kyla* přeložil **Zbyněk Černík**.
Osoby: 4 muži (Keith, asi 21 let + Anders, Ismael a Kalle, 18 let).
Místo děje: Paseka v lese.

Je poslední den školního roku. Na opuštěné místo někde za městem přicházejí tři mladí muži: Keith, Anders a Ismael. Právě jim končí období středoškolského studia. Jsou vybaveni zásobami piva a párků na grilování. Mají upito. Zastaví se a zničehož nic začne jeden z nich řvát. Potom řvou všichni tři, brutálně, děsivě. Když jim dojdou síly, zmlknou. Keith zvedne plastové křeslo, které leží na zemi, a rozmlátí ho. Anders tříská jeho zbytky. Všichni přitom anglicky skandují: Bílá síla!

Keith: *White...*
Anders a Ismael: *Power!*
Keith: *(Krouží kolem Ismaela, srazí ho na zem a začne ho bít. Přestane ho to bavit.) Dělej, kurva! Čuráku zasranej... Vstávej, vole... nebo ti rozkopu prdel.*
Ismael: *Kurva. Doufám, že ty párky nebudou na maděru.*
Anders: *Co je? Zůstanem tady?*
Keith: *Jo, kurva.*
Ismael: *Co tu budem dělat?*
Anders: *Myslel jsem, že půjdeme k moři.*
Ismael: *To je tamhle.*
Anders: *Jo, tam... Kdo říkal, že tu zůstanem?*
Keith: *Já.*
Anders: *Ty?*
Keith: *Jo, a co má bejt, kurva? Chceš snad o něčem diskutovat?*
Anders: *To ne.*
Keith: *Tak co chceš?*
Anders: *Bojovat.*
Keith: *A dál?*
Anders: *Víra, naděje a boj.*
Anders a Keith: *Víra, naděje a boj. Víra, naděje a boj. Víra, naděje a boj.*
Ismael: *Jo, kurva... Alkohol, násilí a drogy! Alkohol, násilí a drogy! Alkohol, násilí a drogy!*
Anders: *Drž hubu!*
Keith: *Tak dělej... Bouchni si do mě... (Anders mlátí Keitha pěstmi do břicha.) Víc, kurva! Dělej, čuráku jeden zasranej... Dobrý, trénoval jsi... (mlátí Anderse pěstmi do břicha) Já jsem přivandrovalec a vy dva mě honíte. Koukejte mě dostat, kurva.*
(Anders a Ismael honí Keitha.)
Anders: *Teď očistíme naši rasu.*
Keith: *Bacha na koule, vole.*
Anders: *Chtěl bych někoho oddělat. To musí bejt žrádlo. Největší, jaký člověk zažije. Je to asi ještě lepší než mrdat.*
Keith: *Pečuj o svůj jazyk. Respektuj posvátnou mateřštinu.*
Anders: *Mrdat je přeci švédsky.*
Keith: *No, snad jsem tě něčemu naučil.*
Anders: *Tak co tu budem dělat?*
Keith: *Relaxovat v přírodě.*
Ismael: *Můj otec je v lochu s jedním, co v Bosně zabíjel muslimy. Prej to byl největší nářez, jakej kdy zažil.*
Keith: *Šíleně krásná boží švédská příroda... Taková, jaká má bejt. Takhle bude příroda vypadat, když vo tom budu rozhodovat já. Takhle bude vypadat švédská příroda do tý doby, než všechno půjde do prdele.*
Anders: *Každopádně uvidíme, když sem někdo půjde.*
Keith: *To doufám.*
Anders: *Když sem někdo půjde, tak ho uvidíme.*
Keith: *Doufám, že někdo přijde. Jsem na to naladěnej.*
Ismael: *A kdo přijde?*
Anders: *Kdo?*
Keith: *Copak kurva záleží na tom, kdo? Hlavně že někdo někdy přijde.*

Není to „čekání na Godota", jak by se mohlo z poslední repliky zdát, je to čekání na subjekt rasové nenávisti, navíc čekání záměrné, neboť Isamaelův spolužák Kalle se svěřil, že má po škole namířeno na chatu a cesta na ni vede právě tudy. Průběh onoho čekání dá divákům nahlédnout do sociálního zázemí a povahových rysů třech násilníků. Všichni patří k sociálně slabým vrstvám. Rození Švédové Keith a Anders navštěvovali školu sporadicky, opovrhují slabostí a obdivují fyzickou sílu, imponuje jim agresivní chování. Z trojice se vymyká Ismael, který je přistěhovalcem z bývalé Jugoslávie, jeho otec je muslim a právě si odpykává trest ve vězení. Sociální poměry rodiny jsou natolik tíživé, že Ismael oproti svým parťákům školu navštěvoval pravidelně kvůli zajištěnému stravování. Ismael je ale outsiderem party, za svou

loajalitu a zejména roli poskoka jej však Keith s Andersem tolerují.

Dříve, než se zplna odhalí rasistické ledví mladíků včetně jejich vzhlížení k nacismu, je čekání u konce. V zorném poli se objeví Kalle. Je to korejský sirotek, kterého jako novorozence adoptovala švédská rodina náležející k zámožné střední vrstvě. Když Kalle spatří partu, uvažuje, jestli má jít dál, nebo se obrátit a utíkat zpátky. Nakonec se rozhodne pro pokračování v cestě na chatu, kde ho čeká jeho dívka a adoptivní rodina, aby společně oslavili úspěšné zakončení jeho gymnaziálních studií. Nezbývá však, než podstoupit ne zrovna nejpříjemnější setkání s partou mladíků. Už to vypadá, že s nimi prohodí několik nezávazných vět a bude moci jít dál, ale není mu to dopřáno.

Kalle: *Jo, už musím jít.*
Anders: *No, když musíš jít, tak musíš.*
Kalle: *Tak se mějte.*
Keith: *Ne... Člověk musí jenom umřít.*
Kalle: *No, to je pravda. Ale doufejme, že to nebude hned.*
Keith: *Doufat můžeš vždycky.*
Kalle: *Asi jim vrtá hlavou, kde jsem. Musím už běžet. Mám trošku zpoždění.*
Anders: *Proč?*
Keith: *Je na nás snad něco špatnýho?*
Anders: *Co je na nás špatnýho?*
Keith: *To nechápu.*
Kalle: *Ne... To jsem snad...*
Keith: *Vadí ti, že jsme vlastenci?*
Kalle: *Ne.*
Keith: *Vadí ti, že jsme obyčejný bílí zdraví Švédi?*
Kalle: *Ne.*
Keith: *Vadí ti, že ctíme svou vlast a vážíme si ji? (Pauza.) Odpověz, kurva.*
Kalle: *Ne. To jsou celkem vzato správné věci.*
Anders: *Moc přesvědčivě to neříkáš.*
Keith: *Mě to nepřesvědčilo.*
Anders: *Mě taky ne... Máš strach?*
Kalle: *Ne.*
Anders: *Fakt ne?*
Kalle: *Ne.*
Keith: *Já bych na tvým místě měl.*
Anders: *Já taky.*
Kalle: *Proč bych měl mít strach?*
Keith: *To je správný, člověk se kurva nemá bát. Nechceš pivo?*
Kalle: *Pivo? Ne, to bych asi nestihl.*
Keith: *Pivo si samozřejmě dáš.*
Kalle: *Ale já musím jít na tu chatu.*
Keith: *To se vyřeší.*
Ismael: *Je přece horko. V horku přijde pivo vhod. Když má člověk žízeň. Já žízeň mám.*
Anders: *Já taky.*
Keith: *Ty taky.*
Kalle: *No, já nevím... Jedno si snad dát můžu.*
Anders: *A co já?*
Keith: *Jasně, kurva. Dodělal jsi přece gympl. Dej si pivo jako normální Švéd.*
Ismael: *To nikdy neškodí.*
Keith: *Jsi přeci normální, i když nemáš švédský geny.*
Kalle: *No... to doufám.*
Keith: *Jo, kurva... Vy Asiati se namažete půlkou red bulla, poněvadž vám chyběj enzymy. Tak na konec školy.*

Pozornost se stočí ke Kalleho novému mobilnímu telefonu. Když posléze zavolá na mobil Kalleho adoptivní matka, Anders, který má telefon právě v rukou, jej nepředá Kallemu, ale napodobuje jeho hlas a ujistí volající, že je na cestě a brzy přijde. Kalle je však zatahován stupňujícími se slovními ataky do hovoru a nedaří se mu od party odpoutat.

dramaturgickýpozorník

Keith: *Vadí ti něco na nás obyčejnejch bílejch Švédech, co pracujou, chovaj se slušně a snažej se vytvořit pro náš národ šťastnou budoucnost?*
Kalle: *Ne, já nevím...*
Keith: *Co jsi říkal?*
Kalle: *Že je to správné. To přece chtějí všichni.*
Keith: *Přesně to si myslíme.*
Kalle: *Jo... ale já už fakt musím běžet.*
Keith: *Jen klid. Mluvím s tebou. Můžeš mi říct, co je špatnýho na homogenním národě? Můžeš mi to vysvětlit?*
Anders: *Špatný jsou homosexuální národy.*
Keith: *Když dáváme přednost tomu, žít s lidma, jako jsme my, v zemi, kterou založili naši předci, a nechcem se míchat s jinejma rasama – já neříkám, že přivandrovalci jsou méněcenný nebo že mají menší právo na existenci, ale nebudou nám sem kurva lézt a zanášet sem jinou kulturu a náboženství a ještě požadovat, aby se mohli podílet na tom, co vybudoval jinej národ, jenom proto, že se vymlouvaj, že je v jejich vlastní zemi pronásledujou, a chtěj azyl. Hrnou se sem lidi z celýho světa, brzo půjdem ke dnu, kurva... Proč nesmíme zastávat takovýhle názory, když nám připadá, že je to správný, a proč nesmíme prosazovat vlastní práva? Jenom se ptám.*
Kalle: *No... ale to snad smíte?*
Keith: *Jo? Jak to?*
Kalle: *To v demokracii smějí přece všichni.*
Keith: *Fakt?*
Anders: *To je mi novina.*
Ismael: *Kdo všechno chce párek? (Keith nalije na gril pivo.) Ale párky...*
Kalle: *Člověk si přece smí myslet, co chce, jenom nesmí mlátit a pronásledovat druhé, co mají jiné názory.*
Keith: *Aha.*
Anders: *To je skvělý. Takže já smím říkat, že je šílená škoda, že Adolf Hitler nestihl pozabíjet všechny Židy? Pokud ovšem vůbec nějaký zabil.*
Kalle: *Člověk si může myslet, co chce. Ale bohužel teď nemám čas se pouštět do takové debaty.*
Keith: *Ale máš, kurva! Na takovou debatu máš času habaděj. No jo. A kdo vlastně pronásleduje koho? Kdo ve škole nesmí nosit svoje symboly a odznaky? Koho, kurva, skandalizujou v novinách a médiích jenom proto, že říká to, čemu věří?*
Kalle: *Ale existujou taky skupiny, které pronásledujou přistěhovalce a utečence a zapalujou utečenecké tábory.*
Keith: *Jo?*
Kalle: *To je trestné.*
Keith: *Trestný? Je přece válka. Je válka, kurva... A když je válka, dochází k nepříjemným věcem, tak už to chodí. Ty, co vyvolaj válku a špatně dopadnou, si za to můžou sami. Musej si to do prdele ujasnit, do čeho se pouštěj.*
Anders: *Jo, v Německu se válčilo... a právě proto tam umřela spousta Židů, ve válce se všichni staraj hlavně o vlastní lidi, aby měli co jíst a čím topit, a všechno ostatní pak jde stranou... To je přece přirozený.*
Ismael: *Nemohli jich zabít šest milionů, jak se tvrdí. Jak by to, kurva, stihli? Ugrilovat obyčejnej párek trvá deset minut.*

Podobné situace se několikrát opakují a vrší. K vymanění nepomůže ani to, když Kalle daruje partě šampaňské, které nesl s sebou na oslavu, ani zřeknutí se peněz, jež měl u sebe. Naopak, poté, co Kalle odmítne heilovat, slovní ataky přerostou ve fyzické násilí. Vzpamatovav se z Keithovy rány, ptá se útočníka, co proti němu má.

Keith: *Nezapadáš do mýho obrazu Švédska. Švédsko je pro Švédy – a Korea nebo Thajsko, nebo odkud to, kurva, jsi, je pro tvý zasraný krajany. Prostě odsud vypadni.*
Kalle: *Ale mě přece adoptovali. Přijeli si pro mě dva lidi odsud.*
Keith: *To je chyba. To je šílená chyba. Kdybych byl v parlamentu, tohle všechno bych zarazil, takový věci by se nesměly dít. V parlamentu seděj kurvafix zločinci, hajzlové zpíčený. Vidíš snad, kurva, že já jsem bílej a ty vočouzenej. Nehodíš se do týhle země. Jsme každej úplně jinej. Jdi prostě do prdele.*

Kalle věcně argumentuje, dokládá, že genetická dědičnost nic neznamená, že člověka formuje prostředí, ve kterém vyrůstá, že chce být platným členem švédské společnosti, že nebude společnosti

přispívat o nic míň než rodilý Švéd. Svými argumenty a znalostmi zřetelně všechny převyšuje včetně Keitha, který je o něco starší a zkušenější než ostatní a je vůdcem party. Keith nemaje po ruce pádnější argumentaci, přetrhne debatu prohlášením, že se dohodli, že jsou nepřátelé, a podá na to Kallemu ruku.

Kalle chce znovu odejít, ale není mu to dovoleno. Je zatažen do řečí o fotbalu a vyzván, aby šel s partou na zápas. Pozvání nechce a ani nemůže přijmout, neboť odjíždí s rodinou a svou dívkou na dovolenou na Krétu. Povídání o fotbalu, dovolené, ale i značkovém oblečení, které má Kalle na sobě, je již zcela nepokrytě prostoupeno sociální závistí, záští, rasovou nenávistí a vzýváním nacismu. Promítá se to i do dalšího telefonního hovoru s Kalleho adoptivní matkou, kdy se Anders znovu vydává za Kalleho a v němž mj. sprostoty matce sděluje, že je homosexuál a na Krétu nepojede se svou dívkou a s rodinou, ale se svým partnerem.

Zatímco Ismael je vyslán, aby za Kalleho peníze nakoupil pivo a jídlo, Keith a Anders stupňují svůj nátlak na Kalleho. Keith mu vnucuje poslední pivo se slovy „Všichni maj právo na pivo před smrtí. / .../ To ti snad došlo. Že umřeš." Kalle se dá na útěk, ale Anders ho dohoní a Keith ho srazí na zem a vylije na něj pivo. Návrat Ismaela z nákupu odpoutá Keithovu a Andersovu pozornost od Kalleho. Poté přijde peripetie, v níž se Keith zajímá o cestu na Krétu a sám se pochlubí, že byl také v Řecku a zasvěceně hovoří o Korfu. Nakonec vyzve Kalleho, aby padal domů, a současně Anderse, aby mu vrátil mobilní telefon. Ten se zdráhá, ale Kheitově autoritě si nedovolí odporovat. Položí mobil na zem a kopne do něj. Kalle se pro něj skloní a chce odejít. Keith vstane, napřáhne ruku ke Kallemu a vrazí mu do břicha koleno. Kalle upadne na zem a Keith s Andersem do něj kopají. Anders přitom řve *„Zabij ho, hajzla! Zabij ho!"* Kalle se nehýbe. Znovu zazvoní telefon, Kalle se pohne a natáhne po něm ruku. Anders a Keith mu v tom zabrání. Anders opojený ze zabíjení chce ale pokračovat, respektuje však opět vůdce party a vrátí telefon. Keith posílá Kalleho domů, ale vzápětí se na něho znovu s Andersem vrhnou a kopají do něj. Keith popadne Ismaela a donutí ho, aby dokázal, že za něco stojí. Hecuje ho, aby kopal do hlavy. Ismael ukope Kalleho k smrti. Opět zazvoní telefon. Keith a Anders se zdekují a Ismael zůstává sám na místě. Konec.

Chlad, hra napsaná v roce 2002 a uvedená o rok později na půdě švédského parlamentu v Norénově vlastní režii, zpracovává, příbuzné společenské téma jako „vězeňská" dramata. Hru lze chápat jako další dílo bojující s nacismem. Tento boj probíhá ve Švédsku dlouhá léta. Na jedné straně jde o „vyrovnávání se" s minulostí (sympatie části švédského obyvatelstva s německým nacismem a vlastní, švédskou rasovou ideologii), na druhé straně o boj se současným neonacismem, který se šíří mezi mládeží. Neonacismus je také tématem hry *Chlad*.

Norénovo mistrovství se ukazuje na schopnosti předvést, jak nenávist – byť vychází z pocitů nejistoty a úzkosti – roste, jak se nepozorovaně a zdánlivě náhodně mění v otevřené násilí. V roce 2004 dostal v televizním rozhovoru Norén otázku, co ho vedlo k napsání tak „nepříjemné" hry. Norén tehdy odpověděl, že ho zajímá dynamika gangu, v níž je silný vůdce přímo nucen demonstrovat svou mužnost a odvahu. V jiném rozhovoru pak tuto myšlenku rozvedl a spojil s otázkou kultury jazyka: *„Nevěřím, že by k vraždě došlo, kdyby se nejednalo o dynamiku uvnitř skupiny tří osob, které se navzájem hecují, nevěřím, že by se to stalo, kdyby stál jeden proti jednomu. Chtěl jsem také zachytit, jak v jistém slova smyslu vítězí oběť. Ovládá jazyk, má vyjadřovací schopnost, a proto má budoucnost. Zatímco ostatní tři mladíci znají jen násilí. A v tom, který je odlišný, zabíjejí i své vědomí, že možnosti, které postrádají, on má, zabíjejí tedy i nenávist k sobě samým. Myslel jsem na toto téma dlouho, ještě před Sedm tři, */ uvažoval jsem nad tím, jak nedostatečná jazyková výbava a neschopnost vyjadřovat se rodí násilí."*

Norén prohlásil, že mu předlohou bylo asi patnáct vražd s rasistickou motivací. Zvláště silnou inspirací však byl příběh vraždy čtrnáctiletého Johna Hrona, chlapce českého otce a švédské matky. Norén právě o ní chtěl původně napsat hru, ale po aféře se *Sedm tři* od projektu, který by byl založen zcela na skutečné události, upustil. Hron, jako Kalle, pocházel ze spořádané rodiny, i k jeho vraždě došlo jednoho letního večera a jeho vrahy byli čtyři mladíci, napojení na neonacistickou organizaci Bílý arijský odboj, z nichž ten nejmladší byl jeho spolužák. A při soudním jednání se jeden z pachatelů vyjadřoval o bití Hrona a o jeho zavraždění se stejným ledovým cynismem, s jakým o vraždě Kalleho mluví v *Chladu* Keith.

Nenávist k těm, kteří jsou jiní než my, plodí v *Chladu* „malou", ještě jako kriminální historii laděnou válku. Skutečná ***Válka*** *(Kriget)* je název i téma další z Norénových společenských her. Hra je o rodině, je však na hony vzdálena mondénnímu prostředí starších autorových her. Na rozdíl od nich také autor předvádí, jak venkovní události určují charaktery a osudy. Doba, kdy lidé mohli žít v hájemství svých domovů, zdá se skončila.

*/ Zvláštní název hry ***Sedm tři*** *(Sju Tre)* naráží na § 7.3, který se týká zločinců, u nichž existuje riziko útěku nebo recidivy po odpykání trestu. *„Chtěli jsme,"* prohlásil Norén, *„aby se diváci poznali v těch, co stojí na scéně. Aby viděli oběť i pachatele v jedné osobě. Aby pochopili, že jejich vlastnosti máme v různých podobách my sami."* Tento záměr byl přijat negativně. Běžní diváci se v postavách nepoznali, navíc je vylekalo, že je s nimi v hledišti plno skinheadů v těžkých botách, kteří krouží kolem svého idolu Tonyho Olssona. Vyskytly se i ohlasy pozitivní. Zdůrazňovaly, že hra není o nacismu, ale o zločinu a trestu, že jde o pokus ukázat za maskou zločince člověka. A poukazovaly i na to, že negativní kritika vychází ze zastaralých představ o stabilních formách dramatu a nedovede ocenit Norénovo formální novátorství a posun jazyka k neliterárnímu výrazu.

Dramaturgický pozorník čerpá v pasážích o Norénovi a jeho díle z www.severskelisty.cz, z článku *Evy a Karolíny Stehlíkových* Baví nebaví / Norén na Národním a ze statě *Miloslavy Slavíkové* Krutost smrti – brutalita světa / Lars Norén na přelomu staletí, uveřejněných v časopise Svět a divadlo č. 2 / 2006. Ve stejném čísle vyšla hra *Chlad* tiskem. Kontakt na vydavatele: svet@divadlo.cz nebo www.divadlo.cz/sad.

zprávicky

BOSKOVICE (11 tis. obyv., okres Blansko): Na Střední pedagogické škole v Boskovicích se ve dnech 11.–13. listopadu 2008 konal 41. ročník Pedagogické poemy – celostátní soutěže v přednesu, předčítání a improvizaci žáků pedagogických škol České republiky. Publikum tvořily děti z boskovických mateřských a základních škol a jejich reakce měly vytvářet účinkujícím zpětnou vazbu a ukázat jim, jak jsou budoucí učitelky a učitelé připraveni pro svoji pedagogickou praxi. Součástí akce jsou i seznamovací a pracovní semináře nebo tematicky laděné workshopy, které umožňují všem, aby se jejich práce s uměleckým textem dále zlepšovala, což je hlavní cíl každoročního setkání. (SB)

ČESKÁ LÍPA (40 tis. obyv.): Divadelní klub Jirásek za finanční podpory města Česká Lípa a ve spolupráci s KD Crystal připravil na dny 13.–15. listopadu 2008 do Jiráskova divadla již XXXII. ročník přehlídky Českolipský divadelní podzim. Pořadatelé sestavili programové menu o čtyřech chodech: pozvali Divadlo Michala Vaňka z Nového Boru s inscenací hry Jarka Hylebranta Smím tě políbit, než chcípnu?, Divadelní spolek Karel Čapek z Děčína s Čarodějnickou pohádkou autora Pavla Doležala a Ženský amatérský spolek z jihočeské Homole s inscenací Stanislavy Kočvarové Sextánky, dramatizací románu Viktora Neubauera. Domácí Divadelní klub Jirásek uvedl komedii Václava Klapky Obři Dona Quijota, inspirovanou Cervantesovým dílem. Základní divadelní menu bylo doplněno seminářem herce a pedagoga Ondřeje Pavelky pro (nejen) mladé divadelníky s názvem Jak se učí na DAMU, výstavou Malované opony, jež byla otevřena vernisáží, a také malým ohlédnutím za čtyřicetiletou prací služebně nejstarších aktivních členů pořadatelského souboru – Václava Klapky a Jany Kolářové. (MS)

ČESKÁ TŘEBOVÁ (16 655 obyv., okres Ústí nad Orlicí) V místním kulturním centru byl 29. září slavnostně zahájen osmý ročník Mezinárodního festivalu české a slovenské dramatické tvorby. Program otevřel předseda pořádajícího Občanského sdružení divadelních

zprávičky

ochotníků Ústí nad Orlicí Martin Malínek. Úvodním představením byl Penzion v podání DS Jirásek z České Lípy za přítomnosti autora a režiséra *Františka Zborníka*. Festival pokračoval až do konce listopadu, a to na jevištích v Žamberku (DS Diviš Žamberk – *J. Toman* – Slovanské nebe), v Ústí nad Orlicí (Dostavník Přerov – *J. Koloděj, I. Němeček* – Jak si peklo zasloužilo a co z toho všechno bylo), v Králíkách (DS Commedia Poprad – *A. Gregar, V. Benko* – Kapustnica) a v Jeseníku (DS Hýbl Česká Třebová – *J. Turan, B. Kramosil, T.Š. Martinský* – Chlestakov). (PS)

DĚČÍN (52 tis obyv.)**:** V prostorách Městského divadla Děčín byl v pátek 10. října 2008 zahájen již čtvrtý Kurz praktické režie, který za finančního přispění MK ČR pořádá NIPOS-ARTAMA. Jedná se o čtyřletý vzdělávací projekt určený režisérům amatérských divadelních souborů, během kterého se budou frekventanti setkávat dvakrát do roka na devět dní. Do čtvrtého běhu kurzu se přihlásilo 19 zájemců z celé České republiky. První setkání bylo zaměřeno na dramaturgii, jejíž lektorkou byla Kateřina Fixová. Výuku prokládal hlavní lektor Milan Schejbal praktickými režijními cvičeními. Další setkání Kurzu praktické režie proběhne v rámci Jiráskova Hronova 2009, kde se zaměří na praktickou dramaturgii a dramaturgicko-režijní koncepce předem určených her. V následujících letech se frekventanti budou věnovat druhům, stylům a žánrům, režijní propedeutice, dramatické situaci, scénografii, svícení, práci s hercem, nonverbální komunikaci, kritickému hodnocení a přípravě vlastní absolventské inscenace. (SB)

CHLUMEC NAD CIDLINOU (5350 obyv., okres Hradec Králové): Město Chlumec nad Cidlinou, Městské kulturní středisko Klicperův dům a Divadelní soubor Klicpera připravily na dny 3. října až 6. listopadu 2008 již 61. ročník přehlídky amatérských divadelních souborů Klicperův Chlumec. Pořadatelé pozvali do Chlumce soubory Havlíček z Neratovic s inscenací hry Jeana-Paula Alegreho Agnes Belladone, Jiří z Poděbrad s hrou J.N. Oldmana a J.E. Younga Ezop, Jaroslav z Luže s Goldoniho Impresariem ze Smyrny, Symposion z Třebechovic pod Orebem s komedií Eugèna Labiche Hurá do Paříže aneb Slaměný klobouk a soubor J.N. Štěpánka z Chrudimi s Dívčí válkou F.R. Čecha. Domácí soubor Klicpera uvedl inscenaci hry Marca Camolettiho Na správné adrese a hudební komedii P. Stoneho a B. Merrila Sugar. Pro dětské publikum hrály soubory TJ Sokol Lázně Toušeň pohádku H. Němcové a V. Vedrala Matěj a čarodějnice, kolektiv Učitelky hrají dětem z Nového Bydžova hru J. Skalického Kterak děd Vševěd chytrost ztratil a domácí soubor Klicpera pohádku J. Pálky Jak byla čertům v pekle zima. Součástí přehlídky byla výstava obrazů Jany Terlecké v malém sále Klicperova domu. (MS)

CHRUDIM (24 tis. obyv.): Divadelní spolek J.N. Štěpánka z Chrudimi pořádal v sezoně 2008/2009 2. ročník přehlídky amatérských divadelních souborů nazvaný Chrudimská opona. V podzimní části přehlídky se představily či představí DS Klicpera Chlumec nad Cidlinou s inscenací Sugar, DS SemTamFór Slavičín s inscenací Jeden a jedna jsou tři a Divadlo Luna Stochov s inscenací Ach, ta něha našich dam. (MP)

JABLONEC NAD NISOU (45 tis. obyv.)**:** Ve dnech 24.–27. října 2008 proběhla v Jablonci nad Nisou XXII. celostátní přehlídka scénického tance mládeže a dospělých Tanec, tanec... 2008. Představilo se na ní 29 nejzajímavějších amatérských souborů scénického tance, které na celostátní přehlídku postoupily ze 7 krajských přehlídek. Tanec, tanec... 2008 zahájil DOT 504, jeden z nejúspěšnějších českých profesionálních souborů, představením Hodin´fast, které bylo navrženo na Cenu Sazky 2008 za objev v tanci a na cenu Total Theatre Award na festivalu Fringe ve skotském Edinburgu. Součástí doprovodného programu přehlídky byly rozborové semináře prezentovaných choreografií, interpretační semináře, či minisympozium s názvem Vznik a prevence úrazu. (www.scenickytanec.cz)

JABLONEC NAD NISOU (45 tis. obyv.): Přehlídka Podzimní fantazie se stala jednou z nejdůležitějších akcí svého typu v České republice. Duchovní matka festivalu paní Ludmila Rellichová našla trvalé zázemí v Městském divadle v Jablonci nad Nisou, které přehlídku již léta spolupořádá. Poslední ročníky byly výjimečné svojí myšlenkou propojit hudební, taneční a výtvarný umělecký obor. A aby toho nebylo málo, tak do celého dění jsou ještě vtaženi zdravotně handicapovaní lidé. V letošním roce se rozhodli posunout přehlídkový večer na přehlídkové dopoledne 21. října s jasným cílem – zapojit dětské diváky do rozhodování o výsledku přehlídky. Děti tedy nebyly jen pasivními diváky, ale po skončení přehlídkového programu měly možnost dát hlas ve foyer divadla choreografii, která se jim nejvíc líbila. Přehlídku současně hodnotila odborná porota, takže děti si mohly porovnat svoje hodnocení s náhledem poroty. Ta mezi nejzdařilejší choreografie zařadila: „Do ticha" ZUŠ Chodov na hudbu Ireny a Vojtěcha Havlových, „Ukolébavky" dívek z TK Roztoč Roztoky u Prahy na písně Hradišťanu. Jejich jen o málo starší kamarádky ze stejné skupiny se prezentovaly v choreografii „Pod mořskou hladinou". „Chvění" na hudbu Jiřího Pavlici předvedl TS Magdaléna Rychnov a choreografii s názvem „Měla barvu" na hudbu Ivy Bittové předvedl soubor ZUŠ Tachov. (MP)

JAROMĚŘ (13 tis. obyv., okres Náchod) Během dvou zářijových víkendů (6.–7. 9. a 13.-14. 9. 2008) probíhal v městském divadle šestý ročník obnovené nesoutěžní přehlídky ochotnických činoherních divadel Jaroměřské divadlení. V první části vystoupil DS Maska při TJ Sokol Česká Skalice se situační komedií Marca Camolettiho Modré z nebe, DS J.K. Tyl z Lomnice nad Popelkou s pohádkou Jaroslava Koloděje Ježibaby z Babína a DS Symposion Třebechovice pod Orebem se Shakespearovou komedií Sen noci svatojánské. Druhý přehlídkový víkend začal pohádkou H. Lisické a M. Bourka Ženich pro čertici v podání DS J. N. Štěpánka Chrudim. Komedii Víkend Ivana Krause přivezl DS při MKS Červený Kostelec a vystřídala jej opět pohádka, a to Měla babka čtyři jabka autora Vlastimila Pešky v podání DS Vojan Libice nad Cidlinou. Přehlídku uzavíral DS Wokno Broumov s inscenací Revizor N.V. Gogola. (PS)

JAROMĚŘ (13 tis. obyv., okres Náchod): Základní umělecká škola F.A. Šporka v Jaroměři oslavila dvacetiny „dramaťáku", založení literárně-dramatického oboru. Oslavovalo se v Městském divadle v Jaroměři v pátek 17. 10. 2008, samozřejmě divadlem. K vidění byla úspěšná představení z loňského školního roku a představení Srdce víc než noha Jaroměřské loutkářské konzervatoře. (MS)

JIČÍN (46 207 obyv., okres Jičín): Od 9. do 14. září 2008 probíhal pod názvem Když se čerti rojili osmnáctý ročník festivalu Jičín – město pohádky. Hlavní náplní přebohatého festivalového týdne, jehož patronem byl Jiří Lábus, bylo již tradičně zpívání, malování, čtení pohádek a příběhů, vystupování tanečních a divadelních souborů, objevování kouzla vyprávění a umění naslouchat. Byla tu spousta příležitostí k tvoření a každý měl možnost ukázat, co dovede. Během autorských čtení a autogramiád představila svou tvorbu řada úspěšných českých spisovatelů, ale také studenti pražské Literární akademie Josefa Škvoreckého, kteří byli zároveň lektory dílen tvůrčího psaní. Hlavní město pohádky přivítalo i mezinárodně uznávaného autora knih pro děti, ilustrátora a grafika žijícího v New Yorku, Petra Síse, který zde uvedl svou knihu Zeď aneb Jak jsem vyrůstal za železnou oponou. Probíhalo tu na čtyřicet tvůrčích dílen (sochání z písku, filmová animace, chráněné dílny…), které doplnila čertovská škola ve sklepeních zámku a Čertohraní s pískem na Rynečku. Zřízena byla tzv. místa her, kde si návštěvníci mohli zahrát i takové hry, jako jsou šachy nebo mariáš. Pátek 12. září byl Dnem knihoven. Za účasti knihovnic a jejich malých čtenářů z celé republiky proběhl v Masarykově divadle Čertologický kongres a na velkém nádvoří zámku pak slavnostní pasování rytířů Řádu krásného slova Albrechtem z Valdštejna. Letos titul obdržela herečka Libuše Havelková a spisovatelka Martina Drijverová. Nechyběly koncerty (Petr Kolář, Eva Urbanová, Spirituál kvintet…), hradecké Klicperovo divadlo či pouliční divadlo Kvelb, mezioborové kolokvium Dobro a zlo a svět dětí, vedené renomovanými psychology atd. Probíhala i soutěž o nejlepší čertovský kostým a denně v podvečer se v programu s názvem Co jsme dnes zažili se zajímavými hosty rekapituloval prožitý den, takové „souhrnné zpravodajství" z města pohádky. Více na www.pohadka.cz. (PS)

KUTNÁ HORA (22 tis. obyv.): Městské divadlo a Ochotnický spolek Tyl v Kutné Hoře připravily na dny 13.–16. listopadu 2008 oslavy 75. výročí otevření Tylova divadla a 165. výročí vzniku Ochotnického spolku Tyl. Zahájilo je představení kutnohorského Tyla, který nastudoval hru Erica-Emmanuela Schmitta Manželské vraždění. Součástí oslav byla výstava Perličky z divadelního archivu, přátelské setkání příznivců Tylova divadla a členů ochotnického spolku a prohlídka divadelních prostor pro veřejnost. Oslavující soubor připravil i představení pro děti, pohádku Radany Štočkové Kouzelná píšťalka, a pozval také dva hostující soubory: Divadelní soubor Klicpera z Chlumce nad Cidlinou s nastudováním hudební komedie P. Stoneho a B. Merrila Sugar a Rádoby-divadlo Klapý s inscenací hry Petera Shaffera Equus. (MS)

LIBICE NAD CIDLINOU (l300 obyv., okres Nymburk): Divadelní babí léto, 7. ročník nesoutěžní přehlídky probíhal od 4. 10. do 8. 10. 2008, skutečný závěr přehlídky proběhl však až 6. 12. 2008. Na přehlídce divadla pro děti i dospělé byly k vidění inscenace: Hrátky s čertem (Divadelní studio D3 Karlovy Vary), Soudce jako břitva (DS DOVEDA Sloupnice), O perníkové chaloupce (Divadlo DUHA Polná), Polib tetičku (DS Krakonoš Vysoké n. Jizerou) a 6. 12. odpoledne Zelené prasátko (DS De Facto Mimo Jihlava). Po představení přišel za dětmi v hledišti Mikuláš a proběhlo vyhlášení výsledků výtvarné soutěže dětí včetně předání cen. Večer se Babí léto uzavřelo i pro dospělé představením Noc pastýřů (DS Boleradice). Všechny inscenace uvedené pro dospělé prošly národní

přehlídkou Krakonošův divadelní podzim Vysoké n. Jiz. (PS)

LOUNY (20 tis. obyv.): Na dny 25.–26. října 2008 připravili ve Stálém loutkovém divadle v Lounech tradiční přehlídku loutkářských souborů Raškovy Louny, konanou každé dva roky. Vystoupilo na ní sedm souborů s inscenacemi pro děti. Vedle domácích se přehlídky zúčastnily soubory Spojáček z Liberce, Bubeníček, Pimprle a Kováček z Prahy, Špalíček z Plzně a Divadlo Před Branou z Rakovníka. (MS)

MILETÍN (900 obyv., okres Jičín): XIII. divadelní Erbenův Miletín proběhl od 27. září do 14. prosince k výročí 155 let od prvního vydání Erbenovy Kytice. V sobotu 27. září začal představením Divadla Jesličky, stálá scéna ZUŠ Na Střezině Hradec Králové: Jen pro ten dnešní den – sen. Velké snění o lásce na motivy slavných českých filmů Falešná kočička, Hostinec U kamenného stolu, Katakomby, Když Burian prášil, Lízino štěstí, Poslední mohykán, Rozkošný příběh a Uličnice. Pokračoval naplánovanými inscenacemi DS Červený Kostelec: Don Quijote a pohádkovým příběhem DS Svatopluk Benešov: Alenčiny rošády. DS Krakonoš z Vysokého nad Jizerou přivezl hru S. Williamse Polib tetičku. Další představení pro děti uvedly soubory z Ústí nad Orlicí: Pohádku o Popelce a z Heřmanova Městce: Něco z Jana vytvoříme… možná i pohádku. Se Snem noci svatojánské se představil DS Symposion Třebechovice, domácí předvedli Klicperova Hadriána z Římsů a pro inspiraci zahrálo Klicperovo divadlo z Hradce Králového Petrolejové lampy. (MP)

MNÍŠEK POD BRDY (4130 obyv., okres Praha-západ): V Mníšku připravili na 6. září 2008 nesoutěžní přehlídku amatérského a studentského divadla. Festival s názvem Štrůdl se zde uskutečnil již poosmé. Pořádalo jej občanské sdružení Rorejs. Štrůdl nemá jiné ambice než pobavit diváky všech věkových kategorií a přispět svým dílem do mníšeckého kulturního života. Pořadatelé letos pozvali soubor Loutky bez hranic s představením Poklad baby Mračenice. Hrálo se ve farní zahradě, kde se také před začátkem představení uskutečnila i výtvarná dílna pro nejmenší. K hostování byly dále pozvány loutkový soubor Tichý Jelen z Roztok u Prahy s inscenací Richard 3, revival představení autorského čtení Jaroslava Rudiše a jako vyvrcholení, situované na nádvoří mníšeckého zámku, Geisslers Hofcomoedianten z Kuksu se svébytnou úpravu Bioniho opery Andromache z roku 1730. Na závěr programu byla pozvána do sálku mníšeckého Divadélka K řízná klezmerová skupina Klec. (MS)

POLNÁ (5 tis. obyv., okres Jihlava)**:** Ve dnech 24. – 26. října 2008 proběhl již VI. ročník divadelního festivalu Hrabalova ostře sledovaná Polná s podtitulem Divadelní perličky pohladí na dušičky, který pořádá DS DUHA Polná. Během jednoho víkendu se v Polné představilo sedm představení, z nichž pět prošlo Jiráskovým Hronovem nebo národní přehlídkou. Letošní festival zaplavili absolventi 3. běhu Kurzu praktické režie, kteří v Polné odehráli derniéru svého absolventského představení U Zeleného papouška. Dva z absolventů, Anna Müllerová a David Slížek, pak uvedli své inscenace Matěj a čarodějnice (DS při T. J. Sokol Lázně Toušeň) a Titanic Orchestra (DIVADLO /bez záruky/ PRAHA). Podmínku festivalu – uvedení minimálně jedné inscenace Hrabalova textu – splnilo Rádobydivadlo Klapý svými Tanečními hodinami pro dospělé v režii Ladislava Valeše. Raritou a událostí Hrabalovy ostře sledované Polné bylo slavnostní odhalení sochy strýce Pepina v nadživotní velikosti z dílny Simony Vaňkové. (SB)

PRAHA: Prezentace amatérského divadla pod názvem „Činoherní klub uvádí" pokračovala na prknech známé pražské scény se zahájením nové divadelní sezony. 20. října zde hrálo DIVADLO (bez záruky) PRAHA inscenaci hry Christo Bojčeva Titanic Orchestra v režii Davida Slížka, 26. října se představila Malá scéna Zlín s inscenací hry Petera Pavlace a Soni Ferancové Horká linka v režii Petra Nýdrleho, 22. listopadu uvedli Geisslers Hofcomoedianten z Kuksu operu Antonia Bioniho a Apostola Zena Andromache a hru Heinricha Rademina Nevyslovené Oraculum – Výmluvná mlčenlivost / Ani muk! – Nepomuk! v režii Petra Haška, 23. listopadu hostoval na scéně Činoherního klubu královéhradecký soubor Samohana s inscenací hry Josefa Tejkla Asteroid Bejček v autorově režii a na 7. prosince bylo pozváno Turnovské divadelní studio, vedené Petrem Hakenem, se svou inscenací Tři sestry s podtitulkem Ivan Ivanovič Prozorov, Oleg Ivanovič Prozorov, Michail Ivanovič Prozorov a motiv ze hry A. P. Čechova Tři sestry. (MS)

PRAHA: Dne 20. září se v Praze uskutečnilo zasedání Rady SAL (Skupina amatérských loutkářů při SČDO). Na programu jednání bylo především hodnocení Loutkářské Chrudimi 2008. Členové rady hodnotili pozitivně Přehlídku individuálních výstupů s loutkou, která měla v Chrudimi své završení. SAL počítá s vyhlášením dalšího ročníku této přehlídky na podzim 2009, oblastní kola a finále proběhnou v roce 2010. Rada SAL na svém jednání konstatovala, že se z programu vrcholové loutkářské přehlídky v Chrudimi vytrácí tvorba pro dětské publikum. Zazněl názor, že by tato okolnost mohla ve svých důsledcích vést ke snížení významu loutkového divadla v očích veřejnosti. Rada se rovněž zabývala přípravou dalších akcí pro rok 2009, mezi nimiž bude mít z hlediska SAL klíčový význam přehlídka Čechova Olomouc. (MS)

PRAHA 8: V listopadu 2008 oslavilo 95 let svého trvání Loutkové divadlo Jiskra, působící v Divadle Karla Hackera v Klapkově ulici v Praze 8–Kobylisích. Jak sami členové souboru říkají, jsou jedním z nejmenších divadel s největším provozem v Praze. Soubor byl založen řídícím učitelem Karlem Hackerem v roce 1913. Hacker začal se svými přáteli pravidelně hrát nejen pro radost kobyliských dětí, ale z výtěžku podporoval i českou školu v České Kamenici. Dodnes jsou v souboru jeho potomci. Zůstali, jako jedni z mála, věrni klasickému marionetovému divadlu. V minulé divadelní sezoně soubor sehrál 63 představení, z toho 10 na zájezdech a přehlídkách. Své výročí Jiskra oslavila slavnostním večerem 21. listopadu, premiérou nové inscenace, vydáním almanachu, DVD a pamětního grafického listu. K oslavám v Jiskře připravili výstavu scénografických návrhů a přednášku o zakladateli souboru K. Hackerovi. (MS)

PRAHA: Hlas jako individualita aneb Cesta k autenticitě hlasového projevu je název kurzu, který od října 2008 do ledna 2009 v Centru tvořivé dramatiky Praha pořádá Sdružení pro tvořivou dramatiku. Lektorka Ivana Vostárková vychází z toho, že lidský hlas jako projev člověka není pouze nástrojem užívaným pro sdělení samo, ale je sám o sobě individualitou a je schopen se tvůrčím způsobem spolupodílet na formování osobnosti člověka. Kurz je určen zejména těm učitelům všech typů škol, absolventům základních kurzů, kteří si uvědomují své dluhy právě vůči svému hlasu. (www.drama.cz)

PŘIBYSLAV (4 tis. obyv., okres Havlíčkův Brod): Představením Monsieur Amédée v podání domácího souboru Hadrián byla 12. října zahájena tradiční přehlídka amatérského divadla v Přibyslavi na Havlíčkobrodsku, nazvaná Divadelní Přibyslav 2008, která trvala do 10. listopadu 2008. Za zmínku stojí, že tato přehlídka si letos odbyla významné jubileum. Je v pořadí už pětadvacátá a takové jubileum si účinkující herci museli po zásluze připomenout. Zvlášť když, jak sdělila v současné době nejznámější přibyslavská režisérka Anna Bauerová, zájem souborů o přibyslavské „divadlení" s léty nijak neopadl. Na prknech přibyslavského kulturního domu se divákům postupně představily divadelní soubor Schod z Chotěboře, soubor Chátra ze Sázavy u Žďáru, účast přijalo havlíčkobrodské Adivadlo, Zmatkáři z Dobronína na Jihlavsku a nechyběl ani mladý herecký soubor Jen Tak z Havlíčkovy Borové. Přehlídku slavnostně zakončil Jarmark, venkovská kapela ze Žďáru nad Sázavou. Nad celou přehlídkou mělo záštitu Kulturní zařízení města Přibyslav. Organizaci letošní divadelní přehlídky se podařilo zajistit podle informací Zdenky Valnerové především díky štědrým finančním příspěvkům z Fondu Vysočiny. (MP)

RAKOVNÍK (17 tis. obyv.): Divadlo Odevšad připravilo na 3.–5.10. 2008 v Loutkovém divadle Před Branou v Rakovníku „seminář loutek" s lektorkou Mgr. Pavlínou Kordovou. Součástí semináře bylo i představení P. Kordové Plechové pohádky. (MS)

SOKOLOV (25 tis. obyv.)**:** Ve dnech 26.–28. 9. 2008 se konal již šestý ročník Sokolovské čurdy, nesoutěžní divadelní přehlídky pro soubory z celé ČR. Představilo se na ní celkem šest inscenací: Nejbláznivější den Divadelního studia D3 Karlovy Vary, Pension Divadelního klubu Jirásek Česká Lípa, Agnes Belladone Divadelního souboru Havlíček Neratovice, Jak se peklo zadlužilo a co všechno z toho bylo Divadla Dostavník Přerov, Postel pro anděla Divadla Ažaž z Aše a Takový malý žertík Divadla JakoHost Plzeň. Rozborové semináře k jednotlivým představením vedli René Vápeník a Jaroslav Kubeš. (SB)

TŘEBECHOVICE POD OREBEM (5708 obyv., okres Hradec Králové): Sedmatřicátý ročník podzimní nesoutěžní přehlídky amatérských divadelních souborů Symposion zahájil 27. září 2008 v místním kulturním domě domácí soubor Symposion inscenací hry W. Shakespeara Sen noci svatojánské. Kabaretní aktovku E.A. Longena Soudce jako břitva, doplněnou staropražskými písničkami, uvedl 11. října DS Doveda Horní Sloupnice. O týden později DS SemTamFór ze Slavičína zahrál komedii autorů Ruize a Bettaniniové Orgasmus bez předsudků s podtitulem Některé věci se říkají jenom v posteli. A během dvou listopadových víkendů se představil ještě DS Eduarda Vojana z Brněnce s dramatem bratří Mrštíků Maryša, Divadélko Andromeda z Prahy s vlastní pohádkou Jak princezna Máňa zachraňovala Martina z pekla a na závěr přehlídky 15. listopadu 2008 přivezl DS Vojan z Libice nad Cidlinou Molièrovu komedii Lakomec. (PS)

TŘEBOŇ (9 tis. obyv., okres Jindřichův Hradec): Třeboňská rozvojová společnost s podporou města Třeboně uspořádala 0. ročník přehlídky ochotnických souborů za účasti rakouského ohňového divadla, s doprovodným programem hudebního tělesa Pěslav – Ozvěna. Ve dnech 11.–12. října v divadle J.K. Tyla vystoupily divadelní soubory z Českých Budějovic s Posledním loupežníkem, ze Suchdola nad Lužnicí s Pamfilem a spol., z Českého Krumlova s Rackem. Šumavský ochotnický spolek Prachatice přivezl Gogolovu Ženitbu a Studio dell´arte, o. s. České Budějovice upravilo pro děti známou pohádku Bajaja. Domácí divadelní spolek Kajetán uvedl hru autorky a zároveň režisérky Eriky Suchanové Pojďte s námi na půdu. (MP)

kalendář

leden–březen 2009

10. 1.	**Hradec Králové** – Oblastní kolo soutěže divadelních monologů a dialogů Pohárek SČDO / gregarova@vsvd.cz
23.–24. 1.	**Praha, CTD Praha 6 – Hlas jako individualita**, kurz hlasové výchovy / www.nipos-mk.cz
23.–25. 1.	**Praha, CTD Praha 6 – Základy dětského divadla**, celoroční cyklus praktických seminářů zaměřených na vybrané aspekty divadla s dětmi a mládeží / www.nipos-mk.cz
25.1.–20. 2. (neděle)	**Mělník – Divadlo dětem**, přehlídka divadla pro děti / www.mkdm.cz
6.–8. 2.	**Bechyně – Bechyňské Perlení**, 15. přehlídka a dílna amatérských divadelních souborů všech kategorií, zejména těch, které nemají ambice konfrontovat výsledky své práce na oficiálních postupových přehlídkách / www.kulturnidum.cz
13.–14. 2.	**Liberec – NA(NE)ČISTO**, 3. ročník nepostupové přehlídky studentského divadla / www.vklub.ddmliberec.cz
13.–15. 2.	**Praha, CTD Praha 6 – Základy dětského divadla**, celoroční cyklus praktických seminářů zaměřených na vybrané aspekty divadla s dětmi a mládeží / www.nipos-mk.cz
21. 2.	**Hradec Králové –** Valná hromada Volného sdružení východočeských divadelníků / www.vsvd.cz
26. 2.–1. 3.	**Turnov – Modrý kocour**, postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla (výběr pro MS a ŠP) / www.turnov.cz/kultura/akce/kocour.htm
27. 2.–1. 3.	**Praha – POPAD**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) / ada.divadlo@centrum.cz
27. 2.–1. 3. a 5.–8. 3.	**Červený Kostelec** – Postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a činoherního divadla pro děti (výběr pro DD a Pop.) / www.vsvd.cz
27. 2.–1. 3.	**Praha–Horní Počernice –** Postupová přehlídka činoherního divadla pro děti (výběr pro Pop.) / www.ada-theatre.org
27. 2.–1. 3.	**Praha, CTD Praha 6 – Základy dětského divadla**, celoroční cyklus praktických seminářů zaměřených na vybrané aspekty divadla s dětmi a mládeží / www.nipos-mk.cz
jaro	**Chomutov** – postupová přehlídka dětského divadla (výběr pro DS) / joee@volny.cz
5.–8. 3.	**Slavičín – Valašské křoví**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a činoherního divadla pro děti (výběr pro DD a Pop.) / semtamfor@centrum.cz
6. 3.	**Ústí nad Labem** – postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) / horka@narodnidum-ul.cz
6. 3.	**Český Krumlov – Krumlovská prima sezóna**, postupová přehlídka studentského divadla (výběr pro MS) / kancelar01@ddm.ckrumlov.cz
6.–8. 3.	**Dačice – Dačické kejklování**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) / meks@dacice.cz
6.–8. 3.	**Lomnice nad Popelkou** – postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD)
7. 3.	**Jihlava –** Postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) / dasa.brtnicka@seznam.cz
9.–15. 3.	**Hodonín – Hoblík**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) / grombirik@dkhodonin.cz
9.–15. 3.	**Hodonín – Jarní divadelní festival**, postupová přehlídka experimentujícího divadla (výběr pro ŠP) / www.dkhodonin.eu
9.–15. 3.	**Hodonín – Mumraj**, postupová přehlídka studentských divadelních souborů (výběr pro MS) / www.dkhodonin.eu
10.–15. 3.	**Kojetín** – postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) / reditelka@meks.kojetin.cz
12.–14. 3.	**Vyškov – Trdlinky**, 9. ročník nesoutěžní přehlídky dětského divadla / http://osthalia.wz.cz
13. 3.	**Ostrava-Mariánské Hory, SVČ Korunka** – Přehlídka školních divadel Ostravy a okolí / www.svc-korunka.cz
13. 3.	Uzávěrka přihlášek na národní přehlídku Divadlo jednoho herce v Kaznějově
13.–14. 3.	**Nový Jičín –** postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla (výběr pro MS a ŠP) / ruzova@fokusnj.cz
13.–14. 3.	**Valašské Meziříčí – Setkání divadel – Malé jevištní formy**, postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla (výběr pro MS a ŠP) / prokes@kzvalmez.cz
13.–15. 3.	**Praha – Karlínská Tříska**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a divadla pro děti (výběr pro DD a Pop.) / www.bezzaruky.cz
13.–15. 3.	**Horažďovice –** postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) / hana.sikova@atlas.cz
13.–15. 3.	**Louny – Lounské divadlení**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) / info@divadlolouny.cz
13.–21. 3.	**Třešť – Třešťské divadelní jaro**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) / www.meks.cora.cz
13.–15. 3.	**Praha, CTD Praha 6 – Základy dětského divadla**, celoroční cyklus praktických seminářů zaměřených na vybrané aspekty divadla s dětmi a mládeží / www.nipos-mk.cz
14.–15. 3.	**Turnov – 19. Turnovský drahokam**, postupová přehlídka amatérského loutkářství (výběr pro LCH) / divadlo.nazidli@seznam.cz
15. 3.	Uzávěrka přihlášek na národní přehlídku Pohárek SČDO ve Velké Bystřici
17.–21. 3.	**Brno-Lužánky – Prima sezóna Brno**, postupová přehlídka studentského, experimentujícího a dětského divadla (výběr pro MS, ŠP a DS) / veva@luzanky.cz

18. 3. **Pardubice –** postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) / cihlova.okpce@volny.cz

18.–21. 3. **Rakovník – Wintrův Rakovník**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) / dramaturgie@kulturnicentrum.cz

18.–22. 3. **Praha, Divadlo v Celetné – Přehlídka k Světovému dni divadla pro děti a mládež** / www.divadlo.cz

19.–22. 3. **Jihlava – JID 20-08**, postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla (výběr pro MS a ŠP) / www.jid.nazory.cz

20. 3. **Prostějov –** Postupová přehlídka studentského divadla (výběr pro MS) / hanakotyzova@gmail.com

20. 3. Uzávěrka přihlášek na celostátní přehlídku pantomimy a pohybového divadla OTEVŘENO Kolín

20.–22. 3. **Praha – Stodůlecký Píseček**, postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla (výběr pro MS a ŠP) / divadlo@mlejn.cz

21. 3. **Kolín –** Postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) / ddmkolin.drahovzalova@seznam.cz

21. 3. **Česká Lípa – Libertin**, postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) / vasmanska@libertin.cz

21. 3. **Brno –** Postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) / tryhukova@bkc.cz

21.–22. 3. **Ostrov – Ostrovský Píseček**, postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla (výběr pro MS a ŠP) / www.johancentrum.cz

21.–22. 3. **Louny –** Postupová přehlídka amatérského loutkářství (výběr pro LCH) / www.loutkove-divadlo.cz

22. 3.–10. 4. (neděle) **Prachatice – O Štítek města Prachatice**, 13. ročník nepostupové přehlídky činoherního divadla pro děti / www.prachatice.cz

24. 3.–10. 4. (út. a pá.) **Prachatice – O Štít města Prachatice**, 37. ročník nepostupové přehlídky činoherního divadla / www.prachatice.cz

25. 3. **Sezimovo Ústí –** Postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) / v.dolezal@sezimovo-usti.cz

25.–26. 3. **Kostelec nad Orlicí – Audimafor**, postupová přehlídka sólových recitátorů (výběr pro WP) / gregarova@vsvd.cz

25.–26. 3. **Prostějov –** Postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) / martina.drmolova@klubduha.cz

25.–27. 3. **Žďár nad Sázavou – Pohádkový mlejnek**, postupová přehlídka činoherního divadla pro děti (výběr pro Pop.) / www.dkzdar.cz

26. 3. **Kroměříž –** Postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) / justinova@dk-kromeriz.cz

26. (30.) 3. Uzávěrka přihlášek na celostátní přehlídku experimentujícího divadla Šrámkův Písek

26.–27. 3. **Staré Město u Uherského Hradiště – Žebříňák 2009**, postupová přehlídka dětského divadla (výběr pro DS) / www.zusuh.cz

26.–29. 3. **Strakonice – 43. Skupovy Strakonice**, postupová přehlídka amatérského loutkářství (výběr pro LCH) / meks@strakonice.cz

27. 3. **Ostrava-Mariánské Hory, SVČ Korunka** – Městská (okresní) postupová přehlídka dětských divadelních souborů / www.svc-korunka.cz

27.–29. 3. **Ústí nad Orlicí – Zlom vaz po VIII.**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) / http://osdo.ustinadorlici.cz

27.–29. 3. **Karolinka –** Postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a činoherního divadla pro děti (výběr pro DD a Pop.) / www.vanadi.net

27.–29. 3. **Český Krumlov –** Postupová přehlídka činoherního divadla pro děti (výběr pro Pop.) / hruska.divadlo@ckrumlov.cz

27.–29. 3. **Praha-Kobylisy, Divadlo Jiskra – 33. festival pražských amatérských loutkářů**, postupová přehlídka (výběr pro LCH) / info@divadlokh.cz

27.–29. 3. **Klatovy – Poezie na rynku**, postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) / johan.c@seznam.cz

27.–29. 3. **Děčín – Děčínská brána**, postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (výběr pro DD) / panenka@principdc.cz

27.–29. 3. **Nové Strašecí – Prima setkání ve Strašecí**, postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla (výběr pro MS a ŠP) / www.nostradivadlo.com

27.–29. 3. **Kostelec nad Orlicí – Audimafor**, postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla a divadel poezie (výběr pro MS, ŠP a WP) / www.vsvd.cz

28. 3. **Třebíč – 43. Třebíčské jaro**, postupová přehlídka amatérského loutkářství (výběr pro LCH) / m.cermakova@mkstrebic.cz

28.–29. 3. **Chrudim –** Postupová přehlídka amatérského loutkářství (výběr pro LCH) / www.chrudimka.cz/ahoj

28.–29. 3. **Opava –** Postupová přehlídka amatérského loutkářství (výběr pro LCH) / loutkovedivadlo@svcopava.cz

28.–29. 3. **Karviná –** Postupová přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a sólových recitátorů (výběr pro WP) / lucie.semancikova@email.cz

28.–29. 3. **Praha – Otvírání 2009**, postupová přehlídka dětského divadla (výběr pro DS) / hejnic@ddmpraha.cz

29. 3. **Brandýs nad Labem – Kandrdásek SČDO**, soutěž monologů a dialogů pro děti a mládež (výběr pro Pohárek) / http://scdo/webpark.cz

30. 3. Uzávěrka přihlášek na celostátní přehlídku amatérského činoherního a hudebního divadla Divadelní Děčín